

Møteinnkalling

Utvalg: Verneområdestyret ORF
Møtested: Kjøbmandsgaarden Hotell, Mandal
Dato: 16.12.2021
Tidspunkt: 10:00-15:00

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf. 41615369.

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
ST 60/21	Godkjenning av innkalling. Protokoll fra forrige møte er allerede godkjent.		
ST 61/21	Valg av ett medlem som skal underskrive protokollen sammen med styreleder		
ST 62/21	Orienteringssaker		
RS 9/21	Referat saker		
ST 63/21	Saksframlegg - Budsjett for drift av verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder - 2022		2021/10167
ST 64/21	Saksframlegg - Innmelding av behov for tiltaksmidler og bestilling av tjenester av SNO for 2022		2021/9729
ST 65/21	Saksframlegg - Godkjenning av skjøtselsplan for Oksø naturreservat		2021/4043
ST 66/21	Saksframlegg - Behandling av søknad om ny fritidsbolig, brygge og gangvei - Tele - Flekkefjord landskapsvernområde		2020/5457
ST 67/21	Saksframlegg - Søknad om restaurering og tilbygg til eksisterende uthus - Hidra - Flekkefjord landskapsvernområde		2021/7454
ST 68/21	Saksframlegg - Søknad om forlenget dispensasjon til test-merde ved Breidlibukt - Nekkar ASA		2020/5696
ST 69/21	Eventuelt		

ST 60/21 Godkjenning av innkalling. Protokoll fra forrige møte er allerede godkjent.

ST 61/21 Valg av ett medlem som skal underskrive protokollen sammen med styreleder

ST 62/21 Orienteringssaker

RS 9/21 Referat saker

**Verneområdestyret for
Oksøy-Ryvingen og
Flekkefjord
landskapsvernområder**

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2021/10167-0

Saksbehandler: Jorunn Haugen

Dato: 10.12.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret ORF	63/21	16.12.2021

**Saksframlegg - Budsjett for drift av verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord
landskapsvernområder - 2022**

Forvalters innstilling

Verneområdestyret søker om 760 000,- over Miljødirektoratets spesifiserte driftsbudsjett. Fordelt på følgende poster:

- 440 000,- til drift av verneområdestyret i 2022.
- 120 000,- til ferdigstilling av forvaltningsplaner og besøksstrategier for begge områdene, med høringsprosess og mulige samlinger for planene og strategiene i begge områder.
- 200 000,- til utarbeidelse av skjøtselsplaner

Saksopplysninger

VERNEOMRÅDESTYRET FOR OKSØY-RYVINGEN OG FLEKKEFJORD LANDSKAPSVERNOMRÅDER					
Nr:	DRIFTSUTGIFTER - VORF styret	År 2022 SØKNAD	Kommentarer	År 2021 - SØKNAD	Forbruk 2021
1	Styremøter - møtegodtgjørelse, reisekostnader, bilgodtgjørelser og arbeidsavgifter: Møterett for varaene. 6 møter a 50 000	kr 300 000,00	Forbruk i 2021 var for 8 styremøter hvorav to var på Teamsmøte, og ett digitalt via e-post. Vi har vanligvis seks styremøter, men det ble ett ekstra pga. hastesak som ble behandlet via e-post. Utgifter til honorar, reise, er høyere per møte nå pga vedtak om møterett for varamedlemmer (men redusert antall faste medlemmer med 1 etter kommunesammenslåing). Det har i tillegg blitt gjennomført to møter for styremedlemmene i forbindelse med møte med rådgivende gruppe i arbeidet med forvaltingsplanen og besøksstrategien.	kr 300 000	kr 227 450
2	Styremøter - mat og utleie av lokale. 6 møter a 5000	kr 30 000,00	Forbruk i 2021 var for 8 styremøter hvorav to var Teamsmøte, og ett digitalt via e-post. Anslått utgifter til mat og leie av lokaler er ca. kr 5000 for hvert møte. Styret ønsker møtende varamedlemmer.	kr 30 000	kr 30 793
3	Driftsutgifter styremøter (Leie av båt mv)	kr 20 000,00	Ikke befaringer i år.	kr 20 000	
4	Møter med rådgivende utvalg (x1) og et workshop med frivillige som Jobbe med mink bekjemping	kr 40 000,00	Ikke rådgivende utvalgsmøte i år. Workshop med frivillige som jobber med minkbekjemping i samarbeid med SNO.	kr 40 000	kr 9 500
5	Kontorsted i Flekkefjord - driftsutgifter i forbindelse med møter	kr 30 000,00	Driftsutgifter for Flekkefjord har vært dekket av FM drift.	kr 30 000	
7	Mulig nasjonalparkkonferanse i Trondheim for styremedlemmer 27-28. april 2022	kr 20 000,00	Ca. beløp per styremedlem for dekke av møtegodtgjørelse, samt reise.		
	Subtotal søkt:	kr 440 000,00		kr 420 000	kr 267 743
			Tildelt 2021	kr 310 000	
Nr:	Besøksstrategien og forvaltningsplaner	År 2022	Kommentarer	År 2021 - SØKNAD	Forbruk 2021
7	Ferdigstilling av forvaltningsplaner og besøksstrategier for begge områdene - Gjennomføring av høringsprosess og mulige samlinger for planene og strategiene i begge områder.	kr 120 000,00	Dokumentene er etter planen lagt fram for styret i mars/april 2022, og sendes ut til offentlig ettersyn etter at de har blitt godkjent av Miljødirektoratet. Det søkes om midler til å få sluttført dokumentene, men høringsprosess og eventuelle møter med aktører.	kr 100 000,00	
9	Skjutselsplan/kartlegging	kr 200 000,00	Skjutselsavtaler har økt i begge områder og krever skjutselsplaner. Dette gjelder særlig for øyer hvor det beites i begge områdene samt for Hidraheia.	kr 200 000,00	
10	Ekstra ressurser for verneområdeforvalter 2022			kr 800 000,00	kr 800 000
	Subtotal søkt:	kr 320 000,00		kr 1 100 000	kr 800 000
			Tildelt 2021	kr 800 000	
	TOTALBELØP	kr 760 000		kr 1 520 000	
					kr 0

**Verneområdestyret for
Oksøy-Ryvingen og
Flekkefjord
landskapsvernområder**

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2021/9729-0

Saksbehandler: Jorunn Haugen

Dato: 10.12.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret ORF	64/21	16.12.2021

Saksframlegg - Innmelding av behov for tiltaksmidler og bestilling av tjenester av SNO for 2022

Vedlegg:

- 1 Brev fra Miljødirektoratet - Rammer og opplegg for Statsforvalteren og verneområdestyrer - innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder og SNO-ressurser i verneområder - 2022
- 2 Vedlegg - Skjema for innspill om ønsket SNO ressurs med rapporteringskjema

Forvalters innstilling

Verneområdestyret for Oksøy - Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder søker Miljødirektoratet om gjennomføring av tiltak i sine verneområder i 2022, basert på budsjett for innmelding godkjent under styremøtet. Sekretariatet ferdigstiller søknaden i Elektronisk søknadssenter innen 10. januar 2022.

I tillegg sender verneområdestyret en bestilling på dagsverk til SNO, basert på skjema lagt fram og godkjent under styremøtet. Sekretariatet behandler denne ferdig og sender den til Statens naturoppsyn/Miljødirektoratet innen 10. januar 2022.

Saksopplysninger

Miljødirektoratet har i brev datert 16. november 2021 bedt om at verneområdestyret melder inn behov for tiltaksmidler for 2022. Fristen for innmelding er sett til 10. januar 2022. Det skal meldes inn behov i prioritert rekkefølge og med nettobeløp, dvs. uten mva.

Det skal også meldes inn bestilling av tjenester som ønskes at lokalt SNO-personell skal utføre for verneområdestyret i 2022. Forvaltningssekretariatet har gjennomført et bestillingsmøte med SNO 26. november 2021. Her ble det gjennomført ei evaluering av 2021 sesongen, og sett på behovet for tilsyns- og kontrollvirksomhet og bestilling av ulike feltoppgaver.

Alle Statsforvaltere
Alle nasjonalpark- og verneområdestyrer

Trondheim, 16.11.2021

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2021/13025

Saksbehandler:
Vibeke Husby

Rammer og opplegg for Statsforvalteren og verneområdestyrer - innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder og SNO-ressurser i verneområder - 2022

Elektronisk søknadssenter (ESS) skal benyttes for innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder. Frist for innmelding er 10. januar 2022. Innmeldingen skal bygge på planleggingsmøter mellom Statsforvalteren/verneområdestyrer og SNO lokalt. Prioritering av oppsynsinnsett fra SNO skal inngå i møtene. Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet skal inviteres til planleggingsmøtene hos Statsforvalteren.

1. Post 1420.31 – Midler til tiltak i verneområder

Forutsetninger for og prioriteringer av tiltak

Målet for bruken av tiltaksmidlene er at naturtilstanden i verneområdene opprettholdes og bedres. Miljødirektoratet legger *Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder* til grunn for tildeling av midler, se vedlegg 1. Prioriteringene i strategien skal også følges ved innmelding av tiltak.

Alle tiltak skal kostnadsberegnes og gis unik prioritering. Alle innmeldte tiltak skal være i tråd med godkjent forvaltnings- eller skjøtselsplan, besøksstrategi eller andre relevante styringsdokumenter. Tiltaksplaner i FPNV (forvaltningsplan på nett) er koblet til søknadskjema i ESS. Disse tiltaksplanene åpnes i ESS, og FPNV-tiltak velges direkte inn i søknadsskjemaet.

Midler til kartlegginger og andre nødvendige utredninger som er direkte knyttet til tiltak, kan tildeles over tiltaksposten.

Statsforvalteren har ansvar for å kontakte kommuner med forvaltningsmyndighet for mindre verneområder for å registrere behov for tiltaksmidler. Innmeldte behov skal samordnes og prioriteres av Statsforvalteren i dialog med kommunene og inngå i den samlede prioriterte bestillingen.

Pågående skjøtseltiltak

For Statsforvalteren kan det søkes om en ramme på inntil kr. 500 000 per fylke for pågående skjøtseltiltak. Dersom behovet skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak spesifiseres som egne tiltak i ESS. Tiltak der SNO er økonomisk ansvarlig, meldes inn som enkelttiltak i ESS, og ikke som del av en ramme.

Fremmede arter

For bekjempelse av mink, rynkerose og stillehavsøsters er det utarbeidet handlingsplaner (DN-rapport 5-2011, DN-rapport 2013-1 og Rapport M-588, 2016). Prioriteringer gitt i handlingsplanene skal følges ved innmelding av behov for midler til slike tiltak, og metodene som er gjengitt i planene skal benyttes.

Som et ledd i implementeringen av Tiltaksplan for bekjempelse av skadelige fremmede organismer (2019-2024), har Miljødirektoratet fulgt opp tiltak nr. 25 i tiltaksplanen: "Øke kunnskapen om skadelige fremmede organismer i de omkringliggende arealene til verneområder". Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) har levert kartdata <https://arcg.is/aiqW> for et utvalg av karplanter som utgjør en stor risiko for verneverdiene. Vi gjør oppmerksom på at datasettet ikke gir noen fullstendig oversikt over fremmede karplanter i nærheten av verneområder. Kriteriesettet for utvalget og hvilke arter som er inkludert i kartfila, vil snarlig bli lagt på FM-nett.

Bruk av datasettet kan gi en mer helhetlig og kostnadseffektiv tilnærming til bekjempelse, og vi oppfordrer forvaltningsmyndigheten til å melde inn behov for midler til tiltak både i verneområder (post 1420.31) og utenfor verneområder (post 1420.21) der forekomstene kan ses i sammenheng og bør bekjempes samtidig. Miljødirektoratet vil ved tildeling av midler kunne prioritere tiltaket over begge budsjettposter hvis det i innmeldingen er opplyst om at det er søkt over begge poster.

Ved minkbekjempelse kan fellingsinstruksen kun tas i bruk av tjenesteytere som er kontraktert av SNO.

Informasjonstiltak

Alle informasjonstiltak som iverksettes skal være i henhold til merkevaren Norges nasjonalparker og være forankret i en besøksstrategi. For verneområder forvaltet av verneområdestyrer og for verneområder med status som Ramsarområde, skal besøksstrategier sendes til Miljødirektoratet for faglig godkjenning. Alle henvendelser knyttet til merkevare rettes til merkevare@miljodir.no.

Områder som har eller tåler mye besøk, områder som har særlig sårbare naturverdier (med behov for kanalisering av ferdsel), samt bynære områder skal prioriteres ved utarbeidelse av besøksstrategier.

Informasjonstiltak i prioriterte områder meldes inn via ESS. Statsforvalteren må samordne og gjøre en prioritering av forslag om informasjonstiltak fra kommuner med delegert forvaltningsmyndighet.

For Statsforvalteren vil det for 2022 bli avsatt en ramme på kr. 500 000 per fylke til informasjonstiltak m.m. Dersom Statsforvalterens behov skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak

spesifiseres som egne tiltak i ESS. Informasjonstiltak som SNO skal være økonomisk ansvarlig for, meldes uansett inn som enkelttiltak i ESS.

Verneskilt og skiltstenger

Totalt behov for antall verneskilt, underskilt og skiltstenger meldes inn sammen med de andre tiltakene i ESS. Det skal benyttes en egen linje for skilt og en annen for stenger, og respektive antall og type skilt/stenger oppgis i merknadsfeltet.

Retningslinjene for bruk av verneskilt er justert, og det er utviklet et opplegg for å ta i bruk underskilt med spesiell lokal tilpasning. Retningslinjene og mer informasjon om verneskilt finner du under fanen "Sørge for fysiske tiltak og tilrettelegging i verneområdet", her:

<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/vernet-natur/myndigheter/oversikt-over-forvaltningsmyndighetenes-ansvar-for-verneomrader/>

Verneskilt, underskilt og skiltstenger til verneskiltene kan nå bestilles via en felles bestillingsløsning fra vår leverandør Reklameservice AS: <https://miljodir.reklameservice.no/>. Bestillingsløsningen krever innlogging, og passordet er *miljodirektoratet*. Se eget notat om festeanordninger for verneskilt (vedlegg 2).

2. Innmeldinger av diverse andre behov

Driftsmidler til verneområdestyrer

Verneområdestyrene skal melde inn ønske om driftsmidler over post 1420.21 i ESS. Nærmere informasjon om hva det kan søkes om finnes i veiledningen til søknadsskjemaet i ESS under "Bestillingsdialog", "Behovsinnmelding statsforvalteren".

Forvaltningsplaner og bevaringsmål

Alle nye forvaltningsplaner, samt planer som er i oppstartsfasen, skal utarbeides i det nettbaserte FPNV-systemet. Behov for midler til forvaltningsplaner skal meldes inn i ESS.

Det legges stor vekt på effektmåling av tiltak, og vi oppfordrer forvaltningsmyndigheten til å etablere bevaringsmål i NatStat - Naturstatus for verneområder, som er utviklet for dette formålet. Se informasjonsskriv for fremgangsmåte og nærmere detaljer her: [Etablere bevaringsmål i NatStat \(fm-nett.no\)](#)

Ferdselstellere

Behov for Miljødirektoratets elektroniske ferdselstellere meldes inn i ESS. Det skal meldes inn både behov for å kunne beholde tellere som allerede er i bruk og behov for nye tellere. Behovet må begrunnes da det erfaringsvis er stor etterspørsel etter tellere. SNO eller en av SNOs tjenesteytere skal bistå ved utsetting og innrapportering av koordinater, stedsnavn og innlegging i basen. Behov for personalressurser i felt for oppsetting og drift, meldes inn i SNOs bestillingsskjema. I kostnadsfeltet skrives kr. 1.

Marint søppel

Det er en egen tilskuddspost (post 71) som omhandler marin forsøpling. Statsforvalteren vil her kunne oppfordre frivillige og ideelle organisasjoner og stiftelser, private bedrifter, selvstendige kommunale og interkommunale selskaper og samarbeidsorganer til å søke for å få til et samarbeid om rydding innenfor de kystnære verneområdene. Minstesummen det kan søkes om over denne ordningen er kr. 300.000. Behov for midler til mindre tiltak knyttet til rydding av marint søppel i verneområder kan meldes inn i ESS over post 31.

3. Planleggingsmøter for verneområdearbeid

Fra i år av vil planleggingsmøtene med Statsforvalteren (tidligere omtalt som bestillingsmøter) kun omhandle verneområdearbeid slik som det gjøres i planleggingsmøtene med nasjonalpark- og verneområdestyrer. Møtene skal sikre god dialog og forutsigbarhet i verneområdearbeidet med hensyn til prioritering av oppsynsinnsetts, gjennomføring av tiltak og overvåking (bevaringsmål) som SNO kan utføre.

På møtet i november/desember skal det rapporteres på årets arbeid og diskuteres utfordringer og behov for kommende år. SNO er selv ansvarlig for planlegging, prioriteringer og økonomi for gjennomføring og rapportering av tilsyns- og kontrolloppgaver. Det er viktig at forvaltningsmyndigheten drøfter faglige utfordringer og tilsynsbehov med SNO og kommer med innspill til prioriteringer av tilsynsvirksomheten for kommende år. Forvaltningsmyndighetene kan i tillegg ha behov for å få utført feltoppgaver som registreringsarbeid, bevaringsmål eller tiltak i verneområder (restaurerings-, skjøtsels- eller tilretteleggingstiltak). Behov for slike tiltak fra SNO drøftes i møtet. Dette gjelder også tiltak knyttet til Plan for restaurering av våtmark i Norge (2021-2025) og eventuelle andre oppgaver knyttet til restaurering av natur.

Behov for personalressurser sendes SNO til postmottak@miljodir.no på vedlagte skjema (vedlegg 3), som er nytt av året. Det samme skjemaet skal brukes for både store og små verneområder. **FRIST: 10. januar 2022.** SNO vil avstemme disse oppgavene opp mot andre pålagte oppgaver, samt kapasitet og kompetanse.

Opgaver knyttet til registrering og skjøtsel av kulturminner må avklares med regional kulturminnemyndighet før de meldes inn til SNO-lokalt. Dette er for å kunne vurdere muligheten for å samkjøre ønskede tiltak.

For tilsynsoppdrag i verneområder forvaltet av Statsforvalteren, ønskes det at fylkets «Skjema tilsynsbehov i verneområdene» brukes som grunnlag og at aktivitetsomfanget diskuteres og eventuelt justeres.

4. Elektronisk søknadssenter (ESS)

Elektronisk søknadssenter (ESS) vil være klar for innmelding av søknader på budsjettpost 1420.31 f.o.m. 22. november 2021.

Behov for tiltaksmidler skal meldes inn med netto beløp, det vil si uten merverdiavgift. Den regnskapsmessige håndteringen ved bokføring av merverdiavgift, omtales i Rundskriv

R-116 fra Finansdepartementet.

Innmeldingen skal være forvaltningsmyndighetenes prioriterte liste over tiltak som planlegges gjennomført i 2022.

Tiltaksmidlene vil bli tildelt i hovedtildelingen i februar 2022. Dersom det skulle bli behov for supplerende tildelinger knyttet til uforutsette utgifter, meldes behov inn på e-post, se adresser under.

Når verneområdestyrer melder inn behov for tiltaksmidler, skal "søker" legges inn med navnet på verneområdestyret. Annen innlegging vanskeliggjør søkefunksjon og statistikk.

Det må være klart hvem som skal være økonomisk ansvarlig for de ulike tiltakene når de legges inn i ESS. Dette lar seg ikke lett endre etter tildeling av midler.

Dersom klimatiske forhold, som frossen mark eller andre faktorer, gjør at enkelttiltak bør realiseres før midler formelt blir tildelt, må tiltaket forhåndsklareres med Miljødirektoratet, ved:

- Vibeke Husby (vibeke.husby@miljodir.no) for verneområder forvaltet av Statsforvalteren og av kommuner med delegert forvaltningsmyndighet
- Olav Nord-Varhaug (olav.nord-varhaug@miljodir.no) for verneområder forvaltet av verneområdestyrer

Forhåndsklaringen forutsetter at tiltaket er høyt prioritert i bestillingen. De aktuelle tiltakene legges *både* inn med prioritering i ESS og formidles i egen e-post.

Frist for forvaltningsmyndigheten for innmelding i ESS og for bestilling av SNO-ressurs er **10. januar 2022**.

Elektronisk søknadssenter <https://soknadssenter.miljodirektoratet.no/>

5. Rapportering

Rapporteringen av mer-/mindreforbruk skal skje i forbindelse med rapport pr. 31. aug. 2022, økonomirapportering pr. 1. november og Endelig årsrapport (EÅR) pr. 31. des. 2022. Samtidig med EÅR skal det i 2022 rapporteres på enkelttiltak finansiert over post 1420.31 via ESS. Manglende rapportering kan få konsekvenser for senere tildelinger.

Planlagte tiltak som ikke blir realisert, rapporteres fortløpende til Miljødirektoratet. Det vil da bli frigjort tiltaksmidler som kan komme andre verneområder til gode.

Vedlegg

1. Strategi for bruk av tiltaksmidler 2020-2025
2. Notat om festeanordninger for verneskilt
3. Skjema for innspill om ønsket SNO-ressurs

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ivar Myklebust
avdelingsdirektør
Land- og friluftslivavdelingen

Morten Kjørstad
avdelingsdirektør
Statens naturoppsyn

Kopi til:

Alle kommuner med delegert forvaltningsmyndighet for verneområder

Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder, 2020-2025

Innledning

Regjeringen vil bevare et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner, og en god forvaltning av verneområder er viktig for å kunne nå dette målet. Regjeringen ferdigstilte i 2019 Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene, og ett av tiltakene i planen er å oppdatere strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder innen 2021. Ifølge tildelingsbrevet til Miljødirektoratet for 2019 skal "Styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene og oppfølging av handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene" prioriteres. Tiltaksmidlene fordeles på bakgrunn av dagens trusselbilde og har som formål å ivareta, samt forbedre tilstanden i verneområdene. Midlene prioriteres derfor til tiltak som virker avbøtende på negative påvirkningsfaktorer der verneverdiene er truet.

Klimaendringene kan forventes å gi økt stress for mange av artene og naturtypene i verneområdene og kan gi endringer i sammensetningen av arter. For å minimere de negative effektene av klimaendringer på verneverdiene, må andre negative påvirkninger begrenses mest mulig. Eksempler på dette er gjengroing, forstyrrelser og forurensning. I tillegg bør forvaltningen av verneområder nå ta ekstra hensyn til klimaeffekter i planlegging av tiltak. Skjøtselstiltak, som fjerning av fremmede arter, må for eksempel antas å øke i omfang som følge av klimaendringene, og planlegging av tilretteleggingstiltak som etablering av stier og broer, må ta høyde for økte nedbørsmengder med påfølgende flom- og rasfare.

Tiltaksposten – Statsbudsjettets kap./post 1420.31

Det overordnede målet for forvaltning av verneområder er å ivareta verneformålet og verneverdiene i det enkelte verneområde. Postbeskrivelsen for post 1420.31 Tiltak i verneområde, gir viktige formelle rammer for hvordan tiltaksmidlene skal disponeres. Størrelsen på tiltaksposten avsettes i hvert års statsbudsjett og har i de siste årene økt. I statsbudsjettet for 2019 (Prop.1S (2018-2019) står følgende:

"Midlane går til tiltak som er naudsynte for å ta vare på verneverdiene, inkludert utgreiingar som er naudsynte før tiltak, informasjonstiltak og skjøtels- og tilretteleggingstiltak. Tilretteleggingstiltaka omfattar opparbeiding av stigar, klopping og merking for å betre tilgjenge i verneområda og samstundes styre ferdsla i og rundt sårbar natur i verneområda. Midlane nyttast òg til informasjonstiltak i alle typar av verneområde i samband med ny merkevarer for Noregs nasjonalparker og til utarbeiding av besøksstrategiar for nasjonalparker og andre verneområde med store besøkstal eller særskilde utfordringar. Alle tiltak skal vere i tråd med godkjent forvaltings-/skjøtelsplan for verneområda og andre relevante styringsdokument."

Posten for tiltaksmidler er en statlig investeringspost for forvaltningsmyndighetenes prioriterte tiltak i verneområder. Midlene skal derfor kun benyttes til tiltak i forvaltningsmyndighetens egen regi, ev. til kjøp av tjenester for gjennomføring av tiltakene. Midlene kan ikke benyttes som tilskudd til andre aktører. Drift og vedlikehold av infrastruktur (veier, toaletter, parkeringsplasser o.l.) utenfor verneområdene finansieres ikke over tiltaksmidlene.

For å kunne ivareta verneverdiene innenfor verneområder, vil det av og til være nødvendig å gjennomføre tiltak også utenfor verneområdene. Dette betinger samarbeid og avtale med grunneiere. Et eksempel på et slikt tiltak er når uttak av fremmede arter innenfor og utenfor vernegrensene må sees i sammenheng for at tiltaket skal få optimal effekt.

For å oppnå en god forvaltning av verneområder, kan det være nødvendig med generelle naturkartlegginger, sårbarhetsvurderinger, brukerundersøkelser, utarbeidelse av forvaltnings- og skjøtelsplaner, overvåking og

utarbeidelse av nettsider o.a. Slike tiltak finansieres ikke over kap./post 1420.31, men over andre budsjettposter.

Forutsetning for tildeling av midler

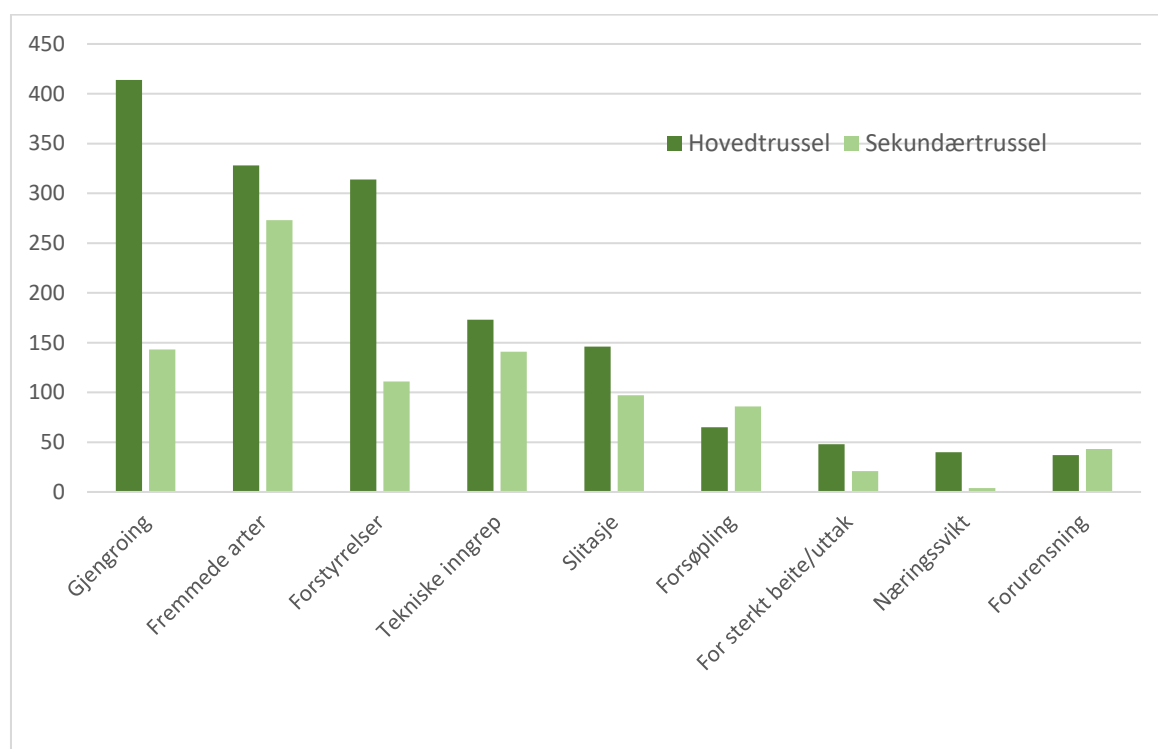
Tiltak skal være forankret i en skjøtts- eller forvaltningsplan, en besøksstrategi for området eller andre relevante styringsdokumenter.

I forkant av innmeldingen må formaliteter rundt tiltaket være avklart, som planavklaringer og innhenting av nødvendige tillatelser for gjennomføring av tiltaket. I tillegg må eierforhold og tilsyns-/drift- og vedlikeholdsavtaler være avklart.

I Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene er det presisert at "For større installasjoner som fugletårn mv. er det krav om en betydelig samfinansiering fra andre for å kunne prioritere tiltaket. Videre må eierforholdet og vedlikeholdsansvaret avklares på forhånd."

Prioriteringer ved bruk av midler til tiltak i verneområder

Klima – og miljødepartementet har bedt om en styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene. Bedring av tilstanden i verneområder, slik at antall truede verneområder reduseres, vil derfor ha fokus. De største negative påvirkningsfaktorene er gjengroing, fremmede arter, forstyrrelse av dyrelivet, tekniske inngrep og slitasje på vegetasjon, figur 1.

Figur 1. Trusselfaktorer i verneområder pr 31.12.2017

Ved fordeling av midler til skjøtsel og besøksforvaltning, skal tiltakene som gir størst positiv effekt på tilstanden og som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer prioriteres.

Etablerte skjøtselstiltak i naturtyper som krever kontinuerlig skjøtsel for å opprettholde god tilstand (løpende

skjøtsel), skal prioriteres høyere enn nye, større prosjekter. Det finnes likevel tilfeller der strakstiltak bør prioriteres. Dette gjelder f.eks. der det oppdages nye forekomster av fremmede arter med stort spredningspotensiale og der trua arter eller naturtyper står i fare for å gå tapt. Et annet eksempel kan være sikkerhetstiltak knyttet til besøksforvaltningen.

I verneområder der verneformålet trues av manglende skjøtselstiltak, og der det er behov for oppstart av tiltak umiddelbart, vil slike tiltak prioriteres foran besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet. Tiltak for å styrke besøksforvaltningen kan eventuelt gå parallelt med nødvendige skjøtselstiltak.

Et delmål med budsjettposten er å tilrettelegge for de besøkende med informasjon i tråd med merkevaren Norges nasjonalparker. I enkelte verneområder er det ikke ønskelig med økt ferdsel av hensyn til verneverdiene. I slike områder er likevel god, oppdatert informasjon i tråd med merkevaren viktig.

Målet med forvaltningen av verneområdene er å redusere truslene mot verneverdiene og å ønske folk velkommen inn for gode naturopplevelser.

Strategien vår for å nå dette målet, vil være å prioritere tiltak som innretter seg mot en bedret tilstand i verneområdene. Dette vil være tiltak som innrettes mot trusselfaktorene for de aktuelle områdene, og slike tiltak kan være både skjøtselstiltak og tilretteleggingstiltak. For å sikre en god opplevelse for besøkende, vil vi følge opp tiltak som er fremmet i besøksstrategier, og inkludert er bruk av merkevaren Norges nasjonalparker.

Prioriteringer ved bruk av tiltaksmidler:

1. Tiltak som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer knyttet til trusselbildet. Ramsar-områder og truede naturtyper prioriteres høyest blant disse tiltakene
2. Løpende skjøtselstiltak
3. Vedlikehold av eksisterende tilrettelegging
4. Bruk av merkevaren Norges nasjonalparker i verneområder med høyt besøkstrykk
5. Bruk av merkevaren i øvrige verneområder
6. Besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet (slik som fugletårn mm.)

Finansiering av større tilretteleggingstiltak

Midler til opprettelse av installasjoner som informasjonspunkt, toalettbygg og parkeringsplasser i tilknytning til verneområder, må være forankret i en godkjent besøksstrategi for å kunne bli prioritert. Tiltaksmidler kan brukes til (primært å delfinansiere) gjennomføring av denne typen tilrettelegging, og søknader til slike anlegg skal være godt begrunnet med bl.a. informasjon om besøkstall og eksisterende bruk av området.

Tilrettelegging etter universell utforming i verneområder

Universell utforming av stier innebærer krav til dekke, terrengutforming og bredde som vanskeliggjør denne typen tiltak i verneområder. I verneforskriftene er det et generelt forbud mot tyngre tekniske inngrep, og de har som den klare hovedregel ikke dispensasjonsbestemmelser som hjemler universell tilrettelegging i verneområdet. Den generelle dispensasjonsbestemmelsen i nml. § 48 første ledd, første alternativ, vil sjelden kunne anvendes da universell utforming medfører terrenginngrep som strider mot verneformålet og påvirker verneverdiene. Hvorvidt et omsøkt tiltak er i konflikt med forskriften må vurderes i det enkelte tilfellet.

Utenfor verneområdet, i tilknytning til innfallsporter eller startpunkt, kan det i enkelte tilfeller være aktuelt å etablere tilretteleggingstiltak med universell utforming. Også utenfor verneområder bør forvaltningsmyndighet være bevisst på inngrep som påføres terrenget og gjøre en vurdering av om behovet står i forhold til kostnader og inngrep.

På denne bakgrunnen vil det være høy terskel for tildeling av midler utover det som kan defineres som "enkel tilrettelegging" i verneområder.

Kulturminner i verneområder

Kulturminner er en del av verneformålet i de aller fleste nasjonalparker og i enkelte andre verneområder. Ansvar for oppfølging og ivaretagelse av kulturminner ligger hos kulturminnemyndighetene. Det er egne poster på statsbudsjettet for forvaltning av kulturminner, og tiltaksmidler prioriteres vanligvis ikke til dette formålet. Skjøtsel av enkelte kulturminner, slik som steingjerder, gravrøyser og fangstsystemer, kan likevel vurderes prioritert for samfinansiering med kulturminnemyndigheten. Eksempler på tiltak som *ikke* finansieres av tiltaksmidler eller driftsmidler er vedlikehold av bygninger i verneområder. Ansvar for finansiering av vedlikehold og drift av bygninger ligger hos eier.

ENKELT NOTAT - FESTEANORDNING VERNESKILT

Seksjon for naturbruk, SNO mars 2017.

Alle foto: SNO.

Bakgrunn:

Det er inngått ny rammeavtale for kjøp av verneskilt ("løveskilt") og underskilt. Skiltene gir informasjon om hva slags vernekategori som ligger til grunn for vernet. Disse skiltene skal festes på en stang e.l. Det brukes i dag forskjellige løsninger knyttet til festingen av verneskiltene, og dette korte notatet beskriver de ulike alternativene. Verneskiltene blir brukt for å markere hvor vernet starter, og de blir satt opp så nært vernegrensa som mulig. I tillegg brukes underskilt som gir kortfattet informasjon om atferdsmessige begrensninger slik som båndtvang, ilandstigningsforbud o.l.

De mest brukte festeanordningene er:

- profilerte aluminiumstenger
- stålstenger (rustfrie eller syrefaste)
- impregnerte gjerdestolper.

Foto: Aluminiumstang

Aluminiumstenger:

Dette har hittil vært den mest brukte løsningen for innfesting av verneskiltene, også fordi samme leverandør produserte både skilt og stenger. Vi har nå skiftet leverandør, og den nye leverer ikke aluminiumstenger. **Det er derfor usikkerhet knyttet til framtidig produksjon av slike**

aluminiumstenger, og denne veilederen tar derfor sikte på bruk av de stengene som allerede er innkjøpt.

Stengene er tilpasset innfestningen av verneskiltene og har samme brunfarge som platene skiltet er limt på. Det leveres også spyd, stabilisator og topphette som er tilpasset stengene. Det er enkelt å feste underskilt på stengene, siden de leveres med et spor der flere skilt kan monteres under hverandre. Det er lett å tilpasse lengden ved bruk av baufil eller vinkelsliper. Bildet nedenfor viser også en medfølgende stabilisator som skrues på stolpen for å få den mer stabil i myr eller løsmasser. Ved festing i stein eller fjell må det bores et hull og fylles litt sement for å få festet den. Selve aluminiumstanga er 34 mm bred, men ikke rund slik at den ikke fyller hele hullet ved festing i fjell. Bruk 35 mm steinbor for å lage hull, gjerne 10 cm dypt.

Et annet alternativ er bruk av et s.k. fjellanker. Dette er en hylse i syrefast stål som er påsveiset et 20 mm jern. Aluminiumstanga er festet i fjellankeret med unbraco skruer. Poenget er at man da kan klare seg med et mindre bor og at man ikke trenger bore nytt hull dersom stanga må skiftes ut.

Foto: Aluminiumstang med spyd, stabilisator og hette.

Skilt skrues fast på stangen med egne spesialtilpassa skruer, og det er mulig å feste flere skilt under hverandre. Over tid har slike stenger festet til fjell eller stein en tendens å løsne, på grunn av frost og regn. I myr har aluminiumstengene en tendens til å bli skjeve på grunn av vind eller snø. I tillegg er de lett å bøye og ødelegge dersom noen ønsker det. Bruk av aluminiumstenger krever årlig tilsyn og vedlikehold for å rette opp skjeve skilt.

Aluminiumstang festet til fjellanker.

Stålstenger:

Dersom man velger stålstenger, må man bruke rustfritt stål i innlandet, mens man ved kysten må vurdere å bruke syrefast stål. Ved innfesting i stein borer man et hull og slår stolpen ned i hullet. Hullet bores med et steinbor med samme diameter som stanga. Det er vanlig å bruke stålstenger med en diameter på ca 22 mm, noe som gjør dem nærmest umulig å bøye. Det er lett å justere lengden på en stålstang ved bruk av vinkelsliper mens baufil ikke er å anbefale. Stanga er ikke mulig å

flytte etter at den er slått ned i steinen. Stålstenger må bestilles med hull med riktig avstand i forhold til hullene i skiltene som skal festes. Verneskiltene har en avstand mellom hullene på 187 mm (senter/senter) og hullene har en diameter på 7 mm. Stanga bør gå ca 3 cm over kanten på skiltet. Det er svært vanskelig å selv skulle bore hull i ei stålstang, og vi anbefaler derfor at stålstengene bestilles med forhåndsborede hull for det antall skilt som skal festes til stanga. Dersom flere skilt skal festes til samme stang, anbefaler vi en avstand på 10 mm mellom skiltene.

Stålstenger er ikke egnet til bruk i myr eller våtmark. I løsmasser må det sveises på et sperrestag for å unngå at de kan bli dratt opp. En stålstang veier 3-4 ganger mer enn en aluminiumstang, men krever ikke tilsyn hvert år. Dette er en type stenger man kan bestille lokalt, for å unngå høye fraktkostnader.

Gjerdestolper:

Impregnerte gjerdestolper brukes ofte i myrområder og langs vassdrag og de framstår greit f.eks. i et kulturlandskap. Det er vanlig å bruke stolper med en diameter på ca 80 mm. Impregnerte stolper bør ikke brukes i store åpne villmarkspregede områder. De er lette å justere dersom is eller vann har flyttet på dem, og vi anbefaler årlig tilsyn. Det er lett å feste flere skilt på samme stolpe, og det er vanlig å bruke s.k. franske treskruer til å feste skiltene til stolpene. Skilt og stolpe er ikke tilpasset hverandre. Impregnerte gjerdestolper har vanligvis en levetid på flere 10-år.

Vurdering:

	Type	Vekt	Pris uten mva	Stabilitet
Aluminiumstang	150 cm mm lang	Ca 1,0 kg	193 kr uten spyd 295 kr med spyd 74 kr stabilisator 12 kr topphette 300 kr fjellanker	Dårlig
Stålstang	120 cm lang 22mm tykkelse	Ca 3,7 kg	195 kr med hull til skilt.	God ved festing i stein
Gjerdestolpe	8 cm X 175 cm	Ca 3,0 kg	40 kr	Middels

Prisene er fra 2016.

I eksemplene ovenfor er aluminiumstengene kjøpt hos Fogn aluminium (post@fogn-aluminium.no), stålstengene hos Hagens vevrammer (erling@hagensvevrammer.no), Lillehammer og gjerdestolpene

hos Bygger'n Sør-Fron. Det er pr i dag ingen produsenter av fjellanker, og prisen her er erfaringstall. Prisene for øvrig vil variere mellom leverandører og i forhold til kvantum.

Konklusjon:

- I myr og langs vassdrag er impregnerte gjerdestolper egnet som festeanordning. I tillegg er de egnet inn mot innmark og gjerder og der vernegrensen går i et teknisk anlegg som et gjerde. Dagens impregneringsmetoder gir ikke avrenning og er svært naturvennlige sammenlignet med tidligere. Gjerdestolper er imidlertid tunge å bære med seg.
- Ved innfesting i stein og der det er stor trafikk fra folk eller husdyr og/eller fare for store fysiske påkjenninger (bølger, vind ras o.l.) bør det velges stålstang (22mm) med forhåndsborede hull.
- Aluminiumstengene er lette å bøye og krever ofte tilsyn. Dette er den dyreste løsningen, men kan med fordel brukes der hvor de er lite utsatt for ytre påvirkning eller man f.eks. må bære med seg stengene på ryggen. Det er usikkert hvorvidt disse stengene vil være tilgjengelig for bestilling framover.

Innspill om ønsket SNO ressurs i verneområder. (Sett inn nye)

2022				
<i>Forvaltningmyndighet</i>	Stabbursdalen nasjonalparkstyre/ Rávttošvuomi álbmotmeahccestivra/ Rautusvuoman kanalarha			
Verneområde/Tema	Prioritering	Beskrivelse av oppdrag og metode	Forankring i planverktøy	Rapportering (Verneområdelogg, Artsobs, Natstat).
Verneområde/Tilrettelegging				
Verneområde/Skjøtsel				
Verneområde/Bevaringsmål				
Verneområde/Tilsyn og kontroll				

Moss kommune
Trøgstad kommune
Ullensaker kommune
Elverum kommune
Tolga kommune
Tynset kommune
Os kommune
Gjøvik kommune
Dovre kommune
Lom kommune
Vågå kommune
Ringebu kommune
Gol kommune
Hol kommune
Tinn kommune
Hjartdal kommune
Fyresdal kommune
Tokke kommune
Kristiansand kommune
Hægebostad kommune
Sirdal kommune
Stavanger kommune
Haugesund kommune
Suldal kommune
Karmøy kommune
Bergen kommune
Stord kommune
Kvinnherad kommune
Ulvik kommune
Vik kommune
Luster kommune
Naustdal kommune
Gloppen kommune
Vanylven kommune
Rauma kommune
Sunndal kommune
Rindal kommune
Steinkjer kommune
Namsos kommune
Hemne kommune
Snillfjord kommune
Frøya kommune
Meldal kommune
Røros kommune
Holtålen kommune
Tydal kommune
Stjørdal kommune
Frosta kommune
Røyrvik kommune
Namsskogan kommune

Grong kommune
Høylandet kommune
Flatanger kommune
Nærøy kommune
Inderøy kommune
Hattfjelldal kommune
Tromsø kommune
Hammerfest kommune
Ålfotbreen verneområdestyre
Ånderdalen nasjonalparkstyre
Blåfjella-Skjækerfjella-Lierne nasjonalparkstyre/ Låarte-Skæhkeren-Lijre nasjonalpaarhkeståvroe
Verneområdestyret for Brattefjell-Vindeggen landskapsvernområde
Breheimen nasjonalparkstyre
Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/ Børgefjell nasjonalparkstyre
Dovrefjell nasjonalparkstyre
Nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia
Følgefonna nasjonalparkstyre
Nasjonalparkstyret for Forollhogna
Nasjonalparkstyret for Fulufjellet
Færder nasjonalparkstyre
Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde
Hallingskarvet nasjonalparkstyre
Jomfruland nasjonalparkstyre
Jostedalbreen nasjonalparkstyre
Nasjonalparkstyret for Jotunheimen og Utladalen
Verneområdestyret for Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder
Langsua nasjonalparkstyre
Lofotodden nasjonalparkstyre
Njaarken vaarjelimmiedajve/ Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre
Verneområdestyret for Lyngsalpan landskapsvernområde/ Ittugáissáid suodjemeahccestivra
Midtre Nordland nasjonalparkstyre
Møysalen nasjonalparkstyre
Naustdal-Gjengedal verneområdestyre
Verneområdestyret for Nordkvaløya-Rebbernesøya
Nærøyfjorden verneområdestyre
Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder
Raet nasjonalparkstyre
Nasjonalparkstyret for Reinheimen
Nasjonalparkstyret for Reisa nasjonalpark og Ráisduottarháldi landskapsvernområde
Rohkunborri nasjonalparkstyre
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Seiland/Sievju nasjonalparkstyre
Verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane landskapsvernområde
Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen
Nasjonalparkstyret for Skarvan og Roltdalen og Sylan
Stabbursdalen nasjonalparkstyre/ Rávttosvuomi álbmotmeahccestivra/ Rautusvuoman kanalistarha
Stølsheimen verneområdestyre
Sølen verneområdestyre
Forvaltningsstyret for Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat
Verneområdestyret for Trollheimen

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre Várnjárgga álbmotmeahccestivra Varenkinniemen kansalistarhaa
Vega verneområdestyre
Ytre Hvaler nasjonalparkstyre
Anárjoga álbmotmeahccestivra / Anárjohka nasjonalparkstyre
Nasjonalparkstyret for Øvre Dividal nasjonalpark og Dividalen landskapsvernområde
Øvre Pasvik nasjonalparkstyre -Báhčaveaji álbmotmeahccestivra
Statsforvalteren i Agder
Statsforvalteren i Rogaland
Statsforvalteren i Vestland
Statsforvalteren i Møre og Romsdal
Statsforvalteren i Oslo og Viken
Statsforvalteren i Innlandet
Statsforvalteren i Trøndelag
Statsforvalteren i Nordland
Statsforvalteren i Troms og Finnmark

aan johtokunta

in styyri

Forvaltningsplan
Skjøtselsplan
Tiltaksplan
Besøksstrategi
Annet (beskriv)

Verneområdelogg
Artsobs
NatStat

**Verneområdestyret for
Oksøy-Ryvingen og
Flekkefjord
landskapsvernområder**

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2021/4043-0

Saksbehandler: Jorunn Haugen

Dato: 10.12.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret ORF	65/21	16.12.2021

Saksframlegg – Endelig godkjenning av skjøtselsplan for Oksø naturreservat

Vedlegg:

- 1 Saksdokumenter - Høring, skjøtselsplan for Oksø naturreservat og vedlagt oversikt over tiltak
- 2 Saksdokument - Innspill til høringen av skjøtselsplan for Oksø naturreservat
- 3 Skjøtselsplan for Oksø NR - kart over sonering for beitedyr

Forvalters innstilling

Verneområdestyret godkjenner skjøtselsplan for Oksø naturreservat utarbeidet av Ecofact i 2019, og som har vært på høring, med forbehold om at Kystverket ikke har noen motforestillinger til planen.

Saksopplysninger og vurdering

I 2019 ferdigstilte Ecofact v/Solbjørg Engen Torvik på vegne av verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområde en skjøtsels- og beitebruksplan for Oksø naturreservat i Kristiansand kommune (se vedlegg).

For denne planen er det formålet til Oksø naturreservat, gitt i § 5 i verneforskriften, som gjelder: «Formålet med fredningen er å bevare livsmiljøet for plante- og dyrelivet i området, særlig ut fra hensynet til sjøfuglene og deres hekkeplasser».

Det har blitt gjennomført kartlegginger og satt anbefalte skjøtselstiltak for å bevare kystkulturlandskap med truede naturtyper og arter på Oksøy, med hensyn til sjøfugl. Skjøtselsplanen ble tatt opp på styremøte med VORF den 14. mars 2019 for godkjenning før den ble sendt ut på høring fra 31. mars – 31. mai 2019.

Skjøtselsplanen fikk to innspill under høringsrunden (se vedlegg). I samarbeid med SNO har verneområdeforvalter gått igjennom skjøtselsplanen og innspillene som har blitt sendt inn, og laget en forenklet oversikt over forvaltningsmål, bevaringsmål og tiltak som er utarbeidet i skjøtselsplanen (se siste side i vedlegg 1), samt et oversiktskart over hvor beite anbefales (se vedlegg 3).

Det er fra tidligere satt inn et par skjøtselstiltak på Oksøy; det har blitt gjennomført skjøtsel av oppdyrket varig eng gjennom flere år i samarbeid med SNO, samt at det høsten 2020 ble startet opp med beiting ved bruk av 6 kystgeiter som går med Nofence.

For at verneområdestyret skal få fulgt en helhetlig skjøtsels- og beiteplan for Oksø NR med anbefalte tiltak for å nå forvaltningsmålene, bør skjøtselsplanen endelig godkjennes. Samtidig er det viktig at oppstart av ny skjøtselsplan for Oksøy blir fulgt opp for å overvåke utviklingen av tilstanden og effekter av skjøtselstiltak. Det er derfor satt opp et eget punkt om dette i oversikten som er utarbeidet i samarbeid med SNO, hvor det er ønskelig å få samarbeid med eksterne aktører som kjenner til området. Skjøtselsplanen og oversikten over planlagte tiltak er oversendt Kystverket for merknader før endelig godkjenning. Det har ikke kommet tilbakemelding på dette foreløpig, og verneområdeforvalter anbefaler derfor å sette forbehold om at skjøtselsplanen godkjennes om det ikke er noen motforestillinger fra Kystverket som er grunneiere på Oksøy.

Fra: Gunnarsli, Katrine Skajaa[fmavksg@statsforvalteren.no]
Sendt: 19.04.2021 14:42:15
Til: Gunnarsli, Katrine Skajaa
Tittel: VS: Til Godkjenning: Skjøtselsplan for Oksøy, komp 220, rev jan 2019

Fra: Solstrand, Maria-Victoria <fmavmso@fylkesmannen.no>

Sendt: 31. mars 2019 21:45

Til: Pedersen, Belinda <belinda.pedersen@kystverket.no>; Tore Johansen - Tilsyn på Oksøy (toreoksoy@gmail.com) <toreoksoy@gmail.com>; KRISTIANSAND (Trond.Johanson@kristiansand.kommune.no) <Trond.Johanson@kristiansand.kommune.no>
Kopi: Vest-Agder Bondelag VARA RU (aaggyl@online.no) <aaggyl@online.no>; Agder kystbeitelag (audunab@online.no) <audunab@online.no>; Agder Kystbeitelag RU (roarsvi@online.no) <roarsvi@online.no>; Arild Pettersen <arild.m.pettersen@gmail.com>; Arild Pettersen <arild.pettersen@sjokurs.no>; Bonde og småbrukarlaget (aiklev@live.no) <aiklev@live.no>; Fiskerlaget Sør (erlend.grimsrud@fiskarlaget.no) <erlend.grimsrud@fiskarlaget.no>; Flekkerøy Vel RU (temagruppa@gmail.com) <temagruppa@gmail.com>; Forum for natur og friluftsliv (agder@fnf-nett.no) <agder@fnf-nett.no>; Gerd Jacobsen (gerd.marie.jacobsen@gmail.com) <gerd.marie.jacobsen@gmail.com>; Gudbrand Kaurstad - Agder forbundet kysten/Søgne kystlag (gkaurstad@gmail.com) <gkaurstad@gmail.com>; Hildegunn Skage Teinum (hildegunn@usus.no) <hildegunn@usus.no>; KGL Gunnar Larsen (gunnar.larsen@sweco.no) <gunnar.larsen@sweco.no>; KGL Miriam Stausland (miriam.stausland@hotmail.com) <miriam.stausland@hotmail.com>; KGL Ole Geir Reistad (ogr@sjoly.no) <ogr@sjoly.no>; KGL Thomas P. Borø (pboroe@online.no) <pboroe@online.no>; Lilly Marie Kongevold (lmk@lister-advokatene.no) <lmk@lister-advokatene.no>; Lister FL (christian-lister@friluftsrad.no) <christian-lister@friluftsrad.no>; Lister FL (lister@friluftsrad.no) <lister@friluftsrad.no>; Marianne Haugland <marianne.haugland@dnt.no>; Marianne Haugland (fot@dnt.no) <fot@dnt.no>; Midt-Agder FL (psholte@midt-agderfriluft.no) <psholte@midt-agderfriluft.no>; Naturvernforbundet (julie.nilsen83@hotmail.com) <julie.nilsen83@hotmail.com>; Naturvernforbundet (Pederjop@online.no) <pederjop@online.no>; NOF (eldar.wraanes@uia.no) <eldar.wraanes@uia.no>; NOF Thomas Bentsen (Imarinus2001@yahoo.no) <Imarinus2001@yahoo.no>; Vest-Agder Bonde- og Småbrukarlag - RU (stina@hommetunet.no) <stina@hommetunet.no>; Vest-Agder Bondelag RU (ol-reida@online.no) <ol-reida@online.no>

Emne: Til Godkjenning: Skjøtselsplan for Oksøy, komp 220, rev jan 2019

Hei til dere,

Vedlagt er den ny skjøtselsplan for Oksøy naturreservat. Det er godkjent av verneområdestyret og nå legges dokumentet ut på høring.

Fristen for kommentarer er 31. mai.

Med vennlig hilsen,

Maria-Victoria Solstrand
Verneområdeforvalter

**Verneområdestyret for
Okseøy-Ryvingen og
Flekkefjord
landskapsvernområder**

Kontor: +47 38 17 62 20
Mobile: +47 40 81 79 88
Epost: fmavmso@fylkesmannen.no

Kontorsted: Fylkeshuset, 5. etasje, Miljøvernavdeling, Tordenskjolds gate 65, 4614 Kristiansand
Postadresse: Postboks 788 Stoa, 4809 Arendal
Nettside: <http://www.nasjonalparkstyre.no/Oksoy-Ryvingen/>

For øvrig minner vi om at all kommunikasjon med oss kan bli arkivert.

Skjøtselsplan for Oksø naturreservat i Kristiansand kommune, Vest-Agder

Kristiansand kommune, Vest-Agder

Solbjørg Engen Torvik 2019

**Skjøtselsplan for
Oksø naturreservat
i Kristiansand kommune, Vest-Agder**

Ecofact rapport: 624

www.ecofact.no

Referanse til rapporten:	Torvik, S.E. 2019. Skjøtselsplan for Oksø naturreservat i Kristiansand kommune, Vest-Agder. Ecofact rapport 624
Nøkkelord:	Oksøy, naturreservat, verneplan for sjøfugl, skjøtselsplan, kystlynghei, lyngbrenning, villsau, naturbeitemark, Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde
ISSN:	ISSN 1891-5450
ISBN:	978-82-8262-622-4
Oppdragsgiver:	Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder
Prosjektleder hos Ecofact AS:	Rune Søyland
Prosjektmedarbeidere:	
Kvalitetssikret av:	Rune Søyland
Forside:	Utsikt rett sør fra semafor-ruinene mot fyret på Oksøy. Foto: Solbjørg Engen Torvik

www.ecofact.no

INNHold

1 INNLEDNING	2
1.1 VERNEFORMÅL	2
1.2 FORVALTNINGSMYNDIGHET	2
2 PLANOMRÅDE - LOKALISERING	3
3 DATAGRUNNLAG.....	3
4 BESKRIVELSE AV OMRÅDET	4
4.1 BERGGRUNN OG LØSMASSER	4
4.2 KLIMA OG TOPOGRAFI	4
4.3 DAGENS OG HISTORISK BRUK AV OMRÅDET	4
4.4 NATURTYPER OG FLORA.....	6
4.4.1 <i>Naturtyper</i>	6
4.4.2 <i>Flora</i>	11
4.5 FUGLER.....	11
4.6 INSEKTER	13
4.7 RØDLISTEARTER OG FREMMEDARTER	13
4.7.1 <i>Rødlistearter</i>	13
4.7.2 <i>Fremmedarter</i>	16
5 ANBEFALTE SKJØTSELSTILTAK	19
5.1 GENERELT OM BRENNING OG BEITE.....	19
5.2 KORT OPPSUMMERT	21
5.3 SKJØTSELSPLAN	22
6 KART OG BILDER	26
7 REFERANSER.....	34
8 VEDLEGG	37
8.1 VEDLEGG 1 – FAKTAARK FOR NYE OG ENDRA NATURTYPELOKALITETER	37
8.2 VEDLEGG 2 – GENERELT OM KYSTLYNGHEI OG SKJØTSEL I KYSTLYNGHEI	40
8.2.1 <i>Kystlynghei</i>	40
8.2.2 <i>Tradisjonell bruk og økologi</i>	40
8.2.3 <i>Biologisk mangfold</i>	41
8.2.4 <i>Trusler</i>	42
8.3 VEDLEGG 3 – GENERELLE RÅD VED SKJØTSEL OG RESTAURERING AV KYSTLYNGHEI.....	42
8.3.1 <i>Beitedyr og dyrevelferd</i>	43
8.3.2 <i>Dyrevvernloven</i>	44
8.3.3 <i>Lyngbrenning</i>	44
8.4 VEDLEGG 4 - BEGRUNNELSER FOR ANBEFALTE SKJØTSELSTILTAK PÅ OKSØY.....	46
8.4.1 <i>Trusler mot fuglereservatet</i>	47
8.4.2 <i>Trusler mot naturtyper</i>	49
8.4.3 <i>Trusler mot sjeldne og rødlistede insekter</i>	50
8.5 VEDLEGG 5 - ANBEFALT METODE FOR FJERNING AV DE VANSKELIGSTE FREMMEDARTENE	51

1 INNLEDNING

Områdeforvalter Maria-Viktoria Solstrand har ønske om å få utarbeidet en helhetlig skjøtsels- og beitebruksplan for hele Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde som ligger i Kristiansand, Søgne og Mandal kommuner. Denne planen er en sjølstendig plan for Oksø naturreservat som senere kan være del av en slik større, helhetlig plan. Det er Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder som bevilger midler til kartlegging og utarbeidelse av planen.

1.1 Verneformål

Oksøy ble vernet som sjøfuglreservat, Oksø naturreservat (VV00001682) i 1980 (Lovdata.no) for å verne sjøfuglene i hekketida med ilandstigningsforbud 15.april – 15. juli. Senere ble Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344) (Oksøy-Ryvingen LVO) opprettet i 2005(Lovdata.no). Oksøy er den østligste øya innenfor yttergrensene til landskapsvernområdet. Ved landskapsvern er det primært helheten i landskapet og ikke de enkelte arter eller grupper av arter som skal beskyttes mot inngrep som i vesentlig grad endrer landskapskarakteren. Ved forekomst av viktige arter kan disse vernes i et naturreservat eller med en plante- og/eller dyrelivsfredning slik som her.

For denne planen er det formålet til Oksø naturreservat, gitt i § 5, som gjelder:

“Formålet med fredningen er å bevare livsmiljøet for plante- og dyrelivet i området, særlig ut fra hensynet til sjøfuglene og deres hekkeplasser. ”

I forskriften er det gitt uttrykt for at

“bestemmelsene om fredning ikke er til hinder for beiting i samsvar med tidligere bruksmåte og nødvendig ferdsel i denne forbindelse.”

Forvaltningsmyndigheten kan i tillegg gi tillatelse til

“- regulering av bestanden av arter som kan forstyrre den naturlige balansen i området, og -ferdsel i forbindelse med ovennevnte reguleringstiltak og i spesielle tilfelle. ”

Formålet med vernet av Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde står i § 2 i verneforskriften:

“Formålet er å ta vare på et sammenhengende og egenartet skjærgårdslandskap lite preget av tekniske inngrep, og som er representativt for sørlandskysten. Dette skjærgårdslandskapet karakteriseres av en sjøoverflate som brytes opp av mange lave, avslepne øyer, holmer og skjær, med tilhørende naturtyper, flora, fauna, kulturminner og kulturlandskap, herunder kystlynghei og de karakteristiske uthavnene.

1.2 Forvaltningsmyndighet

Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder er forvaltningsmyndighet i Oksø naturreservat og i landskapsvernområdet.

2 PLANOMRÅDE - LOKALISERING

Oksøy ligger i Oksø naturreservat rett sør for, og i innseilinga til Kristiansand og er den østligste øya innenfor yttergrensene av Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (figur 2.1).

Figur 2.1. Lokalisering av Oksøy lengst øst i Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde og rett sør for, og i innseilinga til Kristiansand.

3 DATAGRUNNLAG

Det ble gjennomført feltarbeid på Oksøy 20.9.2017 sammen med områdeforvalter for Oksøy-Ryvingen LVO Maria-Victoria Solstrand og Halvard Ranestad Pedersen ansvarshavende i Statens Naturoppsyn (SNO). Videre er en rekke personer kontaktet på telefon og per mail for å innhente nærmere opplysninger angående planter, fugl, insekter og Oksøys historie.

4 BESKRIVELSE AV OMRÅDET

Landskapsvernområdet omfatter et stort antall øyer, holmer og skjær med lite eller ingen større menneskelige inngrep. Tradisjonelt jordbruk med blant annet ekstensivt beite, eldre dyrkinger og noe tilrettelegging for enkelt friluftsliv forekommer. Flere av øyene var allerede sjøfuglreservater før de ble en del av landskapsvernområdet i 2005 og dette gjelder også for Oksøy. Hele Oksøy naturreservat dekker et areal på 397 daa, hvor ca. 184 daa er landareal inkludert holmer og skjær (Naturbase), mens hovedøya er ca. 164 daa.

4.1 Berggrunn og løsmasser

Berggrunnen består ifølge NGU av *amfibolitt, hornblendegneis og glimmergneis, stedvis migmatittisk*. Amfibolitt kan gi en rikere flora med arter som er noe mer krevende enn på berggrunn av bare gneis. Løsmassedekket oppgis som *bart fjell, stedvis tynt dekke* for hele øya (NGU.no), noe som betyr at mer enn 50 % av arealet er bart fjell. På Oksøy er det mye bart fjell i dagen og løsmasser finnes bare på flate arealer og i forsenkninger og sprekker i berget. Svabergene er slipt og rundskurt av is og vannmasser.

4.2 Klima og topografi

Klimanormaler er ikke oppgitt for Oksøy, men nærmeste normaler dekker deler av Flekkerøya, og disse vurderes som gjeldene også for Oksøy. Normal årsnedbør ligger på 1500-2000 mm, noe som er en middels nedbørsmengde. Normal årsmiddeltemperatur i lufta er 6-8 °C som angir et mildt klima (normalperiode 1971-2000, Se Norge). Herskende vindretning er fra vest, men også noe vind fra vest-sørvest og nord (eklima, Meteorologisk institutt). Oksøy ligger i boreonemoral sone (BN 6SO-1) og klart oseanisk seksjon (O2).

Høyeste punkt på øya måler 18 meter over havet og er der fundamentet for det gamle fyrtårnet stod. Loshytta ligger på 14 moh. Resten av øya varierer stort sett mellom 0-12 meter over havet.

4.3 Dagens og historisk bruk av området

Oksøy fyr har vært fyrstasjon siden 1832. Dagens fyrtårn er fra 1900 og fyret ble automatisert i 1990. Det var fastboende på Oksøy fram til 1980, mens fyret formelt var bemannet fram til 2004. Fram til 2013 var base for Kystverkets tilsynslag (Kystverket 2015). Fyrstasjonen er fredet etter kulturminneloven §15 (bygninger) og §19 (området) (Lovdata 1978). Det er i alt 11 kulturminner på Oksøy (Kulturminnesøk.no). I tillegg er det en grunnmur etter bolig for telegrafisten og semafor stasjon og under 2. verdenskrig anla tyskerne flere stillinger på øya. Kystverket har laget en forvaltningsplan for Oksøy fyrstasjon og kulturminnene blir derfor ikke behandlet mer i denne planen (Kystverket 2015).

Øya var bebodd av fyrvokteren som fra 1838 fikk lån av det offentlige for å dyrke opp øya (<http://www.flekkeroy.no/okshoved.htm>). Etter hvert ble det flere ansatte og flere familier bodde på øya. Fra 1960-årene var det oppdyrka arealet fordelt på fyrmesteren, 1. og 2. betjenten og en reservebetjent som bodde på øya. Hver hadde hhv. 21 ar (= 2,1 dekar) inkl. hage, 19,5 ar

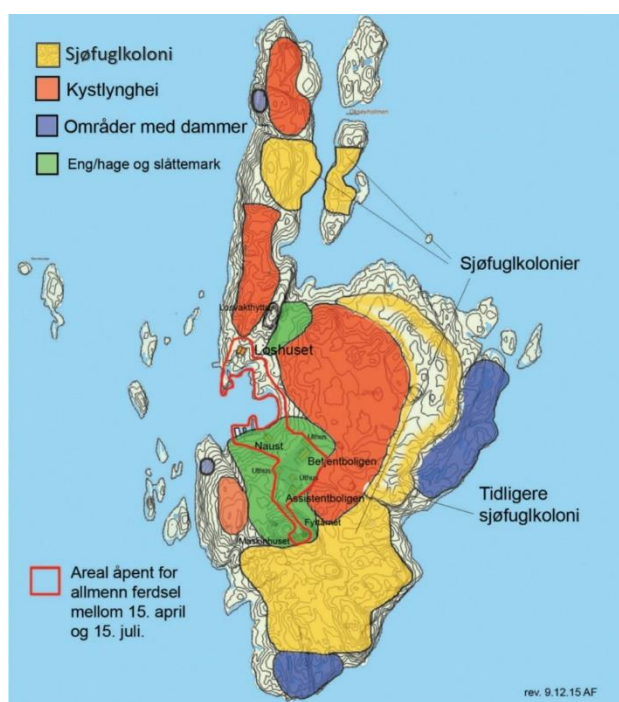
på hver av betjentene og 100 m² på reservebetjenten. De dyrka arealene var på sørlig, midtre og nord-østre del av øya. Sjøfuglreservatene i Vest-Agder ble utnyttet til sommerbeite fram til ca. 1960, men interessen for beiting i skjærgården avtok etter dette. Det har vært beitet med ku på Oksøy (Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, 2017). Det er opplysninger om at det ble holdt sau på Oksøy til 1957, men noe tyder på at det kan ha vært beite også etter det (Asbjørn Lie 2015). På det meste skal det ha vært syv sauer. Fram til 1920-tallet har det også vært 1-2 kyr. I forvaltningsplanen står det at Kystverket har ikke ønsket husdyrbeiting på Oksøy de siste årene (Kystverket 2015).

Oksøy ble losstasjonen omkring 1950 og fungert som dette til 1979. Loshytta er et ombygd styrehus og ble satt på en knaus som utkikkspunkt for losene. Nedenfor ligger losmannsboligen.

Oksøy har i dag begrenset verdi som friluftsområde, både på grunn av at allmenn ferdsel i hekketiden, 15. april – 15. juli, er begrenset til områder som ikke forstyrrer hekkingen og fordi bryggene er reservert Kystverkets båter. I hekketiden er allmenn ferdsel i hovedsak bare tillatt på opparbeidete veier og i kulturområdene omkring husene og opp til fyret (se avgrensning på kart i figur 4.1). For å benytte bryggene til ilandstigning må Kystverket kontaktes. Fyret er ikke i bruk som utleiested. Oksøy har likevel egen turbeskrivelse på Den Norske Turistforenings nettsider UT.no (Den Norske Turistforening)

Noen små arealer på Oksøy er skjøttet som slåttemark de siste årene. Det har blitt satt i gang rydding av kratt og fremmedarter. Særlig bekjempelse av sitkagran, parkslirekne og rynkerose og annen buskvekst i strandkanten er prioritert.

Kristiansand folkehøyskole bruker Oksøy i undervisning om kystnær natur med planter, dyr og fugler, verneområder og skjøtselsarbeid. Det er avtalt at skolen bruker en dag til søppelrygging om våren og slått av kulturmarkene om høsten.

Figur 4.1. Kart over Oksøy med soner for ulike vernehensyn. Kilde: Kystverket.

4.4 Naturtyper og flora

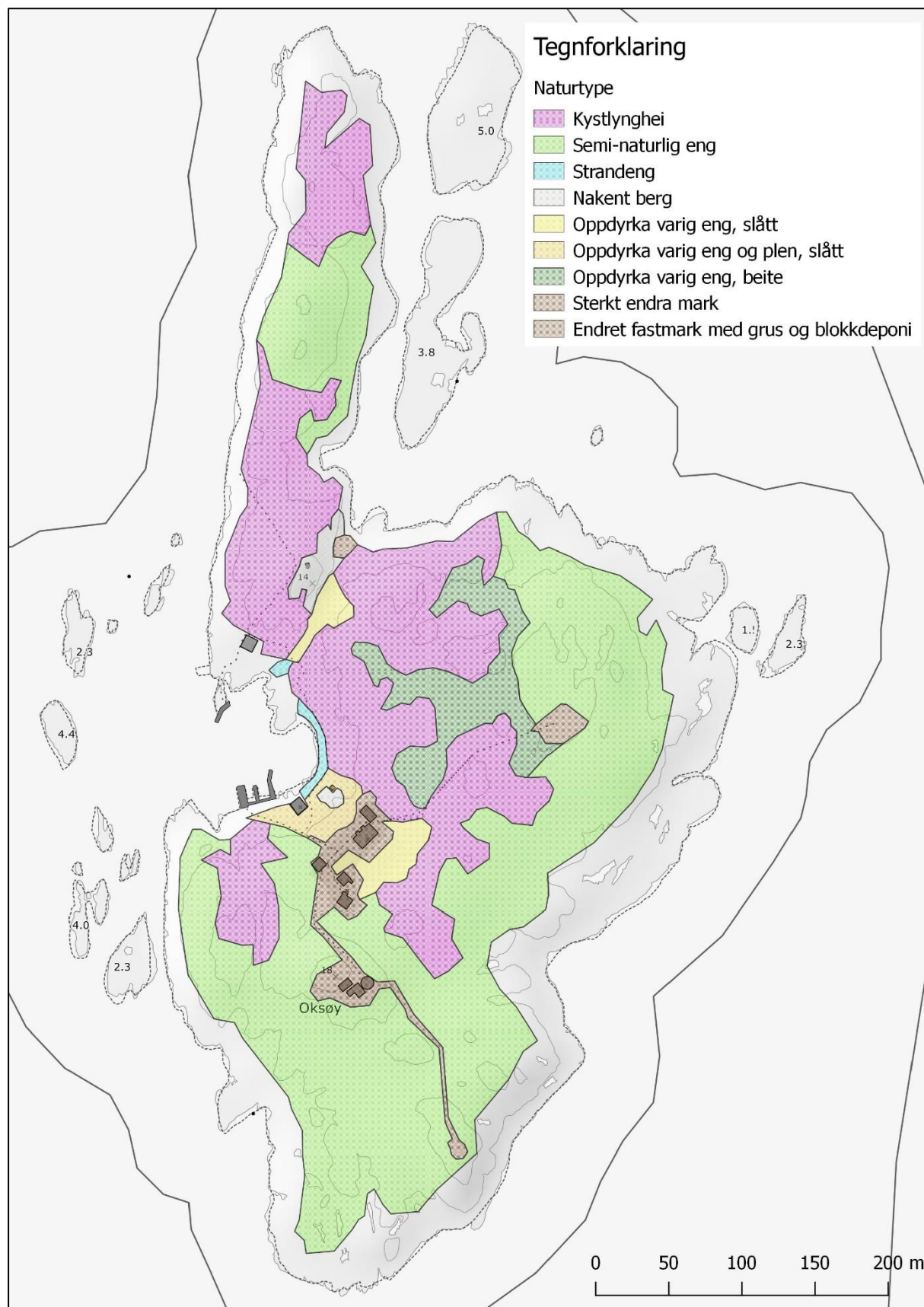
4.4.1 Naturtyper

Hele øya består stort sett av ulike naturtyper på nakent berg eller grunnlendt mark. Dypere jordsmonn finnes i mindre grad, og er da gjerne blitt dyrket på en eller annen måte. I Skog og landskaps markslagsstatistikk over reservatet oppgis 173 daa (43,7 %) grunnlendt mark, 11 daa (2,7 %) annen jorddekt fastmark og 213 (53,7 %) vann.

Det er ikke registrert noen viktige naturtyper i Naturbase (kartlagt etter DN Håndbok 13). I 2011 ble verneområdet kartlagt etter metodikken Natur i Norge (NiN 1.0, Artsdatabanken). Disse naturtypene er senere (2016) oversatt til NiN versjon 2.1 (Artsdatabanken). Oversikt over naturtypene er listet i tabell 4.1. Nye grenser for NiN-naturtyper er ikke gått opp, men på grunnlag av feltarbeid (20.09.17), flybilder fra flere år med ulikt fototidspunkt (Norge i bilder) samt NiN-kartleggingen fra 2011 (Miljødirektoratet) er det utarbeidet et forenklet kart over naturtyper som er viktige for utarbeidelsen av skjøtselsplan (figur 4.2). Det er i dette kartet ikke tatt med mosaikker, men den dominerende naturtypen er angitt. Naturtypen *Nakent berg* er i mosaikk med flere andre naturtyper og særlig kystlynghei og naturbeitemark og er ikke tegnet inn i kartet. *Strandberg* danner et belte ytterst mot sjøen og er heller ikke tegnet inn på kartet. Beskrivelsene under er gjort på grunnlag av eget feltarbeid, informasjon fra Bjarne Oddane (NiN-kartlegger) og artslistene fra Artskart.

Tabell 4.1. Oversikt over naturtypene etter Natur i Norge, NiN, som ble registrert i 2011. Naturtypene er i stor grad listet fra størst til minst arealandel (uten at det er gjort beregninger) (Kilde: Miljødirektoratet, NiN innsynsløsning). Rødlisterstatus i henhold til Rødliste for naturtyper 2011 (Artsdatabanken) er også angitt.

Naturtype	Kode	Lokalisering og forekomst	Rødlisterstatus
Seminaturlig eng, intermediær eng med klart hevdpreg	T32-C-4	På sørlige, østlige og nordlige deler av øya. Betydelig forekomst. 59,8 daa	VU
Nakent berg, lite tørkeutsatte, kalkfattige nakne berg	T1-C-1	Spredt over hele øya i mosaikk med andre naturtyper. Betydelig forekomst.	
Strandberg, kalkfattige strandberg	T6-C-1	Som et smalt belte ytterst. Betydelig forekomst.	
Kystlynghei, kalkfattige kystlyngheier	T34-C-2	Sentrale og nordlige deler av øya. Betydelig forekomst. 39,1 daa fordelt på 4 delområder	EN
Oppdyrket varig eng, lite intensivt hevdpreg	T45-C-1	Spredt på sentrale deler av øya, nord og øst for bebyggelsen, samt nær og mellom denne. 6,8 daa beite + 3,9 daa slått	
Sørligstrandeng, i nedre - øvre geolitoral og supralitoral	T12-C-1 og C-2	I vika nord for bebyggelsen i mosaikk med steinstrand og tangvoll. Noen svært små forekomster andre steder.	EN
Driftvoll, beskyttede og moderat eksponerte driftvoller	T24-C-1	I vika nord for bebyggelsen, to andre små steder. Svært begrensa forekomster.	
Grus- og steindominert strand og strandlinje	T29	I vika nord for bebyggelsen og noen få andre mindre forekomster.	
Sterkt endra mark, bla. grusveier, bygninger, kanonstillinger	T35	Sentrale og vestlige deler av øya, samt noen ruiner lenger øst	
Fuglefjell-eng og fugletopp	T8-C-1	Svært liten andel av strandberget på det nordlige neset.	VU

Figur 4.2. Naturtypekart over Oksøy. Utarbeidet på grunnlag av feltarbeid (20.09.17), flybilder (Norge i bilder) samt NiN-kartleggingen fra 2015 (Miljødirektoratet). Det er ikke tatt med mosaikker og spesielt naturtypen Nakent berg som er i mosaikk med de andre naturtypene over det meste av øya, og Strandberg ytterst mot sjøen.

Strandberg (T6) omkranser nesten hele øya ytterst mot sjøen (ikke inntegnet på kartet). Her er det lite vegetasjon, og den som finnes, er knytta til sprekker og forsenkninger hvor plantene finner feste. Det er vanlige arter som vokser her, for eksempel fjærekoll, kystbergknapp, strandkjempe, strandsmelle, smørbukk og føllblom. Den rødlistede arten prikkstarr (NT) er registrert i 2015 på strandberg på Oksøyholmen, like øst for neset mot nord (Artskart). På odden mot nord er en liten andel *fugleffjelleng* (T8) satt i mosaikk med strandberget.

Seminaturlig eng (T32) eller naturbeitemark (brukes heretter) er den naturtypen som har størst utbredelse på Oksøy, med kartleggingsenheten *Intermediær eng med klart hevdpreg* (T32-C-4). Naturtypen forekommer likevel oftest i mosaikk med fattig, *Nakent berg* (T1-C-1). Seminaturlig eng er arealer med dominans av gras og andre graminider som viser at områdene i lang tid har vært utnyttet enten ved beite eller slått (figur 4.3). Fyrmesteren og hans folk hadde beitedyr, det er nevnt både sau og ku, for å livnære seg gjennom året på 1800-tallet og framover på 1900-tallet. I tillegg vil fuglekolonier kunne gi et tydelig engpreg på grunn av at fuglegjødsel bidrar til gras- og urtedominans. Fuglekoloniene ble under befaring vist å ha hatt tilhold på sørlig og vestlig del av Oksøy, samt et lite område på det lange neset mot nord. Dette stemmer godt med der det er engpreg og tidligere registrert seminaturlig eng (NiN 2011). På fuglegjødsle steder kan det utvikles en vegetasjon med innhold av arter som utnytter forhøyede nitrogen- og fosfor-konsentrasjoner, slik som høymol og mjødurrt. Blant vanlige strandplanter er det mange som er gode til dette da tang- og tare rester også fører til høyt nitrogeninnhold. Kartleggingen fra 2011 angir naturtypen *Fugleffjellenger* (T8-C-1) med svært begrenset andel i mosaikk med strandberg på det nordlige neset. En mye større del av landskapet er påvirket av fuglekoloniene og engvegetasjonen på Oksøy er også formet av dette. Arter som er vanlig forekommende i fugleffjellenger er f.eks. engkvein, gulaks, smyle, fjærekoll og skjørbuksurt. *Naturbeitemark* er rødlistet i kategori VU og krever skjøtsel for at naturverdiene skal vedlikeholdes.

Figur 4.3. Seminaturlig eng (naturbeitemark) (T32) forekommer særlig der det er og har vært rike fuglekolonier på Oksøy. Vegetasjonen er typisk grasdominert. a) Vestlig og b) Sørlig del av Oksøy.

Rødsvingel, sauesvingel, engsvingel, englodnegras, engkvein, krypkvein, finnskjegg, gulaks, hestehavre, dunhavre, knegras, dvergsmyle og bergørkvein er grasarter som er registrert på Oksøy (eget feltarbeid og Artskart). Noen er mengdearter, slik som rødsvingel, mens andre forekommer mer sjeldent og er knytta til spesielle områder eller habitat. Kveke, hundegras og kvassbunke er grasarter som viser kulturpåvirkning.

Kystlynghei (T34) med fattig og tørr utforming har også en viss utbredelse på Oksøy (figur 4.4). Det meste av den røsslyngdominerte kystlyngheia finnes fra sentrale deler av øya og nord og vestover. Store deler av kystlyngheia består av røsslyng i eldre utviklingsfase og med en del gjengroing av lavtvoksende einer og buskas av lauvtrær. I forbindelse med denne planen er det valgt å ta ut et nytt område med kystlynghei på 3,2 daa på knausene rett sør for bryggene. Kystlyngheiområdet også utvidet noe i forhold til NiN-kartleggingen på grunnlag av feltarbeid. *Kystlynghei* er rødlistet i kategori EN, sterkt truet, og krever skjøtsel for at naturverdiene skal opprettholdes. Kystlynghei er også en utvalgt naturtype, som Norge har et spesielt internasjonalt ansvar for å ta vare på.

Naturtypen *nakent berg* (T1) er i mosaikk med kystlyngheia og utgjør ca. en andel på ca. 3/10.

Figur 4.4. Kystlyngheia skaper et karakteristisk mørkt utseende med avblomstra brune blomster i slutten av september. Det meste av lyngen er gammel og grov med en del døde greiner. Einer og andre trær og busker bidrar til gjengroing av lyngheia.

Oppdyrket varig eng (T45) har hatt sterkere intensiv drift enn naturbeitemark og har mistet sitt naturlige preg og mange arter på grunn av gjødsling, såing, sprøyting, pløying ell. (figur 4.5). Det viser at det har funnet sted landbruksdrift. Det største området som er satt til denne naturtypen er et resultat både av at det tidligere trolig har vært delvis dyrket og at det har stått store sitkagrantrær som har ført til sterk endring i jordsmonnet. Trærne ble fjernet i 2010, men frøbanken finnes fortsatt i jorda og fører til ny spiring. I forbindelse med denne planen er det valgt å utvide området noe i forhold til NiN-kartleggingen på grunnlag av feltarbeid og studie av flyfoto. Det har vokst opp mye geitrams, kjerr av bjørk, vierarter, rødhyll, bulkemispel, bringebær og bjørnebær.

Figur 4.5. To ulike områder kartlagt som oppdyrket varig eng. a) Jordstykket like nedenfor loshytta er tydelig overflatedyrket og har trolig opprinnelig blitt slått eller har vært åker. b) I området hvor det har vokst sitkagran er det nå villnis av småtrær, busker og bjørnebær.

I vika like nord for brygga og naustet er det **Strandeng** (T12) i mosaikk med **Driftvoll** (T24) og **Grus- og steindominert strand og strandlinje** (T29) (figur 4.6). Strandenga er lite karakteristisk selv om det er mange typiske strandengplaneter. I henhold til NiN-kartleggingen er strandenga bare 1/3 av det avgrensa areal. Strandenga er ikke tatt ut som verdifull naturtype fordi den er lite homogen, i mosaikk med andre og uten spesielle kvaliteter.

Figur 4.6. Strandeng like nord for brygga og naustet, sett fra nordøst.

Naturtypene **Strandberg**, **Nakent berg**, **Grus- og steindominert strand og strandlinje**, **Driftvoll** er ikke nærmere beskrevet siden de ikke er sentrale for et skjøtselsarbeid på Oksøy. Det er ikke registrert annet enn vanlige forekomster av planter i disse naturtypene, bortsett fra strandbete (VU) som er registrert på strandberg på østsiden av det nordlige neset.

Faktaark for nye naturtypelokaliteter av kystlynghei og naturbeitemark er lagt ved skjøtselsplanen i vedlegg 1 (kap. 8.1).

4.4.2 Flora

Karplantefloraen på Oksøy er svært godt undersøkt over flere år (Asbjørn Lie pers. medd., Artskart). I Artskart er det per 15.1.18 totalt 588 registreringer av karplanter fordelt på ~ 250 arter. De tidligste registreringer av planter på Oksøy er belegg samlet i 1876 (malurt, svinemelde, fjæresaltgras og strandkvann), 1895 (rosenrot og dansk skjørbuksurt) og i 1901 (malurt, sløke og heivier). Funnene tilhører Universitetsmuseet i Bergen eller Naturhistorisk Museum i Oslo. De resterende registreringene er fra 1955 og framover til i dag. Disse tilhører i overveiende grad Agder naturmuseum, mens en liten del tilhører Norsk botanisk forening (Artskart). To år utmerker seg med spesielt mange registreringer, 2003 med 239 registreringer og 1967 med 161 registreringer. I 2003 gjorde P. A. Åsen registreringer i forbindelse med et større prosjekt om fyrhager i Vest-Agder (Asbjørn Lie). I 2014 ble Oksøy igjen undersøkt og det ble lagd plantelister som underlag for forvaltningsplan (Asbjørn Lie). Egen registrering av karplanter 20. september 2017 resulterte i 64 arter, uten at det ble ikke gjort forsøk på en fullstendig kartlegging. Det ble likevel denne dagen gjort funn av villeple, lokalisert ca. 15 m ØNØ for loshytta, inntil bergveggen i naturtypen *Nakent berg*.

De mest interessante karplantefunnene er de rødlistede artene prikkstarr, strandbete, krabbekløver og villeple (se avsnitt 4.1), samt malurt som ikke er en veldig vanlig art. I tillegg nevner Asbjørn Lie et epletre i fyrhagen som er interessant og bør undersøkes nærmere.

I 2014 ble også mosefloraen på Oksøy undersøkt (Artskart). Det resulterte i 47 ulike arter, hvorav en rødlistet, knoppkurlemose (EN, sterkt truet) og en fremmedart, ribbesåtemose (HI, høy risiko).

4.5 Fugler

Det har vært gjennomført sjøfugltelling i de fleste sjøfuglreservatene i Vest-Agder siden 1996 (Olsen og Helberg 2016). Siden 2004 har tellingene vært standardisert for overvåkning av bestandsstørrelser og hekkesuksess.

Noe resultater fra sjøfugltellingen for 2017 er mottatt fra Svein Eldar Wrånes (per epost 25.1.18). På neset nord for loshytta hekket det ca. 30 par sildemåker, men denne kolonien har vært tre ganger større tidligere. Samme sted hekket 2-3 par grågås. Den største måkekolonien nå er sør og vest for fyret, hvor det hekker sildemåker, gråmåker og svartbak. Måkekolonien som var på østsiden av Oksøy er nå helt borte. Ærfugl og grågås hekker spredt over hele Oksøy, unntatt rundt husene.

Noen hovedpoeng for Oksøy fra siste rapport (2016) er gjengitt her (tabell 4.2). Grågås, gravand, ærfugl, siland, tjeld, fiskemåke, sildemåke, gråmåke og svartbak er artene som er registrert hekkende på Oksøy i sjøfugltellingene fra 2007-2016. Antall hekkende grågås er varierende, men med svak økende forekomst med toppår i 2012 og 2014 (hhv. 13 og 10 hekkende par), men med 5 registrerte par de siste to årene. Ærfugl hadde 7 hekkende par i 2016, og før det er usikkerheten stor. Mulig at antallet er økende. Svartbak har hatt relativt stabil bestand, mens gråmåke har vært jevnt avtagende til 22 hekkende par i 2016. Den største

endringen har vært hos sildemåke som har hatt en stor koloni på Oksøy med en bestand på ~150 til over 300 i toppåret 2006. Etter 2010 har nedgangen vært sterk med laveste antall hekkende par på 64 i 2015. I 2016 gikk 80 sildemåkepar til hekking på Oksøy, uten at en eneste ungfugl kom på vingene. Dette til tross for at 2016 i de fleste andre sildemåkekolonier hadde brukbar hekkesuksess. Også gråmåke og svartbak hadde dårligere hekkesuksess her enn i de fleste andre koloniene. Fiskemåke (NT) har lenge hatt et varierende, men lavt antall hekkende par på Oksøy. De fleste holder til på det nordlige neset. Ærfugl (NT) ser ut til å ha en økende hekkepopulasjon.

Sjøfugl hekker som regel i åpne områder hvor de kan ha full oversikt, men noen arter foretrekker kratt og skog. Artenes preferanser for hekke habitater er hentet fra Norsk Fugleatlas på nett: Gjershaug, Thingstad, Eldøy, & Byrkjeland, (red.) 1994 og samlet i tabell 4.3.

Tabell 4.2. Resultater av sjøfugltellingene 2007-2016 på Oksøy. Kilde: Olsen & Helberg 2016.

Oksø (Kristiansand kommune)

År	Sum	Gg	Ga	Æf	Sa	Tj	Fm	Sm	Gm	Sb
2007	431+	2		?	1	3	3	328	77	17
2008	356+	3		?		2	2	276	51	22
2009	415+	4		?		2	1	300	85	23
2010	174+	2		?		1		102	54	15
2011	139+	?		?		?		73	55	11
2012	128+	13		?	1	2	2	66	32	12
2013	156+	6		?		3	4	92	31	20
2014	140+	10		?	2	2	4	71	35	16
2015	132	5	1	1	4	2	2	64	38	15
2016	135	5	1	7	1	2		80	22	17

Tabell 4.3. Oversikt over foretrukket hekke habitat for sjøfugl. Kilde: Norsk Fugleatlas på nett: Gjershaug, Thingstad, Eldøy, & Byrkjeland, (red.) 1994. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu. (Per Gustav Thingstad, s. 92, 236, Svein-Håkon Lorentsen, s. 166, 234, 238, 240, Arne Follestad, s. 62, Øystein R. Størkersen, s. 70).

Foretrukket hekkehabitat	
Grågås	Mer el mindre skjult i lyng-, einer- eller viervegetasjon
Gravand	I selvutgravd hule el i steinur, kan hekke i uthus/båtnaust
Ærfugl	Høy vegetasjon som lyng og einer, men også i åpent terreng
Siland	På bakken, nært vann
Tjeld	Åpent kystlandskap, varierte hekkehabitater
Fiskemåke	Stor tilpasningsevne, reiret plasseres vanligvis på bakken i åpent terreng, men industritak er blitt vanlig der dette finnes
Sildemåke	Beskytta reirhabitat på bakken, gjerne i frodig vegetasjon
Gråmåke	På bakken eller på hyller i fugle fjell
Svartbak	På bakken eller på hyller i fugle fjell

Det er også mange småfugler som har tilhold og noen hekker på Oksøy. Blant disse inngår både vanlige arter og rødlistearter (Artskart, Asbjørn Lie og Bjarne H. Oddane, pers. medd.). Mange av artene som er registrert i Artskart er likevel fugler som er registrert på trekk over øya, og derfor ikke har noen betydning for skjøtselsplanen. Noen har viktige funksjonsområder i kystlynghei og naturbeitemark, disse vil ha fordel av at disse naturtypene skjottes og holdes

åpne. Bergirisk (NT) er en slik art som i hekketiden er knyttet til vegetasjonsfattige berghamre. I rødlista oppgis endret habitat med opphørt/reduert landbruksdrift som negativ påvirkning arten utsettes for (Henriksen & Hilmo 2015). Noen arter bruker busker og kratt som tilholdssted og/eller til hekking og kan nok få litt tøffere tider om en velger å holde landskapet mer åpent. Likevel trives ikke fuglene om gjengroingen av busker og kratt blir for stor og tett.

4.6 Insekter

I Artskart (Artsdatabanken) ligger bar noen få registreringer av insekter. Det er sommerfugler, veps, biller og tovinger, de fleste vanlige arter. Bare en rødlisteart, kysthumle som er nær truet er registrert per 31/7-18. Kai Breggren har gjort et innsamlingsarbeid av insekter, særlig sommerfugler, over flere år på Oksøy, men alle hans registreringer er ennå ikke kommet med.

Her gis en kort oppsummering av funn gjort av Kai Breggren på Oksøy etter innsamling og bestemmelser i 2015 og 2017 etter et personlig møte med ham i juni 2018. Det vises til mer detaljer i rapporten som er under utarbeidelse (Breggren, in prep.). Lysfelle for insekter ble satt opp i krattvegetasjonen nordøst for hovedhuset, i det som er avgrenset som Oppdyrket varig eng i figur 4.2.

Totalt ble det funnet 465 sommerfugl-arter i 2015 og 2017. I 2015 ble det funnet 386 arter, hvorav 236 ikke ble gjenfunnet i 2017. I 2017 ble det funnet 314 arter, av disse var det 79 nye arter som ikke var funnet 2015. Breggren mener det er et forbausende antall arter som er funnet på et lite, avgrenset og isolert område som Oksøy er. Habitatvariasjonen her er likevel stor, noe som gjenspeiler seg i artsmangfoldet. Det ble funnet 25 rødlistearter med flere ulike habitatpreferanser, blant annet tørrbakker/sandområder, fuktenger/grøfter, strandsoner og kratt (tabell 4.4). Noen arter er spesialister og trenger helt spesifikke forhold med hensyn på næring og levested, f.eks. en spesifikk planteart. For å bevare disse må en bevare planten og habitatet der den lever. Mange av artene er veldig små og rekkevidden deres er derfor begrenset noe som gjør at de har liten spredningsevne. Disse har dermed større fare for utilsiktet utryddelse ved fjerning av plantearter eller inngrep i naturtypen der de lever.

I følge Breggren er krekling i kystlynghei, på tørrbakke og berg, strandkvann i strandsonen, samt vierartene ørevier og krypvier de viktigste vertsplantene for sjeldne insekter på Oksøy (figur 6.15). I tillegg er krattområdet sentralt på øya viktig for et bredt spekter av insekter.

4.7 Rødlistearter og fremmedarter

Informasjon om rødlistearter referer til *Norsk rødliste for arter 2015* (Henriksen og Hilmo (red.) 2015) og informasjon om fremmedarter referer til *Fremmedartslista 2018* (Artsdatabanken).

4.7.1 Rødlistearter

Det er mange registreringer av rødlistede fugler i Artskart, men mange av disse er ikke stasjonære eller hekkende her og har ikke viktig funksjonsområde på Oksøy. Siden øya er et fuglereservat for sjøfugl er det denne fuglegruppa som blir vektlagt her. Det er registret fem

rødlistearter plantearter, to sjøfugler og ei humle (tabell 4.4). Strandbete (VU) er en 2 til få-årig plante som etablerer seg med frø som gjerne kommer med havstrømmer og blir skyldt i land på strendene. Den har en sporadisk forekomst og var ikke på Oksøy i 2017 (Asbjørn Lie, pers. medd.). Strandbete er trolig god beiteplante og kan forsvinne ved sauebeiting. Krabbekløver (NT) er 1-årig og er trolig også god beiteplante. Det er mulig at individene bør skjermes for beite i vekstsesongen. Høst- og vinterbeiting har trolig ingen virkning siden individene likevel visner i løpet av høsten, og kontinuitet i bestanden vil være avhengig av frøsetting og ny spiring. Det er ikke kjent hvor mange år den har vært tilstede på Oksøy, men den har mange registreringer i Kristiansand kommune. Prikkstarr (NT) er flerårig. Den klarer seg trolig uten spesielle tiltak, men kan bli utsatt ved høyt beitepress. Prikkstarr forholdsvis vanlig og finnes på flere nærliggende øyer og holmer samt ellers i ytre kyststrøk i Agder. Villeple (NT) er god beiteplante som må skjermes for beiting. Sauer tar blader og kvister og kan gå løs på barken også. Knoppkurlmose (EN) er svært sjelden og det er bare kjennskap til fire andre funn i Norge, to i Telemark (2002), to i Jotunheimen (2014) (Artsdatabanken).

Ærfugl og fiskemåker er omtalt i avsnitt 4.5. Ærfuglen vil gjerne ha noen busker og litt høyt gras hvor den plasserer reiret. Dette er også godt som skjul for fugleungene før de kan fly.

Noen insekter krever spesiell aktsomhet, ifølge Kai Berggren, og gis en kort omtale her. fullstendig omtale av de rødlistede artene som er funnet finnes i rapporten som er under utarbeidelse (Berggren, in prep.). På grunn av artenes krav til vertsplante bør forekomster av krekling, strandkvann, krushøymol, vier og tiriltunge på Oksøy bevares der disse er funnet (figur 6.15).

Kreklingsmalmott *Ephestia mistralella* (CR) lever på krekling, i biotopen sandmarker nær kysten. Arten er tidligere bare funnet på Hvaler i Østfold.

Kystnebbmott *Agriphila geniculea* (NA) lever på grasarter i biotopen tørre, sandmarker nær kysten. Det ble gjort to funn av arten i 2015 og ett funn i 2017. Det vurderes derfor at det fines en liten populasjon av arten på Oksøy. Arten er tidligere bare funnet én gang i Norge, ved Tvedestrand i Aust-Agder i 1922. Sannsynligvis blir arten rødlistet i neste revisjon av rødlista.

Kvannpraktvikler *Aethes dilucidana* (EN) lever på strandkvann på havstrender. Larven overvintret i tørre stengler. Det ble gjort tre funn av arten på Oksøy i 2017, ett funn etter aktivt søk og to eksemplarer i lysfella. Ellers er den kjent fra åtte lokaliteter i Norge. Habitatene trues av tråkk, slitasje, utbygging og påvirkning av is, bølger og stormer.

Stigmella benanderella (VU) lever på vier-arter i tørrenger og strandenger. Funnet på Oksøy kun i 2015. Arten er bare kjent fra tre andre lokaliteter. Habitatene trues av slitasje, utbygging og gjengroing.

Trifurcula eurema (EN) lever på tiriltunge i tørre habitater. Funnet på Oksøy kun i 2015, ellers seks kjente funn i Norge. Habitatene trues av slitasje, utbygging og gjengroing.

Sekkemøll *Coleophora hydrolapathella* (VU) lever på krushøymol på grus- og steinstrender. Funnet på Oksøy i 2017, ellers 13 kjente funn i Norge. Habitatene trues av slitasje og utbygging.

Tabell 4.4. Oversikt over registrerte rødlistearter på Oksøy. Sommerfuglene er samlet og bestemt av Kai Berggren i 2015 og 2017. Rødlistearter deles inn i 4 truethetskategorier CR - kritisk truet, EN - sterkt truet, VU - sårbar og NT - nær truet. NA betyr arten ikke har dokumentert forekomst i Norge og derfor ikke er vurdert for rødlista. (Kilde: *Artskart 15.1.18, Lie, A. 2015, ** Olsen og Helberg 2016, Kai Berggren in. prep.).

Art	Latinsk navn	Rødliste-kategori	Funnår	Lokalisering
Karplanter og moser				Lokalisering
Knoppkurlemose	<i>Didymodon maschalogena</i>	EN	2014*	På kalkrik grushaug like ved fyret 20 moh. (A.Lie).
Strandbete	<i>Beta vulgaris maritima</i>	VU	2014*, 2015*	På vestsiden av odden mot nord, i ettårig tangvoll (A.Lie).
Villeple	<i>Malus sylvestris</i>	VU	2017 (eget funn)	Inntil bergvegg, ~13 m ØNØ for loshytta.
Prikkstarr	<i>Carex punctata</i>	NT	1977*	På Oksøykalven
Krabbekløver	<i>Trifolium campestre</i>	NT	2015*	Ved huset, i bakken opp mot fyret.
Fugler				Habitatskrav
Ærfugl	<i>Somateria mollissima</i>	NT	1982-2017**	Hekker i høy vegetasjon som lyng og einer, men også i åpent terreng
Fiskemåke	<i>Larus canus</i>	NT	2011-2016**	Hekker vanligvis på bakken i åpent terreng
Insekteter, hovedsakelig sommerfugler samlet av Kai Berggren				Vertsplante, habitatskrav
Kreklingmalmott	<i>Ephestia mistralella</i>	CR	2015	Krekling, sandmarker nær kysten
Kvannpraktvikler	<i>Aethes dilucidana</i>	EN	2017	Strandkvann, havstrender
	<i>Trifurcula eurema</i>	EN	2015	Tiriltunge, tørre steder
Sandnebbmott	<i>Agriphila latistria</i>	VU	2015, 2017	Grasarter, tørre og sandete habitat nær kysten
Slåpetornsigdvinge	<i>Cilix glaucata</i>	VU	2015	Slåpetorn, hagtorn, rogn, nær kysten
Sekkemøll	<i>Coleophora hydrolapathella</i>	VU	2015	Krushøymol, grus- og steinstrender
	<i>Elachista bisulcella</i>	VU	2015	Gras og starr, fuktenger, grøfter
	<i>Elachista consortella</i>	VU	2015, 2017	Grasarter, tørrenger, kalktørrenger
Lys gullrisengvikler	<i>Eucosma aemulana</i>	VU	2015	Gullris, skoglysninger, tørrbakke
Gresspinner	<i>Euthrix potatoria</i>	VU	2017	Gras, åpent habitat nær kysten
Fjærepraktvikler	<i>Gynnidomorpha vectisana</i>	VU	2015	Fjæresauløk, våte, saltpåvirket strandenger
Stripenebbmott	<i>Pediasia fascelinella</i>	VU	2015	Grasarter, tørrenger, sandstrender
	<i>Phyllonorycter quinqueguttella</i>	VU	2015	Krypvier, tørre og sandete habitat
Sandsmalmott	<i>Pima boisduvaliella</i>	VU	2017	Erteplanter, sanddyne, sandstrender
Grønn engmott	<i>Sitochroa palealis</i>	VU	2015	Skjermplanter, tørrenger
	<i>Stigmella benanderella</i>	VU	2015	Vier-arter, tørrenger, strandenger
Brungult neslefly	<i>Abrostola triplasia</i>	NT	2017	Nesle, åpne gjødseldynger
Hvitt strandengfly	<i>Apamea lithoxylaea</i>	NT	2015, 2017	Grasarter, åpne, tørre steder
Båndsumpvikler	<i>Bactra furfurana</i>	NT	2015	Sivaks, svært fuktige enger, sumpmark
Kysthumle	<i>Bombus muscorum</i>	NT	2017*	
	<i>Caryocolum blandelloides</i>	NT	2015, 2017	Arve, tørrenger, sanddyner
	<i>Chionodes ignorantella</i>	NT	2017	Mose, fuktige habitat
	<i>Coleophora tamesis</i>	NT	2015	Ryllsiv, grøfter, fuktenger, sump
Starrnebbmott	<i>Crambus silvella</i>	NT	2015	Starr, fuktenger
Punktvittefly	<i>Macrochilo cribrumalis</i>	NT	2015, 2017	Gras og starr, våte steder nær kysten
Kystnebbmott	<i>Agriphila geniculea</i>	NA	2015, 2017	Grasarter, tørre og sandete habitat nær kysten

4.7.2 Fremmedarter

Fremmede arter i kategoriene svært høy (SE) og høy risiko (HI) og andre fremmede arter med lavere risiko (potensielt høy og lav risiko, PO og LO) er listet i tabell 4.5. I tabellen står det også funnår på Oksøy og en kommentar om hvor plantene er lokalisert. Figur 4.7 viser utbredelsen av fremmedarter i kategori SE, HI og PO (Artskart, Artsdatabanken), mens figur 4.8 viser bilde av noen av artene.

I Kristiansand drives det systematisk arbeid med å fjerne prioriterte fremmedarter fra kommunens eiendommer (Larsen 2017). For arter på Oksøy gjelder det parkslirekne og mink. SNO har det praktiske ansvaret for mink. SNO har også på oppdrag fra Fylkesmannen gjennomført tiltak for å fjerne fremmedarter fra verneområder, deriblant rynkerose og sitkagran. Statens vegvesen har også som mål å utrydde konkrete arter på sine arealer, det gjelder bla. rynkerose og parkslirekne. Parkslirekne har trolig vært hageplante som har ekspandert i utbredelse og nå dekker et stort område. Den har svært aggressivt spredningsmønster og er svært hardfør. Den er under behandling for å utryddes og bestanden var i september 2017 ikke lenger en frodig bestand, men bestod av lave skudd med sprøyteskader.

Mange av fremmedartene står i, eller i tilknytning til fyrhagen og er del av kulturlandskapet på Oksøy. I fyrhagen gjør de fleste av disse artene ingen skade og noen har lav spredningsrisiko. Arter med kulturhistorisk verdi bør en skjerme og ta vare på i fyrhagen. Dette gjelder særlig malurt, apotekerkattost og muligens et epletre (Asbjørn Lie). De som sprer seg utenfor hagen og inn i verdifulle naturtyper, såkalte hagerømlinger, bør bekjempes utenfor hagen. Flere av artene som opprinnelig var hageplanter er vurdert til å ha høy eller svært høy spredningsrisiko.

Sitkagran har vært plantet på Oksøy, gjerne som leplanting, men de store trærne ble tatt ned i 2010. Småtrær av sitkagran dukker stadig opp over store deler av øya. Disse har blitt aktiv fjernet ved opprykking over flere år, men det må påregnes at dette bør fortsette. Beiting vil kunne begrense etablering av nye trær.

Rynkerose, bulkemispel, krypmispel, sprikemispel, rødhyll og høstberberis er alle arter med sterkt spredningspotensiale som fortrenger andre busker og etablerer et busksjikt i naturtyper som ikke naturlig har dette. Alle har bær og spres med fugl. Stor bærproduksjonen gjør at de kan konkurrere med hjemlige busker og trær om fugler som spredningsvektor (Artdatabanken 2018). Det vil være vanskelig å få bukt med disse dersom de fortsatt finnes i hagen. Rynkerose er blitt en internasjonal problemart, spesielt i kystnære områder og særlig langs strender og i sanddyner (Larsen 2017). På Oksøy vokser rynkerose på strandeng og i andre naturtyper hvor den ikke hører hjemme.

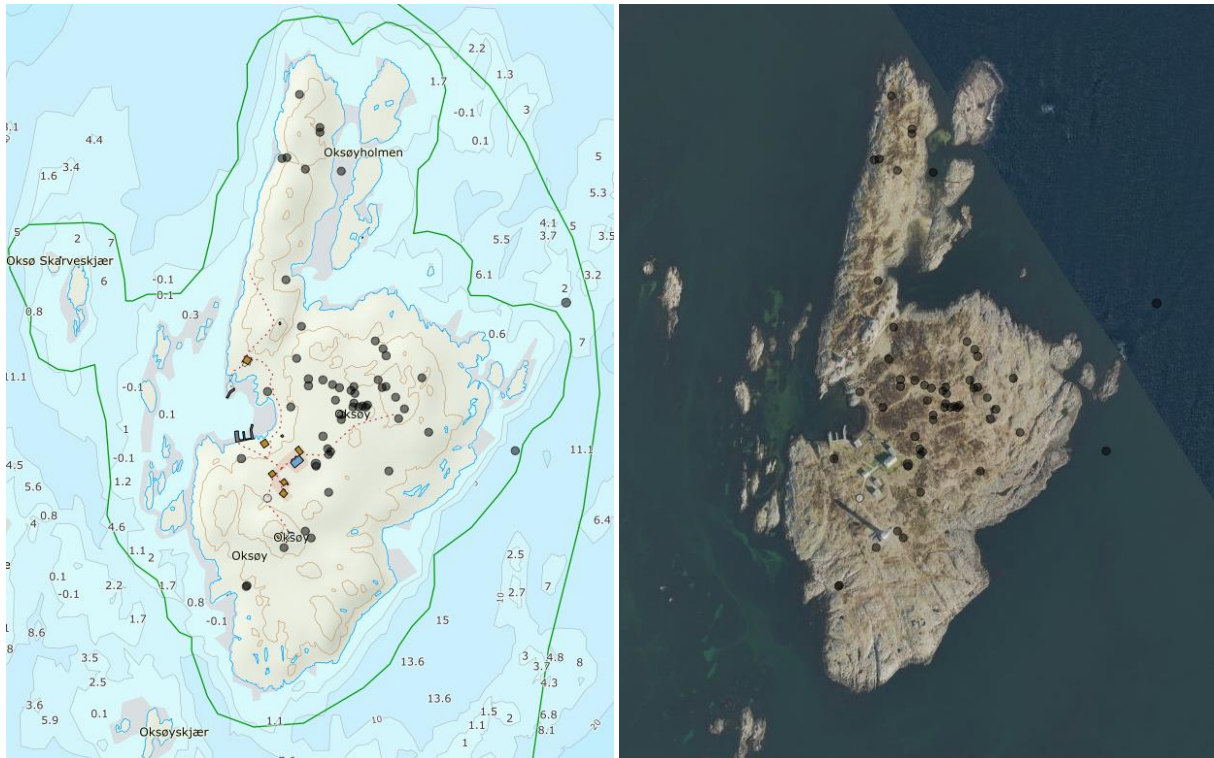

Tabell 4.5. Oversikt over registrerte fremmedarter på Oksøy. Kilde: Artskart 15.1.18, mink: Skåtan og Udø 2015. Fremmedarter deles i kategoriene SE - svært høy risiko, HI - høy risiko, PH - potensielt høy risiko og LO - lav risiko (Fremmedartslista 2018, Artsdatabanken).

Art	Latinsk navn	Kategori	Funnår	Lokalisering
Fremmedarter med svært høy risiko				
Sitkagran	<i>Picea sitchensis</i>	SE	2003, 2017 ¹	Store sitkatrær ble fjernet i 2010. Statens Naturoppsyn har fulgt opp med fjerning av småtrær flere år etterpå.
Parkslirekne	<i>Reynoutria japonica</i>	SE	2003, 2015, 2016, 2017 ¹	Gammel hage ved "semaforen" øst på øya. Er under behandling.
Rynkerose	<i>Rosa rugosa</i>	SE	2003, 2015, 2017 ¹	Står i fyrhagen. Finnes spredt på øya, i strandeng, på stein- og grusstrand, i kystlynghei og beitemark.
Bulkemispel	<i>Cotoneaster bullatus</i>	SE	2003, 2016, 2017 ¹	Spredt på øya. Også store busker med mye bær.
Krypmispel	<i>Cotoneaster horizontalis</i>	SE	2014, 2017 ¹	Spredt på øya. Også busker med mye bær.
Sprikemispel	<i>Cotoneaster divaricatus</i>	SE	2017	Nord på Oksøy
Høstberberis	<i>Berberis thunbergii</i>	SE	2003, 2015, 2017 ¹	Spredt på øya. Også busker med mye bær.
Filtarve	<i>Cerastium tomentosum</i>	SE	2003	Gjenstående gruppe nær vestre hushjørne (A. Lie).
Ugrasmjølke	<i>Epilobium ciliatum</i>	SE	2003	På fundament til det gamle tårnet (A. Lie).
Rødhyll	<i>Sambucus racemosa</i>	SE	2003, 2017 ¹	Spredt der sitkagran er fjernet.
Klustersvineblom	<i>Senecio viscosus</i>	SE	1967	
Ribbesåtemose	<i>Campylopus introflexus</i>	SE	2014	
Mink	<i>Neovison vison</i>	SE	?	
Fremmedarter med lavere risiko				
Pepperrot	<i>Armoracia rusticana</i>	HI	1967, 2003	
Snøklukke	<i>Galanthus nivalis</i>	PH	2003	
Villtulipan	<i>Tulipa sylvestris</i>	PH	2003	
Hestekastanje	<i>Aesculus hippocastanum</i>	PH	2003, 2017	Disse artene er stort sett lokalisert nær bebyggelsen og i tilknytning til hage, veikant eller annen dyrka mark.
Hollandrips	<i>Ribes ×pallidum</i>	LO	2003, 2017 ¹	
Vårkrokus	<i>Crocus vernus</i>	LO	2003	
Pinselilje	<i>Narcissus poëticus</i>	LO	2003	
Svarthyll	<i>Sambucus nigra</i>	LO	2003	

¹ viser også eget funn.

Mink *Neovison vison* er i kategori SE, svært høy risiko. I hele Oksøy-Ryvingen landskapsvern-område er det aktiv bekjempelse av mink ved bruk av hundeevipasje, hund og skuddvåpen (Skåtan og Udø 2015). På Oksøy ble det bare funnet to dyr fra 2011-2015. I rapporten blir det vurdert at Oksøy er et område som trolig kan holdes tomt for mink med en eller to feller.

Figur 4.7. Utbredelse av fremmede arter på Oksøy. Kilde: Artskart 11.6.18. Pikkene vier arter i kategori SE, svært høy risiko, HI, høy risiko, og PO, potensielt høy risiko. Prikkene kan angi mer enn en art og arter i ulik kategori, og ha ulik koordinatpresisjon. De fleste prikkene er fra oktober 2017 og artene det gjelder er for det meste sitkagran, bulkemispel o.a. mispelarter, rynkerose og parkslirekne.

Parkslirekne ved ruinene av semaforstasjonen.

Rynkerose på steinstrand nord på øya. Arten finnes spredt flere steder på øya.

Rynkerose i strandeng nord for brygga, bekjempet ved nedkutting.

Stor, kraftig bulkemispel like utenfor hagen, NØ for bygningene. Arten finnes spredt mange steder på øya.

Høstberberis i mark som slås øst for nauset. Arten finnes spredt mange steder på øya.

Rødhyll (pil) står der sitkagran er fjernet. Geitrams bør slås før frømodning for å hindre økt spredning.

Figur 4.8. Noen av fremmedartene som bør bekjempes på Oksøy.

5 ANBEFALTE SKJØTSELSTILTAK

5.1 Generelt om brenning og beite

Gammel røsslyng har liten beiteverdi. Ved brenning av røsslyng og einer vil brannflatene de første årene ha mest sommerbeite med gras og urter, mens røsslyngen vil få større betydning etter hvert og bedre beiteverdi. Fra 5-15 år etter brenning vil det normalt være mye og god kvalitet på røsslyngen, som er den viktigste beiteplanten i kystlynghei om vinteren. Lyngbrenning må skje etter et mosaikkpreget mønster med små og spredte arealer i de ulike kystlyngheiområdene for å sikre god reetablering av lyng og andre arter, bla. insekter. Einer bør også reduseres ved lyngbrenning, men noe einer kan likevel med fordel stå igjen, fordi også den blir beitet vinterstid. Einer bidrar til variasjon og kan være viktig for ulike deler av artsmangfoldet. Større eller mindre innslag av einer er normalt i kystlynghei og naturbeitemark. Det må ellers følges nøye med på beitepresset, slik at det blir tilstrekkelig gjenvekst av røsslyng på de brente feltene. Ved for hardt beitepress og/eller for hyppig brenning risikerer man overgang mot mer grasdominert hei – noe som ikke er ønskelig i kystlynghei, dette gir også dårlig vinterbeite. Beitedyrene bør tas av beitet om høsten før de har spist 40 % av røsslyngens årsskudd. På grunn av lite lyngareal og mye eldre lyng på Oksøy bør ta dyrene av beite senest i desember for å hindre at lyngen blir overbeitet.

Det anbefales å begynne med lyngbrenning som beskrevet i planen vinteren 2019, før 15. april. Brenning må bare foregå når det er frost eller tilstrekkelig fuktighet i bakken. Det må brennes små arealer i et mosaikkpreget mønster i flere av delområdene av kystlynghei (figur 6.1). Brenning bør i utgangspunktet unngås på grasdominerte arealer, felt med strandeng og på strandbergene. Disse arealene bør i hovedsak skjøttes ved beitingen og manuell rydding. Brenning bør fortsette de kommende vintre etter oppsatt plan. Forutsetninger for brenning er gitt i avsnitt 8.3.1.

Anbefalinger og erfaringstall for antall beitedyr per dekar beite er gitt i avsnitt 8.3.1. Oksøy har en god del fjell i dagen, både i naturtypene som bør beites og i de mer eller mindre vegetasjonsløse strandbergene, slik at totalarealet av øyene i liten grad sier noe om hvor høyt dyretall det er grunnlag for. De naturtypene som er inkludert i beiteplanen er kystlynghei, naturbeitemark og deler av arealet av oppdyrket varig eng. Ved vurdering av arealer med godt beite, er andelen nakent berg i de respektive naturtypene ikke tatt med. Ut fra ortofoto, samt andeler oppgitt i NiN-kartleggingen, er det vurdert at 7/10 av kystlyngheia er vegetasjonsdekket godt beite, 6/10 av naturbeitemarka og hele den oppdyrka varige enga. Oksøy har dermed totalt rundt 76 daa med vegetasjonskledd beitearealer, hvorav 27 daa kystlynghei, 36 daa naturbeitemark og 12,5 oppdyrket varig eng. De to sistnevnte, er grasdekte arealer og har begrenset beiteverdi om vinteren. Noen arealer blir unntatt beite fordi de faller innenfor gjerde som skjermes bebyggelsen og der det er mest menneskelig ferdsel. Ett område anbefales i første omgang å skjermes for beiting i fuglefredningstida med en buffer både før og etter, fra 1. april - 15. august. Denne perioden nevnes videre som utvidet fuglefredningstid. Dette gjelder den sørlige delen av Oksøy som består av naturbeitemark og er det største og viktigste området som fortsatt har en viss fuglekoloni. Busker og trær bør en fjerne manuelt utenom utvidet fuglefredningstid. Noe einer bør likevel få stå. Ved øket utbredelse av kjerr med bjørnebær,

geitrams og mjøduert, bør disse områdene ryddes manuelt. NB! Bjørnebær må artsbestemmes av spesialist for å avgjøre at det ikke er rødlistede arter. Når skjøtselsplanen evalueres, kan området vurderes på ny med hensyn til beite. Med svært få dyr kan det være nyttig med beite gjennom hele vekstsesongen for å hindre gjengroing. En bør i så fall overvåke effekten av beite på fuglekoloniene dersom dette skal settes i gang. I første omgang er det foreslått å undersøke dette på det nordlige neset som består både av naturbeitemark og kystlynghei hvor det også er noen sjøfugler som hekker. Med en slik forsiktig start med få dyr, kan en følge med og vurdere om beite forstyrrer hekkinga i betydelig grad.

Det anbefales å bruke villsau/utegangersau som viktigste beitedyr på Oksøy. Disse er lette og lager mindre slitasje enn større dyr. Det viktigste er imidlertid at de er både hardføre og nøysomme – noe som gjør at de tåler å være ute året rundt på denne nokså værutsatte øya, samtidig som de beiter busker og trær som vokser opp og kan utnytte lyng, einer og småtrær gjennom vintersesongen. Dessuten spiser de tang om de har tilgang. Fra våren 2019, er det beregnet 54 daa med vegetasjonsskledde beitearealer (unntatt arealer sør for gjerdet), hvorav 35,5 daa er kystlynghei, 14 daa naturbeitemark og 11 daa oppdyrket varig eng. Da kan en vurdere om 4 voksne dyr med lam kan gå på beite i de sentrale og nordlige deler av Oksøy.

Dyrehold krever at dyrene har mulighet til å finne ly og gå inn under tak. På Oksøy er det en åpning i fjellet under loshytta som trolig tilfredstiller kravet fra Mattilsynet (Lovdata 2009). Tilgang til drikkevann i hele beiteperioden må etableres. Tilleggsfôring er ikke ønskelig da dette vil bidra til økt nitrogengjødsling, og vil også kunne føre til mer gras og mindre røsslyng. Ved godt skjøttede lyngheibeiter og riktig dyretall skal behovet for tilleggsfôring være svært lite eller fraværende. Det bør absolutt ikke gis tilleggsfôr i form av grovfôr som silo og kulturenghøy. Dersom det blir nødvendig å gi tilleggsfôr på grunn av for lite godt beite, bør heller antallet beitedyr reduseres. Derom det er nødvendig å nødføre på grunn av en uventet streng vinter bør heller dyra hentes hjem, eventuelt kan de føres en svært kort periode med stedegent tørt høy, eller høy fra nærliggende natureng. Svært små mengder kraftfôr, ½-1 dl, kan gis i forbindelse med at en ser til sauene for å holde dem håndtamme og lettere å håndtere.

Det har kommet flere innspill og ønsker om også å vurdere å ha geit av rasen kystgeit på Oksøy. Kystgeit er en gammel rase som er hardfør og brukes til landskapspleie fordi den tar godt for seg av grovt plantemateriale som trær og større busker. Det har vært vurdert at dette vil bli en for stor beitebelastning på Oksøy på grunn av lite beiteareal og lite areal av kystlynghei med god beiteverdi. Etter flere samtaler og innspill, er det gjort en ny vurdering av om, og hvordan beite med kystgeit kan være en mulighet på Oksøy. Det forutsetter bruk av Nofence med begrenset beiteareal og beiteperiode (Nofence). Det foreslås å forsøke med to geiter (av dyrehelsehensyn) på beite i de mest sentrale deler av øya hvor det er flere områder med naturtyper som ikke er av spesiell naturverdi (figur 6.2). Her er det mye busker og oppvekst av trær i tillegg til flere problematiske fremmedarter som geitene trolig vil kunne beite godt på. Det antas at geitene vil beite parkslirekne utover våren og forsommeren og slik være med å redusere forekomstene av denne. Manuell bekjempelse vil fortsatt være nødvendig. Geitene vil trolig også beite godt på småplanter av gran, busker av mispel, rødhyll, bjørk og or. Beitingen må overvåkes og det må vurderes etter hvert hvor lenge dyrene kan gå, det skal være over 40

% årsskudd hos røsslyng til vinteren. Arealet hvor geitene beiter kan lett justeres i løpet av sesongen. Dersom de beiter for hardt på røsslyngen i kystlyngheia kan en begrense arealet av denne naturtypen som inngår i beitearealet. De oppdyrka varige engene (oransje og brune arealer) bør være inkludert i beitearealet.

All skjøtsel utført av folk skal utføres utenfor fuglefredningstida fra 15. april til 15. juli, og bør helst ikke finne sted mellom 1. april og 15. august, utvidet fuglefredningstid. Tilsyn til beitedyr bør gjøres så diskret som mulig og bare fra områder som er åpen for allmenn ferdsel i hekketida.

Bekjemping av fremmedarter må i størst mulig grad skje uten bruk av giftstoffer, jf. § VIII i Forskrift om fredning av Oksø naturreservat, Kristiansand kommune, Vest-Agder, FOR-1980-03-28-61 (Lovdata.no). For noen av artene vil dette medføre en svært krevende og langvarig bekjempelsesprosess som trolig ikke vil kunne utrydde artene helt, men forhåpentligvis holde dem under kontroll så lenge riktig og høy nok bekjempelsesintensitet opprettholdes. Beiting vil være en viktig del av fremmedartsbekjempelsen. Det er usikkert hvordan beiting påvirker forekomsten av parkslirekne. Trolig vil både sau og geit ta godt for seg av denne arten som også kan spises av mennesker. Dette vil være med å begrense veksten. Det som er usikkert er om beiting kan føre til spredning av arten. Vil beitedyr kunne frakte spiredyktige plantedeler til andre steder av øya? Enten i pelsen eller med klauvene? Kan plantedeler passere tarmen og være spiredyktige når de faller ned på et nytt sted? Disse spørsmålene er fortsatt ubesvarte.

5.2 Kort oppsummert

Kystlyngheiområdene bør brennes i et mosaikkpreget mønster over flere år, til alt er brent én gang. Deretter bør det gå ca. 12-15 år mellom hver gang et areal brennes. Døde einerkvister bør fjernes både for dyrehelsehensyn og estetikk.

Kystlynghei bør skjøttes med helårs beite, men til å begynne med er det ikke nok godt beite til vinterbeiting. Før vinterbeite kan etableres må det meste av røsslyngen være brent og det må ha etablert seg nok lyng i byggefasen til at det er nok lyng med god beiteverdi. Til å begynne med bør en starte med 3-5 beitedyr og beite må vurderes i november for å se om og når beitedyrene bør tas av beite. Beitedyrene bør tas av beitet før de har spist 40 % av røsslyngens årsskudd, og senest i desember for å hindre at lyngen blir overbeitet.

Naturbeitemarkene skal ikke brennes, men bør beites sammen med kystlynghei fordi dette gir godt sommerbeite. Den sørlige delen av Oksøy (mest naturbeitemark og litt kystlynghei) bør skjermes for beiting i utvidet fuglefredningsperiode fra 1. april til minst 15. april for å verne sjøfuglenes hekketid. Det settes opp gjerde med ei dyregrind som kan åpnes til høstbeite. I naturbeitemarka i nord overvåkes beitingen første året det er beite, for å vurdere om det er lurt med beite i hekketida. Dersom det synes å ha negativ effekt på sjøfuglhekking bør det settes opp et gjerde som hindre beitedyrene å beite også i nord. Dersom det tas i bruk kystgeit på Oksøy, vil antallet villsau være lavt, og forstyrrelsen svært begrenset.

Strandeng bør beites, enkeltarter her kan beskyttes mot beiting for å bevare livsgrunlaget til enkelte sjeldne insekter.

Oppdyrket varig eng sentralt på øya kan med fordel beites ganske hardt i starten fordi det er mye grovt materiale og spredning av mange fremmedarter her. Det foreslås at en kan prøve med kystgeit i disse områdene og i deler av kystlyngheia i nærheten av disse. I to av engene som allerede nå blir slått (13 og 15), bør det fortsatt være sein slått dersom beitet i sommersesongen ikke har vært tilfredsstillende til å holde vegetasjonen kort.

Områdene omkring bygningene og ned mot havna bør skjøttes manuelt med fjerning av fremmedarter, busker og trær.

5.3 Skjøtselsplan

SKJØTSELSPLAN				
DATO skjøtselsplan: 16.01.2019	UTFORMET AV: Solbjørg Engen Torvik		FIRMA: Ecofact AS	
WGS 84 UTM 32N 444170, 6437300	Gnr/bnr. Kristiansand kommune	Areal (nåværende): ~184 daa	Areal etter evt. Restaurering: ~184 daa, planområdet endres ikke av skjøtselen	Del av verneområde? JA Landskapsvernområde og sjøfuglreservat
HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN: Å bevare Oksøy som en attraktiv hekkeplass for sjøfugl samtidig som det skal være en vital utforming av kystkulturlandskapet med kystlynghei og naturbeitemark som vedlikeholdes gjennom tilpasset skjøtsel med tradisjonell drift og ekstensivt beite. Landskapet skal holdes åpent. Truede naturtyper og arter, samt kulturminner skal ivaretas. Fremmedarter med høy spredningsrisiko skal bekjempes.				
TILSTANDSMÅL FOR NATURTYPER:				
1. Kystlynghei skal dekke samme areal som i dag og bestå av lyng i alle utviklingsfaser. Lyngheia skal ha mindre grad av gjengroing av einer og andre busker enn den har i dag. Det skal likevel finnes spredte einerbusker, vier og evt. andre busker. Stedegne rosebusker og rogn bør ikke fjernes. Fremmedarter bør være fraværende. Kystlyngheia skjøttes med tradisjonell drift med jevnlig brenning og ekstensivt beite.				
2. Naturbeitemarka skal være åpen, uten preg av gjengroing. Spredning av fremmede arter og problemarter bør hindres. Naturbeitemarka skjøttes med ekstensivt beite.				
3. Strandeng-lokaliteten skal være åpen, uten preg av gjengroing og fremmede arter, og skjøttes med ekstensivt beite.				
4. Områder med oppdyrket varig eng bør skjøttes med slått og beite for å hindre gjengroing og spredning av fremmede arter og problemarter.				
TILSTANDSMÅL FOR ARTER:				
5. Ivareta og opprettholde alle rødlistede og sjeldne arter, både fugler, planter og insekter, samt deres livsbetingelser i området. Karplanter: strandbete (VU), villeple (NT), prikkstarr (NT), krabbekløver (NT) Insekter: kysthumle (NT) Fugler: ærfugl (NT), fiskemåke (NT)				
6. Ivareta og bedre livsbetingelsene for sjøfugl.				
MÅL FOR BEKJEMPELSE AV PROBLEMARTER/GJENGROING:				
7. Bekjempe problematiske fremmedarter som parkslirekne, rynkerose, bulkemispel, krypmispel, høstberberis, eple og oppslag av unge sitkagran på hele øya.				
8. Bekjempe spredning av geitrams og bjørnebær ved slått der disse har stor utbredelse.				
TILLEGGSMÅL:				
9. Kystlandskapet skal holdes fritt for søppel.				

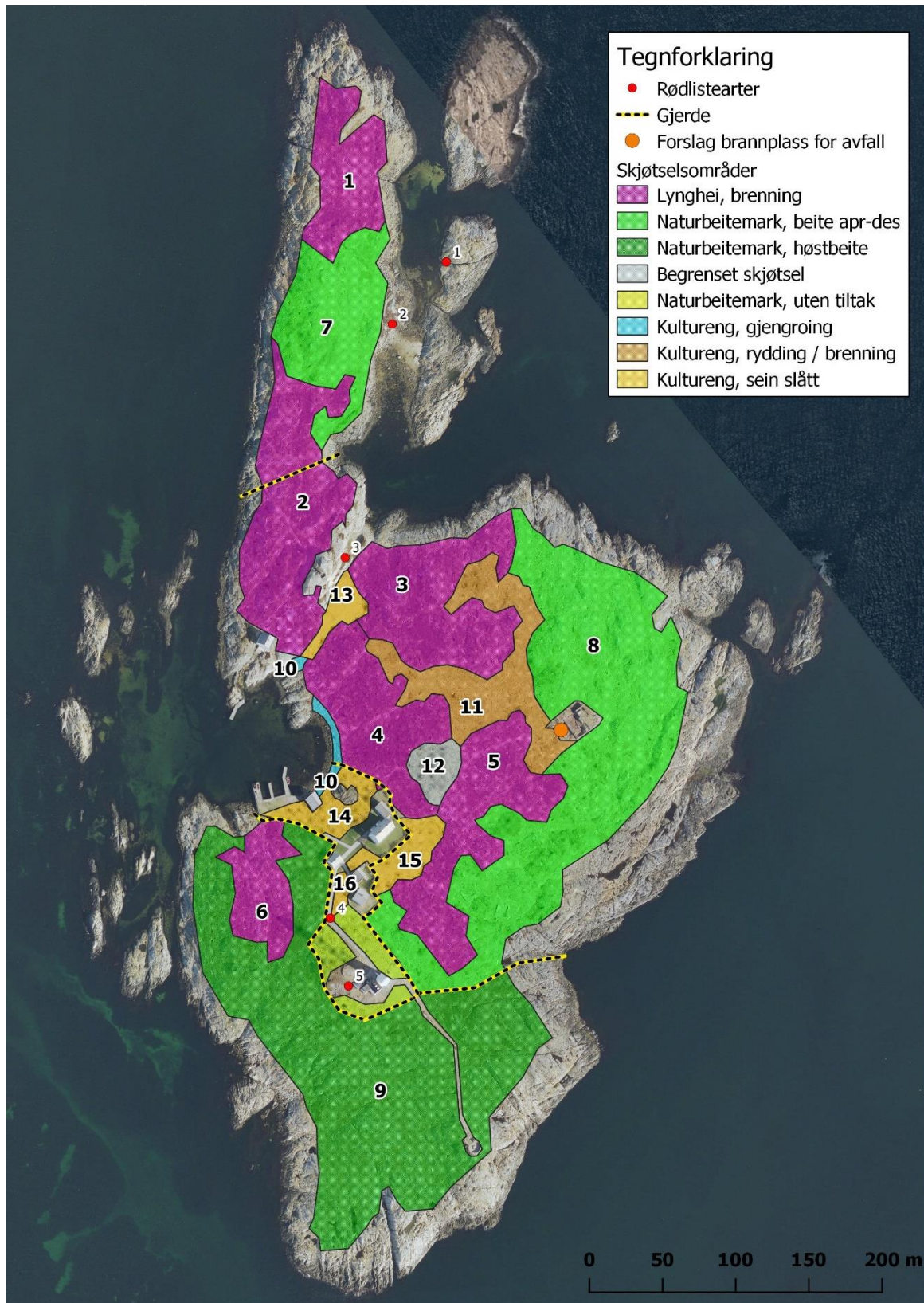
AKTUELLE TILTAK:	Prioritering (år)	Areal (daa)
<p>TILTAK I VIKTIGE NATURTYPER:</p> <p><u>Kystlynghei, delområde 1-6 i skjøtselskartet (figur 6.1):</u> Kystlyngheia bør holdes åpen og i hevd med beiting og brenning. Naturverdien i lyngheia vil øke ved riktig nivå på skjøtselen. I starten vil det være en restaureringsfase med tettere brenning som etter hvert går over i en vedlikeholdsfase. Beiting foreslås ikke som et restaureringstiltak, men for vedlikehold av kystlynghei og naturbeitemark, for slik å holde landskapet åpent (se pkt. f for beiteplan).</p>		~ 39 daa minus nakent berg, beregnet til ~27,4 daa
<p><u>Restaurering av kystlyngheia:</u></p> <p>a) Mosaikkpreget lyngbrenning over en kort periode for å fornye lyngen slik at det på sikt finnes lyng i alle utviklingsfaser (jf. figur 8.6.1). Foto av gjengroingspreget i lyngheia er vist i figur 6.2-6.5.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Det foreslås å brenne maksimalt 8 daa hvert år i 5 år til det meste av lyngheia er svidd én gang. - Lyngarealene er på kartet i fig. 6.1 delt inn i 6 delområder. I de to minste delområdene, 1 og 6, bør brenningen fordeles over 2-3 år. I delområdene, 2 - 5, fordeles brenningen over 4-5 år. <ul style="list-style-type: none"> - Små arealer med eldre lyng og einer som står igjen der det har brent kan få lov til å stå. Noen einerplanter kan aktivt vernes for å sikre skjul for ærfugl. Stedegne rosebusker og rogn skal ikke fjernes og bør skjermes ved brenning. - Strandberg og strandenger skal ikke brennes. - Der det vokser krekling bør denne bevares og ikke brennes på grunn av den sjeldne sommerfuglen kreklingmalmott (CR). Også områder der det vokser mye vier-arter bør skjermes for brenning på grunn av to rødlistede sommerfuglarter. <p>b) Manuell rydding av einerlik, trær og fremmedarter som brenning og beiting ikke tilfredsstillende fjerner.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Einer er viktig vinterbeite og trenger ikke ryddes manuelt, men vil etterhvert reduseres ved brenning. Utbrente einerkvister bør fjernes for hindre skader på beitedyr og for bedre visuell virkning på Oksøy. Rogn kan spares da rogn er god beiteplante og rognebærene god fuglemat. Småtrær av bjørk er også god beiteplante, men bjørk skal ikke bli stor i lyngheia og må fjernes manuelt dersom brenning og beite ikke tilfredsstillende hindrer spredning av bjørk. - Alt ryddeavfallet bør fjernes eller brennes på et sted det ikke gjør skade (se figur 6.1 for forslag). 	<p>2019-2023 Maks 8 daa/år</p> <p>Årlig, ved behov</p>	
<p><u>Vedlikehold av kystlyngheia:</u></p> <p>c) Videre brenning i lyngheia må avpasses i forhold til lyngens tilvekst og utvikling, jf. kap. 8.3.3. Lyngen må få bli minst 10-15 år og være passe grov før ny brenning. Dette må vurderes før ny brenning settes i gang.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mosaikkpreget lyngbrenning som beskrevet i pkt. a, må i vedlikeholdsfasen strekke seg over 12-20 år. Trolig utvikler lyngen seg raskt i dette kystnære, milde klimaet slik at en brennesyklus på ca. 15 år kan være aktuell, men dette kommer også an på hvor godt beitepresset er regulert. Dersom beitepresset i stor grad forynger røsslyngen, er brenning kanskje unødvendig. Strandberg og strandenger, samt grasdominerte arealer av naturbeitemark, bør ikke brennes. Der det vokser krekling bør denne bevares og ikke brennes på grunn av den rødlistede sommerfuglen kreklingmalmott (CR). 	<p>Vurderes fra 2029 Maks 8 daa annethvert år eller Maks 4 daa/år</p>	
<p>d) Manuell rydding av sitkagran og andre uønskede fremmede arter, samt bjørk og annet buskas som beiting og brenning ikke tilfredsstillende fjerner, bør følges opp årlig.</p>	<p>Årlig, % behov</p>	70,5 daa høstbeite
<p>e) Områder rundt bygninger som ønskes ubeitet, bør gjerdes inne (se fig. 6.1) og er unntatt i beiteplanen.</p>	<p>2019</p>	43,2 daa vår- og sommerbeite
<p>f) <u>Beiting på Oksøy</u> foreslås regulert både ift. beiteareal og beiteperiode. Det vurderes å være for små arealer med røsslynghei til at vinterbeite er forsvarlig så lenge lyngen i stor grad er gammel eller veldig ung, både mht. naturtypen og dyrevelferd.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vår- og sommerbeite foreslås for å redusere og hindre gjengroing og er viktigst på de sentrale deler av Oksøy, spesielt i områder med oppdyrka varig eng, kystlynghei og strandeng. Det bør settes gjerde som skjermes den viktigste sjøfuglkolonien i sør i hekkesesongen med en utvidet fuglefredningsperiode fra 1. april til 15. august (se figur 6.1). Det foreslås i første omgang å sette ut 4 villsauser fra 1. april som kan beite sentrale og nordlige deler av øya i vår- og sommersesongen. - Virkningen av vår- og sommerbeite på hekkende sjøfugl i nord, bør overvåkes og det bør gjøres ny vurdering av dette etter endt hekkesesong. - Høstbeiting med 5-6 sauer som også får tilgang til den sørlige beitemarka kan starte i august/ september og fram til desember. Beitepress må overvåkes i kystlynghei, naturbeitemark. Sauene bør tas av beitet før de har spist 40 % av røsslyngens årsskudd, og senest i desember for å hindre at lyngen blir overbeitet. På sikt, når det har blitt etablert mye lyng i byggefasen, kan helårsbeite forsøkes. - Dyretallet må tilpasses beiteforholdene på øyene. Beitepress og slaktevekter bør følges nøye både ut fra gjengroingsproblematikk og dyrehold. For å sikre tilstrekkelig gjenvækst av røsslyng må beitepresset ikke være for høyt. Dersom gjenvæksten av røsslyng ikke er tilfredsstillende, bør antallet dyr reduseres eller det må være en beitepause, år om annet, i vekstsesongen eller hele året. Kommer det nytt oppslag av lauvtrær kan beitepresset være for lavt og bør justeres opp. - Strandkvann og krushøymol i strandeng og på andre strandlokaliteter bør skjermes for beiting, ved f.eks. gjerdes inne, slik at levestedet (habitatet) til to sjeldne, rødlistede sommerfugler bevares. 	<p>2019, årlig</p> <p>Årlig</p> <p>Årlig, hver høst</p> <p>Årlig</p>	
<p><u>Naturbeitemark, delområde 7-9 i skjøtselskartet:</u> Naturbeitemarka bør holdes åpen og i hevd med beiting. Det bør settes gjerde som skjermes den viktigste sjøfuglkolonien i sør i hekkesesongen (se figur 6.1). Foto i figur 6.6-6.7.</p> <p>g) Fremmedarter bør bekjempes i all naturbeitemark, jf. pkt. s-z.</p>	<p>Årlig</p>	

<p>h) I delområde 7 og 8 bør det etter hvert beites store deler av året, men til å begynne med svært forsiktig og med nøye overvåkning av overbeite/gjengroing og dyrevelferd (se pkt. f for beiteplan)</p> <p>i) Delområde 9 anbefales skjermet for beiting fra 1. april til 15. august for å opprettholde ro i den viktigste fuglekolonien i hekketida. Forslag til hvor gjerdet bør gå er vist på figur 6.1.</p> <p>j) Sitkagran o.a. fremmedarter, samt bjørk og buskas som beiting ikke tilfredsstillende tar knekken på bør ryddes manuelt. Det finnes noe bjørnebærkratt og rydding av dette bør ikke gjøres før det er avklart om dette kan være sjeldne arter. Forekomster av stedegne nyper (ikke rynkerose) kan stå igjen ved rydding.</p> <p>k) Spredte einerbusker bør stå igjen nær sjøen for å gi hekkehabitat og skul for ærfugler. Einerbusker som sauene har begynt å beite på kan ha mindre antibeitestoffer eller høyere beiteverdi av andre årsaker og bør derfor spares. Rogn kan med fordel settes igjen som god beiteart og som mat for småfugl.</p>	<p>Årlig</p> <p>Årlig</p>	
<p><u>Strandeng, delområde 10 i skjøtselskartet:</u> Tradisjonelt har alle strandenger i Sør-Norge blitt holdt åpne og i hevd med beiting. Foto i figur 6.8-6.9.</p> <p>l) Strandenga bør inngå i beitearealet.</p> <p>m) Eventuelle forekomster av strandkvann og krushøymol bør forsøkes skjermes for beiting, slik at disse får stå i fred.</p> <p>n) Fremmedarter, særlig rynkerose, bør aktivt bekjempes, jf. pkt. s-z.</p>	<p>Årlig</p>	
<p><u>Oppdyrket varig eng, delområde 11-16 i skjøtselskartet:</u> Vedlikehold av områder med oppdyrket varig eng bidrar til å hindre gjengroing og samtidig hindre spredning av fremmedarter og problemarter til verdifulle naturtyper. Vedlikehold med slått i oppdyrket varig eng på Oksøy er også viktig i et kulturlandskapsmessig lys. Foto i figur 6.11-6.13.</p> <p>o) Manuell fjerning av fremmedarter bør foretas (jf. pkt. s-z). Større individer av bjørk og vier bør ryddes.</p> <p>p) Alle delområdene bør inngå i beitearealet (unntatt 14, 16 og en liten del av 15) for å redusere oppvekst/gjengroing av busker og trær, samt hindre fremmedarter i å vokse opp og spres.</p> <p>q) Områdene 14, 16 og litt av 15 er inngjerdet areal omkring husene og kan skjøttes som hage, park ell. Sein slått, etter 15. august – begynnelsen av september vil fremme muligheten for økt forekomst av engblomster som blåklokke, prestekrage, smalkjempe og tirlitunge. Høyet bør ligge på bakken 2-3 dager for å slippe frø, men må fjernes fra lokalitetene slik at det ikke blir et strøslag som gir grønnkjødsling. Samtidig vil gammelt gress hindre spiring og vekst neste vår. Høyet kan med fordel tørkes og spares som tilleggsfôr dersom det skulle bli nødvendig med nødfôr for sau på beite.</p> <p>r) Delområde 11: Slik området fremstår i dag har det typisk gjengroingspreg med busker og trær og flere fremmede arter. Området bør delvis brennes for å redusere oppslag av buskas og hindre tuedannelse. Brenning reduserer også gjødslingseffekt fra gammel vegetasjon og hogstavfall som fortsatt ligger igjen. Det bør gjennomføres mosaikkpreget brenning som går over noen få år.</p> <p>s) Delområde 12 bør bevares som et gjengroingsområde og unntas brenning av hensyn til insekter. Trolig vil dette området i begrenset grad bli utsatt for beite pga. grov struktur. Det kan få stå igjen en del store busker her, men de bør likevel ikke få bli fertile og trær (bjørk, or). Fremmedarter bør uansett fjernes manuelt.</p> <p>t) Delområde 13 og 15: Dersom beitet ikke har vært tilstrekkelig bør en fortsette med sein slått i disse arealene, jf. pkt. q.</p>	<p>Årlig</p> <p>Årlig</p> <p>Brenne- syklus følger brenning i kystlynghei</p> <p>Årlig</p>	
<p>TILTAK FOR RØDLISTEDE OG SJELDNE ARTER:</p>		
<p><u>Strandbete</u> (VU, 2 til få-årig): Ikke en fast etablert art. Avhengig av nyetablering. Trolig god beiteplante. Kan skjermes for beite dersom den dukker opp igjen. Beite på Oksøy truer ikke artens forekomst i Norge.</p> <p><u>Krabbekløver</u> (NT, 1-årig): Trolig nok at individene skjermes for beite i vekstsesongen, kontinuitet i bestanden vil være avhengig av frøsetting og ny spiring. forekomsten står trolig utenfor foreslått beiteareal.</p> <p><u>Prikkstarr</u> (NT, flerårig): Klarer seg trolig uten spesielle tiltak så lenge beitepresset er moderat.</p> <p><u>Villeple</u> (NT): God beiteplante. Må skjermes for beiting. Inngjerding er trolig best pga. lav, utbredt vokseform.</p> <p><u>Knoppkurløse</u> (EN): Ingen kunnskap om skjøtselsbehov.</p> <p><u>Insekter generelt:</u> Det foreslås at området hvor lysfella har stått fortsatt skal ha gjengroingspreg med buskas. Fremmedarter bør likevel bekjempes. Trær som bjørk og or (vindbesøvere) bør ikke vokse til fertile individer. Vierkratt bør begrenses i størrelse ca. hvert 5 år, men ikke fjernes helt. Det bør sikres at noe krekling ikke brenner og at kreklingbestanden bevares. Noe strandkvann og krushøymol i strandeng bør skjermes for beiting.</p> <p><u>Sjøfugler generelt, inkl. Ærfugl</u> (NT): Fuglekolonien i sør bør skjermes med gjerde i utvidet fuglefredningsperiode fra 1. april til 15. august (jf. pkt. f). Noen busker av einer og lauvtre, må bevares som skjul for reirlokalteter og unger. Sildemåkekolonien i nord inkluderes i først omgang i beitearealet i hekkesesongen 2019. Hekkingen bør overvåkes og ny vurdering tas for 2020. Det er enkelt å sette opp et gjerde sør for delområde 7 om nødvendig.</p>		
<p>TILTAK FOR BEKJEMPELSE AV FEMMEDARTER:</p>		
<p>Problematiske fremmede arter bør bekjempes for å ivareta verneformålet, men bruk av giftstoff er ikke tillatt i naturreservatet (§ III i Lovdata 1980). Gjentatte nedkuttinger gjennom vekstsesongen og over mange år er nødvendig. For noen av artene kan beiting bety at enkeltindivider og bestanden reduseres og holdes nede. Flere av artene er likevel svært vanskelige å bekjempe uten bruk av gift og det vurderes at bruk av glyfosat (Roundup) på riktig måte ivaretar verneformålet bedre enn alternativene. Stubbepensling er svært lokal behandling og anbefales likevel for noen arter. Dersom en likevel ønsker å benytte Roundup, er anbefalt metode beskrevet i vedlegg 5, 8.5.</p>		

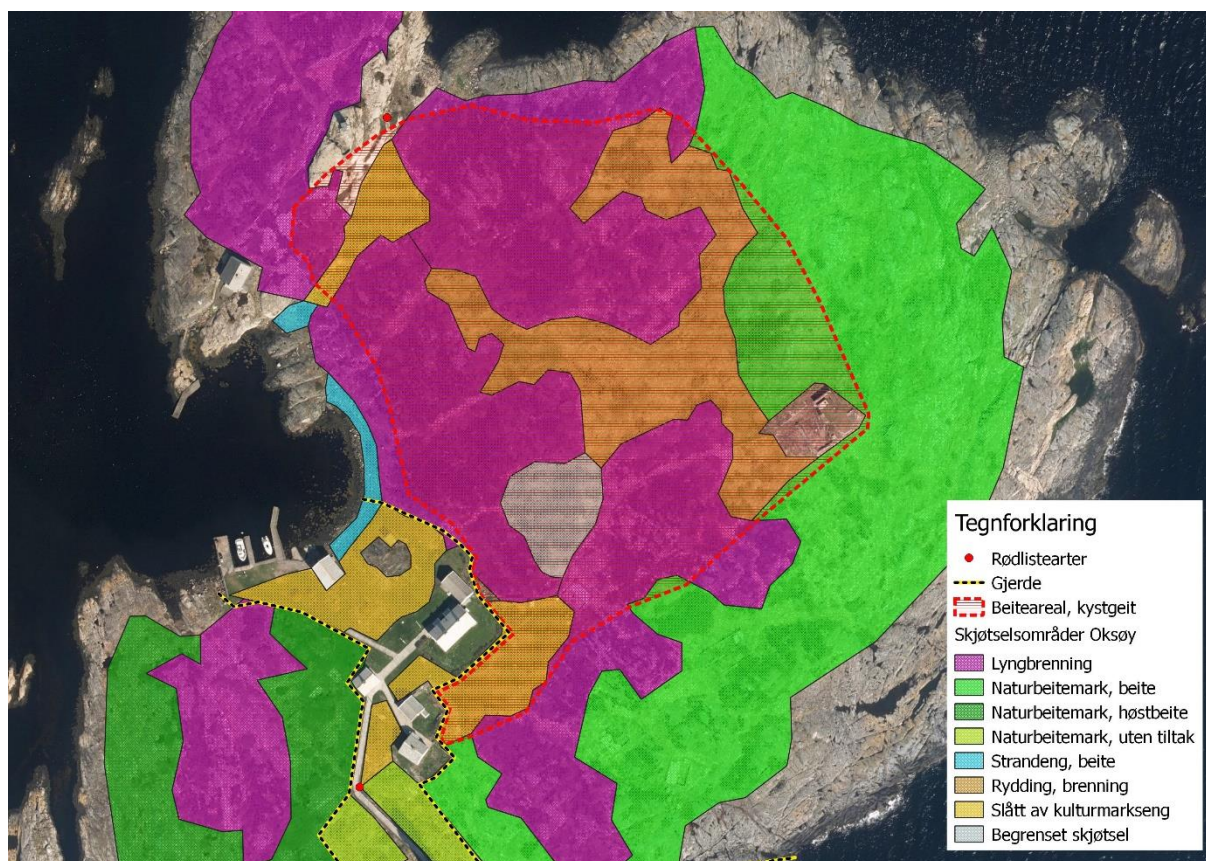

<p>Bruk av giftstoff skal skje iht. Forskrift om plantevernmidler § 19-22 (Lovdata 2015). Alle som bruker plantevernmidler skal ha sprøytesertifikat. Det skal ikke være beitedyr i området når sprøyting/pensling foregår.</p> <p>u) Sitkagran: Luking av små sitkagranplanter har allerede blitt gjort flere år og bør fortsette så lenge det er behov. Sau beiter unge sitkagranner og vil bidra i bekjempelsen.</p> <p>v) Parkslirekne: Behandling av disse med glyfosat var allerede i gang og forekomsten var betydelig svekket i september 2017. Likevel var bestanden igjen stor våren 2018 (Maria V. Solstrand pers. medd.). Det er tilnærmet umulig å fjerne parkslirekne uten bruk av gift, men kanskje den kan svekkes og holdes i sjakk. Vårskudd av parkslirekne er spiselig og beites trolig godt av sau/geit. Beiting vil dermed være viktigste bekjempelsesmetode uten gift. I tillegg må plantene kuttes ned flere ganger i sesongen (først i slutten av mai og sist før de begynner å trekke næringsstoffene tilbake til rotsystemet). For rynkerose gjelder at bare nedkapping av busker vil gi økt mengde skuddsyting og det antas at det trengs 5-10 nedkappinger per vekstsesong i flere år for fullstendig bekjempelse (Madsen 2007). Trolig er det tilsvarende eller vanskeligere med parkslirekne. Det er svært viktig at ALT avkuttet materiale ryddes, puttes i sekker og leveres som spesialavfall! NB! Små plantedeler spirer lett og bidrar til spredning! Eventuelt kan avfallet brennes på egnet sted som her kan være midt i denne forekomsten (fig. 6.1). Parkslirekne er saftig og det er usikkert hvor lett det er å få fyr på og asken vil også være tilførsel av gjødsel.</p> <p>w) Rynkerose: Tilsvarende bekjempelse som for parkslirekne med sauebeiting og gjentatte nedkappinger. En kan også forsøke å grave opp rotsystemet, men vær OBS på spredningsfaren ved små plantedeler.</p> <p>x) Bulkemispel, o.a. mispelarter: Små individer kan nappes opp og små busker bør graves opp. Større busker bør kuttes ned i juni/juli når plantene blomstrer og stubbene pensles med glyfosat med høyeste tillatte dose (Hoell 2015). Området bør sjekkes for oppslag av planter i flere år. Nye funn graves opp eller fjernes ved kutting og glyfosat fortløpende.</p> <p>y) Rødhyll: Arten er robust og invaderende. Nedkutting fører til økt skuddannelse. Det beste er å grave opp planten. Rotskudd er ikke funnet (Fløistad mfl. 2014). Store individer med mye blomster bør kuttes ned i juli for å begrense frøspredning og stubbene pensles med høyeste tillatte dose.</p> <p>z) Høstberberis: Lite eller ingen informasjon om erfaringer eller forslag til bekjempelse av disse. Trolig er det nok å kutte plantene helt ned, og så grave opp rota, men området bør kontrolleres for eventuelle stubbe- og rotskudd samt nye frøplanter. Disse fjernes fortløpende.</p> <p>æ) Andre arter: Filtarve er hageplante, bør fjernes ved luking utenfor hagen. <u>Ugrasmjølke</u>, klistersvineblom og ribbesåtemose kan fjernes ved luking dersom det synes overkommelig.</p> <p>ø) Mink (SE) bør fortsatt bekjempes slik det allerede er en plan for.</p> <p>Andre problemarter: Geitrams og bjørnebær bør bekjempes ved slått dersom disse øker i utbredelse. NB! rydding av bjørnebærkratt bør ikke gjøres før det er avklart om dette kan være sjeldne arter.</p> <p>TILTAK FOR BEKJEMPELSE AV SØPPEL: Rydde søppel i strandkanten og ellers på øya. Dette må gjøres utenfor hekketida!</p>	<p>Årlig, bør prioriteres Årlig, bør prioriteres</p> <p>Årlig, bør prioriteres Årlig, bør prioriteres</p> <p>Årlig, bør prioriteres</p> <p>Årlig, bør prioriteres</p> <p>Ikke prioritert</p> <p>Som tidligere</p> <p>Årlig</p>
<p>UTSTYRSBEHOV: Slått bør utføres med ljå, tohjuls slåmaskin eller ryddesag med skjærebled. Kantklipper med strips bør kun brukes langs steingarder og andre steder der det er fare for å skjemme kniven. Greinsaks til rydding. Brannslokkingsutstyr ved lyngbrenning (slokkespader, store pøser til vann).</p>	
<p>OPPFØLGING: Beitepress, slaktevekter og virkning for hekkende sjøfugl bør evalueres hvert år de første årene. Skjøtselsplanen skal evalueres innen 5 år: 2023</p>	

6 KART OG BILDER

Figur 6.1. Skjøtelskart over Oksøy. Delområde 1-6 (lilla) er kystlynghei, 7-9 (grønne) er naturbeitemark, 10 (blå) er strandeng og 11-16 (brune, grå) er oppdyrka varig eng. Stiplete svart/gul strek viser forslag til gjerdetrasé. Gjerdene i sør avgrensar bebyggelse, hagearealer og vei til fyret, samt skal hindre beiting i fuglefredningstida i den sørlige fuglekolonien. Røde prikker angir forekomst av røddlistearter: 1) prikkstarr, 2) strandbete, 3) villeple, 4) krabbekløver og 5) knoppkurlemose. I påfølgende figurtekster og i skjøtselstabell 5.1 viser tall i parentes til delområder i denne figuren.

Figur 6.2. Avgrensning av beiteareal for kystgeit gjøres med Nofence.

Figur 6.3. Oversiktsbilde som viser parti med kystlynghei der gjenveksten med einer er betydelig i forgrunnen (3) og noe mindre i bakgrunnen (4). Mellom disse et parti med oppdyrka varig eng hvor det har stått noen grantrær, men nå er preget av oppvekst av buskas, blant annet av bjørk.

Figur 6.4. Fin lynghei mot nord, med utsyn mot det nordlige neset (delområde 3, mot delområde 7 og 2).

Figur 6.5. Detalj av lynghei i degenerasjonsfase med mye død lyng innimellom (3).

Figur 6.6. Ved værstasjonsmasta er lyngheia brent for noen år siden (5). Lyngen er tett og fin. Einergreinene blir sående igjen lenge, men er lavtliggende slik at de ikke kan gjøre så stor skade på eventuelle beitedyr.

Figur 6.7. Naturbeitemark øst på Oksøy (8) er godt beiteareal ved vår- og sommerbeite. Her var det tidligere en fuglekoloni, men har i dag ikke betydning som det.

Figur 6.8. Sørlig del av Oksøy (9) har fortsatt en intakt, men synkende fuglekoloni. Området bør skjermes for beiting fra 1. april til 15. august, men høstbeiting kan være aktuelt. Ellers trengs lite skjøtsel her.

Figur 6.9. Strandeng utgjør en smal sone i mosaikk med steinstrand (10). Tradisjonelt er strandenger i Sør-Norge holdt åpne av beiting og beite er anbefalt skjøtselstiltak sammen med bekjemping av rynkerose.

Figur 6.10. Nordlig del av strandeng (1) med forekomst av havsivaks. Strandenga skjottes med slått for å holde vegetasjonene kort. Her rydder elever fra Kristiansand folkehøyskole søppel i strandkanten.

Figur 6.11. Oppdyrket varig eng (12) med losmannsboligen i bakgrunnen. Enga skjottes med sein slått av elever ved Kristiansand folkehøyskole og dette er også anbefalt skjøtsel i tillegg til beite. Kystlyngheia (3 og 4) er nokså gjengrodd med einer.

Figur 6.12. Parti fra oppdyrka varig eng der det har stått grantrær. Her finnes typiske hogstflatearter som geitrams, rødhyll, bringebær, bjørnebær, mispelarter, bjørk og andre treslag i tillegg til små sitkagraner.

Figur 6.13. Her samler elever ved Kristiansand folkehøyskole sammen høyet etter sein slått i bakkene fra kaia og opp mot husene. Stiene blir slått med plenklipper.

Figur 6.14. Hule i fjellet som kan fungere som skjul og krypinn for villsauer.

Figur 6.15. Vertsplanter for sjeldne insekter på Oksøy. Fra venstre: strandkvann, krekling krushøymol og vierkjerr. Disse bør forsøks bevart ved skjøtselsarbeidet. Krekling og vier bør skjermes for brenning. Kvan og krushøymol kan være utsatt for beiting. (Kilder: UiO, Miljolare.no, Store Norske Leksikon, se referanselista)

7 REFERANSER

- Artsdatabanken: <http://www.artsdatabanken.no>
- Artdatabanken: Fremmedartslista 2018. <https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>
- Artdatabanken: Rødlista for arter 2015. <https://www.artsdatabanken.no/Rodliste>
- Artsdatabanken, Arter på nett. <https://www.artsdatabanken.no/Pages/180073>
- Artskart: <https://artskart.artsdatabanken.no/>
- Bele, B. Svalheim, E. og Norderhaug, A. 2011. *Bondens kulturmarksflora for Sørlandet*. Bioforsk FOKUS 6(4), 120 s.
- Bruvoll S. S. 2016. *A smoky strategy: germination responses to smoke i costal and boreal Calluna heathlands*. University of Bergen.
- Danielsen, T., Haraldstad, Ø., Vikøyr, B., Larsen, P.A. 2010. *Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde forvaltningsplan 2010*. Fylkesmannen i Vest-Agder, 2010.
- Direktoratet for naturforvaltning, 1999: *Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold*. DN-håndbok 13-1999. Nettversjon oppdatert 2007.
- DN 2013. Direktoratet for naturforvaltning 2013. *Handlingsplan mot rynkerose Rosa rugosa*. Rapport 1-2013.
- Fludal, A., Harstad, B., og Harestad, A. 2014. *Beitetrykk i kystlynghei - produksjon av kjøtt, - produksjon av landskap*. NLR Dalane, NLR Rogaland, Haugaland landbruksrådgjeving.
- Fløistad, I.S. 2010. *Bekjempelse av parkslirekne*. Fakta. Kunnskapsblad fra FAGUS Rådgivning Nr. 09 / 2010 Årgang 7.
- Fløistad, I.S. og Grenne, S. 2010. *Bekjempelse av rynkerose (Rosa rugosa). Utprøving av metodikk (mekanisk og kjemisk) i Rinnleiret naturreservat og Ørin naturreservat i Levanger og Verdal, Nord-Trøndelag. Sluttrapport 2010*. Bioforsk Rapport Vol. 5 Nr. 159 2010.
- Fløistad, I.S., Holm, A.K., Finne, E., Kringelbotn, T., Lysø, M., Owren, K., Skrøvset, B., Sønsteby, F., Thaulé, A.B. og Aarnes, V. 2014. *Bekjempelse av rødhyll (Sambucus racemosa)*. Bioforsk Rapport Vol. 9 Nr. 166 2014.
- Fremstad, E. og Moen, A. (red.) 2001: *Truete vegetasjonstyper i Norge*. NTNU Vitenskapsmuseet Rapp. Bot. Ser. 2001-4: 1-231.
- Fremstad, E., 1997: *Vegetasjonstyper i Norge*. NINA Temahefte 12: 1 -279.
- Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, 2017. *Forvaltningsplan for sjøfuglreservatene i Vest-Agder*. Rapport 3/2017.
- Fylkesmannen i Vest-Agder, 2010. Danielsen, T., Haraldstad, Ø., Vikøyr, B., Larsen, P.A. 2010. *Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde forvaltningsplan 2010*.
- Fylkesmannen i Vest-Agder, 2010. Danielsen, T., Haraldstad, Ø., Vikøyr, B., Larsen, P.A. 2010. *Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde forvaltningsplan 2010*.
- Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. *Norsk rødliste for arter 2015*. Artsdatabanken, Norge.
- Hoell, G.S. 2015. *Veileder i håndtering av fremmede arter. Bekjempelse og massehåndtering*. Forsvarsbygg, Futura Miljø.

- Kaland, P.E. og Kvamme, M. 2013. *Kystlyngheiene i Norge – kunnskapsstatus og beskrivelse av 23 referanseområder*. M23-2013. Forfattere: Universitetet i Bergen og Lyngheisenteret.
- Kulturminnedatabasen Askeladden:
<https://askeladden.ra.no/Askeladden/Pages/LoginPage.aspx>
- Kulturminnesøk:
<https://kulturminnesok.no/minne/?queryString=https://data.kulturminne.no/askeladden/okalityt/87025>
- Kystverket 2015. *Forvaltningsplan for Oksøy fyrstasjon, Kristiansand kommune, Vest-Agder*.
- LandPress-prosjektet hos NIBIO.
<https://www.yr.no/artikkel/studerer-torkeskader-i-sokkvat-vestlandsnatur-1.13907633>
- Larsen, P.A. 2017. *Handlingsplan mot fremmede skadelige arter i Vest-Agder 2016 – 2020*. Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, miljøvernavdelingen.
- Lie, A. 2015. *Utkast til Skjøtselsplan for Oksøy-naturreservat, Kristiansand kommune, Vest-Agder*. Agder Naturmuseum og botaniske hage.
- Lind, V., Bär, A., Aanensen, L., Thorvaldsen, P., Augustsen, K.A., Dyrhaug, M. og Hansen, I. 2015. *Gammelnorsk sau i unike kulturlandskap. Dyrevelferd og skjøtsel av kystlyngheier sett i sammenheng*. Bioforsk Rapport Vol. 10 Nr. 47, 2015.
- Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. *Norsk rødliste for naturtyper 2011*. Artsdatabanken, Trondheim.
- Lovdata 1978. LOV-1978-06-09-50. *Lov om kulturminner [kulturminneloven]*.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1978-06-09-50>
- Lovdata 1980. FOR-1980-03-28-61. *Forskrift om fredning av Oksø naturreservat, Kristiansand kommune, Vest-Agder*.
<https://lovdata.no/dokument/MV/forskrift/1980-03-28-61>
- Lovdata 2005. FOR-2005-02-18-160. *Forskrift om velferd for småfe*.
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2005-02-18-160?q=Forskrift%20om%20velferd%20for%20sau>
- Lovdata 2005. FOR-2005-04-29-388. *Forskrift om Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde, Kristiansand, Søgne og Mandal kommuner, Vest-Agder*.
<https://lovdata.no/dokument/MV/forskrift/2005-04-29-388>
- Lovdata 2009. LOV-2009-06-19-97. *Dyrevernloven*.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-97?q=Dyrevernloven>
- Lovdata 2015. FOR-2015-05-06-455. *Forskrift om plantevernmidler*.
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-05-06-455>
- Lyngheisenteret på Lygra. <http://www.muho.no/lyngheisenteret> og
<http://www.muho.no/lyngheisenteret/aktuelt-kystlyngheiene>
- Miljolare (bildereferanse): https://www.miljolare.no/artstre/?or_id=8776
- Miljødirektoratet 2013. *Utkast til faggrunnlag for kystlyngheier med sikte på utvelgning til utvalgt naturtype*.
- Miljødirektoratet, NiN innsynsløsning:
<http://trdegeocortex02.miljodirektoratet.no/html5Viewer/?viewer=NIN>
- NGU berggrunnskart <http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>

NGU: <http://www.ngu.no/>

NIBIO: *Plantevernleksikonet 2017*. <https://www.plantevernleksikonet.no/l/oppslag/1627/>

Nofence: <https://nofence.no/>

Norderhaug, A., Austad, I., Hauge, L. og Kvamme, M. (red.) *Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker*. Finnes på DN's hjemmesider:

<http://www.dirnat.no/content/1916/>

Norge i bilder: <http://norgebilder.no/>

Olsen, K. og Helberg, M. 2016. *Overvåking av hekkende sjøfugl i Vest-Agders sjøfuglreservater 2016*. Norsk Ornitologisk Forening Avdeling Vest-Agder.

Se Norge: <http://www.senorge.no/index.html?p=klima>

Skåtan, J.E. og Udø, T.A., 2015. *Minkprosjektet i Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde - fjerning av en fremmed art. Sluttrapport etter fem sesonger 2011- 2015*. Miljødirektoratet, Statens Naturoppsyn)

Store Norske Leksikon (bildereferanse): <https://snl.no/kvamm>

Søyland, R. 2012. *Skjøtselsplan for Skibbuholmen, Indre Lindøya og Langøya. Kristiansand kommune, Vest-Agder Fylke*. Ecofact-rapport.

UiO, Universitete I Oslo (bildereferanse):

<https://www.mn.uio.no/ibv/tjenester/kunnskap/plantefys/leksikon/e/erikoide.html>

Vanvik, V., Töpper, J.P., Cook, Z., Daws, M.I., Heegaard, E., Måren I.E., Velle, L.G. 2014 Management-driven evolution in a domesticated ecosystem. *Biol. Lett.* 10:20131082. <http://dx.doi.org/10.1098/rsbl.2013.1082> / [Vandvik et al_Biology Letters.pdf \(952.0Kb\)](#)

8 VEDLEGG

8.1 VEDLEGG 1 – Faktaark for nye og endra naturtypelokaliteter

Naturtypelokalitet 1									
*Navn på lokaliteten Oksøy, kystlynghei				*Kommune Kristiansand			*Områdenr.		
ID i Naturbase		*Registrert i felt av: Solbjørg Engen Torvik					*Dato: 20.09.2017		
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Artskart: R.E. Fridtz 1876, T. Hannaas, L. Christensen 1895, B. Lynge 1901, A. Bjørndal 1955 K. Halvorsen 1965, K. Halvorsen, H. Damsgaard 1967, P.A. Åsen, K. Halvorsen, K. Halvorsen 1977, A. Lundberg, K. Rydgren, S. Sørnes 1991, P.A. Åsen, E.G. Åsen 2003, P.A. Åsen 2005, A. Lie, S.O. Drangeid, A. Pedersen 2014, A. Lie, H.R. Pedersen 2015, M.F. Andersen 2016, A. Lie, I. Tveit 2017. Karplantefloraen er undersøkt svært godt med lange krysslister fra flere år: 1967, 2003, 2014 og 2017. Åsen, P.A. 2004. Hagebruk og hagevekster på fyr i Vest-Agder – Natur i Sør 2004.							Skjøtselsavtale Inngått år: Utløper år:		
*Hovednaturtype: Kystlynghei D07, 70 % Tilleggsnaturtyper: Nakent berg, 30 %				Utforming: Fattig, tørr kystlynghei D0701					
*Verdi (A, B, C): B		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.) Figur 4.xx viser avgrensningen av lokaliteten. Figur xx viser bilder fra lokaliteten.							
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)									
Stedskvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):			Vegetasjonstyper:		
< 20 m	x	God		Slått		Torvtekt			
20 – 50 m		Svak		Beite		Brenning			
50-100 m		Ingen	x	Pløying		Park/hagestell			
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling					
		Dårlig		Lauving					
*OMRÅDEBESKRIVELSE									
INNLEDNING Lokaliteten ble undersøkt i felt 20.09.2017, i forbindelse med Ecofacts rammeavtale med Fylkesmannen i Vest-Agder om skjøtselsplaner i verneområder. Det er ikke tidligere beskrevet naturtypelokaliteter fra kartlagt område. Artsregistreringer i Artskart, som er blitt benyttet som supplement til feltarbeidet. Feltarbeidet ble utført noe seint i sesongen i forhold til en del karplanter.									
BELIGGENHET OG NATURGRUNNLAG Lokaliteten ligger på Oksøy som ligger rett sør for, og i innseilinga til Kristiansand og er den østligste øya i Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde. Kystlynghei dekker ca. 39,1 dekar litt fragmentert areal sentralt og på nordlig del av øya. Totalt landareal er ca. 164 daa. Berggrunnen består av amfibolitt, hornblendegneis og glimmergneis, stedvis migmatittisk (NGU). Løsmassedekket er oppgitt som bart fjell, stedvis tynt dekke for hele øya (NGU). Det er mye bart fjell i dagen på Oksøy og løsmasser finnes bare på flate arealer og i forsenkninger og sprekker i berget. Svabergene er slipt og rundskurt av is og vannmasser. Oksøy ligger i boreonemoral sone (BN 6SO-1) og klart oseanisk seksjon (O2). Høyeste punkt på øya måler 18 meter over havet, mens kystlyngheia varierer mellom 1-12 meter over havet.									
NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER Dominerende vegetasjonstype er tørr lynghei, med dominans av røsslyng, og innsalg av klokkelygng og krekling i henholdsvis fuktige og tørrere parti. Einer er et tydelig gjengroingselement, men også bjørkeoppslag og småtrær av sitkagran finnes. Uten betydelig fjerning av disse er lyngheia snart i sterk gjengroing. Krypvier, og trolig sandvier, vokser i fuktige partier og søkk. Noen stedegne rosearter er spredt i lyngheia, men også rynkerose har forekomster her.									
ARTSMANGFOLD Det er ikke registrert rødlistearter i kystlyngheia, men villeple (NT) står i naturtypen nakent berg som deler av to kystlyngheiområder. Forekomst av blåfjær kan tyde på innslag av litt rikere lyngheivegetasjon enn normalt.									

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING

Lokaliteten er ikke i bruk som beite. Det er begrenset med friluftsliv, men Oksøy blir likevel i noen grad. Kystverket vedlikeholder bygninger og fyrstasjonen. Det gjøres noe skjøtselsarbeid i regi av Fylkesmannen og Områdeforvalter for Oksøy – Ryvingen landskapsvernområde. Dette arbeidet består i å bekjempe fremmede arter, plukke søppel og slå noen marker. Kristiansand folkehøyskole er med i arbeidet.

FREMMEDE ARTER

Rynkerose, bulkemispel, krypmispel, hollandrips, filterve, høstberberis er arter som finnes i lyngheia eller i umiddelbar nærhet til denne. Parksilreke har en stor forekomst ved en av ruinene og det er viktig å følge med so denne ikke sprer seg inn i lyngheia.

KULTURMINNER

Fyrstasjonen er fredet etter kulturminneloven §15 (bygninger) og §19 (området) (Lovdata 1978). Det er i alt 11 kulturminner, i hovedsak bygninger, på Oksøy (Kulturminnesøk.no). I tillegg er det en grunnmur etter bolig for telegrafisten og semafor stasjon. Under 2. verdenskrig anla tyskerne flere stillinger på øya som er intakte.

SKJØTSEL OG HENSYN

Kystlyngheia bør skjøttes med ekstensivt beite og brenning for gradvis forynging av gammel røsslyng. Tilleggsføring bør unngås dersom dette ikke er strengt nødvendig, men da kun i kortere perioder. Gjengroingen med einer bør fjernes gradvis ved brenning. Grasdomete områder og skrinne strandberg bør ikke brennes. Fremmedarter bør bekjempes. Inngrep og gjødsling må unngås.

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP

Øya inngår som en del av skjærgårdskapet i Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde.

VERDIBEGRUNNELSE

Lokaliteten har lite gjengroing i den forstand at det ikke er noe tresjikt, men et lavt busksjikt av einer gir likevel gjengroingspreg. I tillegg er det begynnende oppvekst av bjørk. Røsslyngen er tett og dekkende, men jevnt over grov og stedvis i degenereringsfase. Det er lite fremmedarter direkte i lyngheia, men flere i tilgrensende arealer. Siden størrelsen på kystlyngheia er liten og den ikke er i aktiv hevd med eldre lyng settes verdien under tvil til *viktig, B*.

Naturtypelokalitet 2

*Navn på lokaliteten Oksøy, naturbeitemark		*Kommune Kristiansand		*Områdenr.	
ID i Naturbase		*Registrert i felt av: Solbjørg Engen Torvik		*Dato: 20.09.2017	
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Artskart: R.E. Fridt 1876, T. Hannaas, L. Christensen 1895, B. Lyng 1901, A. Bjørndal 1955 K. Halvorsen 1965, K. Halvorsen, H. Damsgaard 1967, P.A. Åsen, K. Halvorsen, K. Halvorsen 1977, A. Lundberg, K. Rydgren, S. Sørnes 1991, P.A. Åsen, E.G. Åsen 2003, P.A. Åsen 2005, A. Lie, S.O. Drangeid, A. Pedersen 2014, A. Lie, H.R. Pedersen 2015, M.F. Andersen 2016, A. Lie, I. Tveit 2017. Karplantefloraen er undersøkt svært godt med lange krysslister fra flere år: 1967, 2003, 2014 og 2017. Åsen, P.A. 2004. Hagebruk og hagevekster på fyr i Vest-Agder – Natur i Sør 2004.				Skjøtselsavtale Inngått år: Utløper år:	
*Hovednaturtype: Naturbeitemark D04, 60% (andel)		Tilleggsnaturtyper: Nakent berg og Strandberg, til sammen 40 %		Utforming: Frisk fattigeng D0401 Frisk eller tørr, middels baserik eng D0407 Fattig beiteeng/beitetørreng	
*Verdi (A, B, C): B		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.) Figur 4.xx viser avgrensningen av lokaliteten. Figur xx viser bilder fra lokaliteten.			
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)					
Stedskvalitet		Tilstand/Hevd		Vegetasjonstyper:	
< 20 m	x	God		Slått	Torvtekt
20 – 50 m		Svak	x	Beite	Brenning
50-100 m		Ingen		Pløying	Park/hagestell
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling	
		Dårlig		Lauving	

*OMRÅDEBESKRIVELSE

INNLEDNING

Lokaliteten ble undersøkt i felt 20.09.2017, i forbindelse med Ecofacts rammeavtale med Fylkesmannen i Vest-Agder om skjøtselsplaner i verneområder. Det er ikke tidligere beskrevet naturtypelokaliteter fra kartlagt område. Artsregistreringer i Artskart, som er blitt benyttet som supplement til feltarbeidet. Feltarbeidet ble utført noe seint på sesongen i forhold til en del karplanter.

BELIGGENHET OG NATURGRUNNLAG

Lokaliteten ligger på Oksøy som ligger rett sør for, og i innseilinga til Kristiansand og er den østligste øya i Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde. Naturbeitemark dekker ca. 60,4 dekar litt fragmentert areal med en liten del på det nordlige neset av øya, mens hovedarealet er på østlig side og strekker seg til sør- og sørvestlig del av øya. Totalt landareal er ca. 164 daa. Berggrunnen består av amfibolitt, hornblendegneis og glimmergneis, stedvis migmatittisk (NGU). Løsmassedekket er oppgitt som bart fjell, stedvis tynt dekke for hele øya (NGU). Det er mye bart fjell i dagen på Oksøy og løsmasser finnes bare på flate arealer og i forsenkninger og sprekker i berget. Svabergene er slipt og rundskurt av is og vannmasser. Oksøy ligger i boreonemoral sone (BN 6SO-1) og klart oseanisk seksjon (O2). Høyeste punkt på øya måler 18 meter over havet og er i naturbeitemarka der fundamentet til det eldste fyret er.

NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER

Naturbeitemarka på Oksøy består i stor grad av vegetasjonstypen tørr til frisk fattigeng, D0401, men med innslag av litt mer krevende arter flere steder slik at vegetasjonstypen frisk eller tørr, middels baserik eng, D0407, også forekommer. De rikere områdene finnes rundt ruinene av assistentboligen og på skrinntørrbakke, grusmark ved fyret. Her vokser det blant annet lodnestorkenebb, gulmaure, hårsveve, fløyelsmarikåpe. Det er funnet noen beitemarksopper i naturbeitemarka på Oksøy, engvokssopp (Asbjørn Lie 2017) og flere kjeglevokssopp (S.E. Torvik 2017). I tillegg er sleip jordtunge funnet. Alle soppene er vanlige arter i seminaturlige naturtyper.

ARTSMANGFOLD

Forekomstene av rødlistearter som er registrert på Oksøy er markert på kartet like utenfor de avgrensede viktige naturtypene i sterkt endra mark som f.eks. langsmed veier eller ved fyrfundamentene. Krabbekløver (NT) og knoppkurlemose (EN) er to slike. Strandbete (VU) er lokalisert i tangvollen like utenfor naturbeitemarka lengst nord og prikkstarr (NT) er lokalisert på Oksøyholmen i strandberg. Ingen av de rødlista artene er arter typiske for naturbeitemark eller er spesielt knyttet til denne naturtypen. Lokaliteten bør undersøkes mer systematisk for sjeldne beitemarksopp.

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING

Lokaliteten er ikke i bruk som beite og det er begrenset med friluftsliv, men Oksøy blir likevel besøkt i noen grad for friluftsmål og skjøtselstiltak. Kystverket vedlikeholder bygninger og fyrstasjonen. Noe skjøtselsarbeid gjøres i regi av Fylkesmannen og Områdeforvalter for Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde. Dette arbeidet består blant annet i å bekjempe flere fremmedarter (sitkagran, parkslirekne og rynkerose), plukke søppel og slå noen marker. Kristiansand folkehøyskole er med i arbeidet.

FREMMEDE ARTER

Rynkerose, bulkemispel, krypmispel, ugrasmjølke, høstberberis er arter som finnes i naturbeitemarka eller i nærhet til denne. Parkslirekne har en stor forekomst ved en av ruinene og det er viktig å følge med so denne ikke sprer seg.

KULTURMINNER

Fyrstasjonen er fredet etter kulturminneloven §15 (bygninger) og §19 (området) (Lovdata 1978). Det er i alt 11 kulturminner, i hovedsak bygninger, på Oksøy (Kulturminnesøk.no). I tillegg er det en grunnmur etter bolig for telegrafisten og semafor stasjon. Under 2. verdenskrig anla tyskerne flere stillinger på øya som er intakte.

SKJØTSEL OG HENSYN

Naturbeitemarka har ikke vært i aktiv hevd på mange år, men fugler har bidradd med beite og fuglegjødsling av enga. Naturbeitemark kan skjøttes med ekstensivt beite for å opprettholde åpent landskap. Områder med bringebær, bjørnebær og mjørdurt bør ikke få spre seg over større arealer. Tilleggsfôring bør unngås dersom dette ikke er strengt nødvendig, kun i kortere perioder. Fremmedarter bør bekjempes. Inngrep og gjødsling må unngås.

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP

Øya inngår som en del av skjærgårdskapet i Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde.

VERDIBEGRUNNELSE

Lokaliteten er ei stor, fin og åpen naturbeitemark som nå holdes i hevd og gjødsles av fugler. Ellers er det ikke tegn til gjødsling. Det er lite gjengroing, ingen trær, etter at sitkagran ble fjernet, og lite busker. Spredning av sitkagran og økt utbredelse av bringebær, bjørnebær og mjørdurt bør likevel hindres. Det er ingen større inngrep eller slitasje i lokaliteten. Rødlisteartene som vokser nær lokaliteten er ikke knyttet til naturbeitemark og er derfor ikke vurdert med i verdisetningen. Lokaliteten kvalifiserer til verdien *viktig*, B.

8.2 VEDLEGG 2 – Generelt om kystlynghei og skjøtsel i kystlynghei

Dette kapitlet har generell informasjon om kystlynghei og skjøtsel av kystlynghei, og mye er hentet fra rapportene *Kystlyngheiene i Norge – kunnskapsstatus og beskrivelse av 23 referanseområder* (Kaland og Kvamme 2013) og *Utkast til faggrunnlag for kystlynghei med sikte på utvelgning til utvalgt naturtype* (MD 2013) og *Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle kulturmarker* (Nordehaug mfl. 1999).

8.2.1 Kystlynghei

Kystlynghei er en kulturbetinget naturtype som har eksistert langs store deler av kysten i flere tusen år. Livssyklus i kystlynghei med god hevd og hva som skjer ved opphørt av drift er vist i figur 8.1. Kystlynghei utgjør et vesentlig bidrag til det biologiske mangfoldet i kyststrøkene, men er i dag i ferd med å forsvinne (Artsdatabanken.no). Bare 20 % av kystens tidligere lyngheiarealer er igjen her i landet, og kystlynghei regnes i dag blant Norges mest truede naturtyper. Nye forskningsresultater viser også at røsslyng og dermed naturtypen kystlynghei er mer sårbar enn antatt for ekstremvær som klimaendringer fører med seg (LandPress-prosjektet hos NIBIO). Røsslyngen får lett tørkeskader og spesielt når dette skjer om vinteren. Nyere forskning har vist at i kyststrøkene, hvor heiene har vært brent i flere tusen år, blir spiringen til røsslyngfrøene i jordsmonnet stimulert av røyk (Vandvik mfl. 2014, Bruvoll 2016). Spireevnen til røsslyngfrø fra kystlynghei øker etter at de er blitt utsatt for røykpåvirkning, mens for frø fra andre lyngheier (boreal hei) som ikke er skjøttet med brenning, ble denne sammenhengen ikke funnet. Dette betyr at kystlyngheier bør skjøttes med brenning for at røsslyngen skal ha optimale forhold.

Kystlyngheiene er egentlig ikke bare én naturtype, men en hel landskapstype som utgjøres av åpne arealer med en blanding av heivegetasjon, myr, havstrand, eng og knauser. Det norske kystlyngheilandskapet utgjør en del av et større lyngheilandskap som finnes langs atlanterhavskysten helt ned til Portugal. Også i resten av det europeiske kystlyngheiområdet er kystlyngheia på sterk tilbakegang. Norge har verdens nordligst kystlyngheier og dermed et spesielt forvaltningsansvar for dem. Brann, beite og økologisk variasjon (fuktighet, pH) gir til sammen et stort mangfold av økologiske nisjer i lyngheisystemet, som igjen gir rom for en rekke arter og økotyper spesielt tilpasset bestemte deler av lyngheisyklusen. Selv om lynghei generelt regnes som et relativt sett artsfattig økosystem er det totale biologiske mangfoldet knyttet til hele lyngheisyklusen betydelig. Som i de fleste andre seminaturlige økosystemer øker artsmangfoldet, spesielt av skjøtselsavhengige arter, med kalkinnholdet i jorda (pH).

8.2.2 Tradisjonell bruk og økologi

Vegetasjonen i kystlyngheiene er hovedsakelig treløs og preget av lyng og andre dvergbusker, med røsslyng som den mest dominerende planten. Dette er en naturtype som ble skapt av kystbefolkningen som en tilpasning til de klimatiske forholdene ut mot havet, hvor milde vintre med lite snø gjorde det mulig å la deler av buskapsen gå ute hele året. Fordelen med en slik driftsform var at man kunne klare seg med mye mindre vinterfôr enn der snøforholdene vanskeliggjorde vinterbeiting.

En forutsetning for å drive med helårsbeite er at dyrene har god nok tilgang til fôr i utmarka. Den viktigste beiteplanten i vinterhalvåret er røsslyng som er vintergrønn med tilnærmet uendret næringsinnhold gjennom året. Med tilstrekkelig tilgang på røsslyngbeiter i god hevd, har dyr som er tilpasset til denne driftsformen ingen problemer med å klare seg gjennom en normal vinter. I tillegg til røsslyng beiter dyrene om vinteren på einer, starr, siv, vier, småtrær og annet som måtte være tilgjengelig, dessuten spiller tilgang til tang og tare en viktig rolle. Om sommeren er innholdet av gress og urter vesentlig for kvaliteten på beiten, men også da beites røsslyngen i noen grad. De øvrige

lyngartene har liten verdi som fôrplanter og blir bare i liten grad beitet på, med unntak av blåbærlyng som gir et verdifullt tilskudd til sommerbeitene der den finnes.

Den beste kvaliteten på beitene oppnås ved å opprettholde en god mosaikkstruktur i lyngheiene, hvor det er en veksling mellom områder med røsslyng i ulike livsstadier og med varierende innslag av gras og urter. For å få til en slik mosaikkstruktur, er det nødvendig med regelmessig og mosaikkpreget lyngbrenning.

Fôrverdien til lyngplanten avtar når den blir grov og forvedet, ca. etter 15-20 år. Etter en brann spirer planten både fra gamle røtter som ikke er drept i brannen og fra frø som lettere finner åpne jordflekker hvor de kan spire. Lyngbrenning er derfor nødvendig for få en foryngelse av røsslyngen slik at kvaliteten på lyngbeitene blir opprettholdt. Regelmessig og kontrollert brenning av lyngheiene var en integrert del av kystlandbruket frem til siste verdenskrig. Brenning i mosaikk er optimalt for det biologiske mangfoldet fordi da er det ikke langt mellom livskraftige planter som setter frø. Det er også gunstig for insekter at det ikke brennes for store arealer samtidig slik at reetableringen går raskere.

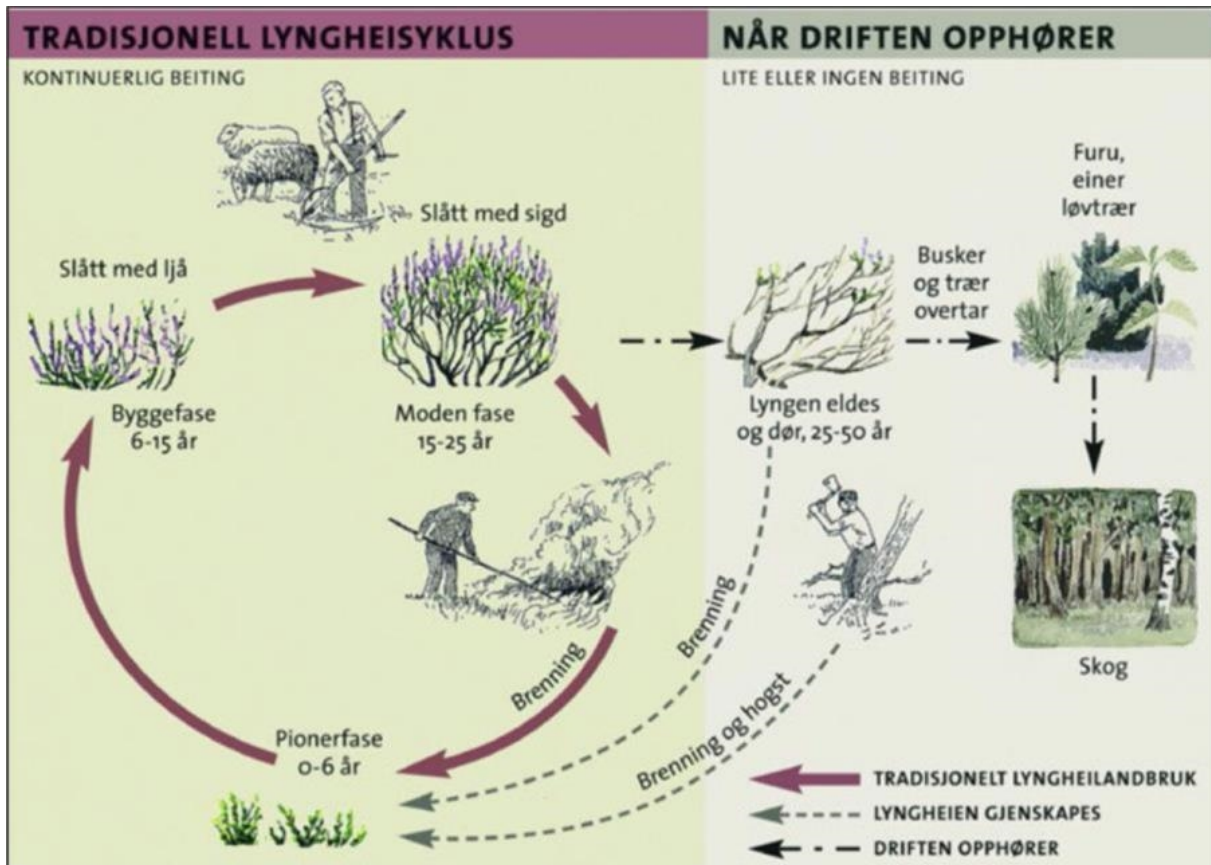
Lyngbrenning er også nødvendig for å hindre oppslag av busker og trær som beitedyrene ikke har holdt nede. Spesielt er brenning viktig for å holde einer i sjakk, den tar fort over dominansen i lyngheiene dersom disse ikke holdes i hevd. For å unngå skader på røtter og frøbank er det viktig at lyngbrenning utføres i vinterhalvåret med frost i bakken eller tilstrekkelig fuktighet til at jordsmonnet ikke tar skade. Med litt erfaring er det ikke vanskelig å holde kontroll over ilden på den tiden av året. Kontrollert lyngbrenning i vinterhalvåret er dessuten forebyggende brannvern ved å redusere faren for ukontrollerte branner i gammel, tørr lyngris om sommeren.

I tillegg til helårsbeite og lyngbrenning, ble kystlyngheiene tradisjonelt også slått. Lyngen ble slått med ljà og brukt som vinterfôr sammen med halm og høy. Opptil en tredjedel av det vinterfôret som ble brukt kunne være lyng. Det var faste områder i utmarka som ble brukt til lyngslått, og her var det normalt ikke behov for å brenne fordi den regelmessige slått hindret at røsslyngen ble for grovvokst.

8.2.3 *Biologisk mangfold*

Det biologiske mangfoldet i kystlyngheiene er ikke spesielt stort. Men variasjon i berggrunn og fuktforhold gir likevel ulike utforminger og dette, i kombinasjon med lyng i ulike livsstadier, gir tilsammen rom for stort floristisk mangfold. I særlig grad er kystplanter med tilknytning til kulturlandskapet avhengig av denne naturtypen. På samme måten er det med fugler og insekter, hvor det har vist seg at mange arter er avhengig av at lyngheiene holdes i aktiv drift.

Ved å opprettholde kystlyngheier i god hevd blir kunnskapen om matproduksjon basert på de lokale ressursene i kystlandskapet ført videre. Dette innebærer at også de gamle husdyrrasene som gjennom lang tid er tilpasset de tradisjonelle driftsformene på kysten tas vare på. Dette er en form for matproduksjon som har vist seg økologisk bærekraftig gjennom flere tusen år, men den er i dag økonomisk sårbar.

Figur 8.1. Livssyklus i lynghei. Til venstre i figuren holdes lyngheia i hevd med lyngsviing, beiting og slått. Til høyre vises suksesjonsforløpet mot skog dersom driften opphører. ©Lyngheisenteret basert på Gimmingham 1972.

8.2.4 Trusler

I Norge startet tilbakegangen av kystlyngheiene seinere enn ellers i Europa og det er særlig etter siste verdenskrig at mye av kystlyngheiene her i landet har forsvunnet.

De viktigste årsakene til dette er i dag:

- Gjengroing grunnet sterkt redusert utmarksbeite.
- Tilplanting med skog og spredning av frøplanter fra plantefeltene (særlig sitkagran).
- Oppdyrking og overflategjødsling.
- Nedbygging, særlig knyttet til nye næringer som oppdrett, petroleum og vindmøller.
- Anrikning i jordsmonnet av nitrogen fra luft og nedbør, hittil mest merkbart på sørlige del av Vestlandet.

8.3 VEDLEGG 3 – Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av kystlynghei

Kystlyngheiene er skapt ved rydding av skog, lyngbrenning, beiting og lyngslått. De har utviklet seg gjennom gjensidig påvirkning mellom lynghei og beiting, først og fremst med gammelnorsk sau, men også med geit og sommerbeiting med storfe. Helårsbeite med ekstensive husdyrraser sees som den viktigste driftsmåten å skjotte kystlynghei på i dag, og er en metode som likner eldre driftsformer som opprinnelig formet kystlyngheia. Dyrene krever en variert mosaikk av flere typer vegetasjon i ulike stadier, og flekkvis lyngbrenning gir denne mosaikken. Beitekvaliteten på røsslyng som er eldre enn 15-20 år avtar vesentlig, mens brannflater yngre enn 4-5 år normalt har liten andel av røsslyng og mer gras. Gras er godt fôr om sommeren, mens om vinteren gir røsslyng den beste fôrverdi i kystlyngheia.

8.3.1 Beitedyr og dyrevelferd

For vurdering av om områder med kystlynghei er egnet til og har god kvalitet som beite må forhold som vegetasjon, mengde og kvalitet av beiteplanter, tilgang på vann, mulighet for å finne skygge og ly/enkelt dyrerom m.m. vurderes. Gammelnorsk sau (ofte kalt villsau eller utegangarsau) er en hardfør, lett sau som er tilpasset utedrift i store deler av året, eller hele året der det er gunstige forhold. Driftsformen helårs utegangerdrift krever godkjenning fra Mattilsynet, og det forutsetter driftsopplegg og tilsyn som tar høyde for situasjoner med behov for tilleggsføring når forholdene krever det eller at suene kan hentes hjem for nødvendig oppfølging. Vinterbeite til utegangarsau må ha tilstrekkelig med lynghei av god kvalitet. Unge skudd av røsslyng er den viktigste vinterbeiteplanten, men tilgang på starr, gras som de finner innimellom m.m. er også betydningsfullt for det samlede næringsopptaket om vinteren. Gammelnorsk sau kan i noen grad tære litt på kroppsreserver gjennom vinteren, uten at dette er kritisk. Dyrene må da ha fått bygd opp kroppsreserver gjennom sommer og høst.

Villsaulam som ikke har nådd tilfredsstillende slaktevekt, kjøttsetting og fettinnhold ved tidspunktet for høstslakting, altså ikke er slaktemodne må overvintres på en måte som sikrer tilstrekkelig førtilgang og god dyrevelferd. Små sauelam må heller ikke gå sammen med vær slik at de kan bli paret, da drektighet krever svært mye og setter individet tilbake i utvikling, og kan være i strid med kravet om godt dyrehold.

Det er vanskelig å gi eksakte mål på antall beitedyr ei kystlynghei tåler, eller bør ha, for å være godt skjøttet, men erfaring og overvåkning i det aktuelle området må ligge til grunn for vurderingen og justeres. Balansen mellom for stort og for lite beitepress må følges nøye, både ut fra gjengroingsproblematikk og dyrevelferd. Dyretallet må tilpasses beiteforholdene i området etter erfaring over tid. I praksis må en bruke tilveksten på dyrene som mål på tilfredsstillende dyrevelferd. Det finnes ingen fasit på optimalt beitetrykk i naturlige beiteområder som kystlynghei, naturbeitemark og myr (Harestad mfl. 2014). Beitekvaliteten varierer veldig fra lynghei til lynghei og avhenger blant annet av skjøtselstilstand og forekomst av bart berg i dagen og vegetasjonen. Antall dekar/beitedyr av det totale arealet sier derfor lite. En må bruke antall dekar nyttbart beite/beitedyr, der nyttbart beite er det arealet beitedyrene kan beite og som har god nok fôrverdi til å gi tilvekst (Harestad mfl. 2014). I tillegg må en vurdere gjenvekst av lyng, busker og trær i lyngheia for å vurdere om beitepresset er stort nok til at området kan anses som godt skjøttet (har god hevd). For å sikre tilstrekkelig gjenvekst av røsslyng er det viktig at beitepresset ikke er for høyt. For høyt beitepress kan gi en utvikling mot mer grasdominert hei. Liten gjenvekst av røsslyng og økning i forekomst av graset finnskjøgg som har lav beiteverdi, er forhold som kan indikere for høyt beitepress. I motsatt fall er oppslag av småbjørk og andre treslag forhold som indikerer for lavt beitepress. Dersom gjenveksten av røsslyng ikke er tilfredsstillende, må antall dyr reduseres og ved oppslag av småtrær bør antall dyr på beite økes. Hardt beitepress i en restaureringsfase over noen få år kan være aktuelt for å hindre oppslag av småtrær og busker etter at en har ryddet kraftig. Dersom sauene ikke får tilfredsstillende slaktevekter må dyretallet nedjusteres, det bør ikke tilleggsføres i kystlyngheia fordi dette vil skape ubalanse i de økologiske forholdene og påvirke kystlyngheia negativt.

I villsauboka tilrås det 10 daa godt lyngheibeite per morsau på helårsbeite, men før en vet sikkert hvor stor beiteverdi det er i området kan opptil 20 daa være nødvendig (Buer, 2011). For å unngå problemer med en del parasitter er det på Lyngheisenteret vurdert at opp mot 15 daa per sau er best (pers. medd. Mons Kvamme). Noen erfaringstall fra ulike steder er omtalt i rapporten Beitetrykk i kystlynghei (Harstad mfl. 2014). Der varierer antall dekar lyngdominert hei per villsau fra 8-9 til 30, flest ligger på 10-19 daa beite per villsau. Her er det brukt bruttoareal i beregningene. Hos Fludal mfl. (2014) viser erfaringstall at det var 10-15 daa per villsau på vinterbeite på ulike lyngdominerte øyer på Haugalandet. På Skibbuholmen, like ved Oksøy, i Vest-Agder har det gått 3 søyer og en vær på ca. 25 daa vegetasjonskledd beiteareal og der var beitepresset vurdert å være greit (Søyland 2012).

Det er undersøkelser som tyder på at bruk av lauv som tilleggsfôr til villsau har flere positive effekter (Austad mfl. red. 2003). For eksempel ble det målt høyere B12-vitamin-innhold i blodet hos sauene og det virket som om sau som ble fôret med tørket lauvtrefôr om vinteren, var flinkere til å ta til seg lauv ute i beitesesongen. Erfaringer tilsier at villsau i utegangerdrift eter tildelt lauvtrefôr med stor appetitt. Lauv som fôr er en ressurs som var mye brukt tidligere, og denne kunnskapen bør absolutt tas i bruk igjen i dagens husdyrhold. Det kan være en metode for å rydde større trær av f.eks. bjørk og rogn som står i lokaliteten, å la lauvavfallet ligge igjen til sauene vinterstid. Det samme kan gjøres med furu som skal ryddes. Lauv og bar bidrar til viktige mineraler og reduserer behovet for tilleggsfôring. Senere må ryddeavfallet likevel fjernes for ikke at det skal gjødsle kystlyngheia.

Kystlyngheia bør ikke gjødsles da dette gir overgang mot grasheia og redusert artsmangfold. Denne effekten kan en også få dersom en gir tilleggsfôr til beitedyra i for stor grad. Både kraftfôr og grovfôr som silo og høy er negativt fordi gjødslingseffekten ofte blir svært stor rundt slike fôringsplasser, og også utover i kystlyngheia. Høy kan i tillegg føre til spredning av kulturarter som ikke er ønskelig i kystlyngheia. Det har likevel vist seg at å gi svært små mengder kraftfôr gjør sauene bedre i stand til å utnytte de grovere delene av lyng og einerskudd (Buer 2011). Det kan derfor anbefales å gi en liten mengde kraftfôr, gjerne så lite som ½-1 dl/sau per dag vinterstid. Dette bidrar også til at villsauene blir håndtamme og kan bli lettere å samle inn når det trengs (erfaring hos en bonde i Nord-Rogaland, Torvik 2014). Gradvis rydding av lauv- og furutrær om vinteren som legges ned vil også bidra til at sauene kan utnytte lauv og bark fra disse. Når søyene går med lam og like før lemming kan det være nødvendig med litt kraftfôr, kanskje opp mot 2 dl i denne perioden. Tilgang på mineraltilskudd er ellers viktig.

8.3.2 Dyrevernavloven

Dyrevelferden i norsk sauehold inkl. gammelnorsk sau er i hovedsak regulert av Dyrevernavloven (LOV-2009-06-19-97) og Forskrift om velferd for sau (FOR-2005-02-18-160), Mattilsynet forvalter og fører tilsyn etter dette regelverket.

- Dyretallet må være tilpasset beitegrunnet.
- Fôring av og beitegrunnet for småfe skal være tilstrekkelig og slik sammensatt at det dekker dyrenes behov. De skal ha kontinuerlig tilgang til vann.
- Det skal etableres fôringsplass, og eier må kunne skaffe tilskuddsfôr på kort varsel ved behov.
- Sauen skal ha tilgang på tilstrekkelig ly enten via terreng/vegetasjon eller leskur
- Det skal etableres samlekve. Dyrene skal samles for kontroll og merking minimum vår og høst, ellers ved behov.
- Lamming må ikke skje for tidlig, parring skal tilpasses slik at lamming skjer når beite og klimaforhold er gunstige.
- Tilsyn minimum en gang per uke og alltid rett etter dårlig vær.

8.3.3 Lyngbrenning

Røsslyng blir 40-50 år gammel, men beiteverdien avtar betydelig etter 15-20 år og innslaget av døde lynggreiner øker. Røsslyngen bør få bli 20-30 cm høy før en brenner et område på nytt igjen etter forrige brenning. Hvor lang tid dette tar i det aktuelle skjøtselsområdet er uvisst, men dette bør være en del av evalueringen av skjøtselsplanen om 5-6 år. Det er veldig forskjellig fra geografisk område til område hvor fort lyngen vokser og hvor stor den blir. Fra brenning og til lyngen er stor nok til å være moden for ny brenning kan variere fra 8 til 20 år. Ofte oppgis en brennesyklus på 15-20 år som gunstig. Brennesyklusen må derfor justeres ettersom man blir kjent med lyngutviklingen i området og i forhold til beitepress (se evt. Skjøtselsboka s. 122, Norderhaug mfl. 1999). Smale parseller på 30-50 meter brede

striper er anbefalt og gir best resultat både for beitedyr, vegetasjon og fauna i området. Da vil revegeteringen gå raskere og beitedyra vil raskere få god förverdi i vegetasjonen. I tillegg vil også insektfaunaen raskere komme tilbake i de brente områdene. Ved brenning av store flater vil det kunne ta lang tid for reetablering av visse arter, og sjeldne arter som finnes i lavt antall kan berøres særlig negativt. En bør likevel ikke brenne i rette avgrensede arealer, men følge naturlige avgrensninger i terrenget som kan fungere som branngater. Småkupert terreng med mye fjell i dagen og myrer innebærer at det meste av lyngbrenningen vil foregå i liten skala og med ubrente rester i søkk og sprekker spredt i brannarealet. Lyngbrenning er avgjørende både for opprettholdelse av ønsket artsinnhold i lyngheiene og det biologiske mangfoldet, og for sikring av godt og tilstrekkelig beitegrunnlag. Det er derfor viktig å planlegge lyngsviingen for flere år framover slik at man til enhver tid har den mosaikk av grasarealer og lyngarealer av forskjellig alder som er ønskelig. Det er best både for sauene og vegetasjonen om avsviingsområdene ikke er for store.

Purpurlyng er en art som vokser i sørvendte lier. Den er lyskrevende og trenger åpen mineraljord for å spire. Både lyngbrenning og beite er skjøtsel som forbedrer leveområdet for denne og andre arter som er konkurransesvake og som krever åpne barmarksområder for å spire. Beite med villsau som holder vegetasjonen nede vil derfor være positivt, og tråkk av storfe ansees også gunstig i forhold til frøspiring for slike arter.

Det har vist seg at røsslyng og andre arter i Sørnorsk lynghei får bedre frøspiring etter brann (). Brenning i røsslyngdominerte partier med tørrhei fører til forynging av røsslyngen, og gir i gjenvekstperioden en variert vegetasjon med ulike grasarter, urter og bærlyng før røsslyngen igjen blir stor og dominerende. Brenning i partier med fukthei med forekomst av bjønnskjegg, blåtopp og rome gir i mindre grad forandring av vegetasjonen, men brenning fører også her til bedre beitekvalitet ved at strølaget reduseres. Grove tuer med eldre blåtopp beites lite av villsau, men våren etter brenning er nyspirt blåtopp svært attraktivt. Brenning på myr kan gi lignende effekter, men er i utgangspunktet mindre viktig. Om gjenstående einerpisker og småbjørker som er drept ved brenning skal ryddes, er i første rekke et estetisk spørsmål. På lengre sikt vil disse forsvinne. Det kan likevel være aktuelt å rydde i nærheten av stier for å bedre tilgjengeligheten både for folk og dyr. Sauene kan også sette seg fast i einerriset og skrape seg opp. Ved rydding bør all ved og annet hogstavfall fjernes fra området, eller alternativt brennes på egnede steder. Stubber bør kappes så lavt som mulig ved all rydding. Der det er aktuelt å rydde trær for å lage branngater kan noe lauvris tørkes og brukes som lauvfôr. Eventuelt kan trærne hogges om vinteren og bli liggende som grovfôr, for så å fjernes fra området senere.

Rogn som ikke tas av brann trenger ikke ryddes bort av hensyn til fugler som spiser bær. Rogn er også attraktiv som beiteart for villsau, og vil i liten grad være en problematisk gjengroingsart så lenge området skjøttes av villsau eller høylandsfe.

Einer bør ikke få spre seg uhemmet da dette utkonkurrerer lyng. Unge einerskudd bidrar likevel med viktig vinterbeite for villsau og høylandsfe. Einerbusker danner også skjul for måkeunger og orrfugl og må ivaretas i hekkeområder. Orrfugl er registret i lokaliteten og denne trenger litt einerkjerr og høyere vegetasjon. Ellers vil ofte rester av einer stå igjen der brannen ikke har fått godt nok tak. Store arealer med grov einer bør bare brennes dersom det er frost i bakken da dette vil føre til så stor varmeutvikling at rotsystem for andre planter, frøbanken i bakken og jordlevende småkryp, kan ta stor skade. Reetablering av kystlynghei med god kvalitet kan dermed hemmes.

Myrene kan fungere som gode branngater, men det bør spares noe kantvegetasjon som skjul for fugler. Andre steder kan det hende en må rydde branngater for trær og buskas før brenning for å hindre

ukontrollert spredning. Større trær av de fremmede artene sitkagran og buskfuru bør hogges/ryddes for brenning. Eventuelt store frøtrær nær grensa til kystlynghei bør også fjernes.

Lyngbrann er lettest å stoppe opp mot sjø/vann, mot en bar fjellvegg, mot myr eller på en bakketopp/åsrygg. Ellers må det gode branngater til. Å brenne mot vinden er også et alternativ for å hindre at brannen tar overhånd. Lyngheisenteret på Lygra har mye nyttig informasjon om lyngbrenning og skjøtsel av kystlynghei. Folderen "Hvorfor er det viktig å brenne lyng? " (Kvamme) og presentasjonen "Kontrollert brenning av lyng" er verd å se gjennom (Lyngheisenteret).

Dersom det finnes store felt med bregnen einstape, bør denne bekjempes manuelt etter brenning fordi den ser ut til å ha fordel av brenning og kan spre seg raskt etterpå (figur 5.1). Når arten har fått produsert nye, store blad, men før den har fått sjanse til å danne sporer må den slås ned/brekkes med kjepp høyt oppe på stengelen, ikke skjæres ned langt nede. På denne måten fortsetter bregnen å transportere næring fra røttene, og utarmer dermed rotsystemet (Wergeland Krog 2008). Behandlingen må etter behov gjentas i løpet av veksts sesongen, og må følges opp minst 3 veksts sesonger.

Selve avsviingsarbeidet må også planlegges nøye med hensyn til hvor ilden skal starte og avsluttes. Myr- og vannkanter kan være naturlige avslutningslinjer, men det hender at man må lage branngater (5-6 m) der man kutter ned lyng og busker for å sikre en god avslutning. Ved planleggingen av avsviingen må man også ta hensyn til fugl, kulturminner, landskapsestetikk og eventuelle erosjonsproblemer. Man må sørge for å ha brannsløkkingsutstyr tilgjengelig og man må varsle brannvesenet på forhånd. Naboer bør også varsles. Det er viktig å være mange nok for å sikre at man kan styre brannen. Brenning må bare gjennomføres under gunstige værforhold og da det er tele eller fuktig jord dvs. i perioden fra sein høst til tidlig vår. Hvis man ikke selv har erfaring med lyngsviing, bør man skaffe profesjonell hjelp i hvert fall første gangen.

Forutsetninger for lyngbrenning:

1. Bakken må være frosset eller godt fuktig, mens vegetasjonen er tørr nok til å brenne.
2. Vinden må være passe sterk og vindretningen gunstig i forhold til trygg brenning mht. bygninger og eventuelt annet som ikke skal brenne.
3. Det skal være planlagt hvor og hvor mye som skal brennes og forberedt branngater slik at det er lett å stoppe brannen.
4. Det skal være tilstrekkelig antall folk med i arbeidet og tilstrekkelig med sløkkeutstyr.
5. Brannvesen, grunneiere (her Kystverket) og områdeforvalteren skal være informert og ha godkjent brenningen.

8.4 VEDLEGG 4 - Begrunnelser for anbefalte skjøtselstiltak på Oksøy

Formålet med fredningen er å *bevare livsmiljøet for plante- og dyrelivet i området, særlig ut fra hensynet til sjøfuglene og deres hekkeplasser* (Lovdata 1980). Verneformålet er formulert slik at først kommer bevaring av *livsmiljøet for plante- og dyrelivet i området*, og deretter, at dette skal gjøres på en slik måte at hensynet til sjøfuglene ivaretas.

Oksøy er et kulturlandskap og formet blant annet av den perioden det bodde folk her på grunn av fyret (1832-langt ut på 1900-tallet). Før det er øya trolig brukt til beite for husdyr slik svært mange av øyene i norsk skjærgård har vært. For å bevare et kulturlandskap er det nødvendig med skjøtsel, ellers vil landskapet gro igjen og på lang sikt bli naturområder som det kanskje ikke er like store verdier i. Den utviklingen vil føre til mange endringer i livsmiljøet for både planter, dyr og fugler hvor noen arter klarer seg og noen forsvinner etter hvert som livsbetingelsene endres.

De viktigste naturverdiene på Oksøy i dag er:

- Sjøfuglkolonier (verneformål i naturreservatet)
- Kystlynghei (verneformål i landskapsvernområdet, truet og utvalgt naturtype med egen handlingsplan, Norge har et internasjonalt ansvar)
- Naturbeitemark (truet naturtype)
- Strandeng (truet naturtype)
- Rødlisterarter (verneformål i naturreservatet nær truet og truede arter, med fokus på sjøfuglene)

For å bevare disse verdiene vil det være andre naturverdier en ikke klarer å verne på grunn av kryssende interesser. Sannsynligheten er stor for at mange av disse verdiene ikke er står i fare for å få betydelig negativ konsekvens i en større sammenheng. Det er etter lang tids forskning og overvåkning kommet fram til at de nevnte verdiene har en mer sårbar stilling enn andre, både i en større sammenheng, og på Oksøy. Derfor er det disse verdiene det vil tas hensyn til i denne skjøtselsplanen.

Skjøtsel i kulturlandskap må tilpasses de lokale forholdene slik at naturverdiene opprettholdes. Dersom skjøtselen er for sterk i forhold til det området tåler, vil utviklingen av kystlynghei gå i retning av kulturmark og verdiene i naturtypene reduseres. Dersom skjøtselen er for svak i forhold til det området trenger, vil det bli økt gjengroing og verdiene i naturtypene vil også da reduseres. Over tid vil kystlynghei og naturbeitemark gå over til skog. Den største trusselen for kystlynghei i dag er gjengroing på grunn av opphørt skjøtsel med for lavt beitetrykk og ingen brenning. Beitetrykket må justeres med redusert eller økt antall beitedyr.

I Forvaltningsplanen for sjøfuglreservatene (Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, 2017) gis det flere aktuelle trusler som bidrar til å svekke verneverdiene. Ikke alle truslene vil ha noen betydning for skjøtselsplanen, slik som endringer i næringstilgang, forurensing og miljøgifter, predasjon fra amerikansk mink, sjøfugl som bifangst i fiskeriene og klimaendringer. De truslene som vil kunne ha betydning for skjøtselsplanen er omtalt under.

8.4.1 Trusler mot fuglereservatet

Forstyrrelser i hekketida

For alle fuglereservatene gjelder ferdselsforbud fra og med 15. april til og med 15. juli. Det er da forbud mot ilandstigning og ferdsel på sjøen innenfor 50 meter fra land. I tillegg er det lovfestet i verneforskriften (Lovdata 1980) at *ferdsel resten av året også skal foregå slik at plante- og dyrelivet minst mulig skades og forstyrres. All jakt, fangst og bruk av skytevåpen, samt løse hunder er også forbudt i tidsrommet mellom 1. mars til 1. september.* Det er viktig at aktiviteter som strandrydding og skjøtsel også skal foregå utenfor ferdselsforbudstida.

Dyrelivsfredning er ikke lett forenelig med friluftsliv, men på Oksøy er det begrenset friluftsliv. Det er likevel svært viktig at avgrensningen for allmenn ferdsel som er satt på kartet i figur 4.1, overholdes.

Sildemåka hekker seint på sommeren og når ferdselsforbudet opphører 15. juli er mer enn halvparten av ungene ennå ikke flyvedyktige (Morten Hellberg i Forvaltningsplanen for sjøfuglreservatene). Disse kan lett bli skremt opp og gjerne ut på havet hvor det er vanskelig å finne igjen foreldrene eller finne tilbake til reiret.

Husdyrbeiting og lyngbrenning

I verneforskriften (Lovdata 1980) gis det anledning til *ferdsel i ... oppsyns- og skjøtselsøyemed og beiting i samsvar med tidligere bruksmåte og nødvendig ferdsl i denne forbindelse.*

Husdyrbeiting fører til endret vegetasjon og at plantelivet påvirkes. Dette kan være både positivt og negativt, og kommer an på øyet som ser og hva som er de bakenforliggende vurderingene i forhold til hensikt og mål. Dette kan likevel ha betydning for sjøfugl og bør tas hensyn til i en skjøtselsplan. Spesielt viktig er dette i verneområder med bevaring av sjøfugl som verneformål.

Sjøfuglrapporten (Olsen og Helberg 2016) peker på at *erfaring viser at høyt gress og urtevegetasjon som for eksempel brennesle, røsslyng og strandrug, er viktig fordi det gir skjul for egg og unger. Dette reduserer risikoen for at egg og unger blir tatt av svartbak, kråkefugler eller mink. Noen arter, som ærfugl, liker å hekke i skjul for eksempel under en einer. Erfaring fra blant annet Rauna, tilsier at arealer med lav vegetasjon og få skjulmuligheter for reir og unger, gir dårligere overlevelse enn der vegetasjonen er høyere (NOF 2015).*

Husdyrbeite i tråd med tidligere bruksområde er en godt dokumentert metode for å ta vare på kystkulturlandskapet og hindre gjengroing og utilgjengelighet. Einerbuskene i kystlyngheia på Oksøy vokser med tette, lave busker som breier seg vidt utover og danner et tett sjikt sammen med den gamle røsslyngen. Områdene oppe i kystlyngheia er ikke de som i størst grad er hekkelokaliteter for måkene som hekker i mer åpne områder og ærfuglene som gjerne hekker nærmere sjølinja. Det er her ikke snakk om intensiv husdyrbeiting som vil føre til endring av naturtypen. Naturtypen kystlyngheia skal skjottes med ekstensivt beite og lyngbrenning slik at kystlyngheia tas vare på i god hevd og utvikling. Dersom beitepresset blir for høyt skal dyretall reduseres og beiteperiode vurderes. Lyngbrenning vurderes etter lyngens vekst og utvikling. Det skal tas vare på busker som kan fungere som skjul for fuglereir og unger. Sauebeiting skal ikke føre til betydelig og ødeleggende jorderosjon som følge av tråkk.

Gjengroing

Gjengroingen vurderes generelt som et lite problem i sjøfuglreservatene (Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, 2017). På Oksøy har heller ikke gjengroingen kommet veldig langt, men uten noen form for skjøtsel vil einer og andre busker øke i omfang og trær vil kunne vokse opp. Sitkagranene som har blitt fjernet var tydelige vitner om det og fortsatt oppvekst av nye sitkagrantrær vitner og betydelig frøbank i jorda. Bjørk og andre lauvtrær er på god vei til vokse opp til trær dersom en ikke aktivt hindrer dem. Selv om trusselen ikke er stor nå, er det skog som er siste stadiet i en gjenvekstsuksesjon her, og da er ikke øyene lenger attraktive for sjøfuglhekking. Noen arter som rynkerose, parkslirekne og bjørnebær kan danne store bestander med tett buskvekst som også er negativt for hekkene sjøfugler. Selv om det er fugler som har levested i busker og kratt her på Oksøy så er et slikt gjengroingsstadium ikke en konstant tilstand og det vil skje endringer over tid, noen arter forsvinner og nye kommer til.

Predatorer og andre konkurrerende arter

De viktigste predatorer for egg og måkefuglunger er mink og gråmåker. Det pekes også på grågås som mulig konkurrerende art.

Mink har allerede vært og er i fokus. Et mink-prosjektet har gått fra 2010 - 2015. Det er anbefalt og ønskelig at dette arbeidet videreføres for å bekjempe minkbestanden i hele Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde og holde den så lav som mulig. På Oksøy har det vært lite mink og det er ønskelig at det kan være et par feller som tar eventuelle dyr som kommer svømmende hit. Gråmåker kan ta andre måkeegg og måkeunger. Dette er naturlig og kan ikke forhindres dersom koloniene er store og hekkingen

skjer tett. Det kan bare være en forklaring til at ikke alle måkehekkinger blir en suksess. Grågås anses i ikke som en trussel for måkekoloniene (Olsen og Helberg 2016).

8.4.2 Trusler mot naturtyper

Kystlynghei er resultat av langvarig hevd med rydding av skog, kratt, beite og ofte lyngbrenning eller lyngslått (Norderhaug mfl. 1999). Naturbeitemark er også resultat av hevd med rydding av skog og kratt og husdyrbeite. Det er svært viktig at utviklingen i naturtypen overvåkes og skjøtselstiltakene justeres.

Gjengroing

Kystlyngheia på Oksøy er i gjengroing, selv om det ikke er langt framskredet, er einerinnslaget betydelig og noe oppvekst av bjørk og andre treslag og buskvekster. Gjengroingen vil gå sin gang uten noen form for skjøtsel og kystlyngheia vil miste mer og mer av sin verdi dersom den ikke blir skjøttet og holdt åpen. Selv om det er fugler som har levested i busker og kratt her på Oksøy så er et slikt gjengroingsstadium ikke en konstant tilstand og det vil skje endringer noen arter forsvinner og nye kommer til på veien skog som er siste stadiet i en gjenvekstsuksesjon her. Dersom en ønsker å opprettholde Oksøy slik som den har vært med et åpent kystlandskap og slik verneplanene legger til grunn må en ta noen valg. Her ligger føringene i verneplanene hvor kystlyngheia, naturbeitemarka og forholdene for sjøfuglene vurderes å være de viktige verdien en ønsker å ta vare på.

For intensiv drift

For intensiv drift, for høyt betepress, av kystlynghei ved skjøtselstiltak som beiting vil føre til at lyngen reduseres til fordel for dominans av gras og få mer og mer engpreg. Sårbare arter kan bli utkonkurrert til fordel for beitetålende arter. Dette fører i sin tur til mindre vegetasjon som kan være godt vinterfôr for villsauene og områdene både av kystlynghei og naturbeitemark blir for hardt beita. Videre vil dette gi en utvikling av mer artsfattig vegetasjon fordi det er bare de mest beitetålende plantartene som klarer seg. For høyt dyretråkk og for hyppig eller hard brenning vil kunne føre utviklingen i noenlunde lik retning mot eng uten stort artsmangfold. Dersom høyt beitepress fører til tilleggsfôring eller bruk av gjødsel vil dette også ødelegge naturverdiene. Tilleggsfôring er omtalt i neste avsnitt. Tilført gjødsel eller dyregjødsling ved tilleggsfôring vil begge deler tilføre mer næring og andre næringsstoffer el. mengder, til et naturområde med arter som ikke tåler særlig godt gjødsling. Noen arter vil derfor kunne forsvinne på grunn av gjødslingen i seg selv eller bli utkonkurrert av gjødseltålende arter. Siden dette er skjøtsel for bevaring av naturområder er det derfor viktig å starte forsiktig med få beitedyr til en er trygg på at området har stor nok beiteverdi til det antallet beitedyr en setter ut.

Spredning av kulturmarksarter

For intensivt beite i et naturområde kan føre til overbeiting og at det blir for lite mat for beitedyra spesielt i kritiske perioder eller like før våren kommer. Da er det lett å argumentere for at dyra må få tilleggsfôr. Faren ved tilleggsfôring i naturområder er gjødslingseffekten, nevnt i forrige avsnitt, men også spredning av kulturmarksarter som raigras, englodnegras, timotei mfl. Silo og høy fra kulturmarksenger vil kunne spre frø direkte eller ved at frøene passerer dyremagen og spres lenger bort fra fôringsplassen. Tilleggsfôr bør derfor bare gis i nødsfall og det bør være tørt høy fra villenger/naturslåttemarker. Spredning av kulturmarksarter kan også finne sted dersom sauene flyttes og går vekselvis på innmarks- og kulturmarksbeiter og i kystlynghei eller naturbeitemarker. Det er derfor lurt å ha tilgang til naturområder hvor beitedyra kan gå når de ikke kan gå i skjøtselområdet og litt høy fra natureng til bruk i nødsfall.

8.4.3 Trusler mot sjeldne og rødlistede insekter

I et vernet område står verneformålet sterkest ved vurdering av skjøtsel. Det er likevel et ønske og lovpålagt (Naturvernloven) å ta vare på alle verdifulle, sjeldne og rødlistede arter.

Når det gjelder insekter på Oksøy, dokumentert i Artskart eller av Kai Breggren, er det funnet en rekke sjeldne og rødlistede arter. Noen spesielt hensynskrevende arter er nevnt og forsøkt tatt hensyn til i skjøtselsplanen.

8.5 VEDLEGG 5 - Anbefalt metode for fjerning av de vanskeligste fremmedartene

Parkslirekne (SE):

Det mest effektive tidspunktet for sprøyting er trolig august (NIBIO, Plantevernleksikonet). Sprøyting utført to ganger i året synes stort sett å være tilstrekkelig (Larsen, P.A. 2017), men lokaliteten må følges opp flere år (Fløistad 2010). En behøver ikke å fjerne dødt plantemateriale, men dersom en kutter ned og rydder er det svært viktig at alt ryddeavfallet fjernes, puttes i sekker og leveres som spesialavfall eller brennes på henvist brannsted (fig. 6.1).

Rynkerose (SE):

Beiting vil ikke utrydde rynkerose helt, men vil kunne svekke den og hindre spredning (DN 2013). Beiting er spesielt aktuelt i sårbar natur f.eks. i strandeng siden bruk av sprøytemiddel generelt ikke er ønskelig her. Ellers bør plantene kuttes ned etter løvsprett om våren (mai) og bladverket sprøytes med glyfosat etter ny skuddsyting (juni) (Fløistad & Grenne 2010). Videre bør døde og fortsatt levende skudd kuttes ned senere i sesongen. Alt ryddeavfallet må fjernes helt eller brennes på henvist brannsted (fig. 6.1). Behandlingen må gjentas over flere år, samtidig må frøplanter bekjempes. Stubbebehandling gir ikke god nok effekt. Bare nedkapping av busker vil gi økt mengde skuddsyting og det antas at det trengs 5-10 nedkappinger per vekstsesong i flere år for fullstendig bekjempelse (Madsen 2007).

Bulkemispel, o.a. mispelarter (SE):

Større busker bør kuttes ned i juni/juli når plantene blomstrer og stubbene pensles med glyfosat med høyeste tillatte dose (Hoell 2015). Området bør sjekkes for oppslag av planter flere år etter siste observerte plante. Nye funn graves opp eller fjernes ved kutting og glyfosat fortløpende.

Rødhyll (SE):

Arten er robust og invaderende. Bare nedkutting fører til økt skuddannelse. Kan planten graves opp er det best. Rotskudd er ikke funnet (Fløistad mfl. 2014). Alternativt bør plantene bladsprøytes med glyfosat i august. Store individer med mye blomster bør kuttes ned i juli for å begrense frøspredning, for så å sprøyte på gjenveksten i august.

Skjøtselsplan Oksø NR

Forvaltningsmål: Fremme reservatet som en attraktiv hekkeplass for sjøfugl. Bevare kystkulturlandskap med truede naturtyper og arter, og kulturminne bevares, og fremmede arter skal bekjempes.

Bevaringsmål	Tiltak	Nettsider/FB	Prioritet/år	SNO-tid	Ekstern	Stipulert kostnad
Sjøfugl: Fremme livsbetingelsene for sjøfugl, særlig som hekkeområde						
1) [Bevaringsmål hekkebestander]	Overvåking/telling av hekkebestander	FB (årsrapport)	Årlig		NOF (SF)	
2) Oppfølging av ferdseforbudet i fredningstiden	Informasjon/skilting, tilsyn ilandstigningsforbud	FB?	Årlig	4	Kystverket (etabl)	50 000
	Informasjon i media	FB	Årlig (apr+jul)		SF	
3) Hindre predasjon fra mink(fremmed art)	Bekjemping av mink med hund og feller	FB	Årlig	3		
Naturtyper: Bevare åpent kystkulturlandskap med kystlynghei (27daa), naturbeitemark (36 daa), strandenger og oppdyrket varig eng (12,5 daa) i god hevd.						
Opprettholde arealet av kartlagte naturtyper ved tradisjonell drift (brenning, beite og skjøtsel).	Lyngbrenning i mosaikk, ca. 8 daa/år (restaureringsfase)	FB	Årlig 2022-26)	6	Krs fhs	
	Lyngbrenning i mosaikk, ca. 2-4 daa/år (vedlikeholdsfase, syklus 12-15 år)	FB	Årlig: 2032-	2		
	Kurs i lyngbrenning, samarbeid med SF	FB	2022	2	Mons Kvamme	25 000
	Beiting med villsau (og kystgeit), eval. i nov. for å ivareta 40 % årsskudd		2022- (årlig)	1	Rune Landås	80 000
	Beiting med kystgeit i sentrale deler (som i 2020-21)	FB	2022 (apr-des)	1	Rune Landås	45 000
	Bekjempe fremmede arter og redusere gjengroing (bevare rose/rogn)	(FB)	2022	2	Entreprenør?	10 000
Fremme arts mangfold i opparbeidet varig eng	(Bekjempe problemarter (bjørnebær og geitrams) - ved behov)		2025 (ev.)	2	Entreprenør?	20 000
	Manuell skjøtsel/rydding av kratt i sentrale deler (naturbeitemark)		2022	2	Entreprenør?	20 000
Minimere marint søppel i reservatet	Engslått og bekjemping av problemarter	FB	Årlig	3	TJ, Krs fhs	50 000
	Strandrydding innen 15. mars	FB	Årlig	1	Skjærgårdstjenesten	
Rødlisterarter - planter: Bevare kjente forekomster (5 lokaliteter)						
Ivareta upåvirkte voksesteder av kjente forekomster	Gjenfunn av arter i vekstsesongen	(FB)	Årlig	0,5	UiA/Lie	3 000
	Hindre ødeleggelse og negativ påvirkning fra beite/ferdsel		Årlig			
Kunnskap om flere rødlisterarter	Kartlegging og genetiske undersøkelser av bjørnebær		2023?		UiA/Lie	
Rødlisterarter - insekter: Bevare nok områder med gode livsmiljøer for kjente forekomster						
Ivareta nok arealer med gode livsmiljøer	Hensyn ved skjøtsel og beite til livsmiljøer for trua og sårbare arter		Årlig			5 000
(Bedre kunnskapsgrunnlaget for utvalgte grupper/perioder)	Fellefangst eller manuell fangst kan være av interesse senere		?	?		
Overvåking						
Skjømte området med kunnskap om effekter av tiltakene	Overvåking av utvikling/tilstand/effekter av skjøtselstiltak		2022	1	Ecofact, KB, UiA	10 000
	Evaluering av årets beitepress		Årlig (nov)	1	SNO	

Fra: Pedersen, Belinda <belinda.pedersen@kystverket.no>

Sendt: 28. juni 2019 15:12

Til: Solstrand, Maria-Victoria <fmavmso@fylkesmannen.no>

Kopi: Andreassen, Harald <harald.andreassen@kystverket.no>; Aas, Katrine Solheim <katrine.solheim.aas@kystverket.no>; 'Tore johansen, vm' <oksøy@kystverket.no>

Emne: SV: Til Godkjenning: Skjøtselsplan for Oksøy, komp 220, rev jan 2019

Kommentarer fra Kystverket om denne skjøtselsplan for Oksøy naturreservat.

- Ønsker fra Kystverket om å få beslutningsmyndighet mhp beiting på Oksøy fyrområde.
- Kystverket foreslår Landås for å legge til noen få dyr på Oksøy fyr. Han har beitedyr utstyrt med «nofence». Kystverket ønsker ikke permanente gjerder.
- Kystverket skal ha informasjon om antall beitedyr som legges inn på øya til hver tid, lengden på perioden av beiting.
- Kystverket må tegne en beiteavtale med vedkommende som skal legge ut beitedyr på Oksøy.

Takker.

Hilsen

Belinda B. Pedersen

senioringeniør
Regionkontor Sørøst

KYSTVERKET

Tlf: 37 01 97 30 / 99 64 12 57

Sentralbord: 07847

www.kystverket.no

Kystverkets visjon er å utvikle kysten og havområda til verdens sikreste og reneste

Fra: Gunnarsli, Katrine Skajaa[fmavksg@statsforvalteren.no]
Sendt: 19.04.2021 15:34:50
Til: Gunnarsli, Katrine Skajaa
Tittel: VS: Oksøy

Fra: Kai Berggren <kberggr@online.no>
Sendt: 28. juni 2019 14:14
Til: Solstrand, Maria-Victoria <fmavmso@fylkesmannen.no>
Emne: Oksøy

Hei!

Her er en kommentar til skjøtselsplanen under punkt 8.4.3 for Oksøy.

Kopi send SABIMA og Peder Johan Pedersen.

Ikke tvil om at skjøtselsplanen er et bestillingsverk hvor kultur trumfer bio-mangfold, og som helt neglisjerer de undersøkelser som er gjort og de forpliktelser som gjelder i den sammenheng.

Har skrevet en kommentar i avsnittet det gjelder i harnisk, og vet ikke om jeg tør sende den til deg.

SABIMA v/Christian Steel og Peder Johan Pedersen har fått den.

Jeg og bekjente i UIO (Universitetet i Oslo), Frank Strømmen med flere er enige at teksten er et bestillingsverk og at kultur hele tiden var ment å trumfe bio-mangfold.

Vi har aldri lest et så kompetangeløst avsnitt som 8.4.3.. Undersøkelsen min stilles i tvil, »kanskje rødlisteartene er der likevel, kanskje de er forsvunnet av ulike årsaker, kanskje de finnes andre steder osv «(fritt oversatt).

Om de finnes andre steder endrer det ikke artens status som rødlistet, og med hensyn til undersøkelse andre steder så er Kristiansand kommunen bortimot den best undersøkte kommunen i landet etter 50 år med intens innsamling, og jeg er også som kjent medlem av rødlistekomiteen.

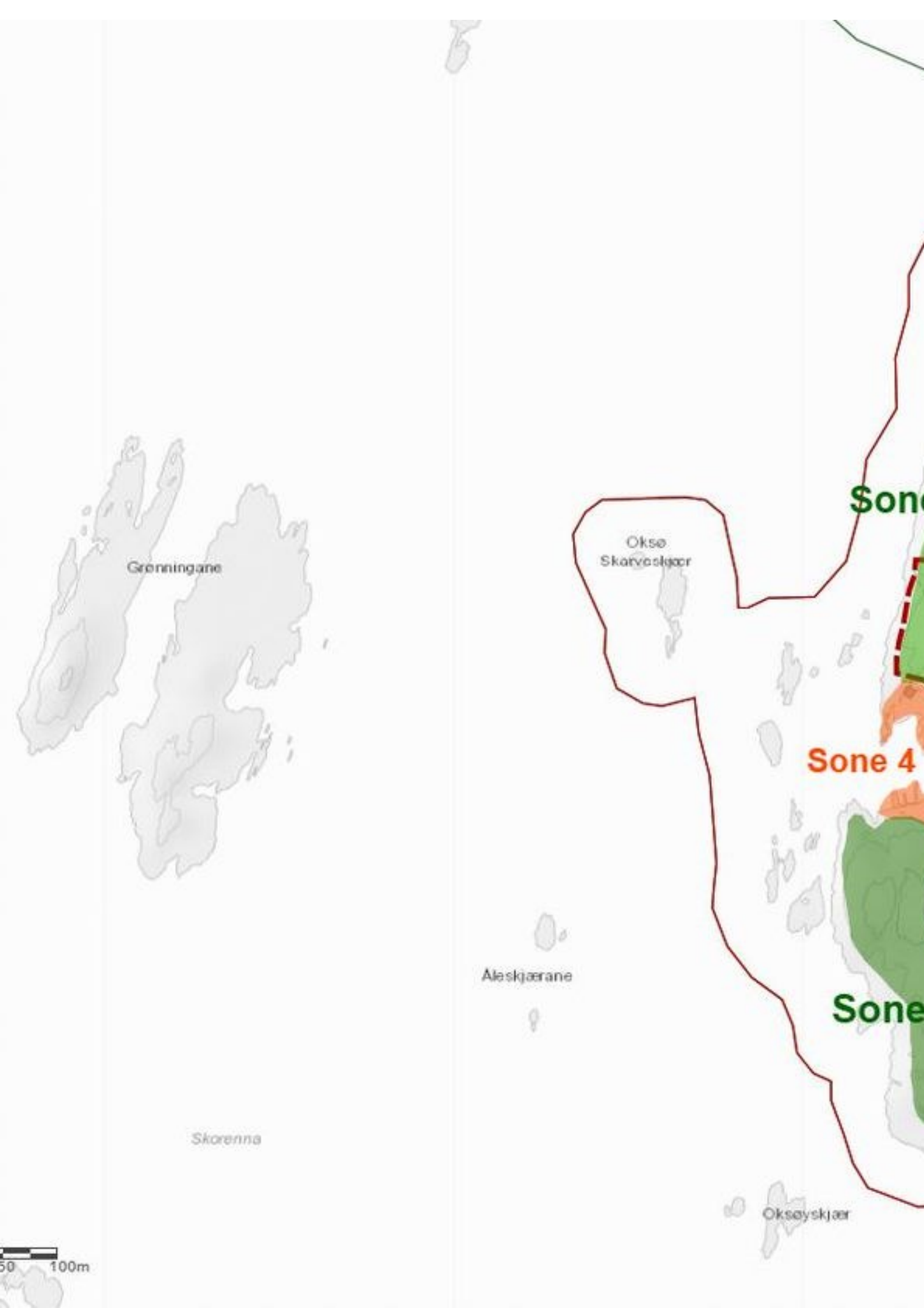
Vedkommende som har skrevet dette skriver at det er så mye usikkerhet rundt registreringene mine at man bortimot kan se helt bort i fra dem. Den eneste usikkerheten her er at vedkommende her helt blank på temaet, og derfor selv er usikker. Man bør nok lese seg opp her før mang våger å uttale seg om emnet! Jeg ser på dette som en gedigen personlig fornærmelse!!! Videre samarbeid er vel ikke så aktuelt for fremtiden, tenker jeg.

Jøje meg,vi er alle målløse!

Det ble for mange rødlistearter der ute for formålet, helt klart! En slik neglisjering av ansvaret overfor rødlistearter kan komme til å få konsekvenser.

Hadde tenkt å sette ut lysfelle på Store Torungen i Arendal (tillatelse gitt) for å sammenligne med Oksøy, men nå avlyser jeg det hele. Skal feriere på Havsøya kommune uke.

Kai Berggren

**Verneområdestyret for
Oksøy-Ryvingen og
Flekkefjord
landskapsvernområder**

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2020/5457-0

Saksbehandler: Jorunn Haugen

Dato: 10.12.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret ORF	66/21	16.12.2021

Saksfremlegg – Behandling av søknad om ny fritidsbolig, brygge og gangvei - Tele - Flekkefjord landskapsvernområde

Vedlegg:

- 1 Saksdokumenter - Byggesøknad Tele - Varsel om oppstart, høringsinnspill og søknad til VORF

Forvalters innstilling

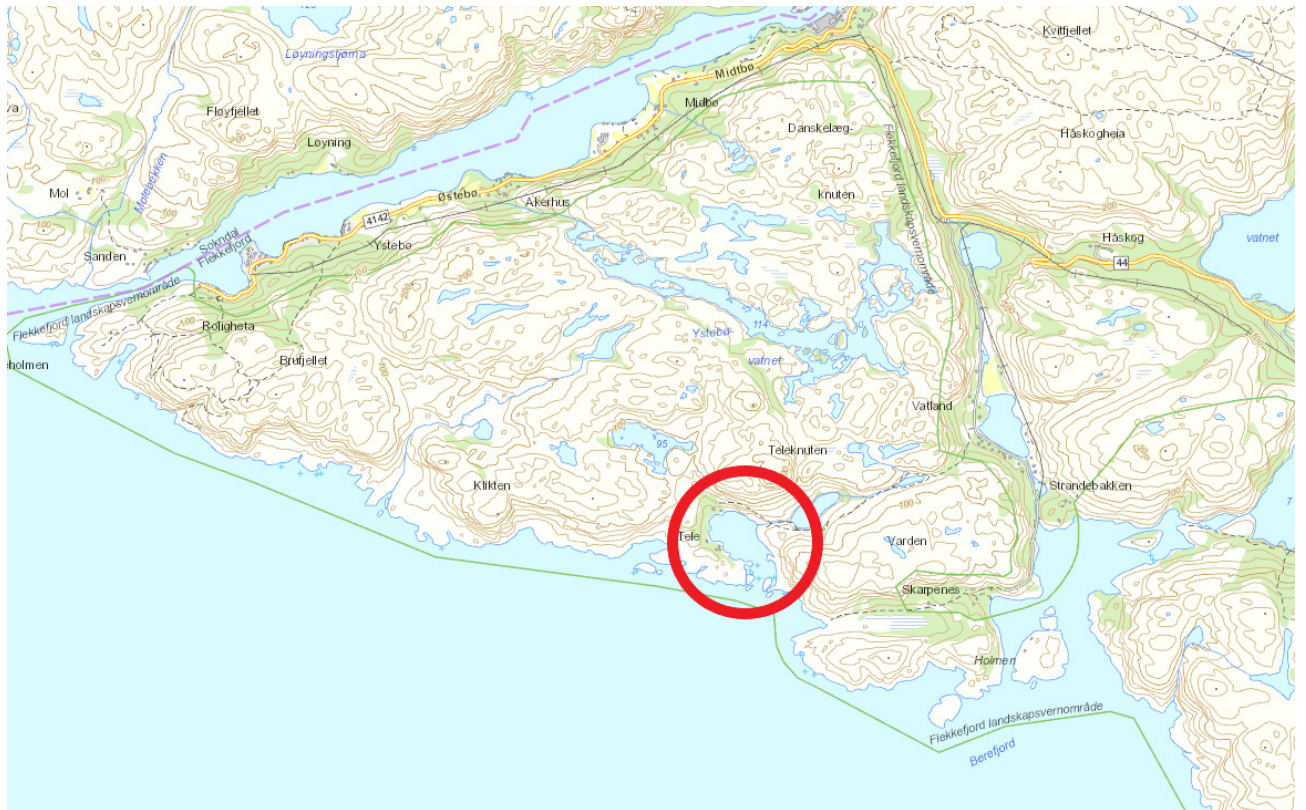
Verneområdestyret avslår med hjemmel i lov av 19. juni 2009 om forvaltning av naturens mangfold, § 48, søknad om ny fritidsbolig, brygge og gangsti innenfor eksisterende regulert friområde i Tele i Flekkefjord landskapsvernområde.

Saksopplysninger

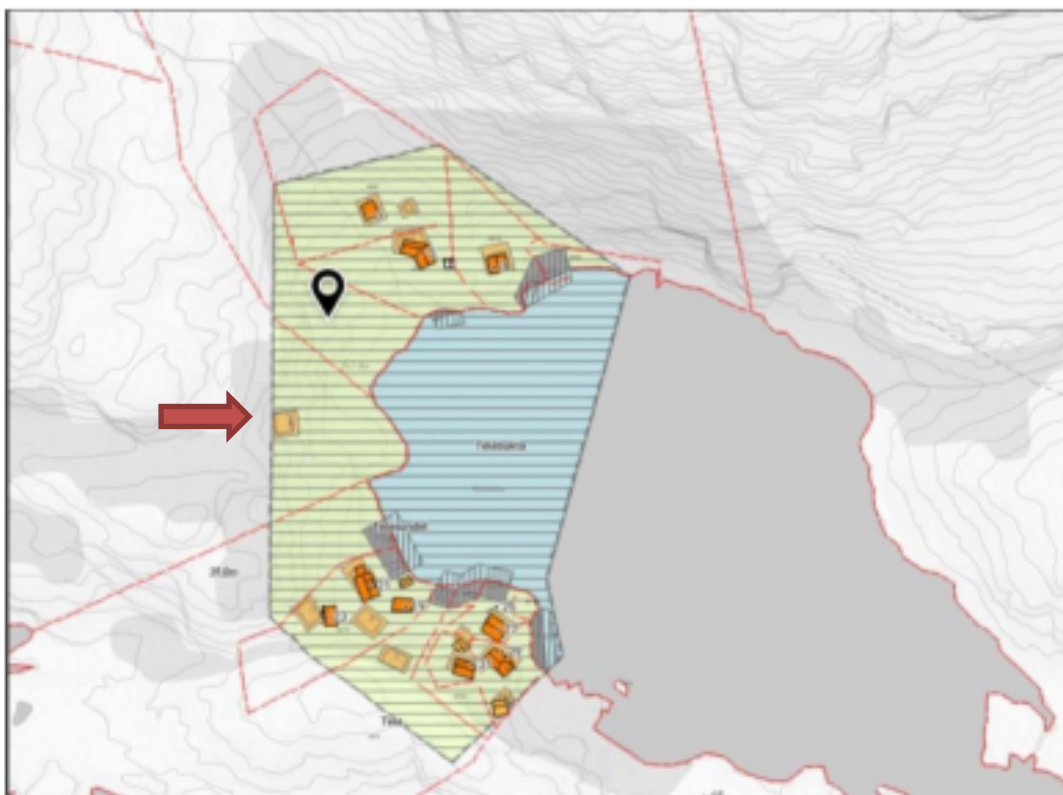
I brev datert 17. august 2021 søker Kristiansen & Selmer-Olsen Sivilarkitekter på vegne av Roy Nordli om dispensasjon fra verneforskriften for Flekkefjord Landskapsvernområdet om ny fritidsbolig, brygge og gangsti på gnr/bnr. 60/2 i Tele, Flekkefjord kommune.

I dag finnes det en reguleringsplan for Tele med Planid 1004200407 som tredde i kraft 24. juni 2004. Reguleringsplanen omfatter områder for fritidsbebyggelse, friluftsområder og småbåtanlegg. Gnr/bnr. 60/2 hvor det omsøkte tiltaket er planlagt, ligger innenfor friområde i reguleringsplanen (se fig. 2 og 3).

Figur 1: Området Tele markert innenfor Flekkefjord landskapsvernområde.

Figur 2: Gjeldende reguleringsplan for Tele i Flekkefjord LVO. Svart markør viser til eiendom 60/2, og rød markør viser til regulert hyttetomt som ikke er utbygd.

Figur 3: Eksisterende reguleringsplan til venstre, og forslag til endring av reguleringsplan på eiendommen 60/2 til høyre.

Melding om oppstart av reguleringsplanarbeid for eiendommen 60/2 i Flekkefjord kommune ble sendt av Kristiansen & Selmer-Olsen Sivilarkitekter den 11. juni 2020 for merknader og innspill (se innkomne merknader i vedlegg).

I søknaden datert 17. august 2021 står det at en av årsakene til at det er ønskelig med å regulere inn en ny fritidsbolig og brygge på eiendommen 60/2, er at den regulerte fritidsboligen på gnr/bnr. 60/7 ligger svært dårlig plassert og vil trolig ikke kunne realiseres på en forsvarlig måte med hensyn på topografien (se rød pil i fig. 2).

I Teamsmøte mellom verneområdeforvalter og Kristiansen & Selmer-Olsen Sivilarkitekter den 18. november 2021 ble det etterspurt mer informasjon om søknaden innebærer å flytte den regulerte fritidsboligen på gnr/bnr. 60/7 til gnr/bnr. 60/2, eller om det søkes om å regulere inn en ny fritidsbolig på gnr/bnr. 60/2 uten endringer på gnr/bnr. 60/7. Det legges til grunn at søknaden gjelder regulering av en ny fritidsbolig, samt brygge og gangsti på gnr/bnr. 60/1 uten endringer på gnr/bnr. 60/7.

I søknaden fra Kristiansen & Selmer-Olsen Sivilarkitekter er det ikke lagt ved tegning av den planlagte fritidsboligen eller brygga, da dette er noe som vurderes nærmere om tiltaket lar seg gjennomføre. Tiltakshaver har foreløpig opplyst om at maksimal utnyttelse vil være 50 m² bebygd areal og en etasje, og at hytten delvis kan stå på pæler for bedre gli inn i terrenget. Materialer og nødvendig utstyr i forbindelse med tiltaket vil fraktes fra sjøen via båt. I planinitiativet fra 25. mars 2020 står det videre at bryggen som er omsøkt planlegges å ligge på land og til å være en offentlig brygge for å tilrettelegge for allmenn bruk av Telebukta.

Juridisk grunnlag

Flekkefjord landskapsvernområde ble vernet 11. mars 2005 og forvaltningen av verneområdet er regulert i FOR-2005-03-11-225 Forskrift om Flekkefjord landskapsvernområde, Flekkefjord kommune, Vest-Agder.

Formålet med Flekkefjord landskapsvernområde er «å ta vare på et representativt og særpreget landskap med åpne sjøflater, urørt skjærgård og mektig kysthei, samt å sikre områder som er viktig

for biologisk mangfold, truede og sårbare plante- og dyrearter, og et variert kulturlandskap med fornminner og nyere tids kulturminner».

Etter § 3 punkt 1.1 i verneforskriften er området «vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter. Med de unntak som følger av punkt 1.2 og 1.3 i forskriften er det forbud mot inngrep og tiltak som oppføring, ombygging og riving av bygninger, brygger, moloer, broer og andre anlegg, veibygging, bergverksdrift, graving, påfylling av masse, boring og sprenging, uttak og fjerning av stein, mineraler eller fossiler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, planting, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av turveier og stier, opplag av båter, utplassering av havbruksanlegg, husbåter og andre flytende innretninger. Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Opplistingen er ikke uttømmende. Forvaltningsmyndigheten avgjør i tvilstilfeller om et tiltak må anses å ville endre landskapets art eller karakter vesentlig.» Etter § 3 punkt 2.1 i verneforskriften skal «plantelivet beskyttes mot skade og ødeleggelse».

Forvaltningsmyndigheten kan etter § 3 punkt 1.3 bokstav l., gi tillatelse til «plan for fortetting av hytter i områdene Stø og Tele».

I gjeldende forvaltningsplan for Flekkefjord landskapsvernområde, utarbeidet og vedtatt av Fylkesmannen i Vest-Agder i oktober 2010, finnes det ingen spesifikke retningslinjer for ny fritidsbebyggelse på Tele. Vi finner omtale av Tele i «Forslag til Ytre kystzone Flekkefjord landskapsvernområde – verneplan» fra Fylkesmannen i Vest-Agder i 2003, samt «Kongelig resolusjon av 11. mars 2005 om opprettelse av Flekkefjord landskapsvernområde i Flekkefjord kommune i Vest-Agder fylke» datert 13. mars 2005.

I «Forslag til Ytre kystzone Flekkefjord landskapsvernområde – verneplan» står det under pkt. 4.8, «Dagens arealbruk», om «områder som kan tas inn som byggeområder i ny kystzoneplan» følgende:

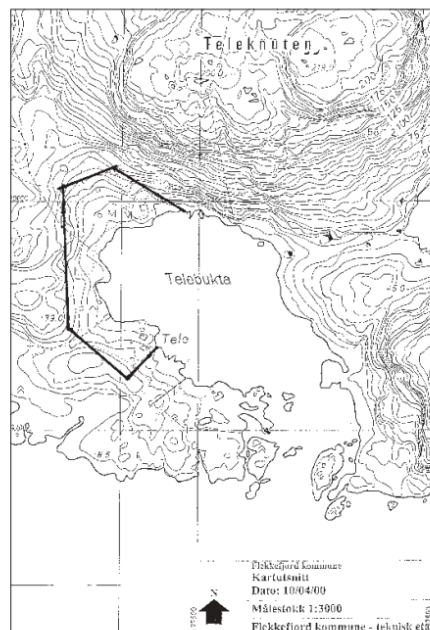
«Fortetting i enkelte områder i kystsonen ble drøftet i møte mellom ordfører og fylkesmannens miljøvern avdeling 31. august 2001. Fylkesmannen aksepterte kommunens ønske om å legge ut som byggeområde med krav om plan (reguleringsplan) i regi av kommunen, nærmere avgrensede områder i Stø og Tele, jf. vedlegg 6 og 8 og temakartet i vedlegg 7 (se fig. 5). Dette innebærer at verneplanen ikke er til hinder for at Flekkefjord kan vedta planer for fortetting av hytter og sikring av arealer for naturvern og friluftsliv, og rett til tilrettelegging for allmenheten i områdene Stø og Tele etter følgende retningslinjer:

- Prosessen skal styres av kommunen og ivareta allmene naturvern- og friluftsinnteresser i området.
- Planen skal omfatte bygge-, naturvern- og friområder, og konkretisere aktuelle tilretteleggingstiltak. Viktige friluftsområder og allmenhetens tilgang til Stø og Tele bør sikres gjennom tinglyst avtale som gir adgang til tilrettelegging av atkomst for besøkende.
- Hyttebygging skal skje lenger enn 50 meter fra sti/gammel ferdselsvei, sjø, vassdrag, friluftsområde, arealer med verdi for biologisk mangfold (vilt, naturtype, sårbare og truede arter).
- Havstranda (ut til 50 meter fra land, seks meters dyp), beite-/slåtteenga og bekken i Stø bør legges ut som naturvernområde med bygge-, grave- og mudringsforbud. Planen bør angi konkrete retningslinjer for skjøtsel av naturvernområdet.
- Ei lita ilandstigningsbrygge for allmenheten bør anlegges i bukt sørøst for Stø.
- Det forutsettes at areal for friluftsliv avtalesfestes sørøst i Telebukta. Det bør anlegges ei enkel ilandstigningsbrygge for allmenheten innenfor byggeområdet».

I «Kongelig resolusjon av 11. mars 2005 om opprettelse av Flekkefjord landskapsvernområde i Flekkefjord kommune i Vest-Agder fylke» datert 13. mars 2005 er området Tele også nærmere beskrevet s. 12, under «Merknader til avgrensning til fortetningsområde ved Tele». Her står det at «Direktoratet for naturforvaltning støtter Fylkesmannens vurderinger. Fortetningsspørsmålet har blitt drøftet tidligere i prosessen. Fylkesmannen har akseptert kommunens ønske om å legge ut områdene som byggeområde, med krav om reguleringsplan. Det er forutsatt at reguleringsplanen også skal ta hensyn til sikring av arealene for naturvern og friluftsliv». Videre står det at «Miljøverndepartementet slutter seg til DNs anbefaling om at fortetningsområdet opprettholdes i henhold til verneforslaget».

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot formålet med vernet og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. § 48 i naturmangfoldloven. For alle saker som berører naturmangfold følger det av naturmangfoldloven § 7 at prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet.

VEDLEGG 8 *Tele – forslag til avgrensning av område som kan planlegges (reguleringsplan) med tanke på fortetting, jf retningslinjer i kapittel 4.8 og forslag til verneforskrift § 3 punkt 1.3 k.*

Figur 4: Vedlegg 8 fra «Forslag til Ytre kystsoner Flekkefjord landskapsvernområde – verneplan» fra Fylkesmannen i Vest-Agder i 2003».

Vurdering

Offentlig beslutningstaking som berører naturmangfoldet skal bygge på et vitenskapelig kunnskapsgrunnlag så langt dette er rimelig, jf. nml. § 8. I planområdet er naturtypen rik edelløvsskog med C-verdi (ID: BN00086978). I busksjiktet er det mye hassel og noe kristorn. Tresjiktet er variert med en del eik, men også mye osp og bjørk. Rogn og asal forekommer mer spredt. Det er ellers ikke registrert noen spesielle arter på lokaliteten. Verneområdeforvalter mener at det foreliggende

kunnskapsgrunnlaget gir tilstrekkelig informasjon om tiltakets konsekvenser for naturmiljøet i Flekkefjord landskapsvernområde til at det kan fattes vedtak i saken. Det legges her vekt på opplysninger som fremkommer i Naturbase, forvaltningsplan, samt informasjon i forbindelse med forarbeidet til vernet. «Føre-var-prinsippet» etter nml. § 9 har liten relevans i saken.

Som nevnt er Flekkefjord landskapsvernområde vernet mot inngrep som oppføring av bygninger og brygger da slike tiltak vil kunne endre landskapets art og karakter. For området i Tele er det en særskilt situasjon, da det i forarbeidet med landskapsvernområdet ble bestemt at verneplanen ikke skal være til hinder for at Flekkefjord kommune kan vedta plan for fortetting av hytter, samt sikring av arealer for naturvern og friluftsliv. Dette viser seg i verneforskriften for Flekkefjord landskapsvernområde, hvor det er hjemmel for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til plan for fortetting av hytter i områdene Stø og Tele, jf. § 3 pkt. 1.3 bokstav l. Denne planen for Tele eksisterer i dag gjennom en reguleringsplan som tredde i kraft 24. juni 2004. I gjeldende reguleringsplan er det regulert inn 14 bygg og 5 bryggeanlegg. Det forutsettes at det under utarbeidelsen av reguleringsplanen ble gjort vurderinger på grunnlag av de retningslinjene som ble lagt i verneplanen for Flekkefjord landskapsvernområde fra 2003.

Siden det allerede eksisterer en reguleringsplan for området på Tele, og at det omsøkte tiltaket gjelder søknad av bygging av fritidsbolig og brygge som ikke samsvarer med gjeldende reguleringsplan, må søknaden vurderes etter nml. § 48. Nml. § 48 skal være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutses eller spesielle/særskilte tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. Bestemmelsen åpner for at det kan gis dispensasjon dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig.

I forbindelse med søknaden må man vurdere den effekten tiltaket kan ha på verneverdiene i landskapsvernområde, jf. nml. § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning. Siden det i verneforskriften for Flekkefjord landskapsvernområde ikke er en spesifisert dispensasjonshjemmel for oppsetning av bygninger til bruk i fritidsøyemed, vil en eventuell dispensasjon til en økning i antall fritidsboliger og bryggeanlegg i Tele utover det som området er regulert for i dag ha en presedensvirkning for lignende saker i landskapsvernområdet og i andre nærliggende verneområder. Dette kan videre bli uheldig for landskapets og økosystemets samlede belastning over tid. En «bit-for-bit»-utbygging av området kan endre landskapets art og karakter, samt begrense muligheten for ivaretagelse av allmenne natur- og friluftsinnteresser i området.

På bakgrunn av det ovennevnte vurderer verneområdeforvalter det til at ny fritidsbolig, brygge og gangvei på gnr/bnr. 60/2 i Tele som omsøkt vil være i strid med verneformålet for Flekkefjord landskapsvernområde, og vil kunne påvirke verneverdiene negativt. Verneområdeforvalter anbefaler derfor verneområdestyret å avslå søknaden, da det er i strid med verneforskriften for Flekkefjord landskapsvernområde.

Fra: Ragu Moorthy[ragu.moorthy@arkkso.no]

Sendt: 24. jun 2020 13.22.32

Til: nett@ae.no; mail@dirmin.no; post@erikstemmen.no; postmottak@fiskeridir.no; cahallgr@online.no; terje.aamot@flekkefjord.kommune.no; sverre.thele@flekkefjord.kommune.no; fot@dnt.no; Ann.Kathrin.Berge@flekkefjord.kommune.no; Postmottak FMAG; marianne.omland@flekkefjord.kommune.no; post@kystverket.no; pederjop@online.no; Elisabeth Gausdal Grytten; pest9@vaf.no; postmottak@flekkefjord.kommune.no; terje.glendrange@flekkefjord.kommune.no; postmottak@agderfk.no

Kopi: Katrine Lohne Nilsen

Tittel: Melding om oppstart av reguleringsplanarbeid, Detaljregulering for Tele 60/2

Hei,

Oversender melding om oppstart av reguleringsplanarbeid for Tele, 60/2.

Frist for innspill er satt til 07.08.20

Se vedlegg «Høringsinstanser» for referent.

Nabovarsel er sendt via altinn.

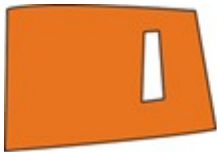
Vennlig hilsen

Ragu Moorthy

Byggingeniør/Arealplanlegger

Sentralbord: 38 32 76 00

Mobil: 40 67 78 36

Kristiansen & Selmer-Olsen
Sivilarkitekter

LITT MER i 40 ÅR!

www.arkkso.no

REFERAT FRA OPPSTARTSMØTE

1. OM OPPSTARTSMØTET

Møtested	Teams
Møtetidspunkt	Torsdag 23. april 2020
Deltakere	Fra kommunen: Petter Rappe Fra forslagsstiller: Kathrine Lohne Ragu Moorthy Andre:
Referent	Petter Rappe

2. OM PLANINITIATIVET OG FORSLAGSSTILLER

Arbeidstittel	Tele, gnr. 60 bnr. 2
Initiativet gjelder	☐ Krav om KU, jfr. forskrift om konsekvensutregning §§ 6, 7 og 8.
	☐ Detaljregulering
	☐ Områderegulering
	☒ Reguleringsendring
Tiltakets adresse	Tele
Berørte eiendommer	Gnr. 60, bnr. 2
Planens formål/hensikt	Regulere inn ny fritidsbolig innenfor gjeldende reguleringsplan. Samt etablere brygge som også skal være åpen for allmennheten.
Tiltakshaver	Roy Nordli
Planfaglig ansvar	Kristiansen & Selmer-Olsen AS Prosjektansvarlig: Ragu Moorthy

3. SAKSOPPLYSNINGER

Arkivsaknummer	20/1227
Planident	4207202003
Saksbehandler	Navn: Petter Rappe Tlf. 478 21 235 petter.rappe@flekkefjord.kommune.no

4. GJELDENE PLANSTATUS

Plan	Formål	Vedtaksdato
Kommuneplanens arealdel		
Kommunedelplan for kystsonen	Regulert område	2.9.2017
Områderegulering		
Reguleringsplan Tele	Fritidsbolig, småbåtanlegg og friluftsområde	24.06.2004

5. ANDRE KOMMUNALE PLANER, VEDTEKTER, UTREDNINGER MM. SOM ER RELEVANT

Relevant	Dokument	Merknader
X	Kommuneplanens Samfunnsdel	
	Stedsanalyse - bykjernen	
X	Kommunalteknisk norm	Krav til vann/avløp.
	Byggeskikkveileder - bykjernen	
	Forurensing i småbåthavner	
	Landskapsanalyse Rasvåg-Eie	
X	Renovasjonsnorm 2016	Redegjør for valgt løsning
X	Kommunedelplan for kystsonen	Byggehøyde over havet § 2-5, Parkeringskrav § 2-8 pkt 3, Tema ved regulering § 2-10 pkt 1 og 2.

6. RIKSPOLITISKE RETNINGSLINJER SOM ER RELEVANTE FOR PLANARBEIDET

Relevant	RPR	Merknader
	Samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging (2014)	

X	Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjø (2011)	Byggegrense mot sjø. Ivaretagelse av allmennhetens interesser.
X	Barn og unges interesser i planleggingen (1995)	Se også Rundskriv T-2/08 med bilag
X	T-1442 Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging	Aktuelle grenseverdier innarbeides i bestemmelsene

7. VIKTIGE TEMA I PLANARBEIDET

Tabellen under angir viktige, planfaglige tema som må vurderes i det videre planarbeidet, og som skal kommenteres nærmere i planbeskrivelsen.

Forslagsstiller må selv – på bakgrunn av bla innspill i forvarslingen – vurdere om det er flere forhold som er relevant å vurdere i saken

Relevant	Tema	Merknad
X	Barn og unges interesser	Fokusområde i alt planarbeid jfr. pbl § 1-1
	By- og stedsutvikling	
X	Byggeskikk og estetikk	Bør tilpasses eksisterende bebyggelse.
	Demografiske forhold	
X	Gjeldende planer	Kommunedelplan for kystsonen og reguleringsplan Tele. Bestemmelsene i kommunedelplanen legger føringer for reguleringsarbeidet. Nye tiltak anbefales harmonisert med eksisterende bebyggelse og gjeldende reguleringsplan.
X	Friluftsliv	Blant annet sikre at muligheter for adkomst til friluftsområder ikke blir forhindret.
X	Folkehelse	Nasjonalt fokusområde.
X	Landskap	Se kommunedelplanens bestemmelser § 2-10 pkt. 1 g.
X	Lokalklima	Eksponert område.
	Miljøvennlig/alt. energiforsyning	
X	Naturmangfold	Obligatorisk tema. Der det ikke gjennomføres registreringer må det vurderes om kunnskapsgrunnlaget er godt nok til å ta stilling til foreslåtte tiltak. Området inngår i landskapsvernområde. Det er registrert rik edelløvskog av lokal verdi.
	Naturressurser	
X	Risiko- og sårbarhet	Området er utsatt for stormflo og store bølger. Det betyr at i tillegg til havnivåstigning og stormflo må det tas høyde for bølgepåvirkning. I henhold til skredatlas inngår planområdet i aktsomhetsområder for jordskred, steinsprang og snøskred som det må gjøres rede for.
	Sosial infrastruktur	
	Teknisk infrastruktur	

X	Trafikkforhold	Parkering i henhold til krav i kommunedelplan. Bestemmelsenes § 2-8 pkt 3.
X	Universell utforming/Tilgjengelighet	MD rundskriv T-5/99B Tilgjengelighet for alle
	Utbyggingsavtale	
X	Verneverdier/Kulturminnevern	Ingen kjente registreringer. Vil bli nærmere utdypet av fylkeskonservator i meldingsfasen
X	Virkninger av planforslaget	Obligatorisk jfr. Pbl § 4-2.
(X)	3D-modell/landskapsillustrasjon	
	3D-modell/sol- og skyggeillustrasjon	

8. VARSEL OM OPPSTART

Varslingsmetode	Merknad
Annonse i avis	Avisen "Agder"
Annonse på kommunens hjemmeside	Tiltakshaver utarbeider annonseteks til hjemmesiden. Bilder og kart leveres som egne filer.
Brev til berørte parter <ul style="list-style-type: none"> • Offentlige instanser • Interesseorganisasjoner • Direkte berørte parter som naboer, grunneiere og rettighetshavere 	Liste over aktuelle offentlige instanser følger som vedlegg
Informasjonsmøte/andre info-tiltak?	
Planprogram	Ved krav om KU
Planavgrønsing	Leveres til kommunen som SOSI-fil

9. INNLEVERING AV PLANFORSLAG – KRAV TIL MATERIALE

Dokument	Merknad
Plankart	Leveres i PDF og SOSI-format
Planbeskrivelse	Leveres i Word-format/Pdf
Planbestemmelser	Leveres i Word-format/Pdf
Kopi av annonsert varsel om oppstart m/liste over hvem som er varslet	
Kopi av alle innspill til varsling om oppstart	

Planbeskrivelsen skal være et selvstendig dokument i henhold til Plan- og bygningslovens § 4-2. Den skal beskrive planens mål, hovedinnhold og virkninger. I henhold til Miljøverndepartementet sin veileder for Utarbeiding av reguleringsplaner etter plan- og bygningsloven, T-1490, er det viktig å gi en balansert fremstilling av planforslaget og å få frem endringene reguleringsplanen vil medføre. Planbeskrivelsen skal først og fremst beskrive rammer for og virkninger av planen. Planbeskrivelsen har som hovedformål å øke forståelsen av planen utover det som fremkommer i plankart og bestemmelser som utgjør de juridiske dokumentene av planen.

10 FORELØPIGE OPPSUMERING/KONKLUSJON FRA KOMMUNEN

Planstatus		Planinitiativet SAMSVARER med overordnet/gjeldende plan		
	X	Planinitiativet SAMSVARER IKKE med overordnet/gjeldende plan		
Krav om KU		Ja		
	X	Nei		
Plankrav		Områderegulering		
		Detaljregulering		
	X	Reguleringsendring	X	Normal endring
				Mindre endring
			“Små” endringer	
Anbefaling	X	Anbefaler oppstart av planarbeid		
		Anbefaler IKKE oppstart av planarbeid		

11 FRAMDRIFT

Flekkefjord kommune har informert om saksgangen etter plan- og bygningsloven. Saksbehandlingstid fra komplett planforslag er mottatt til første gangs vedtak i saken er 12 uker, jfr. plan- og bygningslovens § 12-11.

Framdriften er blant annet avhengig av hvilke innspill som kommer under offentlig ettersyn.

Foreløpig tas det utgangspunkt i følgende framdriftsplan:

1. Forslagsstiller planlegger å varsle planarbeidet i uke.....
2. Forslagsstiller planlegger å sende inn planforslag til kommunen i uke.....
3. Kommun anslår at første gangs behandling i planutvalget kan skje ..... uker etter mottak av komplett planforslag.
4. Flekkefjord kommune anslår at vedtak kan fattes ..... uker etter at offentlig ettersyn er over.

12. GEBYR

	Merknad
Saksbehandlingen er gebyrbelagt. Gjeldende gebyr er tilgjengelig på kommunens hjemmeside: www.flekkefjord.kommune.no	
Fakturaadresse	Roy Nordli, Storliveien 7, 4460 Moi

13. GODKJENNING AV REFERAT

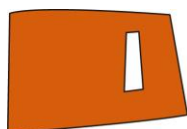
Referatet og kommunens merknader og innspill bygger på de opplysninger og planfaglige forhold som forelå på det tidspunktet oppstartsmøtet fant sted. Konklusjonene er derfor foreløpige, og verken oppstartsmøtet eller referatet er juridisk bindende i den senere saksbehandlingen. Nye opplysninger, endrede rammebetingelser, rutiner og politikk kan føre til endrede planfaglige vurderinger.

Innspill fra berørte parter, herunder naboer, offentlige myndigheter, interesseorganisasjoner mv. kan medføre endring av prosjektet, og/eller framdriften av det.

Referat, datert 7. mai 2020

Referent: Petter Rappe

Referatet er godkjent av forslagsstiller:

Planinitiativ

(Jf. pbl § 12-8, forskrift om behandling av private forslag til detaljregulering etter pbl, og prop. 149 L)

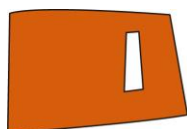
Planinitiativ for Tele planendring

Utarbeidet av Kristiansen og Selmer-Olsen Sivilarkitekter

Datert 25.03.20

Ansvarlige

Fagkyndig	Firma	Kristiansen og Selmer-Olsen Sivilarkitekter
	Kontaktperson	Ragu Moorthy
	E-post	rm@arkkso.no
	Telefon	40677836
Forslagsstiller	Navn	Roy Nordli
	Adresse	Storliveien 7, 4460 Moi
Kontaktperson forslagsstiller	Navn	Roy Nordli
	E-post	nordliroy@gmail.com
	Telefon	40051111
Hjemmelshaver	Navn	Roy Nordli

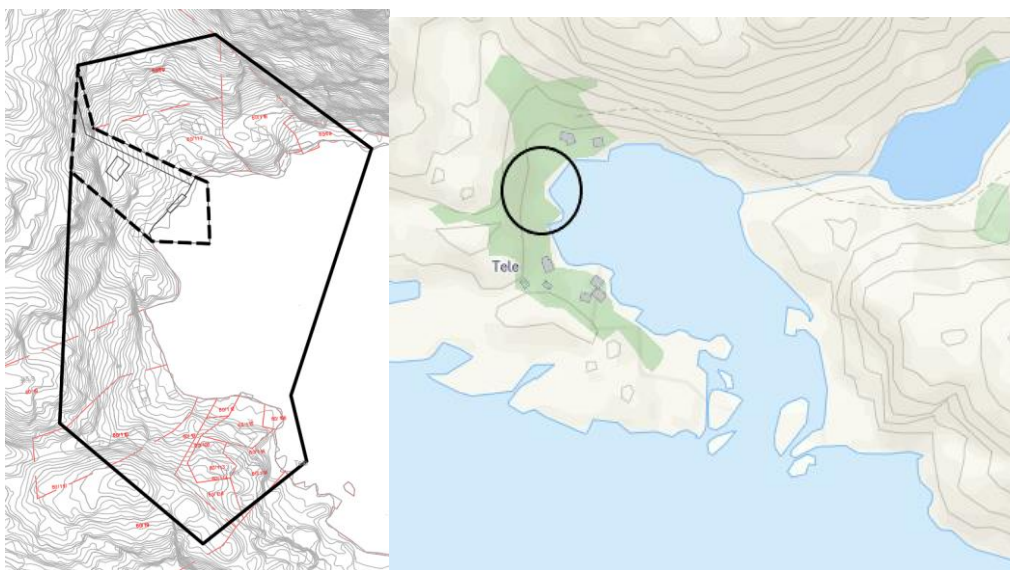
Informasjon om planinitiativet

Jf. forskrift om behandling av private forslag til detaljregulering § 1.

1 Formålet med planen (Jf. § 1 andre ledd bokstav a)

Formålet med reguleringsendringen er å regulere inn en ny fritidsboligtomt i reguleringsplanen for Tele, oppføre en brygge som er tilgjengelig for allmennheten og fraskille en del av eiendom gnr. 60 bnr. 2. Tomten som søkes fraskilt er del av en større eiendom vest for Flekkefjord, tiltakshaver kjøpte denne delen av eiendommen i 2004.

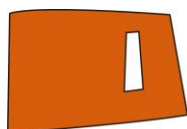
2 Planområdet og omgivelsene (Jf. § 1 andre ledd bokstav b)

1: Planens begrensning stripet

2: Oversiktsbilde av Telebukta, planområdet vist med svart sirkel

Planområdet ligger ned mot bukta i Tele. Ankomst er via båt, eller sti fra Berefjord. Planområdet består hovedsakelig av skog, kratt og bart fjell. Innenfor planområdet planlegges det oppført en fritidsbolig, som sammen med eksisterende fritidsboliger utenfor planområdet, vil inngå i en klynge på 4. På andre siden av bukta er det også flere fritidsboliger, disse danner tilsvarende klyngemønster. De eksisterende fritidsboligene på nordsiden av bukta ligger tilbaketrukket fra sjøen og omkranset av trær, dette uttrykket søkes videreført innenfor planområdet. Terrenget i planområdet er relativt bratt, og det er bare et sted omtrent 40 meter fra bukta hvor det er mulig å oppføre en fritidsbolig. Dette innebærer at hytta vil ligge tilbaketrukket fra sjøen, skjult av flere trær og slik skjermet fra Telebukta.

3 Plansituasjon og føringer (Jf. § 1 andre ledd bokstav g)

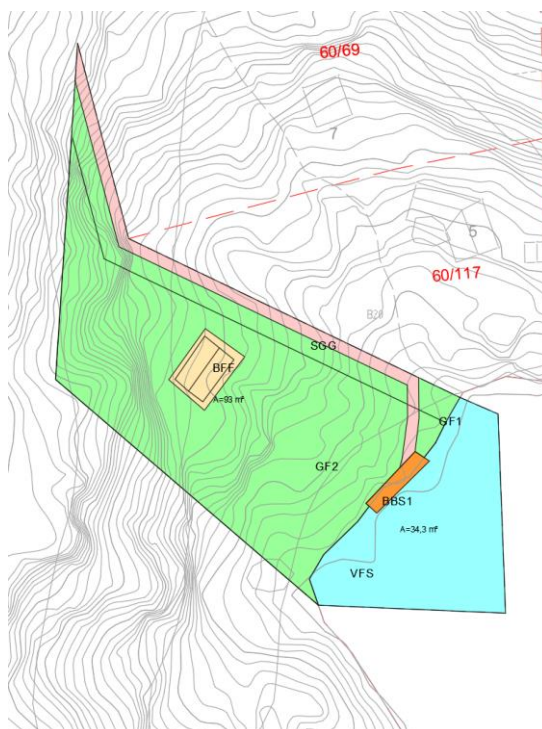
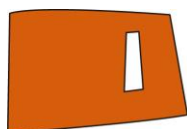
Planområdet inngår i Kystsoneplanen for Flekkefjord, hvor det er angitt at reguleringsplanen fortsatt skal gjelde. Gjeldende reguleringsplan er «Tele» med Planid 1004200407 og ikrafttredelsesdato 24.06.04. Det er denne reguleringsplanen som nå søkes endret. Reguleringsplanen omfatter områder for fritidsbebyggelse, friluftsområder og småbåtanlegg.

3: Gjeldende reguleringsplan, kilde: Flekkefjord kommune

4 Kort presentasjon av planlagte tiltak (Jf. § 1 andre ledd bokstav c, d og e)

Det planlegges en fritidsbolig innenfor planområdet. I gjeldende reguleringsplan er det allerede tegnet inn område for en fritidsbolig sør for planområdet, men topografien i dette området er ikke egnet til dette formålet. Fritidsboligen i sør er meget urealiserbar, og en ekstra tomt innenfor gjeldene plan vil effektivt sett ikke øke antall fritidsboliger i området. Det søkes derfor om en endring for å opprette en ny fritidsbolig i dette området. Bildet over viser utklipp av reguleringsplanen for Tele, den aktuelle fritidsboligen som søkes opprettet er med i bildet under og eksisterende fritidsbolig ligger sør for avgrensningen. Bildet under viser reguleringsendringen, hvor fritidsboligen er opprettet i ønsket område med gangareal og område avsatt til BBS.

4: Reguleringsendringen.

Det ønskes en offentlig brygge for å tilrettelegge for allmenn bruk av Telebukta og friområdene som omkranser bukta. Kommer man med båt til området i dag, er det ingen brygger ment for offentligheten hvor det er mulig å fortøye. Ønsket plassering vil være svært gunstig, da denne gamle veien fra Tele til Åna-Sira starter her. Det vil være et godt tiltak for å tilrettelegge for allmenn ferdsel, da det vil gjøre det mulig å dra til Tele med båt og gå den gamle «lakseveien» til Åna-Sira. Det ønskes også satt opp et skilt som tydelig markerer at bryggen kan brukes av allmennheten. Det er også regulert inn gangareal for å få en sti ned til brygga.

Området som ønskes fradelt er den delen av gnr. 60 bnr. 2 som ligger ned mot Telebukta. I plankartet område GF2 og BFF.

Reguleringsbestemmelsene som gjelder dette området vil fortsatt være gjeldende, da det kun søkes om endret plassering.

§ 3.2 Fritidsbebyggelse område 4

Bebyggelsen skal plasseres som vist på plankartet

Bebyggelsen kan oppføres i en etasje med maksimalt bebygget areal (BYA) på 90 m² inklusiv overdekte uteterrasser.

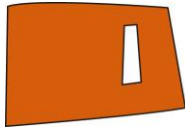
Tillatt gesimshøyde er 3,5 meter og tillatt mønehøyde er 6,0 meter over eksisterende terreng.

Bebyggelsen skal ha skrått tak med en takvinkel inntil 25 grader.

Bebyggelsens utforming må tilpasses terrenget.

Bebyggelsen skal gis en mørk farge som er tilpasset de stedlige forhold.

5 Virkninger på omgivelsene (Jf. § 1 andre ledd bokstav b og f)

Beskriv tiltakets virkning på, og tilpasning til, landskap og omgivelser

Hytten skal tilpasses terrenget som skråner ca. 10 grader, og om nødvendig oppføres med to nivåer. Det vil ikke bli utført sprenging eller betydelig grunnarbeid, kun graving tilsvarende håndarbeid. Hytten ønskes oppført med så lite terrengbearbeiding som mulig. Tiltaket plasseres tilbaketrukket fra sjøen og vil skjermes fra bukta av en rekke trær.

6 Samfunnssikkerhet – risiko og sårbarhet (Jf. § 1 andre ledd bokstav i)

Er det spesielle utfordringer i forhold til samfunnssikkerhet, risiko og sårbarhet?

ROS-analyse vil foretas i forbindelse med utarbeidelse av plandokumenter og nødvendige risikoreducerende tiltak vil innarbeides.

7 Konsekvensutredning (Jf. § 1 andre ledd bokstav l)

Krever planen konsekvensutredning og ev. utarbeidelse av planprogram?

Planendringen vurderes å ikke være omfattet av forskrift om konsekvensutredning.

8 Planprosessen og samarbeid/medvirkning (Jf. § 1 andre ledd bokstav h, j og k)

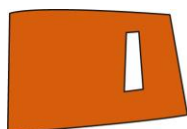
Er det vesentlig interesser som berøres av planinitiativet?

Det er ikke registrert truede eller rødlistede arter innenfor planområdet, i følge artskart.no. Utenfor planområdet, i Telebukta, er det registrert Ærfugl som er en rødlistet art, og ved Telesundet er det registrert Sjørørre, som er en truet fugleart. Det ikke registrert kulturminner innenfor planområdet. Planområdet ligger innenfor Flekkefjord landskapsvernområde.

Planområdet er markert som utløsningsområde for snøskred, og aktsomhetsområde for steinsprang og Jord- og flomskred, ifølge atlas.nve.no.

Hvilke berørte offentlige organer og andre interesserte som skal varsles om planoppstart?

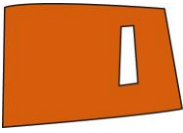
Agder Energi Nett AS		Erikstemmen avfallsanlegg	
Agder Kollektivtrafikk AS		Flekkefjord og Omland Industriforening	
Bane NOR Eiendom AS		Flekkefjord og Opland Turistforening	x
Bane NOR SF		Folkehelsekoordinator	
Direktoratet for mineralforvaltning		Forsvarsbygg	
Fiskeridirektoratet Region Sør		Fortidsminneforeningen i Vest-Agder	x
Flekkefjordbanens Venner		Forum for Natur og Friluftsliv	x

Flekkefjord Eldreråd		Fylkesmannen i Aust og Vest-Agder	
Flekkefjord Gårdeierforening		Kirkehamn Miljø og Kulturhistoriske Forening	
Flekkefjord Handelsforening		Klima og Miljødepartement	
Flekkefjord Havnestyre		Kommuneoverlege	
Flekkefjord historielag		Kystverket	
Flekkefjord landbrukskontor		Mattilsynet	
Naturvernforbundet i Vest-Agder	×	Miljødirektoratet	
Norsk Maritimt Museum	×	Norges vassdrags- og energidirektorat	
Norsk Zoologisk Forening		Opplysningsvesenets Fond	
Rådet for funksjonshemmede		Smaabyen Flekkefjord	
Statens Vegvesen		Statskog SF	
Telenor kabelnett		Ungdomsrådet v/Per Kristian Stordrange	
Utvalg for samfunn		Verneområdestyret	
Vest-Agder fylkeskommune		Selura Fiske og Grunneierlag	
Nes bondelag		Flekkefjord og Sirdal skogeigarlag	
Flekkefjord fisk og vilt		Næringspolitisk landbruksutvalg	
Flekkefjord bonde- og småbrukarlag		Flekkefjord bondelag	

Omtal prosesser for samarbeid og medvirkning fra berørte fagmyndigheter, grunneiere, festere, naboer og andre berørte

Det er vurdert at ordinær saksgang gir tilstrekkelige muligheter for medvirkning.

Berørte parter

Sendes iht. adresseliste

Vår ref.: 1744/RM

Dato: 11.06.20

MELDING OM OPPSTART AV REGULERINGSARBEID

Kristiansen & Selmer-Olsen AS gir med dette melding iht. plan- og bygningslovens § 12-8 om at følgende reguleringsplanarbeid er satt i gang:

DETALJREGULERINGSPLAN FOR TELE GNR. 60 Bnr. 2. PlanID 4207202003

Planområdet ligger i Telebukta ca. 3 km sør for Åna-Sira. Området omfatter deler av eiendommen gnr. 60 bnr. 2. Planområdet er på ca. 3,2 daa. Planområdets avgrensning er vist på vedlagte kart. Tiltakshaver er Knut Arild Nordli

Hensikten med planarbeidet

Formålet med planarbeidet er å tilrettelegge for oppføring av en fritidsbolig på eiendommen i nærheten av Telebukta.

Planstatus

Kommunedelplan for Kystsonen viser hele planområdet som detaljeringssone som skal fortsatt gjelde. Her gjelder eksisterende reguleringsplan for Tele, vedtatt 24.06.2004, og hele planområdet er reguleringsområde land.

Ny detaljreguleringsplan erstatter deler av gjeldende reguleringsplan:

- Reguleringsplan for Tele.

Vurdering av behov for konsekvensutredning

Planarbeidet utløser ikke krav til konsekvensutredning iht. forskriften.

Informasjon og medvirkning

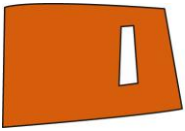
Alle relevante dokumenter er tilgjengelige på Flekkefjord kommunes hjemmeside.

Eventuelle innspill og opplysninger som kan ha betydning for planarbeidet sendes innen **07.08.20** til Kristiansen & Selmer-Olsen AS, Strandgaten 32, 4400 Flekkefjord eller flekkefjord@arkkso.no, med kopi til Flekkefjord kommune, post@flekkefjord.kommune.no.

Videre saksgang

Etter varsel om oppstart, følger det 4 uker hvor det anledning til å komme med merknader og innspill til planen. Merknadene vil bli kommentert ved innsendelse av planforslaget. Når planen er klar, vil den først bli behandlet i utvalg for samfunn i kommunen, før den legges ut til offentlig ettersyn. Vedtaket annonseres i lokalavis og berørte grunneiere blir tilskrevet. Da får du igjen mulighet til å komme med merknader til planen. Planen blir eventuelt justert før den behandles på nytt i utvalg for samfunn, som igjen sender den til kommunestyret. Når planen er egengodkjent av kommunestyret, er den bindende. Vedtaket annonseres, og berørte grunneiere blir tilskrevet og gitt anledning til å påklage vedtaket, eller kreve erstatning for evt. tap i forbindelse med arealbruken fastlagt i reguleringsplanen. Det gjøres oppmerksom på at innsendte merknader ikke blir besvart med brev, men følger saken til politisk behandling. Det kan gå noe tid fra det varsles oppstart av planarbeid til planforslaget er klart til behandling. Det kan også gå noe tid fra høringsfrist er ute til neste behandling av saken.

K:\Prosjekt\1744 Nordli, Knut Arild\1744 Fradeling av tomt Roy Nordli\00 Regplan\1 Oppstart\01 Oppstartsmelding\Til utsending\Tele - Varselbrev.docx

Kristiansen & Selmer-Olsen
Sivilarkitekter

medlem av

arkitektbedriftene

Med vennlig hilsen
Kristiansen & Selmer-Olsen Sivilarkitekter AS

Ragu Moorthy
Arealplanlegger – Bygningsingeniør

K:\Prosjekt\1744 Nordli, Knut Arild\1744 Fradeling av tomt Roy Nordli\00 Regplan\1 Oppstart\01 Oppstartsmelding\Til utsending\Tele - Varselbrev.docx

Flekkefjord
Strandgaten 32
4400 Flekkefjord

Avd. Lyngdal
Fiboveien 2B
4580 Lyngdal

Avd. Egersund
Elvegt. 2
4370 Egersund

Telefon: 38 32 76 00 hovednummer
Mailadr.: flekkefjord@arkkso.no (felles)
Hjemmeside: www.arkkso.no

Org.nr.: NO 968 392 131 MVA
Bankgiro: 3126 27 92792

KYSTVERKET

Sørøst

KRISTIANSEN & SELMER-OLSEN AS
Strandgaten 32
4400 FLEKKEFJORD

Deres ref.:
1744/RM

Vår ref.:
2020/7294-2

Arkiv nr.:

Saksbehandler:
Tanya Boye Worsley

Dato:
06.07.2020

Svar - oppstart av reguleringsplanarbeid, Detaljregulering for Tele 60/2 - Flekkefjord kommune - Agder fylke

Vi viser til brev av 11. juni 2020 vedrørende melding om oppstart av planarbeid for deler av gnr. 60 bnr. 2 ved Telebukta i Flekkefjord kommune.

Planområdet består av arealer på land og i sjø. Hensikten med planarbeidet er å legge til rette for oppføring av en fritidsbolig og en brygge i planområdet.

Sjøkartet viser Telebukta med ankersymbol. Ankersymbolet i sjøkartet indikerer et område som erfaringsmessig er velegnet å ligge til ankers, dvs. et område som ligger beskyttet mot vind og bølger, og som har passende dybde- og bunnforhold. Kystverket Sørøst ber om at det tas hensyn til dette, og minner om at eventuelle konsekvenser for sjøfarende og andre brukere av sjøområdet må belyses og vurderes gjennom planarbeidet.

Sjøkart og informasjon om farleder, sjømerker mv. er tilgjengelig på www.kystinfo.no

Med hilsen

Tanya Boye Worsley
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Eksterne kopimottakere:

Flekkefjord kommune
Fiskeridirektoratet
Fylkesmannen i Agder

Kirkegt. 50
Postboks 185 Sentrum
Postboks 788 Stoa

4400 FLEKKEFJORD
5804 BERGEN
4809 ARENDAL

Regionkontor Sørøst

Sentral postadresse: Kystverket
Postboks 1502
6025 ÅLESUND

Telefon: +47 07847

Internett: www.kystverket.no
E-post: post@kystverket.no

For besøksadresse se www.kystverket.no

Bankgiro: 7694 05 06766

Org.nr.: NO 874 783 242

Brev, sakskorrespondanse og e-post bes adressert til Kystverket, ikke til avdeling eller enkeltperson

Kristiansen & Selmer-Olsen AS
Strandgaten 32
4400 FLEKKEFJORD

Tilbakemelding på oppstart av reguleringsplanarbeid for Tele gnr60 bnr2- Flekkefjord kommune- Agder

Vi viser til oversendelse datert 24.06.2020 om ovennevnte oppstartsvarsel. Formålet med planen er å regulere inn ny fritidsbolig innenfor gjeldende reguleringsplan og etablere brygge som skal være åpen for allmennheten med skilting hvor dette fremgår.

Fiskeridirektoratet

Fiskeridirektoratet er myndighetenes rådgivende og utøvende organ innen fiskeri- og havbruksforvaltning i Norge. Vår oppgave når det gjelder arealforvaltning er å sikre eksistens og utviklingsmuligheter for marine næringer - herunder å ta vare på marint biologisk mangfold - ved å tilstrebe en balansert og bærekraftig utnyttelse av kystsonen.

Fiskeridirektoratets regionkontorer skal etter plan- og bygningsloven medvirke til planer som berører kommunenes sjøområder eller som for øvrig kan berøre fiskeri- og havbruksinteresser.

Merknader

Fiskeridirektoratets kartverk viser at det, i sjøområdene utenfor og ved innseilingen til Telebukta, er registret større tareskogforekomster klassifisert som viktig og svært viktig. Inne i Telebukta er det registrert ålegras klassifisert som lokalt viktig, se <https://portal.fiskeridir.no/plan> for nærmere informasjon.

Tareskog står for en betydelig produksjon av organisk materiale og har en grunnleggende betydning for marine plante- og dyrearter samt for det komplekse samspillet mellom disse. Tareskogen er yngle- og oppvekstområde samt gjemmested og beiteplass for fisk. Bløtdyrene og krepsdyrene i tareskogen er viktige som næringsdyr for fisk, krabbe og hummer. Enkelte fuglearter benytter også tareskogen som matfat. Mangfoldet i tareskog er svært stort med forskjellige fastsittende alger og dyr som

vokser på stilkene og festeorganene, mens frittlevende dyr finnes på stilkene, festeorganene og i algene som vokser på tarestilkene.

Områder med ålegress har stor betydning som leverandør av viktige økosystemtjenester. De kjennetegnes av stor biologisk produksjon og er viktige oppvekst- og beiteområder for blant annet torsk og andre fiskearter, som igjen er viktige for både yrkes- og fritidsfisket langs kysten. Ålegresset er samtidig sårbart for utbygginger i strandsonen og særlig utsatt for menneskelig aktivitet, og det bør unngås mudring ved eller nær ålegressenger. I tillegg til å unngå mudring bør det også unngås å anlegge brygger ved, eller nær ålegrasenger fordi brygger og båter skygger for lystilgang og reduserer vekstpotensialet.

Opplysninger fra kart viser at dybden i dette området varierer fra 0,5 til 10 meter. Sjødybden må tas med i betraktning ved etablering av brygge. Det er Fiskeridirektoratets oppfatning at behov for båtplasser bør dekkes ved å etablere fellesanlegg fremfor å belaste flere områder. Videre bør brygger/ småbåtanlegg plasseres på dypere vann der de forårsaker minst negativ påvirkning på miljøet. Dersom det blir aktuelt med etablering av småbåthavn minner vi om at havnene har plikt til å sørge for at avfall og farlig avfall håndteres miljømessig forsvarlig, og til å sørge for at virksomheten ikke skader miljøet. Dette innebærer at alle småbåthavner må ha systemer som sørger for at restavfall og farlig avfall håndteres forskriftsmessig.

Konklusjon

Fiskeridirektoratet region Sør anbefaler i utgangspunktet at alle planlagte inngrep eller aktiviteter som kan påvirke livet i sjøen søkes lokalisert dit de, eller på en måte som, gjør minst mulig skade. Det må også være et mål at marint biologisk mangfold generelt sett ikke skal berøres negativt, og for å sikre negativ påvirkning må det derfor i minst mulig grad foretas mudring, dumping, fylling og sprenging i sjø.

Eventuelle tiltak i sjø må alltid gjennomføres på en så skånsom måte som mulig, og med strenge krav til gjennomførelsen av arbeidene, slik at omkringliggende miljø påvirkes i så liten negativ grad som mulig. Det er viktig at arbeider kun må foregå i høst-/vinterhalvåret når livet i sjøen er mest i ro, og sannsynligheten for å gjøre skade på naturmiljøet er minst.

Fiskeridirektoratet region Sør ber om at våre merknader blir hensyntatt og ber om å få planen på høring for oppfølging av våre innspill i det videre planarbeidet.

Med hilsen

Erik Ludvigsen
seksjonssjef

Lena Longva-Stavem

rådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskreven underskrift.

Mottakerliste:

Kristiansen & Selmer-Olsen AS   Strandgaten 32   4400   FLEKKEFJORD

Kopi til:

Fiskerlaget Sør   Stenersgata 2   0184   OSLO
Fylkesmannen i Agder   Postboks 788 Stoa   4809   ARENDAL
Kystverket Sørøst   Postboks 1502   6025   ÅLESUND

KOP

KRISTIANSEN & SELMER-OLSEN AS
Att. Ragu Moorthy
Strandgaten 32
4400 FLEKKEFJORD

Saksbehandler, innvalgstelefon

Elisabeth Helene Juliussen, 37 01 78 44

Innspill til melding om oppstart av detaljregulering for Tele gnr/bnr 60/2 i Flekkefjord kommune

Vi viser til brev fra Kristiansen & Selmer-Olsen av 24.06.20, med varsel om oppstart av reguleringsendring for Tele, 60/2.

Formålet med endringen er å legge til rette for en ny fritidsbolig samt etablering av ny brygge på del av gnr/bnr 60/2.

Aktuelle område er regulert gjennom reguleringsplan for Tele, planID 1004200407, og er her regulert til friluftsområde. Gjeldende reguleringsplan er av eldre dato, og trådte i kraft 24.06.2004.

Aktuelle område inngår i Flekkefjord landskapsvernområde. Flekkefjord landskapsvernområde er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter jf. Forskrift for Flekkefjord landskapsvernområde § 3, 1.1.

Vi ber om at etablering av ny fritidsbolig og brygge avklares med verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområde før man går videre med planarbeidet.

Forutsatt at ny fritidsbolig og brygge godkjennes av verneområdestyret, så har vi følgende innspill:

Planområdet inngår i en registrering av edelløvsskog i Telebukta, verdisatt som lokalt viktig. For det videre planarbeidet er det viktig at naturmangfold innenfor planområdet kartlegges videre (feltundersøkelser), og at det gjøres grundige vurderinger etter naturmangfoldloven § 7-12. Vi minner om at det her ikke vil være tilstrekkelig med en beskrivelse av området naturmangfold, men at det må gjøres konkrete vurderinger knyttet opp mot virkninger av planen på naturtyper og arter, også på et regionalt nivå. Vi ber om at eventuelle større/ eldre trær innenfor området søkes bevart.

Det opplyses at adkomst til området er med båt, og at det ønskes å legge til rette for en offentlig brygge. Ideelt sett så bør behov for båtplass for flere eiendommer søkes løst i felles anlegg, for å unngå en gradvis nedbygging av strandsonen. Vi ber derfor om at det ved en revisjon av gjeldende reguleringsplan vurderes felles bryggeanlegg for hytter i planområdet, eventuell sambruk av eksisterende brygger. Vi finner det positivt at det ønskes lagt til rette for offentlig bruk av brygge, og minner om at dette må sikres gjennom planens bestemmelser. Bryggeanlegg bør ikke gå ut over areal ansett som nødvendig for trygg ilandstigning. Vi minner om at statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjø skal legges til grunn ved planlegging i strandsonen.

Av oppstartsdokumentene går det frem at det er en urealisert fritidseiendom innenfor planområdet, men at denne vil være vanskelig å bygge ut. Det går ikke frem hvorvidt denne tomten søkes tatt ut av planen, og erstattet av aktuelle tomt.

Ved fortetting av hyttefelt med en ekstra enhet bør det legges vekt på god landskaps- og terrengtilpasning av tiltak. Det bør vurderes å trekke ny fritidsbolig mot eksisterende fritidsboliger, for å unngå for stor spredning av bygningsmasser. Arealer langs sjø bør holdes tilgjengelige for alle.

Fylkesmannen ber om at særlig følgende vurderes og gjøres rede for i det videre planarbeidet:

- Klima- og energiplanlegging, jf. pbl § 3-1 første ledd bokstav g). Se bl.a. Miljødirektoratets veileder: <https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arealplanlegging/miljohensyn-i-arealplanlegging/klima/klimagassutslipp/>
- Estetisk utforming/landskapsestetikk, jf. pbl. § 1-1 femte ledd. Ny fritidsbolig bør harmonere med eksisterende.
- Risiko- og sårbarhetsanalyse. Resultatet fra analysen skal innarbeides i plan og bestemmelser, jf. pbl. § 4-3. Veilederen «Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging – metode for risiko- og sårbarhetsanalyse i planleggingen» (DSB/2017) anbefales. Klimaendringer/klimatilpasning skal også belyses i ROS-analysen, se i denne sammenheng bl.a. www.klimatilpasning.no.
- Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12, jf. § 7.
- Vannforskriften § 12.

For øvrig minner Fylkesmannen om vår sjekklister for utarbeidelse av reguleringsplaner. Sjekklister kan hentes elektronisk fra vår hjemmeside; <https://www.fylkesmannen.no/agder/Plan-og-bygg/Arealforvaltning/>

Med hilsen

Hans Olav Myskja (e.f.)
rådgiver

Elisabeth Helene Juliussen
rådgiver
Miljøvern avdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:
Agder fylkeskommune

Postboks 788 Stoa 4809 ARENDAL

KRISTIANSEN & SELMER-OLSEN AS
Strandgaten 32
4400 FLEKKEFJORD

Dato: 05.08.2020
Vår ref: 20/22922-3
Deres ref:
Saksbeh.: Diderik Cappelen

Ragu Moorthy

Flekkefjord kommune - Melding om oppstart av reguleringsplanarbeid for detaljregulering Tele gnr/bnr 60/2

Det vises til ekspedisjon av 24.06.2020 der det meldes om detaljregulering i ovennevnte område.

Hensikten med planarbeidet er å regulere inn en ny hytte, samt ny brygge og sti. Det opplyses at den nye brygga skal kunne brukes av allmennheten.

Området omfattes av reguleringsplan for Tele vedtatt 2004. Området ligger samtidig i sin helhet innenfor Flekkefjord landskapsvernområde.

Vi har følgende innspill og merknader til planarbeidet:

Det er i utgangspunktet ikke anledning til å regulere for utbygging innenfor landskapsvernområder. Spørsmålet om eventuell fortetting i dette området (Tele) skal avgjøres av vernemyndighet, jf. § 1.3, bokstav I, i Forskrift for Flekkefjord landskapsvernområde av 11.03.2005.

I dette tilfellet foreligger imidlertid en gjeldende reguleringsplan og endringen skjer innenfor gjeldende plan. Vi er derfor noe i tvil om det likevel er anledning til å gjennomføre regulering etter plan- og bygningsloven – og om det er nødvendig med behandling både etter verneforskriften og plan- og bygningsloven.

Tiltakshaver bes ta dette opp med forvaltningsmyndighet for verneområdet før en eventuelt går videre med reguleringsplanarbeidet.

Dersom det måtte bli aktuelt å gå videre med reguleringsplanarbeidet bemerkes følgende:

Av planmeldingen fremgår at den nye hytten ønskes innregulert fordi en innregulert hytte (hytte nr. 4) i området ikke anses gjennomførbar av topografiske hensyn. Vi har i utgangspunktet forståelse for dette, men dersom det skal innreguleres en ny hytte som skissert i planmeldingen, må det etter vår mening være en forutsetning at den eksisterende lokaliteten tas ut av planen og at dette området reguleres til naturområde eller tilsvarende. Planområdet må følgelig utvides til å omfatte den «ubebyggbare» lokaliteten.

Besøksadresse:
Tordenskjolds gate 65, 4614
KRISTIANSAND S

Postadresse:
Postboks 788 Stoa, 4809 Arendal

Telefon:
38 05 00 00

E-post:
postmottak@agderfk.no

Org.nr.:
921 707 134

Nettsted:
www.agderfk.no

Den nye hytten ser ut til å bli liggende på en naturlig avsats i terrenget. Det bør likevel legges frem visualiseringer og snitt som redegjør for bebyggelsens virkning i landskapet.

Det kan være en god løsning å regulere inn en brygge åpen for allmennheten, samt sti som kan kobles til eksisterende sti («lakseveien») mot Åna Sira.

Det er viktig at brygga og stien skiltes godt slik at disse reelt sett oppleves som åpne for allmennheten.

Vi gjør oppmerksom på at det nylig er sendt ut til høring et forslag til besøksstrategi for Flekkefjord landskapsvernområde. Spørsmålet om etablering av brygge for allmennheten, sti, skilting m.m. bør ses i sammenheng med besøksstrategien. Nærmere opplysninger om besøksstrategien kan fås ved henvendelse til Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder.

Forholdet til kulturminneloven

Planarbeidet gir ikke grunnlag for merknader i forhold til kulturminneloven.

Med vennlig hilsen

Ingvild Skjong
leder planavdelingen

Diderik Cappelen
rådgiver

Brevet er godkjent elektronisk.

Kopi til: FLEKKEFJORD KOMMUNE
FYLKESMANNEN I AGDER
VERNEOMRÅDESTYRET FOR OKSØY-RYVINGEN OG FLEKKEFJORD
LANDSKAPSVERNOMRÅDER

Fra: Marius Janvin[marius.janvin@arkkso.no]

Sendt: 17.08.2021 16:09:18

Til: Postmottak SFAG

Kopi: Ragu Moorthy

Tittel: Søknad om regulering innenfor Flekkefjord Landskapsvernområde Tele

---

Hei,

På vegne av tiltakshaver Roy Nordli sender herved Kristiansen & Selmer-Olsen invitasjon til uttalelse for ønsket reguleringsplan innenfor Flekkefjord Landskapsvernområde på Tele. Informasjon om grunneier og kontaktperson står i vedlagt planinitiativ.

Ber om tilbakemelding på at søknaden er mottatt og når den kan forventes behandlet hos styret til Flekkefjord og Oksøy-Ryvingen landskapsvernområdet.

Ved spørsmål er det bare å ta kontakt med undertegnede.

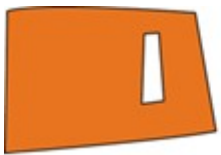
Med vennlig hilsen

Marius Aksnes Janvin

Arealplanlegger

Sentralbord: 38 32 76 00

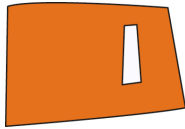
Mobil: 95 49 94 22

Kristiansen & Selmer-Olsen
Sivilarkitekter

LITT MER I 40 ÅR!

www.arkkso.no

Søknad om regulering innenfor Flekkefjord Landskapsvernområde Tele.

Innledning

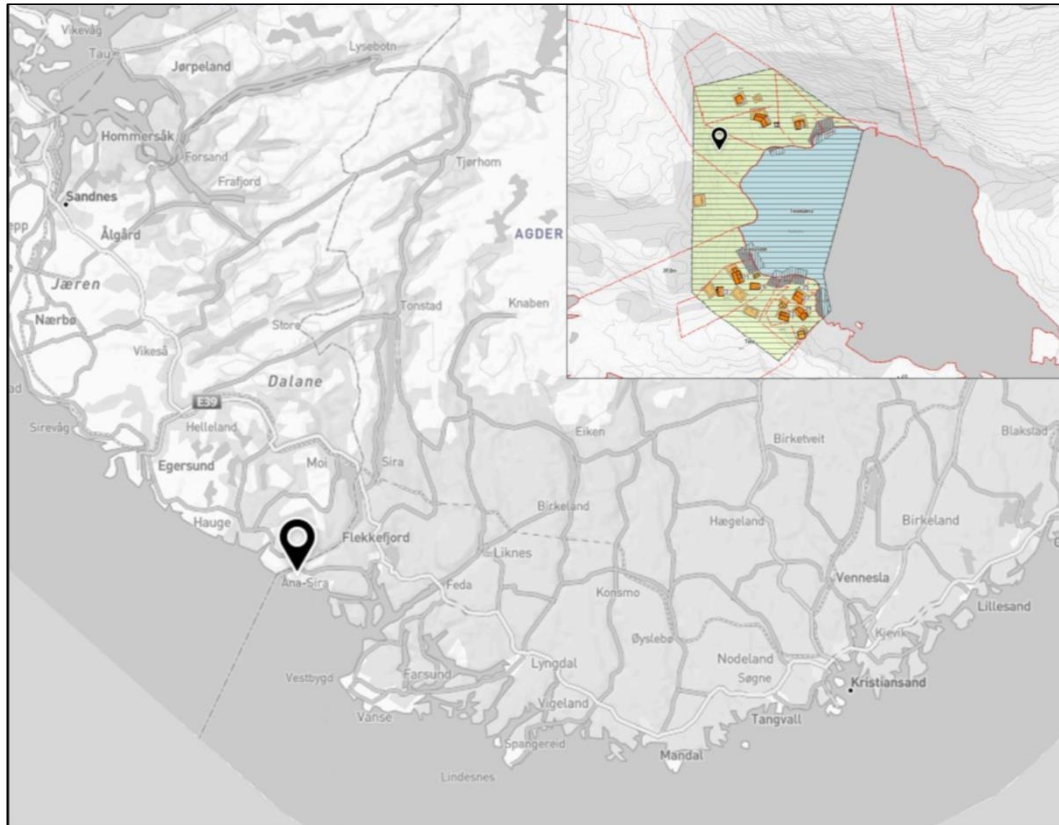
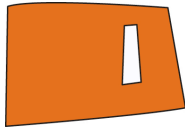
Det planlegges endring av en eldre reguleringsplan på Tele i Flekkefjord kommune. Som følge av forslag til endring vil det reguleres inn en ny fritidsboligtomt og brygge på land innenfor eiendom gnr/bnr 60/2. Tiltakshaver og hjemmelshaver for eiendommen er Roy Nordli.

Oppstart av planarbeid ble varslet den 11.06.2020. Da Kristiansen & Selmer-Olsen mottok Statsforvalteren i Agders innspill til oppstart, ble det opplyst om at det aktuelle området omfattes av Flekkefjord Landskapsvernområde og ville dermed kreve tillatelse fra forvaltningsmyndighet før videre arbeid kunne gjøres. For dette området er det verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord Landskapsvernområde som har fått delegert slik myndighet.

Figur 1 og 2 viser henholdsvis områdets planavgrensning og oversiktsbilde over områdets lokalisering.

Figur 1: Planavgrensning

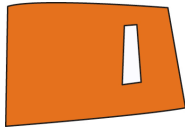
Figur 2: Oversiktsbilde lokalisering. Svart markør indikerer eiendom 60/2

Reguleringsendringen vil medføre at det kan etableres en ny fritidsbolig og et område for brygge på land innenfor et regulert friområde. Likevel vil slikt tiltak bidra til en sammenhengende hytteplan. P.t. har alle eiendommene innenfor planområdet med unntak av gnr/bnr 60/2 og 60/19, etablert eller tilrettelagt for hyttebebyggelse. Alle planlagte tiltak skal tilpasses terrenget. Det vil ikke tillates vesentlige terrenginngrep som følge av oppføring av fritidsboligen eller bryggen.

Materialer og nødvendig utstyr i forbindelse med tiltaket vil ha sin naturlige tilførsel fra sjøen via båt. Det vil ikke fraktes utstyr og materialer på land gjennom landskapsvernområdet.

Dette dokumentet er en søknad om dispensasjon fra vernebestemmelsene for de nye tiltakene. I tillegg til søknaden, inneholder dokumentet også informasjon om planens hensikt, og beskrivelse av området inkl. vurdering av tiltakets virkning med hensyn på naturmangfoldlovens §§ 8-12.

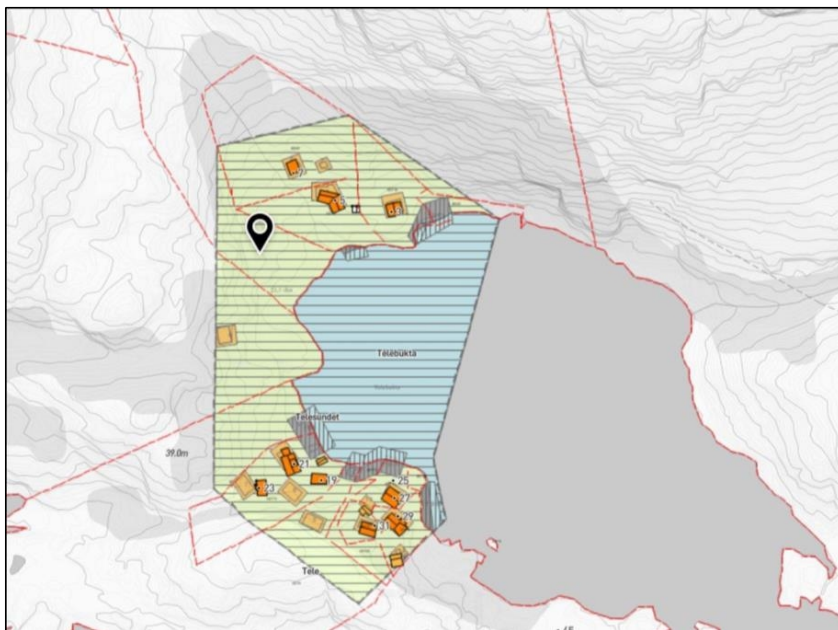

Søknad

I henhold til Forskrift for Flekkefjord Landskapsvernområde § 3 1.3, bokstav I og naturmangfoldloven § 48, søker Kristiansen & Selmer-Olsen AS, på vegne av Roy Nordli, om dispensasjon fra vernebestemmelsene for Flekkefjord Landskapsvernområdet for følgende innhold:

- Regulering av fritidsboligtomt innenfor eksisterende regulert friområde

Søknaden vil redegjøre nærmere for bakgrunn og vurdering av tiltakets virkning.

Figur 3: Gjeldende reguleringsplan. Svart markør indikerer eiendom 60/2

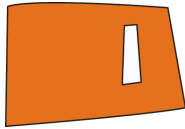
Beskrivelse av tiltak i verneområdet

Planområdet inngår i Kystsoneplanen for Flekkefjord, hvor det er angitt at reguleringsplanen fortsatt skal gjelde. Gjeldende reguleringsplan er «Tele» med Planid 1004200407 og ikrafttredelsesdato 24.06.04. Det er denne reguleringsplanen som nå søkes endret. Reguleringsplanen omfatter områder for fritidsbebyggelse, friluftsområder og småbåtanlegg.

Som nevnt innledningsvis vil tiltaket medføre at det regulerte friluftsområde i eiendom 60/2 i eksisterende plan vil reduseres til fordel for en tomt til fritidsbebyggelse.

Planområdet ligger i Telebukta ca. 3 km sør for Åna-Sira. Området omfatter deler av eiendommen gnr. 60 bnr. 2. Planområdet er på ca. 3,2 daa. Planområdets avgrensning er vist på vedlagte kart og figur 1.

Adkomst til området er via båt, eller sti fra Berefjord. Planområdet består hovedsakelig av skog, kratt og bart fjell. Innenfor planområdet planlegges det oppført en fritidsbolig, som sammen med eksisterende fritidsboliger i området, vil inngå i en klynge på 4. På andre siden av bukta er det også flere fritidsboliger, disse danner tilsvarende klyngemønster. De

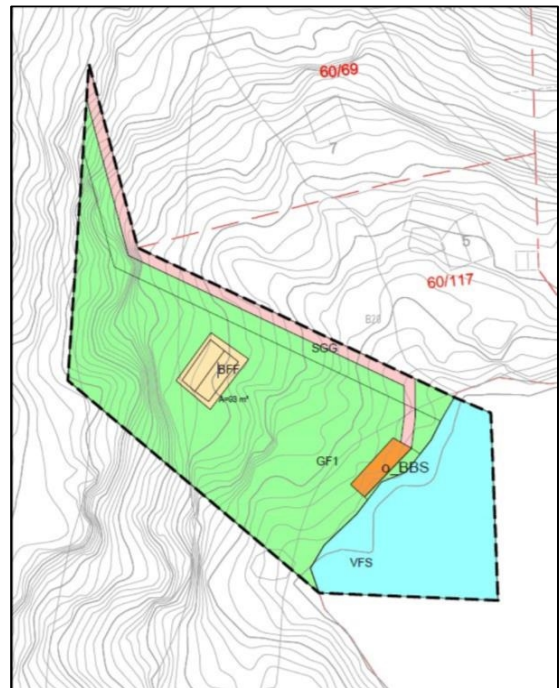
eksisterende fritidsboligene på nordsiden av bukta ligger tilbaketrukket fra sjøen og omkranses av trær, dette uttrykket søkes videreført innenfor planområdet.

Terrenget i planområdet er relativt bratt, og det er bare et sted omtrent 40 meter fra bukta hvor det er mulig å oppføre en fritidsbolig. Dette innebærer at hytta vil ligge høyre i terrenget tilbaketrukket fra sjøen, i ly bak et mindre antall trær som delvis skjærer hytta fra Telebukta.

Reguleringsendringen vil sette strenge krav til bevaring av landskap og oppføring av fritidsbolig må tilpasses terrenget. Se figur 5 for ønsket planendring.

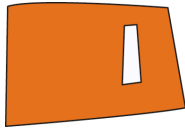

Figur 4: Eksisterende plan

Figur 5: Forslag til endring (kun for eiendom 60/2)

Formålet med reguleringsendringen er å regulere inn en ny fritidsboligtomt i reguleringsplanen for Tele, oppføre en brygge på land som er tilgjengelig for allmennheten via forslag til ny gangsti. En av årsakene til at det er ønskelig med reguleringsendringen, er at den regulerte fritidsboligen på eiendom gnr/bnr 60/7 ligger svært dårlig plassert og vil trolig ikke kunne realiseres på en forsvarlig måte med hensyn på topografien. Det er heller ikke mulig å komme til fra sjøen. En ekstra tomt vil derfor effektivt sett ikke øke antall fritidsboliger i området.

Naturvernområder

Reguleringsendringen vil berøre Flekkefjord landskapsvernområde. Tilførsel av materialer og utstyr vil som nevnt skje fra sjøen via båt. Formålet med Flekkefjord Landskapsvernområde er å bevare et representativt og særpreget landskap med åpne sjøflater, urørt skjærgård og mektig kysthei, samt sikre områder som er viktig for biologisk mangfold, truede og sårbare plante- og dyrearter, og et variert kulturlandskap med fornminner og nyere tids kulturminner.

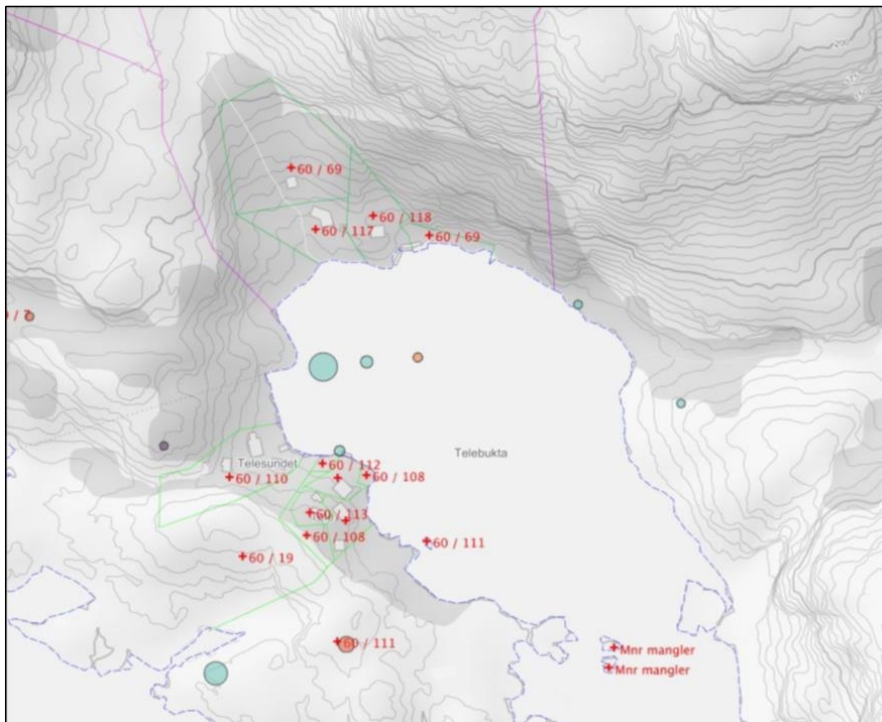
Forvaltningsplan for verneområdet ble opprettet i oktober 2010.

Forvaltningsplanen har som mål at mer en 16 km² kulturlandskap i Flekkefjord landskapsvernområde skal være i god hevd i 2015. Forvaltningsplanen gjelder frem til 2019.

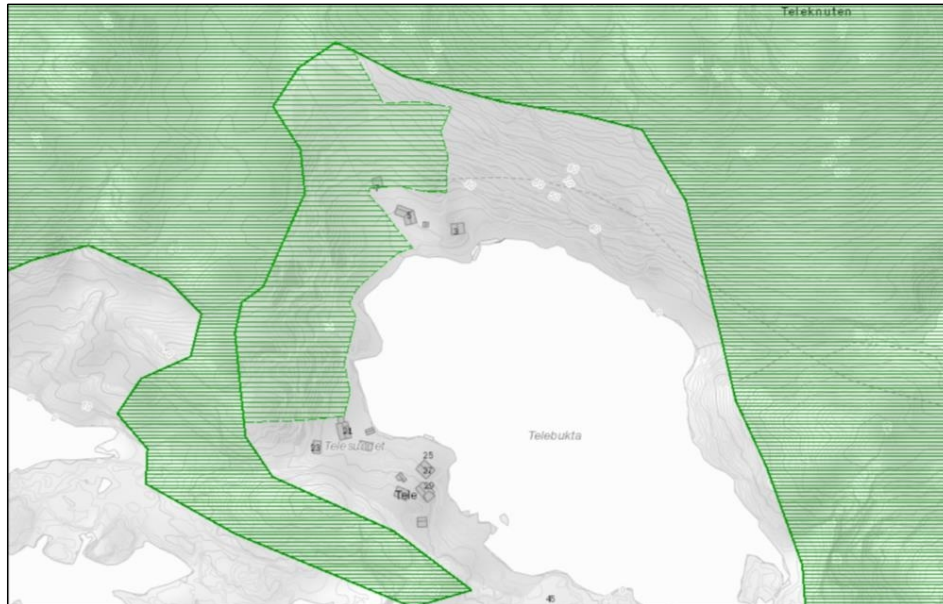
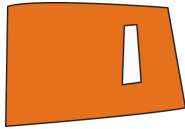
I forvaltningsplanen er det Tele omfattet av et kartlagt felt for kystlynghei.

Ved søk i Artskart fremkommer det observasjoner av blant annet Tangmelde (1913-LK), hvitkløver (1999-LK), smørbukk (2012-LK), Fiskemåke (2021-NT) og Kristtorn (2012-LK). Alle disse observasjonene ligger i Telebukta utenfor planområdet. (se figur 6)

Søk i miljødirektoratets naturbase kart viser at eiendommen omfattes av rik edelløvsskog. Dette er også påpekt av Statsforvalteren i Agder. Videre søk i naturbase kartet viser ingen ytterligere registreringer.

Figur 6: Artskart - observasjoner

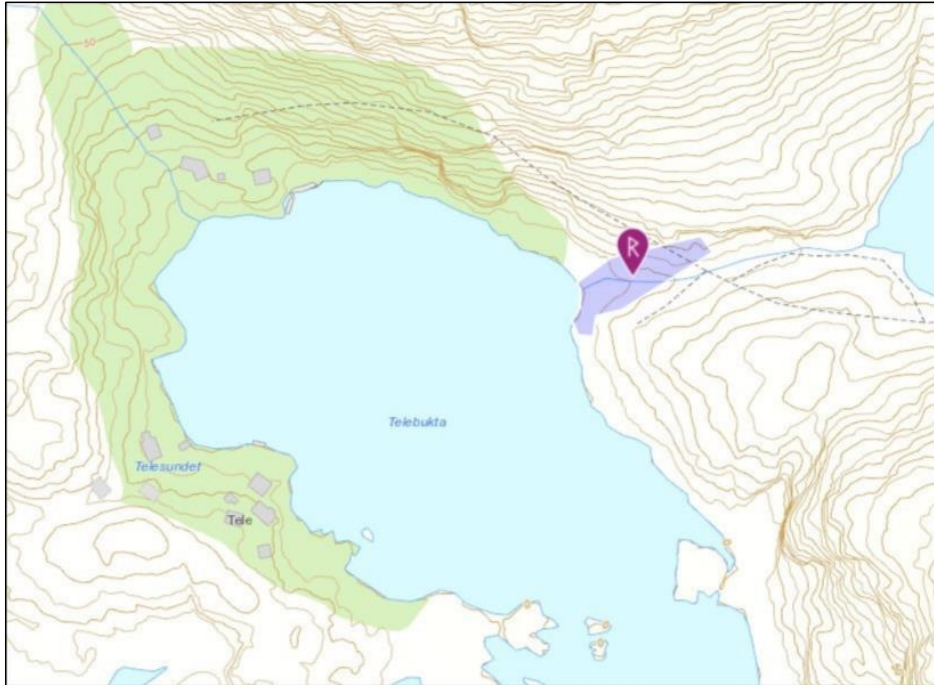
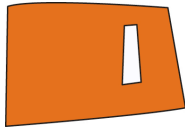
Figur 7: registrert edelløvsskog. Kilde: miljødirektoratet

Rekreasjonsverdier

Utenfor planområdet finner man den gamle «lakseveien» til Åna-Sira. Tiltakshaver ønsker å lage en offentlig sti gjennom sin eiendom som vil lede mot nevnte «lakseveien». Denne stien vil ellers ikke bli berørt av tiltaket.

Kulturminner

I telebukta finnes det 1 registrert kulturminne hos www.kulturminnesok.no. Kulturminner står oppført som et arkeologisk minne med uavklart vernestatus og uviss datering. Det har trolig vært brukt til lagring. Det registrerte kulturminnet vil ikke berøres av tiltaket.

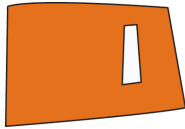
Figur 8: Kulturminner - Kilde: kulturminnesok.no

Vurdering av konsekvenser for naturmangfoldet

Iht. naturmangfoldslovens §8 vedrørende kunnskapsgrunnlaget som legges til grunn i vurdering av et område, er det blant annet tatt i bruk tjenestene fra Naturbasen, Temakart Vest-Agder, skoglandskap.no, geo.ngu.no og Artsdatabanken. Det er som nevnt tidligere gjort registrering av edelløvsskog innenfor planområdet. I hvilken grad denne skogen berøres av tiltaket er vanskelig å fastsette på dette stadiet. Vår vurdering av tiltaket peker mot at det vil være i liten til ubetydelig konflikt med edelløvs skogen. Foruten om edelløvs skogen finnes det ingen andre momenter som direkte berøres av tiltaket.

Dersom det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger det kan ha for naturmiljøet, skal det i størst mulig grad tas sikte på å unngå vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak. Det har ikke fremkommet informasjon som skulle tilsi at erfaringsgrunnlaget ikke er tilstrekkelig. Førre-var prinsippet i NML. §9 anses som tilfredsstillt.

Tiltaket omfatter en mindre fritidsbolig, en mulig brygge på land og en etablert gangsti, som ikke skal kreve inngrep i natur. Vurderer man tiltaket opp mot NML § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er det vanskelig å se for seg at tiltaket vil kreve vesentlig inngrep og nedbygging av natur. Tiltaket i planen vil være en videreføring av

tillatelser gitt i eksisterende reguleringsplan. Ved realisering av tiltaket vil strandsonen gjøres tilgjengelig for offentligheten ved etablering av gangsti som knytter seg på «lakseveien»

Ser man bort i fra etablering av fritidsboligen, vil planen ellers forsøke å opprettholde det biologiske mangfoldet i området, blant annet ved å legge til rette for bevaring av områdets grønnstruktur og naturverdi for øvrig.

Naturmangfoldlovens § 11 slår fast at tiltakshaver er ansvarlig for å dekke kostnadene ved å begrense eller hindre skade på naturmangfoldet, som tiltaket volder. Naturligvis innenfor rimelighetens grenser ut fra tiltakets og skadens karakter.

Løsninger for spillvann eller andre årsaker som kan forårsake forurensing vil synliggjøres i og i hensyntas gjennom reguleringsplanen når den foreligger.

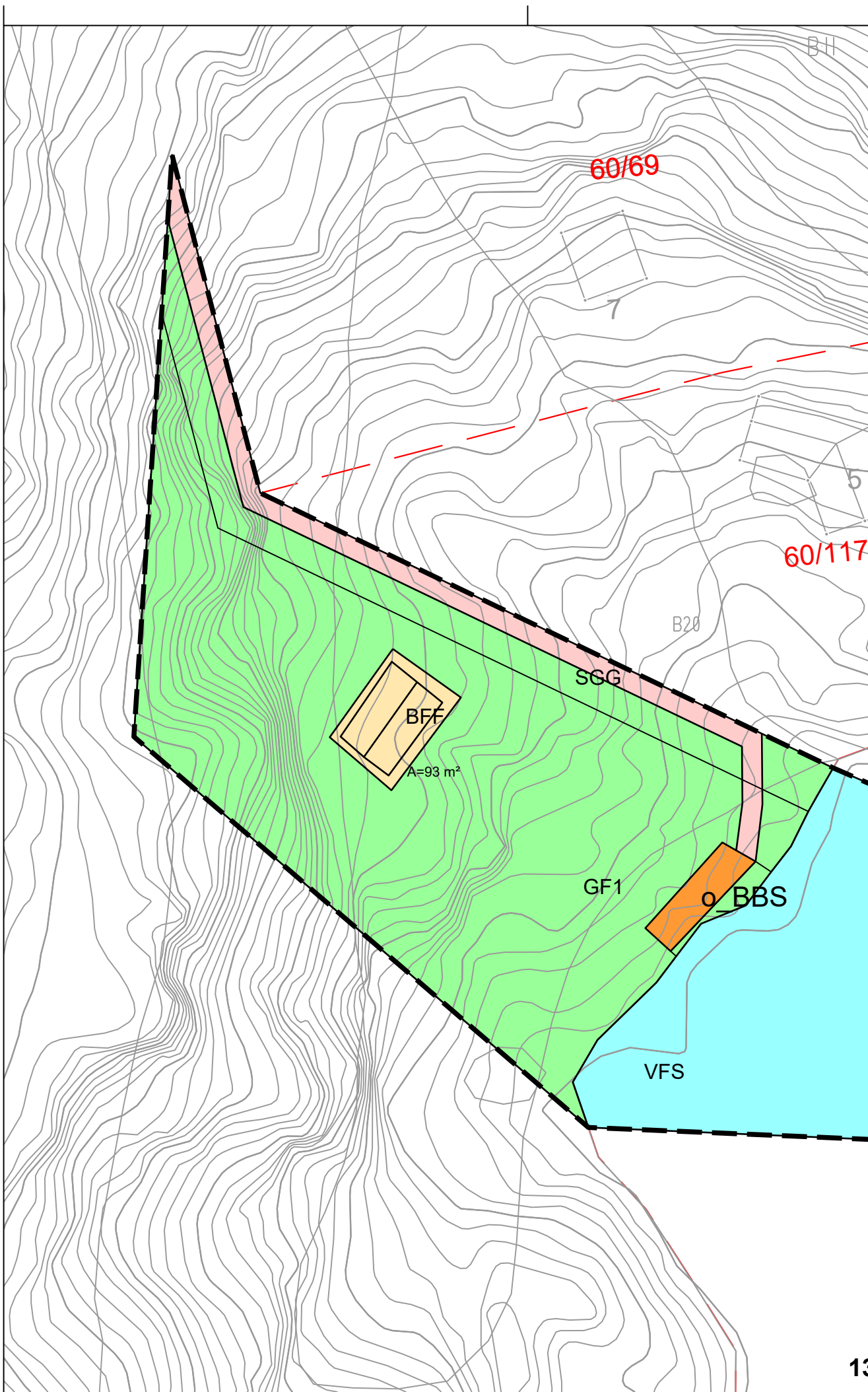
En samlet vurdering av planlagte tiltaket i området vurderes å kunne komme i mindre konflikt med intensjonen i naturmangfoldlovens §§ 8-12. Likevel vurderes det dit hen at intensjonen ikke vil bli vesentlig tilsidesatt, da tiltaket skal utformes og plasseres så skånsomt som mulig i forhold til områdets eksisterende topografi, samtidig som det søkes å bevare områdets verdi ved å legge til rette for offentlig sti og gjennomgående grøntstruktur.

Med vennlig hilsen

Kristiansen & Selmer-Olsen Sivilarkitekter AS

Marius Janvin

Arealplanlegger

Kristiansen og Selmer-Olsen
Sivilarkitekter AS
Strandgaten 32
4400 FLEKKEFJORD

Saksbehandler Maria-Victoria Solstrand

Vår ref. 2020/6293 - 432.2

Dato 01.10.2020

Flekkefjord landskapsvernområde - Detaljreguleringsplan for Tele Gnr. 60 Bnr. 2 melding om oppstart av reguleringsarbeid

Uttalelse fra Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder

Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder (VORF) viser til melding om oppstart av reguleringsplanarbeid for detaljregulering Tele gnr/bnr 60/2. Uttalelsen er forsinket fordi brevet fra Kristiansen & Selmer-Olsen ble sent til «Verneområdestyret» og kommer seint i arkivet til VORF. I en epost med dato 24. september fikk VORF tillatelse fra Ragu Moorthy å sende inn en uttalelse.

Formålet med planarbeidet er å tilrettelegge for oppføring av en fritidsbolig på eiendommen i nærheten av Telebukta. Hensikten med planarbeidet er å regulere inn en ny hytte, samt ny brygge og sti. Det opplyses at den nye brygga skal kunne brukes av allmennheten. Området omfattes av reguleringsplan for Tele vedtatt 2004. Området ligger samtidig i sin helhet innenfor Flekkefjord landskapsvernområde.

Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder har følgende innspill til planarbeidet.

Flekkefjord landskapsvernområdet er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter jf. § 3, 1.1. Det er forbudt mot inngrep og tiltak som oppføring av bygninger og brygger samt opparbeiding av stier.

Juridisk grunnlag

§ 3. Vernebestemmelser

1. Landskapet

1.1. Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter.

Med de unntak som følger av punkt 1.2 og 1.3 i forskriften er det forbud mot inngrep og tiltak som oppføring, ombygging og riving av bygninger, brygger, moloer, broer og andre anlegg, veibygging, bergverksdrift, graving, påfylling av masse, boring og sprenging, uttak og fjerning av stein, mineraler eller fossiler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, planting, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av turveier og stier, opplag av båter,

utplassering av havbruksanlegg, husbåter og andre flytende innretninger. Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Opplistingen er ikke uttømmende.

Hvis tiltakshaver vil allikevel søke om dispensasjon fra forskriften da vil prosessen kreves at tiltakshaver ta kontakt med verneområdeforvalter for et møte. En sak som skal behandles i styret må forberedes og det kreves innhenting av ganske mye informasjon samt en befaring til området. Søknad om dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48 skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. Se lenken på VORF sin nettside for informasjon om hvordan å forberede en sak:
<http://www.nasjonalparkstyre.no/Oksoy-Ryvingen/Kontakt-og-lenker/#S%C3%B8knader>

En søknad må også samkjøres med **Besøksstrategi for Flekkefjord landskapsvernområde** som ble lagt ut på høring 13 juli 2020 med fristen for uttalelser 1. oktober. Fristen kan forlenges i tilfelle tiltakshaver vil komme med innspill til besøksstrategien.
<http://www.nasjonalparkstyre.no/Oksoy-Ryvingen/Besoksstrategi/>

Med vennlig hilsen

Maria-Victoria Solstrand
verneområdeforvalter

Kopi: Sverre Thele – Jordbrukssjef, Flekkefjord kommune

**Verneområdestyret for
Oksøy-Ryvingen og
Flekkefjord
landskapsvernområder**

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2021/7454-0

Saksbehandler: Jorunn Haugen

Dato: 10.12.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret ORF	67/21	16.12.2021

Saksframlegg - Søknad om restaurering og utvidelse av eksisterende uthus på Hidra – Flekkefjord landskapsvernområde

Vedlegg:

- 1 Saksdokumenter - Søknad om restaurering og utvidelse av eksisterende uthus på Hidra

Forvalters innstilling

Verneområdestyret gir Jorunn og Jens Hetland dispensasjon til tilbygg på eksisterende uthus på gnr/bnr. 26/21 på Hidra i Flekkefjord kommune, innenfor Flekkefjord landskapsvernområde, i henhold til innlevert søknad for førsteprioritering (fig. 3 i saksframlegget). Dispensasjon gis med hjemmel i verneforskriften § 3 pkt. 1.3 bokstav b.

Dispensasjon gis på følgende vilkår:

- Bygnings- og rivningsavfall skal transporteres ut av landskapsvernområdet og deponeres på lovlig måte.
- Arbeid med påbygget skal foregå så skånsomt for naturmiljø som mulig, og føres opp med tilsvarende farge og materialbruk som eksisterende uthus. Tilbygget skal settes på fundament/mur av tilsvarende materiale og byggemåte som eksisterende murer.
- Byggevirksomheten skal legges utenom hekke- og yngletid for vilt, dvs. utenom perioden 15.april – 15. juli.
- Når tiltaket er gjennomført sendes en kort rapport med bilde som viser gjennomført tiltak til Verneområdestyret med kopi til Statens naturoppsyn v/Steinar Sunde (steinar.sunde@miljodir.no).
- Tillatelsen er gjeldende i fire år (ut 2025).

Verneområdestyret har bare vurdert søknaden etter verneforskriften. Vi forutsetter at det innhentes nødvendige tillatelser etter andre lovverk.

Saksopplysninger

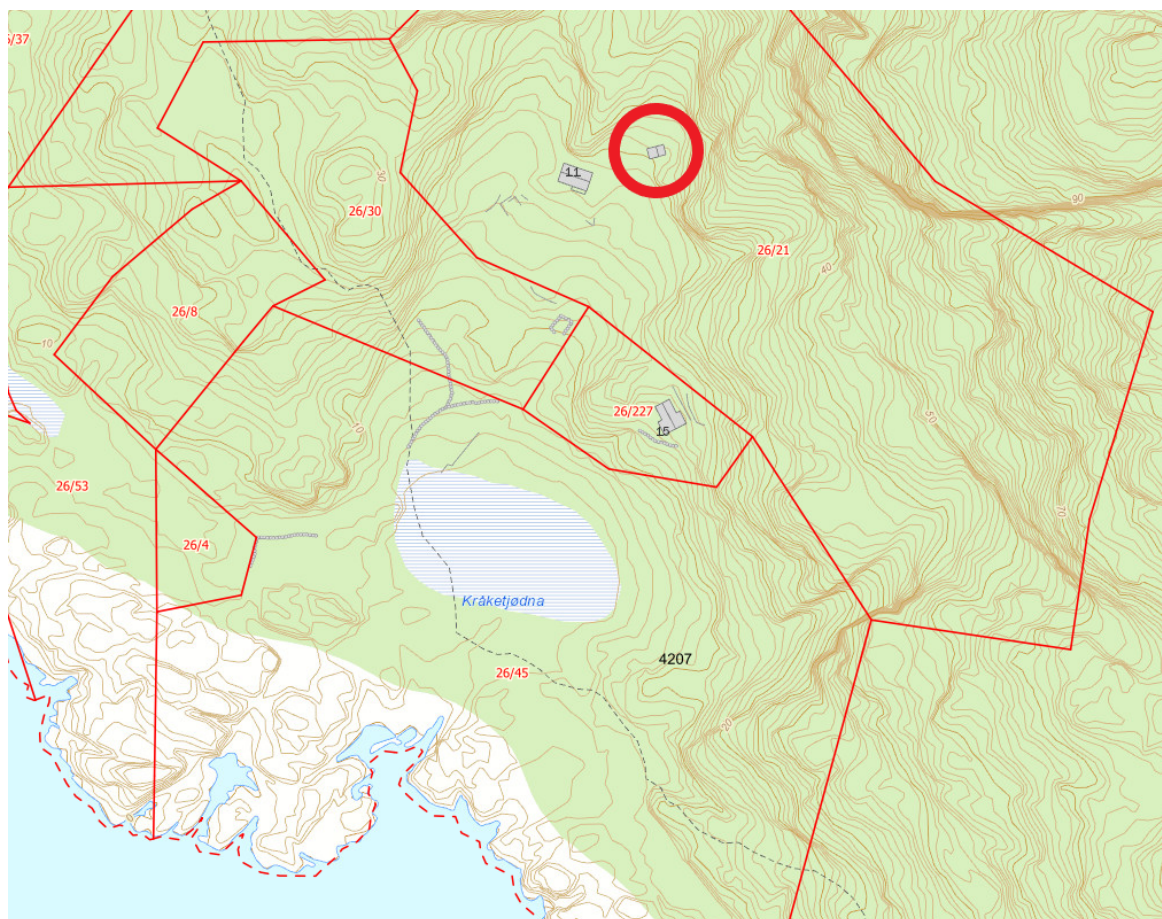
Det vises til brev datert 21. august 2021 fra Jorunn og Jens Hetland vedrørende søknad om restaurering og tilbygg på uthus på gnr/bnr. 26/21 på Hidra i Flekkefjord kommune, innenfor Flekkefjord landskapsvernområde.

Tiltakshavere er grunneiere på gnr/bnr. 26/21 og 26/45 på Hidra, hvor hytta og uthuset ligger på gnr/bnr. 26/21 ut mot Dimulbukta. Hytta ble bygd i ca. 1940, og har en grunnflate på ca. 35 m², uten innlagt strøm og vann. Etter at tiltakshaver overtok eiendommen i 2011/2012, har hytta blitt restaurert med blant annet nye vinduer i samme skikk som tidligere, erstattet råttent treverk i rammene, og ny utgangsdør. Sommeren 2016 ble det skiftet takstein på hytta på grunn av lekkasje hvor det ble benyttet samme type rød teglstein som opprinnelig.

Tiltakshaver skriver i sin søknad at de deltok i høringen av utkast til forvaltningsplan for Flekkefjord landskapsvernområde i 2016. I deres innspill i høringsrunden skisserte de tre forslag til tiltak på egen eiendom, som alle ble tatt med i utkastet til forvaltningsplanen fra 2016. Av de tre tiltakene som ble foreslått, er det nå ett punkt som er mest nødvendig: restaurering og tilbygg på uthus for å kunne oppbevare utstyr for tilbakeføring og vedlikehold av kulturlandskapet på eiendommen. Tiltakshaver skriver at de eier ca. 67 mål med hovedsakelig kystlynghei, som er i ferd med å gro igjen, og ønsker å delta aktivt i tiltak for bevaring og restaurering av kulturlandskapet i kystområdet.

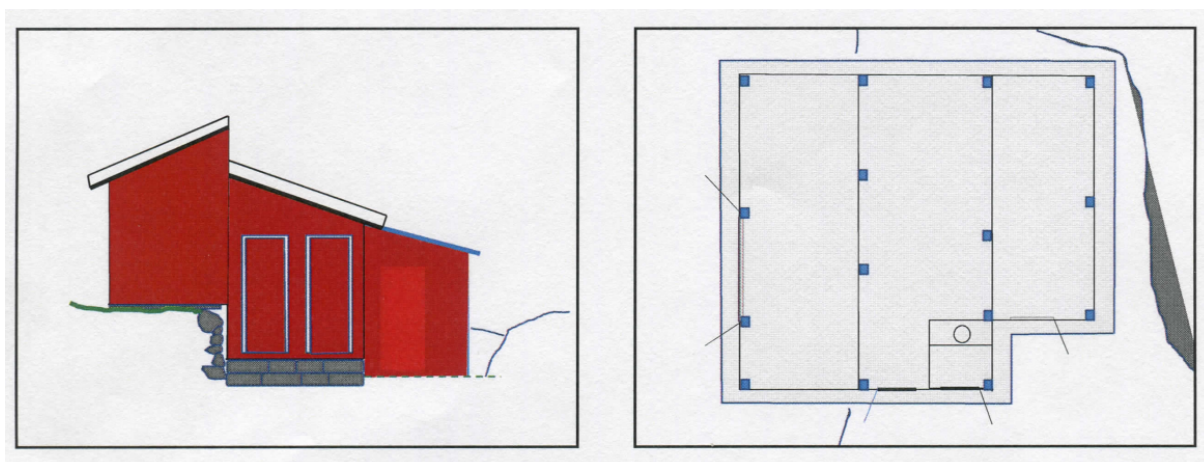
Figur 1: Området for omsøkt tiltak i Flekkefjord landskapsvernområde.

Figur 2: Rød sirkel viser uthus hvor det er søkt om restaurering og tilbygg på uthus på gnr/bnr. 26/21.

Avstanden mellom hytta/uthuset og sjøen er ca. 160 meter. Uthuset som også inneholder utedo, har jordgulv, og har med tiden delvis mistet taket og mangler en vegg. Det er satt over et provisorisk bølgeblikktak, men fremdeles er bua åpen (se fig. 6).

Uthuset har i dag en størrelse på ca. 9,4 m², og i brev datert 21. august 2021 ble det opprinnelig sendt inn tegning på tilbygg hvor det var ønskelig med en nærmere tredobling av eksisterende areal på uthuset (se fig. 3.).

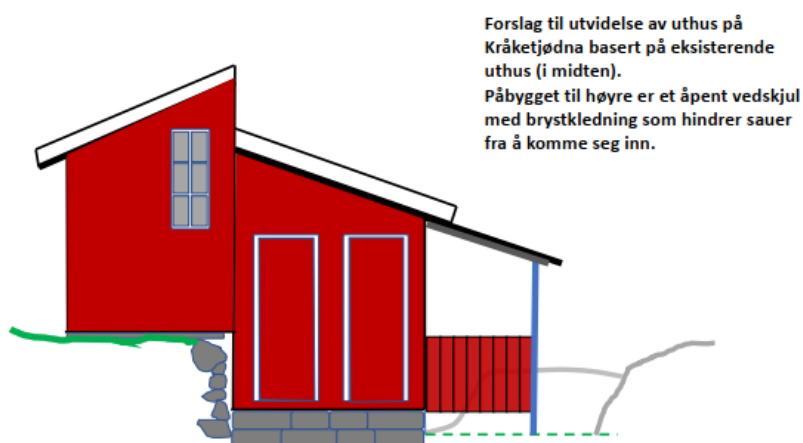
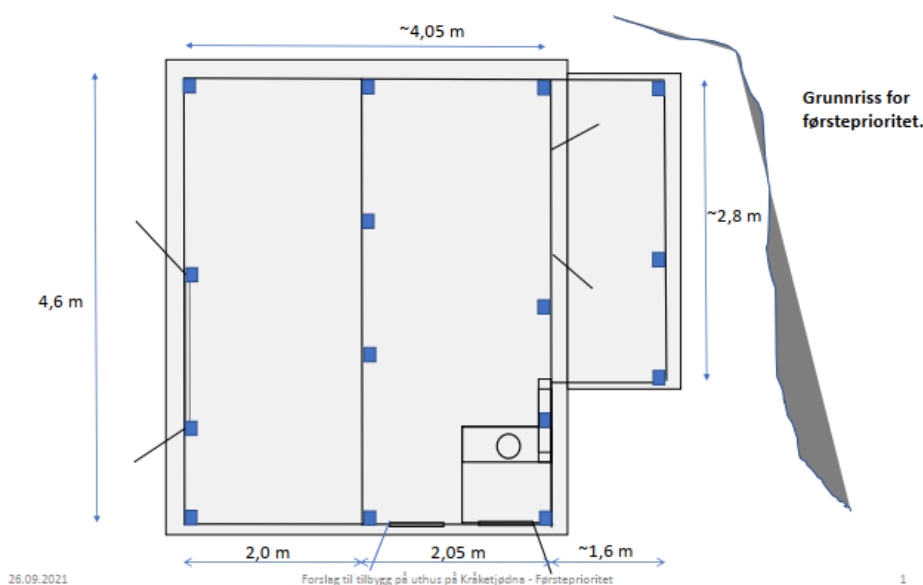

Figur 3: Forslag til tilbygg på eksisterende uthus før befaring.

Verneområdeforvalter var på befaring på eiendommen sammen med tiltakshaverne den 15. september 2021, hvor det ble diskutert mulighet for å nedjustere tilbygg til det som er nødvendig. I e-post datert 26. september 2021 sendte tiltakshaverne over reviderte skisser, hvor det er satt opp to forslag, en med førsteprioritet og en med andreprioritet (se fig. 4 og 5, samt vedlegg for alle tegninger).

Tiltakshaver sitt forslag til førsteprioritering vises i fig. 4, som er et tilbygg på ca. 9,2 m². Uthuset vil da ha et samlet areal på 18.6 m², i tillegg til et åpent vedskjul med brystkledning på 4,6 m².

Tiltakshaver sitt forslag til andreprioritering vises i fig. 5, som består kun av et tilbygg på eksisterende uthus på ca. 9,2 m².

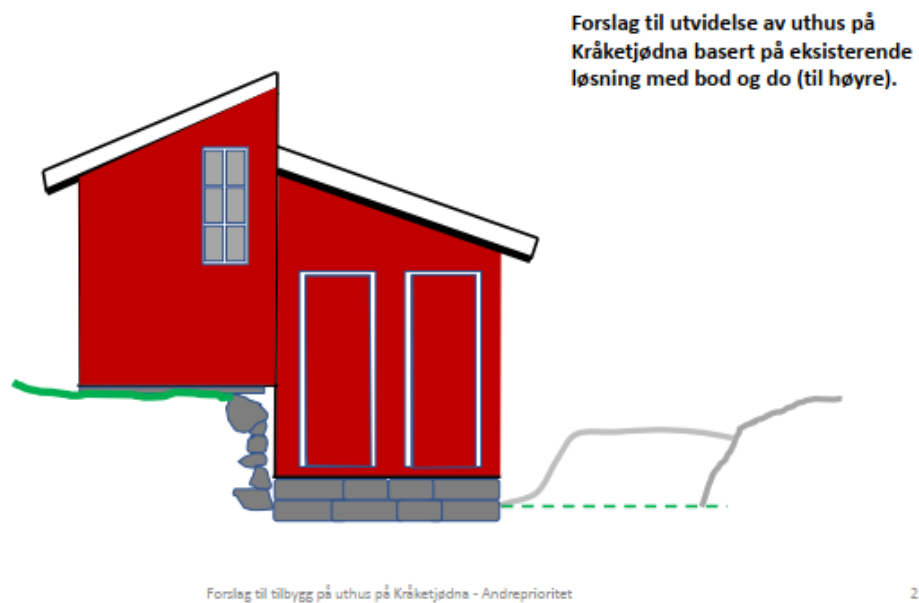
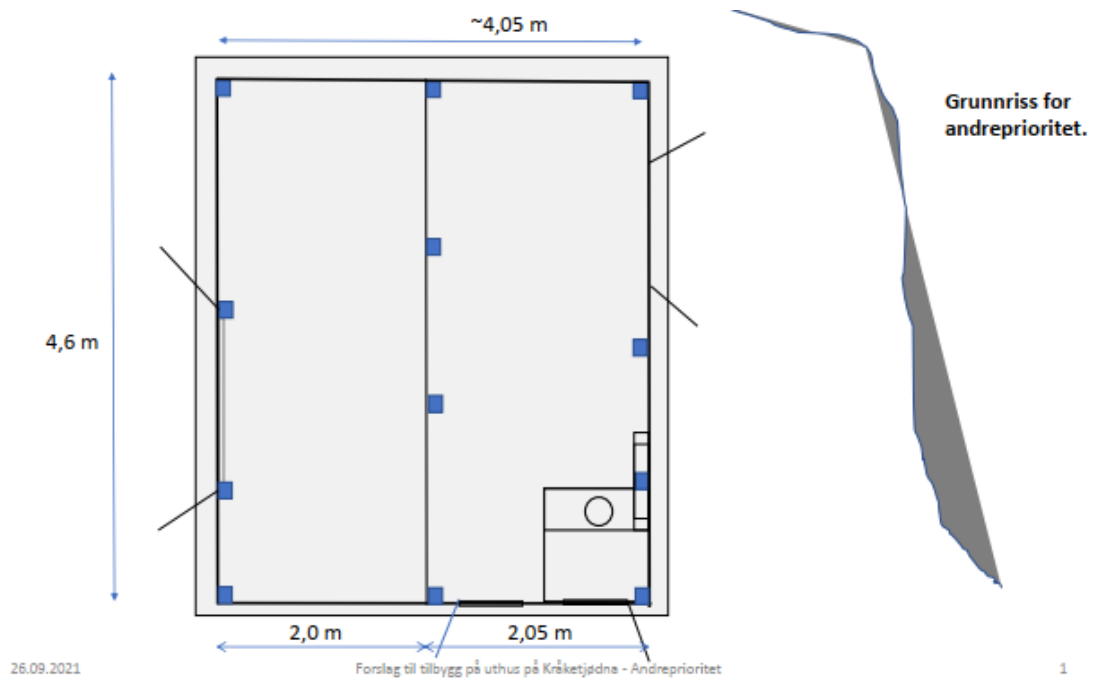

26.09.2021

Forslag til tilbygg på uthus på Kråketjødna - Førsteprioritet

2

Figur 4: Forslag til førsteprioritet av tilbygg til uthus på gnr/bnr. 26/21 fra tiltakshaver.

Figur 5: Forslag til andreprioritet av tilbygg til uthus på gnr/bnr. 26/21 fra tiltakshaver.

Figur 6: Bilder fra befaring 15. september 2021 av uthuset som det ser ut i dag, samt utsyn fra uthuset mot sjøen.

Juridisk grunnlag

Flekkefjord landskapsvernområde ble opprettet 11. mars 2005, og har som formål «å ta vare på et representativt og særpreget landskap med åpne sjøflater, urørt skjærgård og mektig kysthei, samt å sikre områder som er viktig for biologisk mangfold, truede og sårbare plante- og dyrearter, og et variert kulturlandskap med fornminner og nyere tids kulturminner».

Etter § 3 punkt 1.1 er området vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter. Med de unntak som følger av punkt 1.2 og 1.3 i forskriften er det forbud mot inngrep og tiltak som oppføring, ombygging og riving av bygninger, brygger, moloer, broer og andre anlegg, veibygging, bergverksdrift, graving, påfylling av masse, boring og sprenging, uttak og fjerning av stein, mineraler eller fossiler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, planting, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av turveier og stier, opplag av båter, utplassering av havbruksanlegg, husbåter og andre flytende innretninger. Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Opplistingen er ikke uttømmende.

Etter § 3 pkt. 1.2 bokstav a., er bestemmelsene i pkt. 1.1 ikke til hinder for blant annet vedlikehold av bygninger. Forvaltningsmyndigheten kan etter verneforskriftens § 3 pkt. 1.3 bokstav b. gi tillatelse til ombygging og tilbygg til eksisterende bygning.

I gjeldende forvaltningsplan for Flekkefjord landskapsvernområde, utarbeidet og vedtatt av Fylkesmannen i Vest-Agder i oktober 2010, står det under pkt. 3.4 blant annet følgende om fritidsbebyggelse:

- Det er et mål at «fritidsbebyggelse skal framstå så nøytrale som mulig i landskapet. Eiere av fritidsbebyggelse skal oppleve forutsigbarhet og likebehandling i forhold til søknader om ombygging og tilbygg. Gamle våningshus skal framstå i tråd med tradisjonell byggestil på stedet».
- Under retningslinjer for tiltak og drift står det at «verneforskriften kommer i tillegg til plan- og bygningsloven som har et generelt byggeforbud i 100-metersbeltet langs sjøen. Fritidsbebyggelse bør vedlikeholdes med tradisjonelle farger og materialer. Bygninger i verneområdet (utenom gamle våningshus/uthus) bør tilpasses omgivelsene slik at de blir minst mulig dominerende. Det bør brukes mørke naturtilpassede og ikke reflekterende farger og materialer. Det må påregnes at dette blir satt som vilkår ved eventuelle søknader om utvidelse eller ombygging av eksisterende hytter.
- Videre står det at «arbeidsgruppa har valgt ikke å utforme retningslinjer for søknader om *riving av bygning, ombygging og tilbygg til eksisterende bygning, gjenoppføring av bygning som går tapt ved brann eller naturskade*, jf. verneforskriften § 3 punkt 1.3 a-c.

For alle saker som berører naturmangfold følger det av naturmangfoldloven § 7 at prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet.

Vurdering

Det framgår av nml. § 8 at kravet til kunnskapsgrunnlaget skal være oppfylt før myndighetene fatter vedtak i saken. Verneområdeforvalter mener at det foreliggende kunnskapsgrunnlaget gir tilstrekkelig informasjon om tiltakets konsekvenser for naturmiljøet i Flekkefjord landskapsvernområde til at det kan fattes vedtak i saken. Det legges her vekt på opplysninger som fremkommer i Naturbase, forvaltningsplan, befaring, samt informasjon i forbindelse med forarbeidet til vernet. Verneområdeforvalter har ikke vært kjent med kunnskap om kulturverdier knyttet til bygningmassen på Hidra, jf. nml § 9. om «føre-var-prinsippet». På bakgrunn av dette har Agder

fylkeskommune ved avdeling for Kulturminnevern og kulturturisme blitt kontaktet etter befaringsfor eventuelle merknader i forbindelse med søknaden og tradisjonell byggeskikk i området.

Verneforskriften gir en generell tillatelse til blant annet vanlig vedlikehold av bygninger som eksisterer på vernetidspunktet, jf. § 3 pkt. 1.2 bokstav a. Med vedlikehold av bygninger menes arbeid som ikke medfører endring av bygningens fasade, karakter eller omfang, eller på annen måte påvirker landskapets art eller karakter. På bakgrunn av dette vurderes det til at restaureringen av eksisterende uthus slik det er omsøkt ikke trengs å behandles etter verneforskriften. Det omsøkte tilbygget med vedskjul må behandles etter verneforskriftens § 3 pkt. 1.3 bokstav b.

I «Forslag til Ytre kystzone Flekkefjord landskapsvernområde – verneplan» fra Fylkesmannen i Vest-Agder i 2003 står det blant annet at søknader under pkt. 1.3 i verneforskriften skal kun vurderes i forhold til om det omsøkte tiltaket kommer i strid med verneformålet eller ikke. Videre står det at nye tilbygg vil bli vurdert i forhold til eventuell effekt på landskapets art eller karakter, og at tillatelser vil kun bli vurdert gitt der det foreligger ekstraordinære grunner.

Tiltakshaver viser til et konkret behov for lagring av utstyr som brukes i forbindelse med tilbakeføring og vedlikehold av kulturlandskapet rundt hytta. Som nevnt ovenfor kontaktet verneområdeforvalter Agder fylkeskommune ved avdeling for Kulturminnevern og kulturturisme etter befaringsfor eventuelle merknader i forbindelse med det omsøkte tiltaket. Seksjon for kulturminnevern eller arkeologi har ingen merknader i denne saken.

Det finnes ca. 35 fritidsboliger og sjøbuer i 100-metersbeltet langs sjøen i landskapsvernområdet. I tillegg finnes ca. 10 gamle våningshus/uthus. Så langt verneområdeforvalter har funnet ut, har det til nå vært få slike saker i dette verneområdet, men tilbygg er noe som kan tenkes at flere vil søke om fremover. Ett tilbygg og vedskjul som vist på tegning for førsteprioritering i reviderte tegninger vurderes til å ligge innenfor rammen av hva området tåler av belastning da det ikke vil endre landskapets art og karakter vesentlig, så fremt tilbygget har stil som eksisterende uthus, jf. nml. § 10 om «økosystemtilnærming og samlet belastning». Uthuset ligger nokså skjult i terrenget bak hytta, og tiltakshavers reviderte forslag til førsteprioritering i fig. 4 med åpent vedskjul vil ikke kunne endre bruken av hytten nevneverdig. I nærheten av det omsøkte tilbygget er det et par-tre eiketrær. Tiltakshaver opplyser om at disse er ønskelig å beholde, og vil ikke bli fjernet i forbindelse med tiltaket. Det er ellers ikke gjort registreringer av sårbare arter eller naturtyper i området.

Forvalter anbefaler at det gis tillatelse til et tilbygg og vedskjul som omsøkt og vist i førsteprioriteringen, med visse vilkår. Byggeperioden bør skje med hensyn til hekke- og yngletiden for vilt, og ellers foregå så skånsomt for naturmiljø som mulig. Tilbygg bør føres opp med tilsvarende farge og materialbruk som eksisterende uthus, og settes på fundament/mur av tilsvarende materiale og byggemåte som eksisterende murer. Etter § 12 i naturmangfoldloven, om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, bør det settes vilkår om at bygningsavfall skal fraktes ut og deponeres på lovlig måte, slik at en unngår forurensning. Nml. § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver anses heller ikke som relevant.

Fra: Jorunn Hetland[jorunn.hetland@hivolda.no]
Sendt: 23.08.2021 12:58:13
Til: Haugen, Jorunn
Tittel: Forespørsel om møte/verneområdet på Hidra

Jorunn og Jens Hetland
Maristuveien 5
7030 Trondheim

e-postadresser:

Jorunn.Hetland@hivolda.no

Jens.Hetland@sintef.no

Tlf. Jorunn: 90 99 11 55

Trondheim, 21. august 2021

Verneområdeforvalter Jorunn Haugen
Tordenskjolds gt. 65
4614 Kristiansand

**Forespørsel om møte onsdag 15.09.21, alternativt i løpet av uke 38:
Vårt arbeid med å ta vare på kystlandskap og hytte fra 1940 i verneområdet på Hidra.**

Vi er grunneiere i landskapsvernområdet på Kråketjødna på Hidra, og deltok i høringen av utkast til forvaltningsplan for landskapsvernområdene 2016 – 2025. Vi eier ca. 67 mål med hovedsakelig kystlynghei, som er i ferd med å gro igjen, og ønsker å delta aktivt i tiltak for bevaring og restaurering av kulturlandskapet i kystområdet.

Deler av eiendommen vår har vært i familiens eie siden 1800-tallet. Hytta på gnr. 26/21 ligger ensomt til ut mot Dimulbukta. Den ble bygd av Jorunns morfar, tidligere havnefogd i Flekkefjord Jakob O. Hanssen, ca. 1940. Hele huset har en grunnflate på ca. 35 m²; hytta er uten innlagt strøm og vann. Det er bare en annen hytte i området, fra 1972; også denne er uten strøm og innlagt vann.

Vår hytte er et kulturminne i seg selv. Den er i samme skikk som da den ble bygd under krigen, og slik ønsker vi å ta vare på den. Etter at vi overtok eiendommen i des. 2011/febr. 2012, har vi restaurert alle vinduene i hytta, erstattet råttent treverk i rammene og satt inn igjen de gamle ujevne glassene. Vi har måttet lage ny ytterdør; den gamle var totalskadd og kunne ikke lukkes. Sommeren 2016 skiftet vi takstein på hytta på grunn av lekkasje – vi benyttet samme type rød teglstein som opprinnelig.

Vi hadde kontakt med verneområdeforvalter Maria-Victoria Solstrand i august 2018, da vi forhørte oss om status for forslag til revisjon av forvaltningsplanen for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder, og ba om et møte. Et slikt møte kunne dessverre ikke gjennomføres, siden Solstrand var bortreist i hele tidsrommet som var aktuelt for oss. Selv bor vi i Trondheim, og har bare begrensede muligheter til å reise til Sørlandet på bestemte tidspunkt.

I vårt innspill i høringsrunden skisserte vi tre forslag til tiltak på egen eiendom, som alle ble tatt med i forslaget til verneplan. Av de tre tiltakene vi foreslo, er det nå punkt 3 som er mest påkrevd: Nødvendig restaurering og utbygging av uthus/bod (se vedlagte bilder) for å kunne oppbevare utstyr for tilbakeføring og vedlikehold av kulturlandskapet:

Mellom hytta vår og sjøen (avstanden er ca. 200 m) var landskapet fullstendig gjengrodd da vi overtok ansvaret for Kråketjødna. Vi har forsøkt å ta ned store trær her for å gjenskape det åpne landskapet ut mot Lista fyr. Dette er svært arbeidskrevende – og det krever utstyr og lagringsplass for utstyr. Slik lagringsplass er det dårlig med: Den lille bua med jordgolv (som også inneholder utedo) har i tidens løp delvis mistet taket og mangler en vegg. Vi har satt over et provisorisk bølgeblikktak, men fremdeles er bua åpen – for vær, dyr og folk. Vi trenger et trygt og beskyttet lagringsrom.

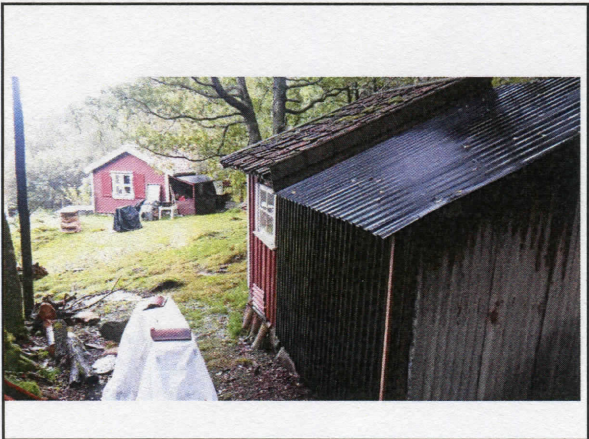
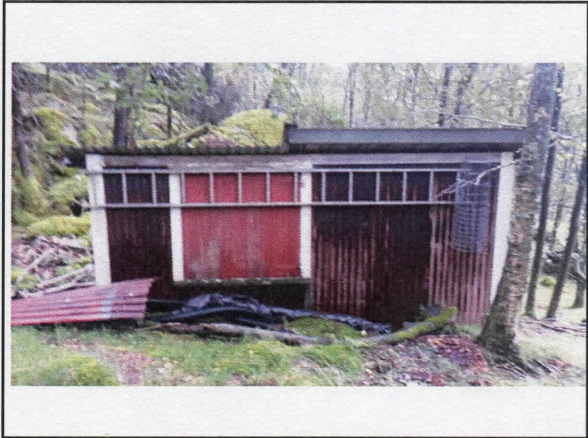
I årene som har gått siden vi hadde kontakt med verneområdeforvalteren, har vi fortsatt å rydde og pleie et stadig større område omkring hytta. De gamle beite- og slåttemarkene begynner å komme frem igjen. Samtidig blir det stadig mer presserende med nødvendig restaurering og utbygging av uthus med utedo. Golvet her er svært dårlig, og kan gi etter. Vi skulle så gjerne ha diskutert og fått realitetsvurdert planene våre for nødvendig restaurering. Mangelen på et trygt og beskyttet lagringssted hindrer oss i å tilbakeføre og ta vare på kulturlandskapet.

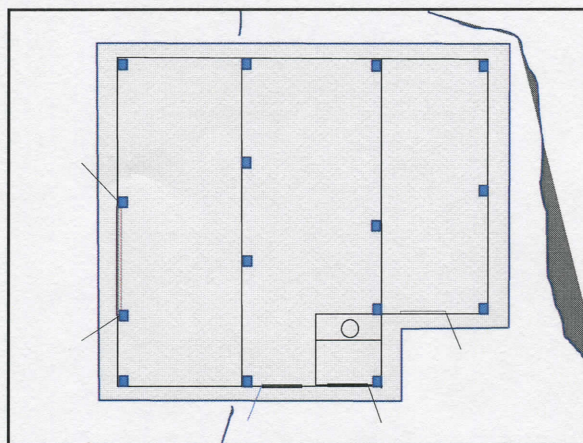
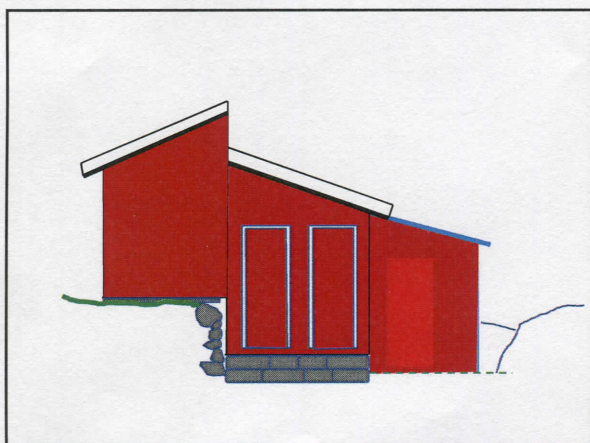
Ville det være mulig å få et møte med deg onsdag 15. september, gjerne tidlig på dagen? Dersom dette ikke er mulig, kunne vi få treffe deg i uke 38 (20. – 24. september)?

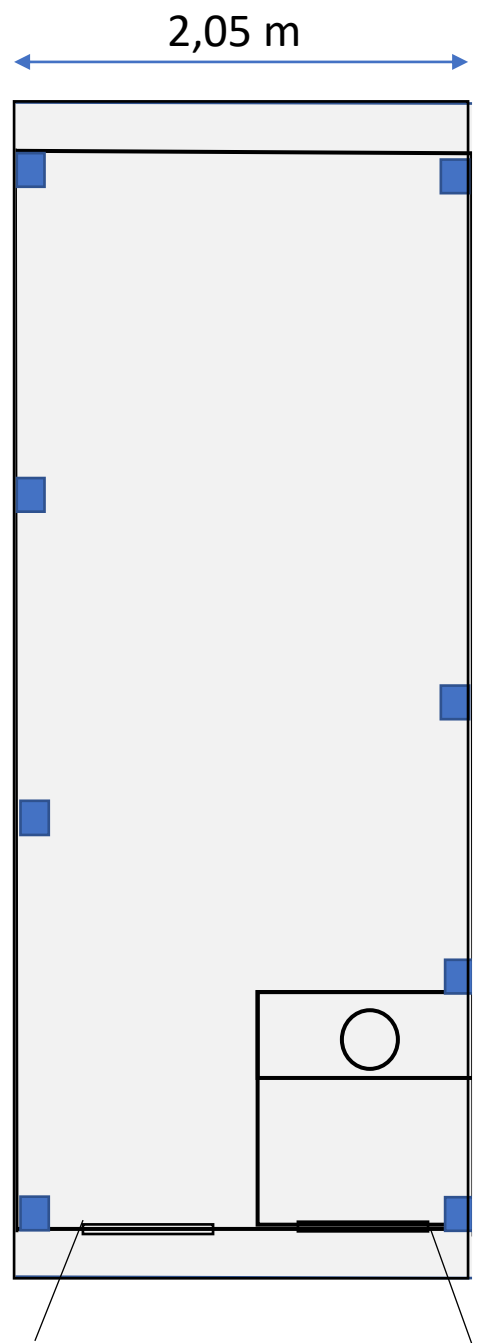
Vennlig hilsen

Jorunn og Jens Hetland
eiere av gnr. 26/21 og gnr. 26/45 på Hidra

Vedlegg: Bilder av nåværende uthus og skisse til mulig restaurert utgave

150

Fra: Jorunn Hetland[jorunn.hetland@hivolda.no]
Sendt: 26.09.2021 18:48:30
Til: Haugen, Jorunn
Kopi: Jens Hetland
Tittel: Oppjusterte skisser til renovering av redskapsbu, Kråketjødna

---

Hei,

Takk for hyggelig befaring på Kråketjødna på Hydra onsdag 22. september 2021. Etter innspill på befaringen har vi nå revidert den tidligere skissen vår (se vedlegg 1-3). Disse vedleggene erstatter tidligere innsendt skisse.

Vedlegg 1 viser bua med utedo, slik denne er i dag. Vi søker med dette primært om utviding av bua som vist i vedlegg 2. Vi har her justert bredden på tidligere innsendt forslag om utvidelse mot sør fra ca. 2 m til 1,60 m. Vi har tatt bort veggene, slik at denne delen bare vil bestå av et halvtak for vedlagring, beskyttet av en brystning for å hindre at villsauene tar seg inn.

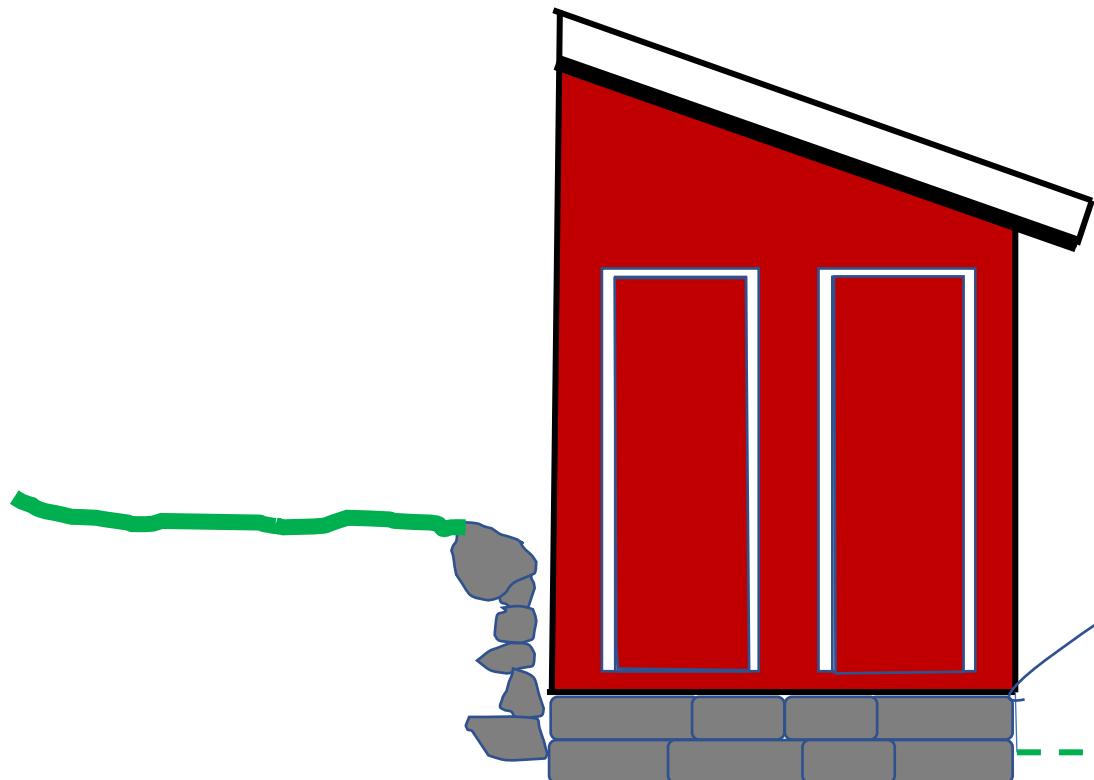
Dersom dette oppfattes som for stort, kan vi (sekundært) tenke oss å droppe halvtaket og brystningen mot sør og bare utvide mot nord (vedlegg 3).

Vi ser frem til en avgjørelse så snart som mulig.

Vennlig hilsen

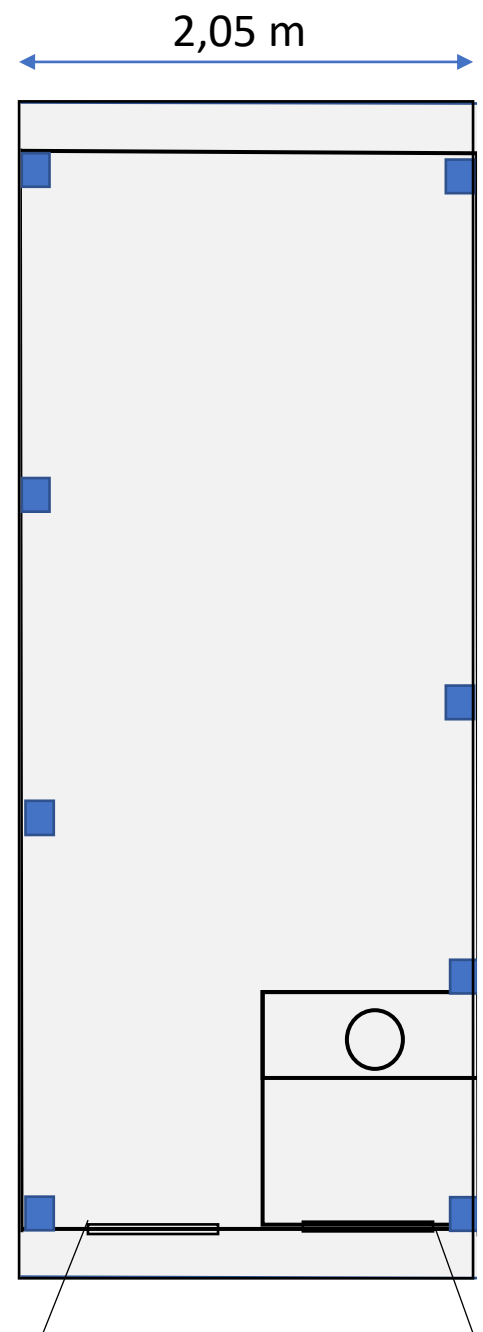
Jorunn og Jens Hetland

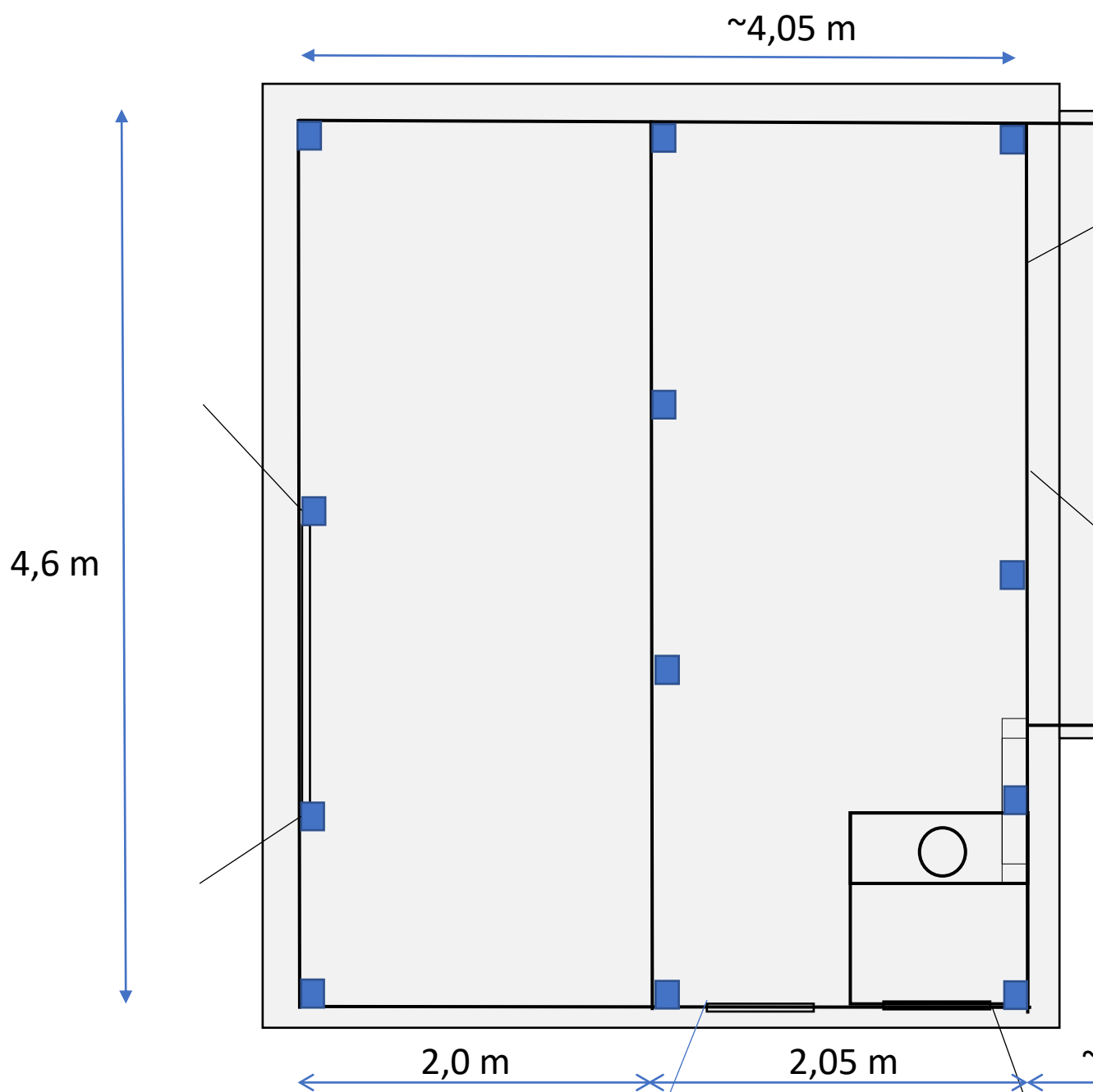
Dagens uthus på Kråketjødna (fra

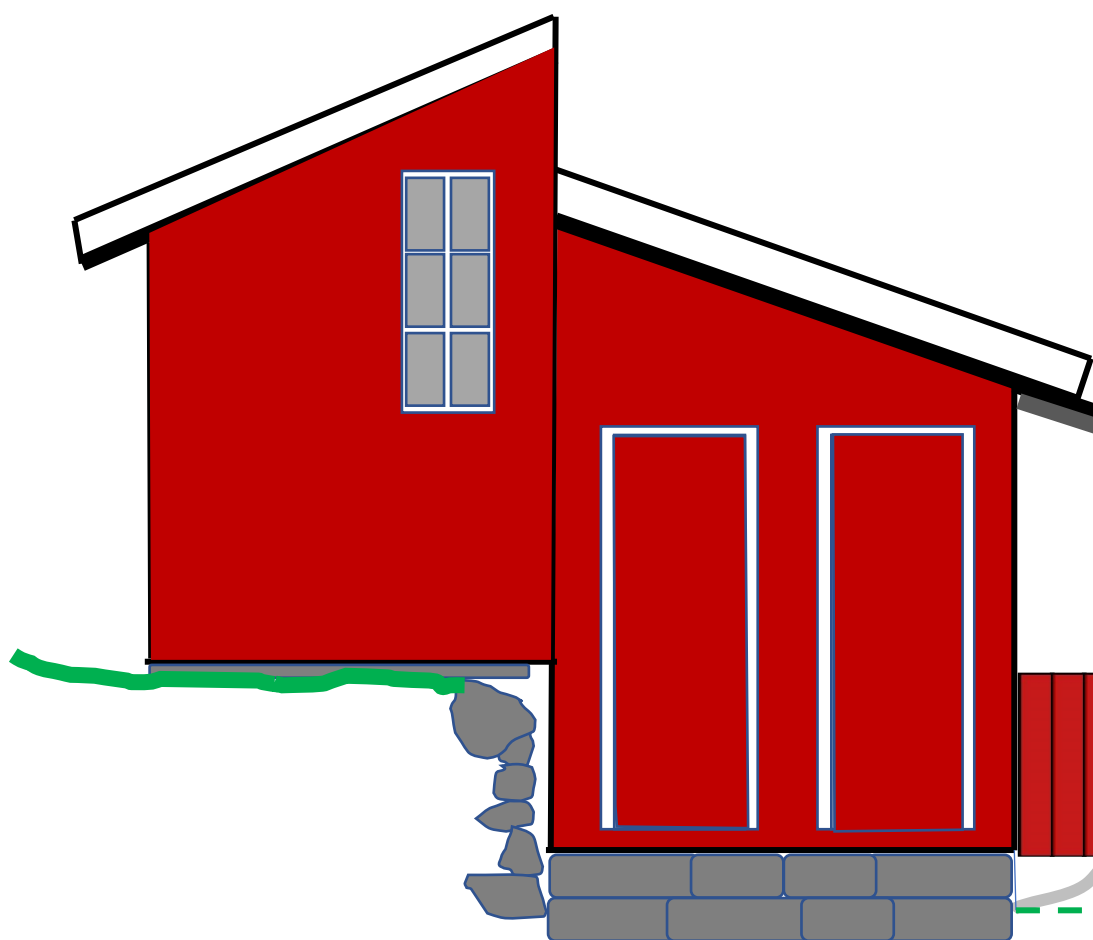
Grunnriss av eksisterende uthus slik det står i dag og slik det ble bygget rundt 1940.

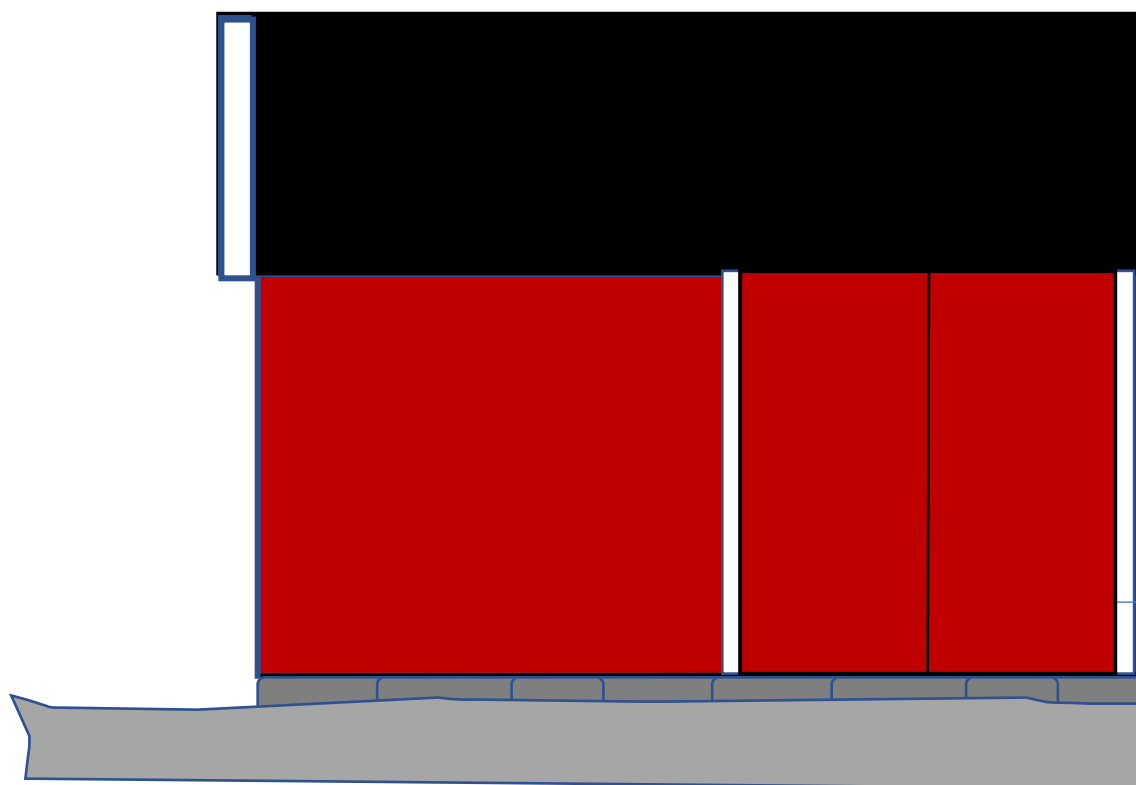
26.09.2021

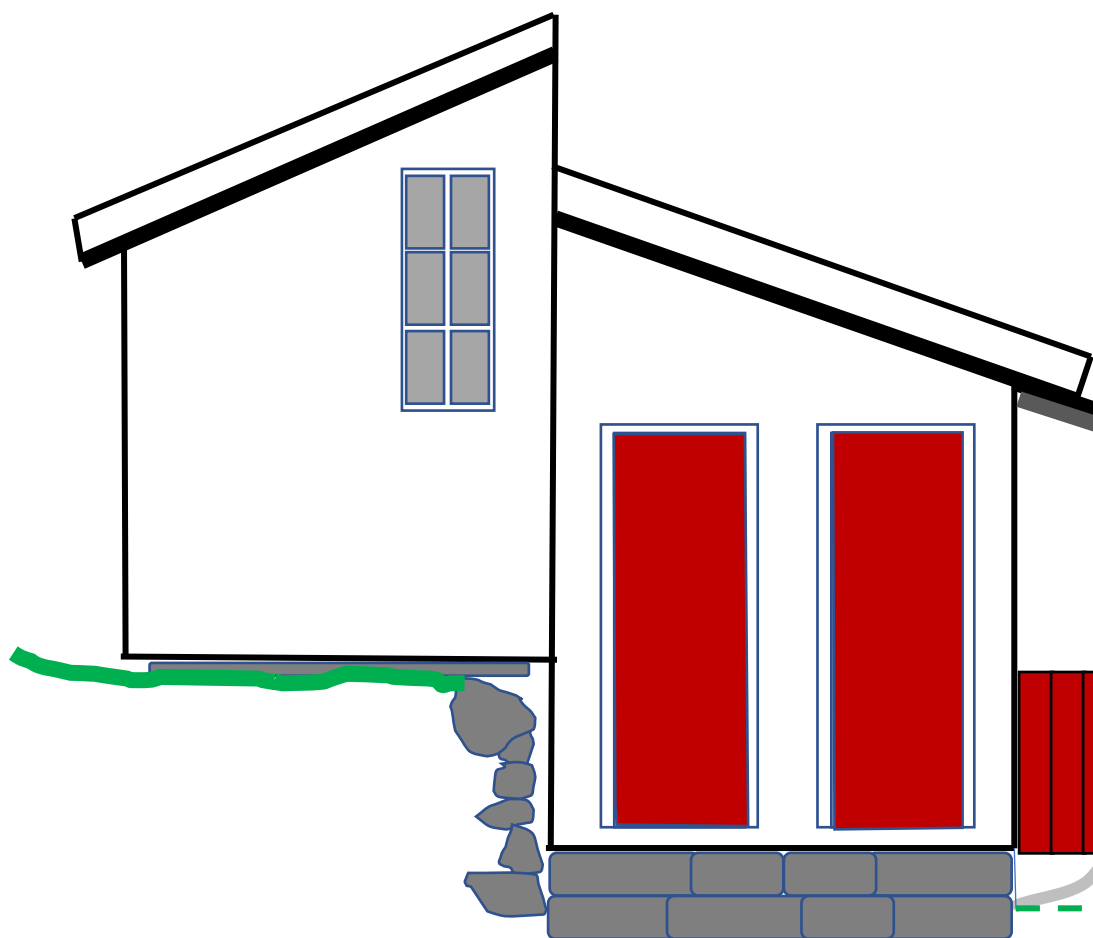
Forslag til tilbygg på uthus på Kråketjødna - Førstepri

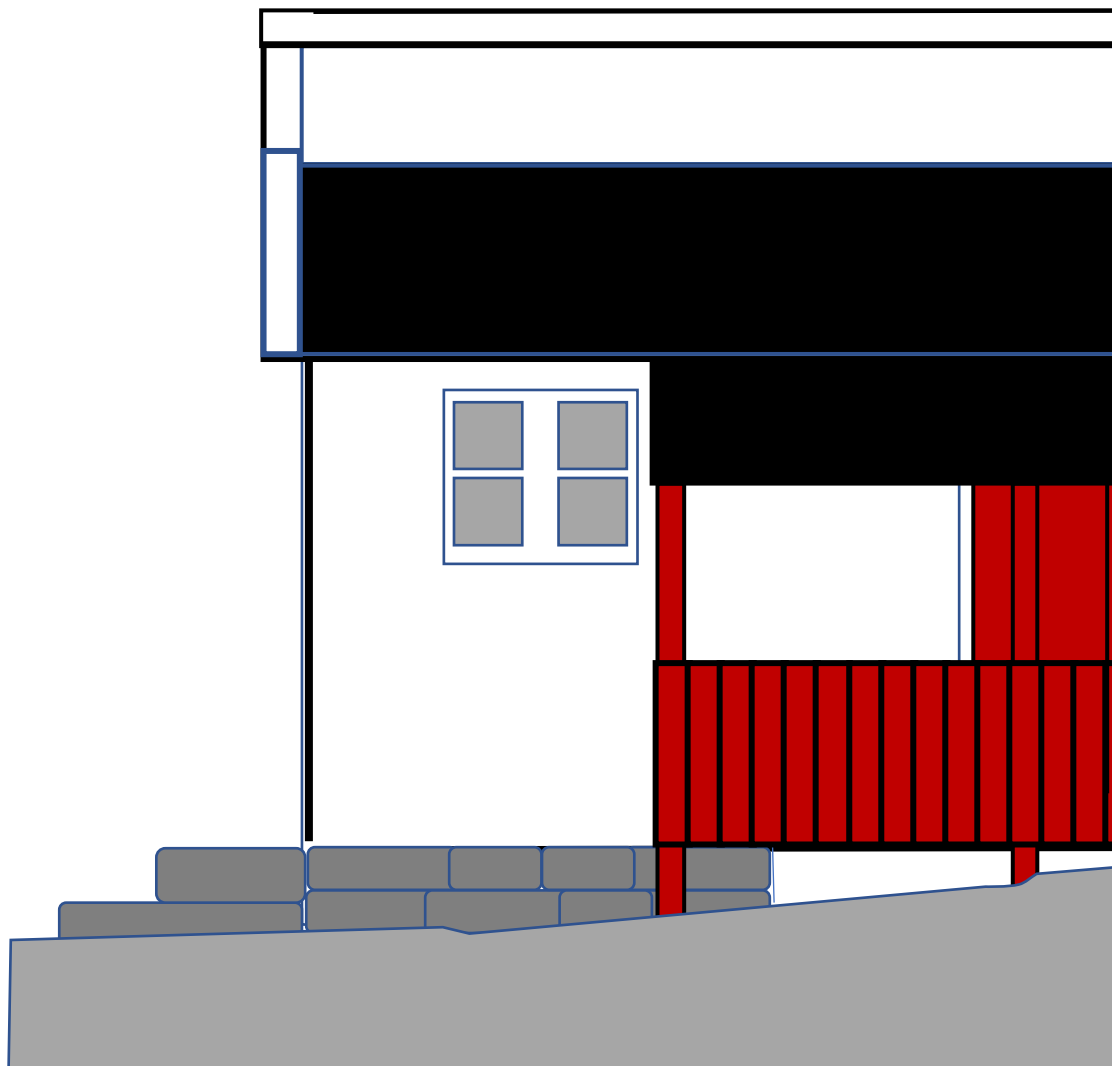

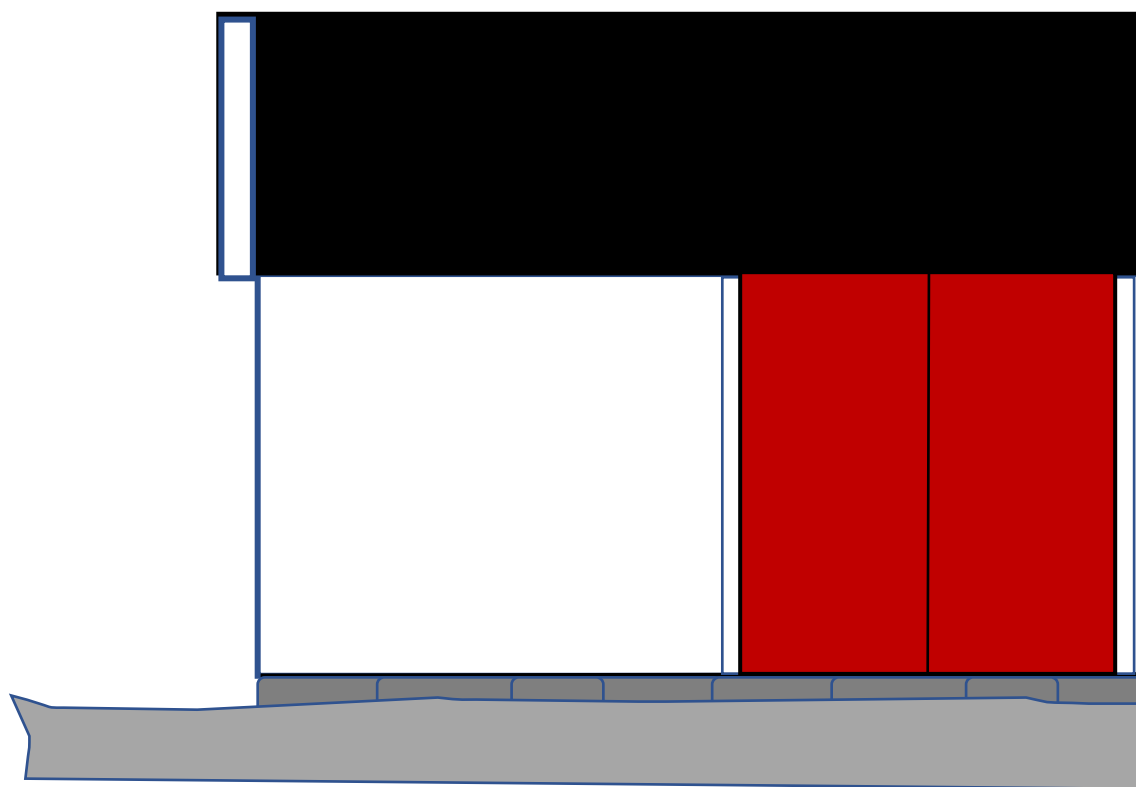
**Forslag til fasade med tak og halvtak mot øst.
Do-vinduet restaureres med to fag adskilt med midtstolpe med gjenbruk av eksisterende glass. Fremste fag (venstre side) gir dagslys til do mens indre fag (høyre side) gir dagslys til boden i henhold til opprinnelig løsning.**

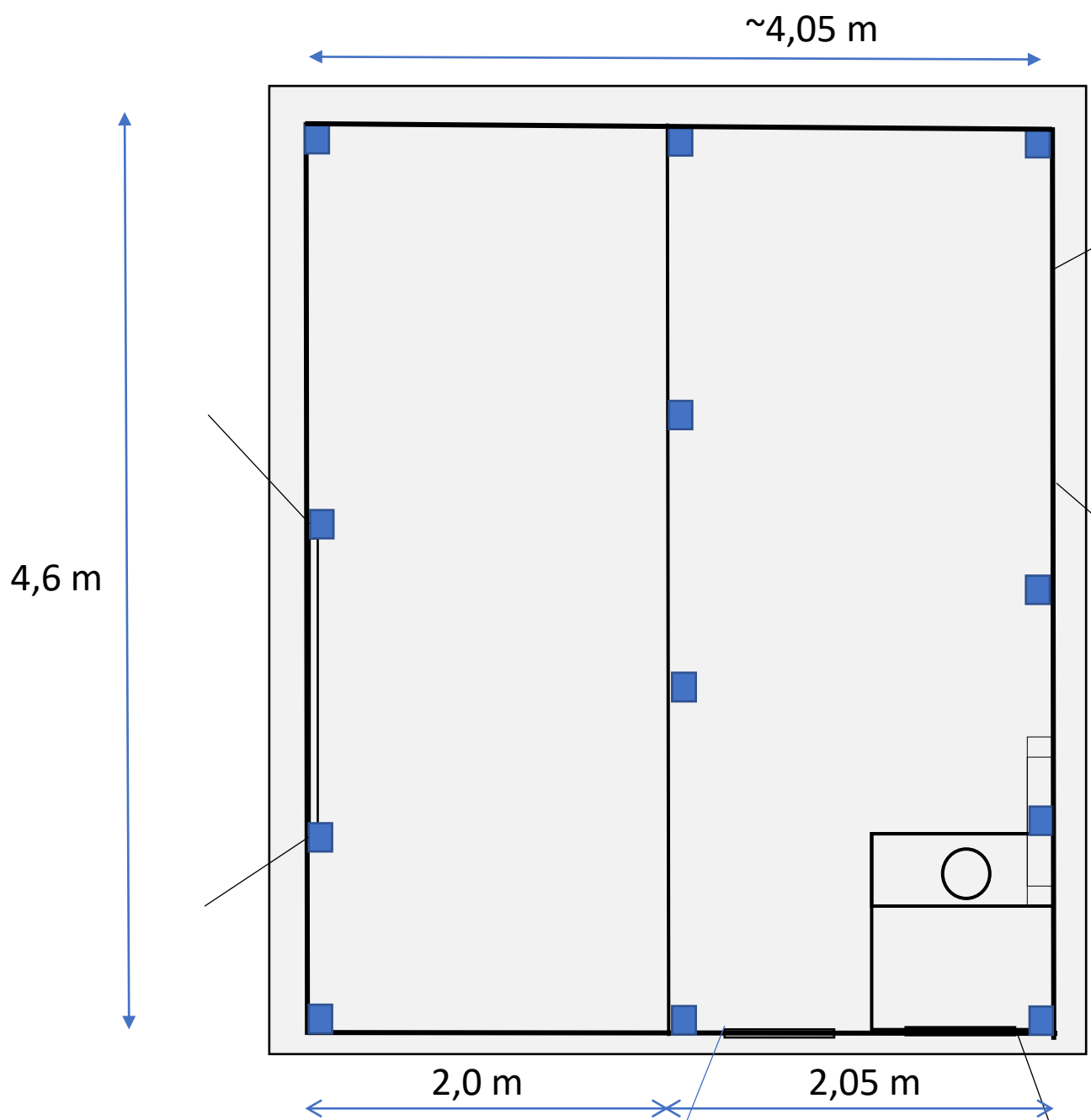

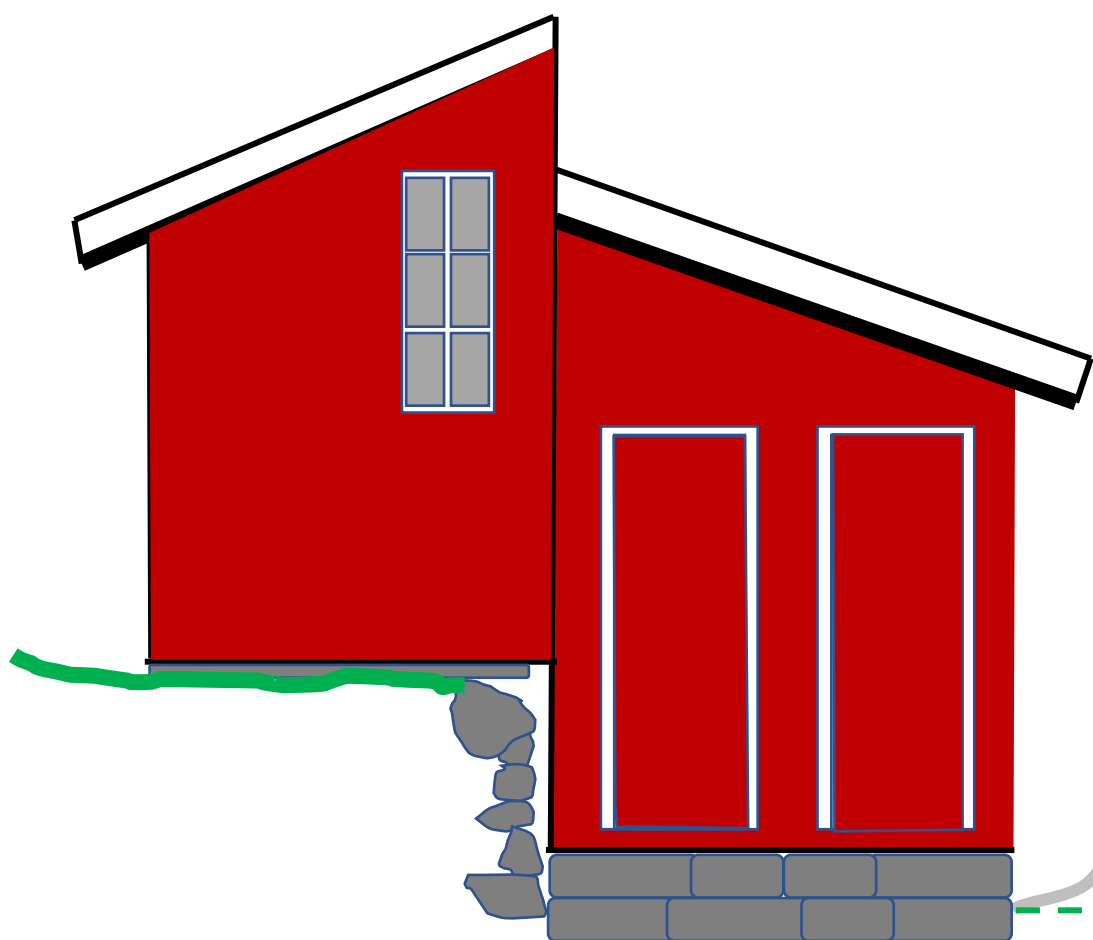

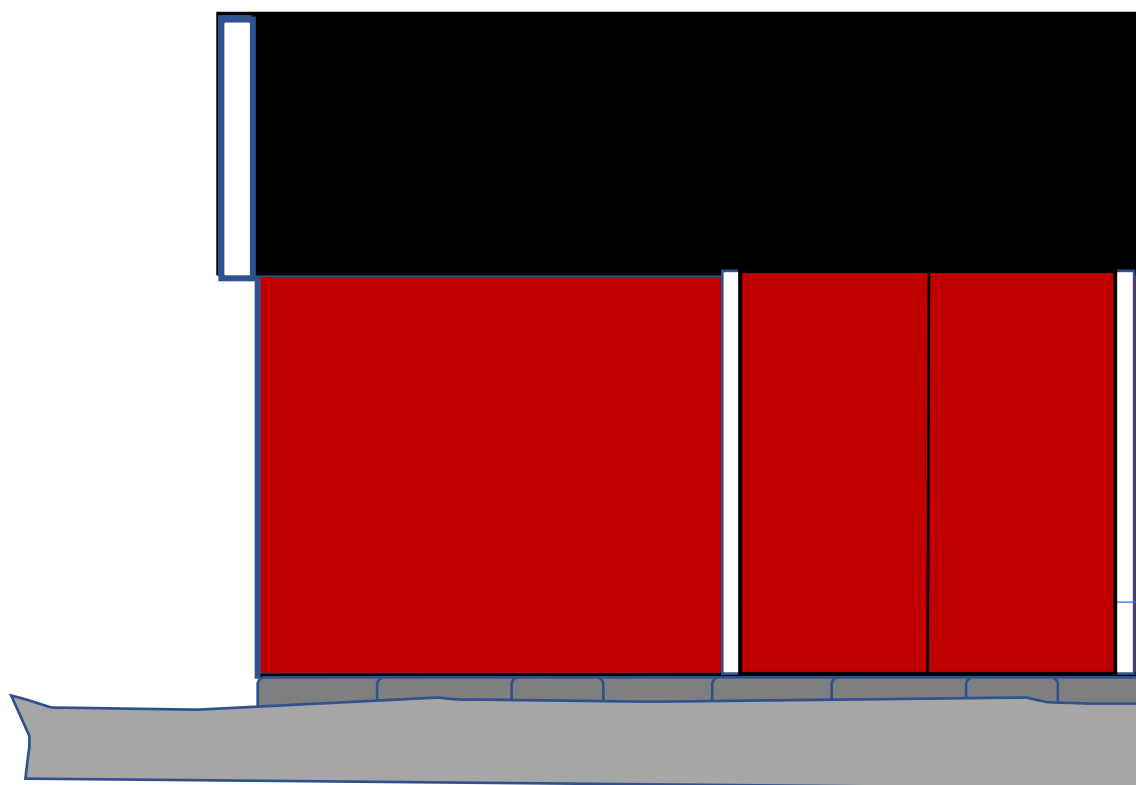
26.09.2021

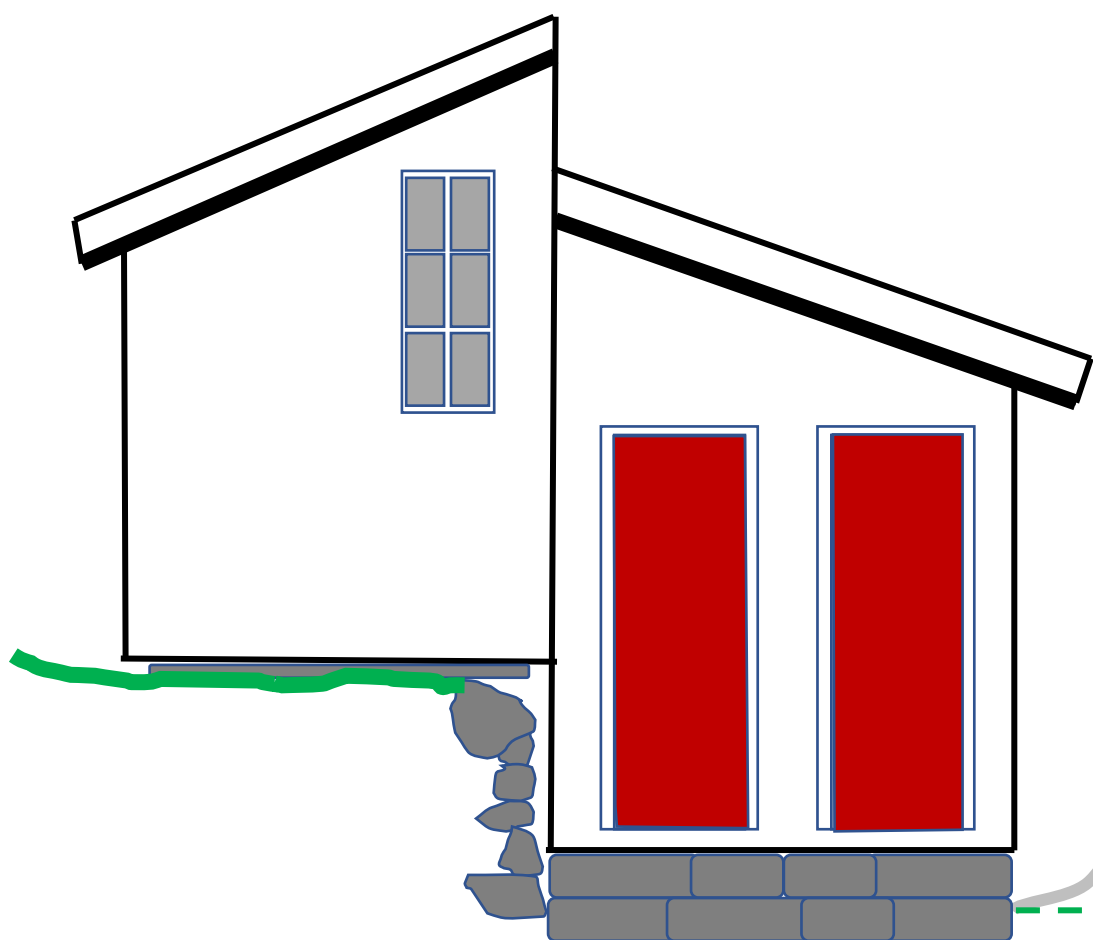
Forslag til tilbygg på uthus på Kråketjødna - Andrepri

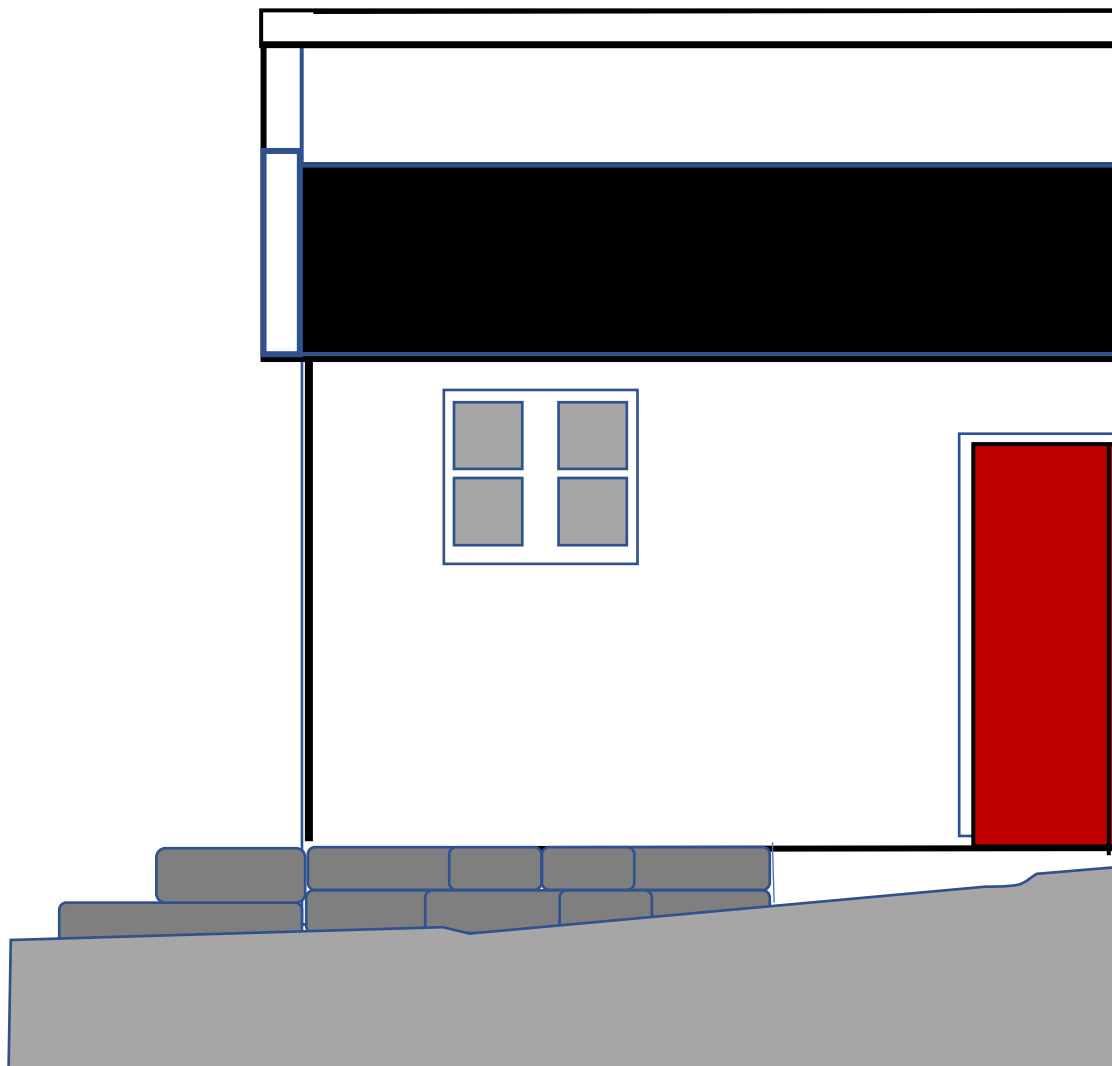

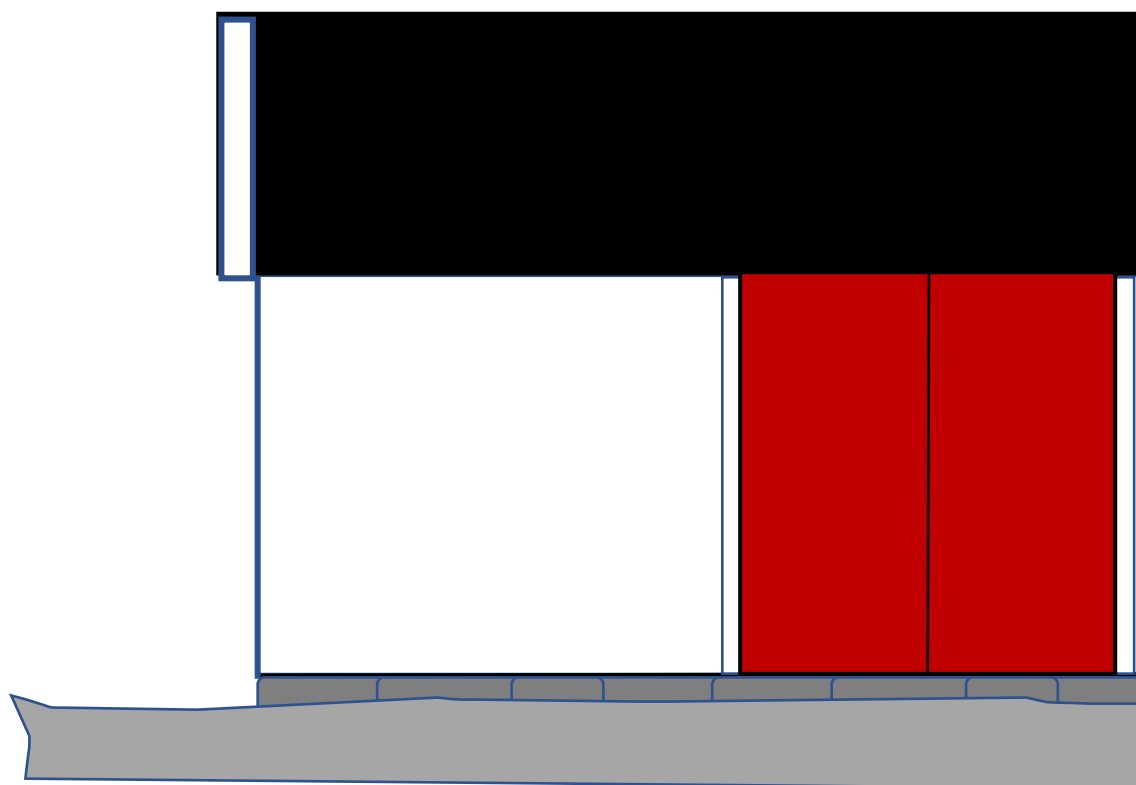
**Forslag til fasade med tak og halvtak mot øst.
Do-vinduet restaureres med to fag adskilt med midtstolpe med gjenbruk av eksisterende glass. Fremste fag (venstre side) gir dagslys til do mens indre fag (høyre side) gir dagslys til boden i henhold til opprinnelig løsning.**

**Verneområdestyret for
Oksøy-Ryvingen og
Flekkefjord
landskapsvernområder**

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2020/5696-0

Saksbehandler: Jorunn Haugen

Dato: 10.12.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret ORF	68/21	16.12.2021

Saksframlegg - Søknad om forlenget dispensasjon til test-merde ved Breidlibukt - Nekkar ASA

Vedlegg:

- 1 Saksdokumenter - Tidligere vedtak av VORF, søknad fra Nekkar og brev fra Miljødirektoratet om avslag på søknad om anlegg for levende lagring av Torsk i Breidlibukt

Forvalters innstilling

Verneområdestyret avslår med hjemmel i verneforskriften for Flekkefjord landskapsvernområde § 3 punkt 1.3 i, søknaden om forlenget dispensasjon til test-merde ved Breidlibukt.

Saksopplysninger

Nekkar ASA fikk i styremøte datert 11. august 2020 innvilget følgende dispensasjon av verneområdestyret:

Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområde gir med hjemmel i Forskrift for Flekkefjord landskapsvernområde § 3-1.3 bokstav (i) dispensasjon fra verneforskriften for å etablere en nedskalert test-merde og sjøkabel i tråd med plassering som vist i søknad.

Dispensasjon gis med følgende vilkår:

1. Merden skal ikke være særlig synlig på sjøoverflaten.
2. Dispensasjon er midlertidig og gjelder inntil 1. oktober 2021.

Nekkar ASA søkte i brev datert 28. april 2021 om en forlenget dispensasjon til tiltaket. Det gis blant annet følgende begrunnelse for ønske om forlengelse:

Grunnen til at vi ønsker mer tid på lokasjon er at fremdriften på lokasjon har blitt veldig utsatt, dette på grunn av leveranser for utstyr som kom altfor sent. Vi skulle hatt systemet oppe å gå i 2020 og ser at vi ikke klarer dette før i juni i år, da føler vi at vi får for lite tid til testen som sirkulasjons enheter og andre ting.

Anlegget er samlokalisert med Hidra Fiskemottaks planlagte anlegg for levende lagring av torsk. Anlegget er konstruert med en PA ring på ca. 30 meter i diameter og har samme høyder som Hidra fiskemottak sitt anlegg som ligger ca. 1 meter og 20 cm over vannoverflata, samt rekkverk på ca. 60 cm.

Søknaden om forlenget dispensasjon til test-merde ved Breidlibukt i Flekkefjord landskapsvernområde ble behandlet i styremøte den 3. juni 2021, hvor det under styrets behandling ble lagt inn forslag om å utsette saken i påvente av endelig avgjørelse av styresak 24/21 den 26. april 2021 (Miljødirektoratets endelige klagesaksbehandling av sak - Hidra fiskemottak om levende lagring av torsk ved Breidlibukt - Flekkefjord landskapsvernområde). Styrets vedtak ble at saken utsettes til neste styremøte.

Verneområdestyret har mottatt endelig avgjørelse i styresak 24/21, hvor Miljødirektoratet har fattet vedtak om å endre verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder sitt vedtak. Søknaden om etablering av anlegg for levendelagring av torsk i Breidlibukt i Flekkefjord landskapsvernområde ble avslått. Verneområdeforvalter tar derfor opp saksframlegget til søknad om forlenget dispensasjon til test-merde ved Breidlibukt opp på nytt.

Juridisk grunnlag

Forskrift for Flekkefjord landskapsvernområde i Flekkefjord kommune, Vest-Agder. FOR-2005-03-11-225. Flekkefjord landskapsvernområde ble vernet 11. mars 2005.

Formålet med Flekkefjord landskapsvernområde er å ta vare på et representativt og særpreget landskap med åpne sjøflater, urørt skjærgård og mektig kysthei, samt å sikre områder som er viktig for biologisk mangfold, truede og sårbare plante- og dyrearter, og et variert kulturlandskap med fornminner og nyere tids kulturminner.

Etter § 3 punkt 1.1 er området vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter. Med de unntak som følger av punkt 1.2 og 1.3 i forskriften er det forbud mot inngrep og tiltak som oppføring, ombygging og riving av bygninger, brygger, moloer, broer og andre anlegg, veibygging, bergverksdrift, graving, påfylling av masse, boring og sprenging, uttak og fjerning av stein, mineraler eller fossiler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, planting, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av turveier og stier, opplag av båter, utplassering av havbruksanlegg, husbåter og andre flytende innretninger. Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Opplistingen er ikke uttømmende.

Forvaltningsmyndigheten kan etter § 3 punkt 1.3 i, gi tillatelse til etablering av havbruksanlegg uten installasjon på land og særlig synlig anlegg på sjøoverflaten.

For alle saker som berører naturmangfold følger det av naturmangfoldloven § 7 at prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved

utøving av offentlig myndighet.

Miljødirektoratets endelige klagesaksbehandling av sak - Hidra fiskemottak om levende lagring av torsk ved Breidlibukt - Flekkefjord landskapsvernområde, datert 14. april 2021 og 8. oktober 2021.

Vurdering

Ettersom Nekkars anlegg er samlokalisert med Hidra fiskemottak sitt anlegg, så må det nevnes at det er gitt et endelig avslag på Hidra fiskemottak sitt anlegg gjennom Miljødirektoratets klagebehandling, datert 14. april 2021 og 8. oktober 2021. Flere av momentene i disse sakene er relevant også i denne saken i forhold til plassering av anlegget ved Breidlibukt og at anleggene er relativ lik i synlighet i landskapet. Tidligere verneområdeforvalter var på befaring av anleggene høsten 2020, da begge anleggene var kommet opp.

I dispensasjon fra 11. august 2020 så er det stilt et vilkår at merden ikke skal være særlig synlig i overflaten. Etter befaring og de faktiske størrelsene på høyde som anlegget har i dag er det vanskelig å se at anlegget oppfyller vilkåret i dispensasjonen. Dispensasjonen som ble gitt den gang var litt begrenset utredet og det burde i større grad vært hensyntatt de vurderingene som er gjort i forvaltningsplanen i forhold til lokalisering mellom Rasvåg og Stø.

Denne saken skal behandles som et nytt anlegg i henhold til § 3 punkt 1.3 i for Flekkefjord landskapsvernområde.

Det foreligger noen føringer i forvaltningsplan fra 2010 for Flekkefjord landskapsvernområde i henhold til saker om havbruk. Følgende er blant annet nevnt på side 31 som er relevant for denne saken:

«Søknader om nye anlegg vil bli vurdert opp mot urørthetspreget i området og om de aktuelle innretningene er egnet til vesentlig å ville forstyrre landskapsbildet, være til ulempe for friluftsliv eller biologisk mangfold.

Anlegg som innebærer bygning eller installasjon på land, vil som regel stride mot verneformålet og dermed ikke kvalifisere for dispensasjon.

Skjærgårdslandskapet mellom Rasvåg og Stø framstår som et sammenhengende uberørt landskap som er særlig sårbart for anlegg og installasjoner. I dette området vil det være vanskelig å få inn nye anlegg. I andre deler av landskapsvernområde der de negative virkningene på landskapet er små og viktige områder for biologisk mangfold og sårbare arter ikke er berørt, kan det være aktuelt å gi tillatelse til nye anlegg».

I henhold til naturmangfoldloven bør virksomheter som kan skade naturmangfold/landskap primært plasseres utenfor landskapsvernområdet. Noe av bakgrunnen for at anlegget ønskes plassert innenfor var på bakgrunn av samlokalisering med Hidra fiskemottak sitt anlegg for blant annet oppnå samdriftsfordeler. Nå er det gjennom klagesaksbehandling stadfestet at det med all sannsynlighet ikke blir noe anlegg for Hidra fiskemottak i dette området.

I forhold til verneforskriften og forvaltningsplan er at ved eventuell nye anlegg så er det et krav om at anlegget ikke skal være særlig synlig på sjøoverflaten. Ved en eventuell dispensasjon til nytt anlegg så skal det vurderes om anlegget vil forstyrre landskapsbildet og urørthetspreget i området. Det er også sagt at Skjærgårdslandskapet mellom Rasvåg og Stø framstår som et sammenhengende uberørt

landskap som er særlig sårbart for anlegg og installasjoner. I dette området vil det være vanskelig å få inn nye anlegg.

Gjennom klagesaksbehandling datert 14. april 2021 sier Miljødirektoratet følgende om Hidra fiskemottak som har tilsvarende høyder og landskapsvirkninger:

«Miljødirektoratet legger ut fra beskrivelse av anlegget og vedlagte bilder til grunn at installasjonene vil synes godt i sjøoverflaten og i det landskapet som anlegget befinner seg i. Breidlibukt befinner seg i skjærgårdslandskapet mellom Rasvåg og Stø. Her finnes det ikke noen tekniske installasjoner, brygger eller veier. En installasjon som den omsøkte vil etter vår vurdering påvirke landskapet og stride mot verneformålet som blant annet er å ivareta et representativt og særpreget landskap med åpne sjøflater og urørt skjærgård. En tillatelse på omsøkte sted vil dessuten være i strid med klare føringer i verneplanprosessen og med retningslinjer gitt i forvaltningsplanen».

Gjennom klagesaksbehandling datert 8. oktober 2021 sier Miljødirektoratet følgende om Hidra fiskemottak sin reviderte søknad:

«Ifølge den nye søknaden skal rekkverket fjernes og merking (bøyer) tilpasses i farger og få redusert lys-setting. Anlegget vil da framstå noe mindre synlig enn det var ved tidligere søknads- og klagebehandling. Det vil slik direktoratet vurderer det likevel være godt synlig. De nærliggende områdene på land er bratte og anlegget vil være godt synlig på vannoverflaten over et stort område.

Både verneplanprosessen og forvaltningsplanen omtaler skjærgårdslandskapet mellom Rasvåg og Stø, området hvor Breidlibukt ligger. Her er det ingen tekniske installasjoner, brygger eller veier. En tillatelse på omsøkte sted vil derfor virke vesentlig inn på landskapets karakter, og vil være i strid med klare føringer i verneplanprosessen og med retningslinjer gitt i forvaltningsplanen.

Retningslinjene i forvaltningsplanen sier blant annet at nye oppdrettsanlegg skal vurderes opp mot områdets urørthet. Området mellom Rasvåg og Stø omtales som særlig sårbart for anlegg og installasjoner og det skal føres en restriktiv linje med å få etablert nye anlegg her. Et havbruksanlegg vil påvirke landskapet her, og vil medføre at området er mindre urørt. Vilkårene for å gi dispensasjon etter verneforskriften § 3 punkt 1.3 bokstav i) er derfor ikke oppfylt.

Mange av de vurderinger og avveiinger som vi har foretatt i denne sak, er de samme som ved vår forrige klagebehandling. Det vises derfor til vårt vedtak datert 14.04.2021 for en mer utfyllende begrunnelse».

Verneområdeforvalter oppsummerer at tiltaket vil påvirke urørthetspreget i området og forstyrre landskapsbilde i et område, som en skal være restriktiv til nye tiltak. Det anbefales søker å finne andre bedre egnete områder for å ha et slik test-anlegg. Verneområdeforvalter anbefaler derfor verneområdestyret å avslå søknaden, da det er i strid med verneforskriften og verneformålet for Flekkefjord landskapsvernområde.

**Verneområdestyret for
Oksøy-Ryvingen og
Flekkefjord
landskapsvernområder**

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Kontakt
Sentralbord +47 37 01 75 00
Direkte 370 17 843
sfagpost@statsforvalteren.no

NEKKAR ASA
Andøyfaret 31
4623 KRISTIANSAND S

Saksbehandler Ronny Skansen

Vår ref. 2020/5696 - 432.2

Dato 04.06.2021

Melding om vedtak - Flekkefjord landskapsvernområde - Søknad om forlenget dispensasjon til test-merde ved Breidlibukt - Nekkar ASA

Med vennlig hilsen

Ronny Skansen
Verneområdeforvalter

Kopi til:

Statens naturoppsyn
STATSFORVALTEREN I AGDER
FLEKKEFJORD KOMMUNE

Kirkeveien 32 4580 LYNGDAL
Postboks 504 4804 ARENDAL
Kirkegaten 50 4400 FLEKKEFJORD

Arkivsaksnr: 2020/5696-0

Saksbehandler: Ronny Skansen

Dato: 23.05.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret ORF	34/21	03.06.2021

Flekkefjord landskapsvernområde - Søknad om forlenget dispensasjon til test-merde ved Breidlibukt - Nekkar ASA

Forvalters innstilling

Verneområdestyret avslår med hjemmel i verneforskriften for Flekkefjord landskapsvernområde § 3 punkt 1.3 i, søknaden om forlenget dispensasjon til test-merde ved Breidlibukt.

Saksprotokoll i Verneområdestyret ORF - 03.06.2021

Styrets behandling

Forslag om å utsette saken i påvente av endelig avgjørelse av styresak 24/21 den 26.04.2021

Styrets vedtak – enstemmig

Saken utsettes til neste styremøte

Saksopplysninger

Nekkar ASA fikk i styremøte datert 11.08.2020 innvilget følgende dispensasjon av verneområdestyret:

Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområde gir med hjemmel i Forskrift for Flekkefjord landskapsvernområde § 3-1.3 bokstav (i) dispensasjon fra verneforskriften for å etablere en nedskalert test-merde og sjøkabel i tråd med plassering som vist i søknad.

Dispensasjon gis med følgende vilkår:

1. Merden skal ikke være særlig synlig på sjøoverflaten.
2. Dispensasjon er midlertidig og gjelder inntil 1. oktober 2021.

Nekkar ASA søker nå om en forlenget dispensasjon i brev datert, 28.04.2021. Det gis blant annet følgende begrunnelse for ønske om forlengelse: *Grunnen til at vi ønsker mer tid på lokasjon er at fremdriften på lokasjon har blitt veldig utsatt, dette på grunn av leveranser for utstyr som kom altfor sent. Vi skulle hatt systemet oppe å gå i 2020 og ser at vi ikke klarer dette før i juni i år, da føler vi at vi får for lite tid til testen som sirkulasjons enheter og andre ting.*

Anlegget er samlokalisert med Hidra Fiskemottaks planlagte anlegg for levende lagring av torsk.

Anlegget er konstruert med en PA ring på ca. 30 meter i diameter og har samme høyder som Hidra fiskemottak sitt anlegg som ligger ca. 1 meter og 20 cm over vannoverflata, samt rekkverk på ca. 60 cm.

Juridisk grunnlag

Forskrift for Flekkefjord landskapsvernområde i Flekkefjord kommune, Vest-Agder. FOR-2005-03-11-225. Flekkefjord landskapsvernområde ble vernet 11. mars 2005.

Formålet med Flekkefjord landskapsvernområde er *å ta vare på et representativt og særpreget landskap med åpne sjøflater, urørt skjærgård og mektig kysthei, samt å sikre områder som er viktig for biologisk mangfold, truede og sårbare plante- og dyrearter, og et variert kulturlandskap med fornminner og nyere tids kulturminner.*

Etter § 3 punkt 1.1 er området vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter. *Med de unntak som følger av punkt 1.2 og 1.3 i forskriften er det forbud mot inngrep og tiltak som oppføring, ombygging og riving av bygninger, brygger, moloer, broer og andre anlegg, veibygging, bergverksdrift, graving, påfylling av masse, boring og sprenging, uttak og fjerning av stein, mineraler eller fossiler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, planting, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av turveier og stier, opplag av båter, utplassering av havbruksanlegg, husbåter og andre flytende innretninger. Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Opplistingen er ikke uttømmende.*

Forvaltningsmyndigheten kan etter § 3 punkt 1.3 i, gi tillatelse til: *Etablering av havbruksanlegg uten installasjon på land og særlig synlig anlegg på sjøoverflaten.*

For alle saker som berører naturmangfold følger det av naturmangfoldloven § 7 at prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet.

Miljødirektoratets endelige klagesaksbehandling av sak - Hidra fiskemottak om levende lagring av torsk ved Breidlibukt - Flekkefjord landskapsvernområde, datert 14.04.2021.

Vurdering

Ettersom Nekkars anlegg er samlokalisert med Hidra fiskemottak sitt anlegg, så må det nevnes at det er gitt et endelig avslag på Hidra fiskemottak sitt anlegg gjennom Miljødirektoratets klagebehandling, datert 14.04.2021. Flere av momentene i den saken er relevant også i denne saken i forhold til plassering av anlegget ved Breidlibukt og at anleggene er relativ lik i synlighet i landskapet. Verneområdeforvalter var på befaring av anleggene høsten 2020, da begge anleggene var kommet opp.

I dispensasjon fra 11.08.2020 så er det stilt et vilkår at merden ikke skal være særlig synlig i overflaten. Etter befaring og de faktiske størrelsene på høyde som anlegget har i dag er det vanskelig å se at anlegget oppfyller vilkåret i dispensasjonen. Dispensasjonen som ble gitt den gang var litt begrenset utredet og det burde i større grad vært hensyntatt de vurderingene som er gjort i forvaltningsplanen i forhold til lokalisering mellom Rasvåg og Stø.

Denne saken skal behandles som et nytt anlegg i henhold til § 3 punkt 1.3 i for Flekkefjord landskapsvernområde.

Det foreligger noen føringer i forvaltningsplan fra 2010 for Flekkefjord landskapsvernområde i henhold til saker om havbruk. Følgende er blant annet nevnt på side 31 som er relevant for denne saken:

Søknader om nye anlegg vil bli vurdert opp mot urørthetspreget i området og om de aktuelle innretningene er egnet til vesentlig å ville forstyrre landskapsbildet, være til ulempe for friluftsliv eller biologisk mangfold.

Anlegg som innebærer bygning eller installasjon på land, vil som regel stride mot verneformålet og dermed ikke kvalifisere for dispensasjon.

Skjærgårdslandskapet mellom Rasvåg og Stø framstår som et sammenhengende uberørt landskap som er særlig sårbart for anlegg og installasjoner. I dette området vil det være vanskelig å få inn nye anlegg. I andre deler av landskapsvernområde der de negative virkningene på

landskapet er små og viktige områder for biologisk mangfold og sårbare arter ikke er berørt, kan det være aktuelt å gi tillatelse til nye anlegg.

I henhold til naturmangfoldloven bør virksomheter som kan skade naturmangfold/landskap primært plasseres utenfor landskapsvernområdet. Noe av bakgrunnen for at anlegget ønskes plassert innenfor var på bakgrunn av samlokalisering med Hydra fiskemottak sitt anlegg for blant annet oppnå samdriftsfordeler. Nå er det gjennom klagesaksbehandling stadfestet at det med all sannsynlighet ikke blir noe anlegg for Hydra fiskemottak i dette området.

I forhold til verneforskriften og forvaltningsplan er at ved eventuell nye anlegg så er det et krav om at anlegget ikke skal være særlig synlig på sjøoverflaten. Ved en eventuell dispensasjon til nytt anlegg så skal det vurderes om anlegget vil forstyrre landskapsbildet og urørthetspreget i området. Det er også sagt at Skjærgårdslandskapet mellom Rasvåg og Stø framstår som et sammenhengende uberørt landskap som er særlig sårbart for anlegg og installasjoner. I dette området vil det være vanskelig å få inn nye anlegg. Terskelen for å gi tillatelse til et nytt anlegg i dette området skal dermed være veldig høy. Verneområdeforvalter mener selve anlegget slik det er presentert gjennom befaring og opplysninger om høyder at det vil være naturlig å se på som et anlegg som er dominerende i landskapsbildet. Sånn anlegget er presentert er det vanskelig å se for seg at tiltaket kan gis dispensasjon etter § 3 punkt 1.3 i.

Gjennom klagesaksbehandling datert 14.04.2021 sier Miljødirektoratet følgende om Hydra fiskemottak som har tilsvarende høyder og landskapsvirkninger: «Miljødirektoratet legger ut fra beskrivelse av anlegget og vedlagte bilder til grunn at installasjonene vil synes godt i sjøoverflaten og i det landskapet som anlegget befinner seg i. Breidlibukt befinner seg i skjærgårdslandskapet mellom Rasvåg og Stø. Her finnes det ikke noen tekniske installasjoner, brygger eller veier. En installasjon som den omsøkte vil etter vår vurdering påvirke landskapet og stride mot verneformålet som blant annet er å ivareta et representativt og særpreget landskap med åpne sjøflater og urørt skjærgård. En tillatelse på omsøkte sted vil dessuten være i strid med klare føringer i verneplanprosessen og med retningslinjer gitt i forvaltningsplanen.»

Verneområdeforvalter oppsummerer at tiltaket vil påvirke urørthetspreget i området og forstyrre landskapsbilde i et område, som en skal være restriktiv til nye tiltak. Vanskelig er det også å se for seg at anlegget ikke blir særlig synlig på sjøoverflaten. Det anbefales søker å finne andre bedre egnete områder for å ha et slik test anlegg. Verneområdeforvalter anbefaler derfor verneområdestyret å avslå søknaden, da det en er i strid med verneforskriften og verneformålet for Flekkefjord landskapsvernområde.

Informasjon om klagerett

Dette er et enkeltvedtak som kan påklages innen tre uker fra meldingen om vedtaket er mottatt, jf. forvaltningsloven (fvl) § 28. En eventuell klage skal fremsettes skriftlig og sendes

til verneområdestyret. Miljødirektoratet er klageinstans. Parter har med visse unntak rett til innsyn i dokumentene i saken, jf. fvl §§ 18 og 19.

Vedlegg:

- 1 Flekkefjord - Breidlia - Hidra - søknad om forlengelse av testanlegg - nedskalert test-merde – Søknad fra Nekkar ASA datert 28.04.2021
- 2 Søknad Flekkefjord Kommune for utsetting av nedskalert test merde
- 3 Nedskalert_modell_skisse_50x50m_grid
- 4 Melding om vedtak - Flekkefjord landskapsvernområde - dispensasjon fra verneforskriften - søknad om nedskalert test-merde og sjøkabel - Breidlia – Hidra – styresak 11.08.2020
- 5 Breidlibukt - kopi av vedtak - etablering av anlegg til levende lagring av torsk- Klagesaksbehandling av Miljødirektoratet datert 14.04.2021 – etablering av anlegg for levende lagring av torsk ved Breidlibukt.

Fra: Rune Aasheim[rune.aasheim@nekkar.com]
Sendt: 28.04.2021 10:44:08
Til: Postmottak SFAG
Kopi: Mette Harv
Tittel: Flekkefjord, Hidra Lokasjon for test merde

Hei Ronny, takk for hyggelig prat.

Sender som avtalt til deg også en søknad om forlengelse til test anlegg på Breilid (Hidra)
Henvendelsen gjelder referansenummer: 2020/7197-15 hos Kystverket.
Jeg sender med alle vedlegg som var i første søknad

Grunnen til at vi ønsker mer tid på lokasjon er at fremdriften på lokasjon har blitt veldig utsatt, dette på grunn av leveranser for utstyr som kom altfor sent.
Vi skulle hatt systemet oppe å gå i 2020 og ser at vi ikke klarer dette før i Juni i år, da føler vi at vi får for lite tid til testen som sirkulasjons enheter og andre ting.

Kanskje dette har noe å si for deres avgjørelse?

Hvis du lurer på noe er det bare å ringe meg

Mvh
Rune Aasheim
90864301

Rune Aasheim

Manager Projects & Supply Chain | Nekkar AS

Phone: +47 908 64 301

Email: rune.aasheim@nekkar.com

Visit: Andøyfaret 31, 4623 Kristiansand, Norway

www.nekkar.com

Flekkefjord Kommune v/ Hans Egill Berven og Terje Åmot**Søknad om å få sette nedskalert merde i sjøen**

Nekkar ASA søker herved om å få sette ut i sjøen en nedskalert test merde i sjøen ved Breilid, (ved siden av Hidra Fiskemottak sine 12x12 meter merder til Torsk), dette er kun til test og det skal testes pumper, pose, sensorer og regulering. Det skal ikke være fisk i merden.

Søker også om å få leie 50m2 på land ved Fiskelaget Sør (Kirkehavn)

Testen vil vare til neste sommer.

Vi har en avtale med Hidra Fiskemottak at de kan ha ettersyn på prosjekt.

- Kontaktperson Hidra Fiskemottak:
- Ivar Larsen Fedje
- Telefon: 954 23 950
- Epost: ivar@hidrafiskemottak.no

Andre samarbeids partnere vi jobber med i Flekkefjord:

- Fiskelaget sør, Arbeids båt og mannskap (Alf Erik Ulland)
- Mørenot Aquaculture, til forankring
- IPC AS, til flytebrygger (Jan Rune Åsly)
- Flekkefjord Elektro, til Byggestrøm
- Tratec Flekkefjord, til Byggestrøm
- Flekkefjord Kommune, Lagring av materiell ved Fiskelaget Sør
- Øyna Sjøtransport, til transport for lodd til fortøyninger.

Håper at søknaden kan behandles fort siden vi gjerne ville ha ut merden i slutten av september 2020

Se vedlegg: Lokasjon nedskalert merde

Mvh

Rune Aasheim

Manager Projects & Supply Chain | Nekkar ASA

Phone: +47 908 64 301

Email: rune.aasheim@nekkar.com

Visit: Andøyfaret 31, 4623 Kristiansand, Norway

6

5

4

D

~30m

C

B

A

16500

~1100

~7m

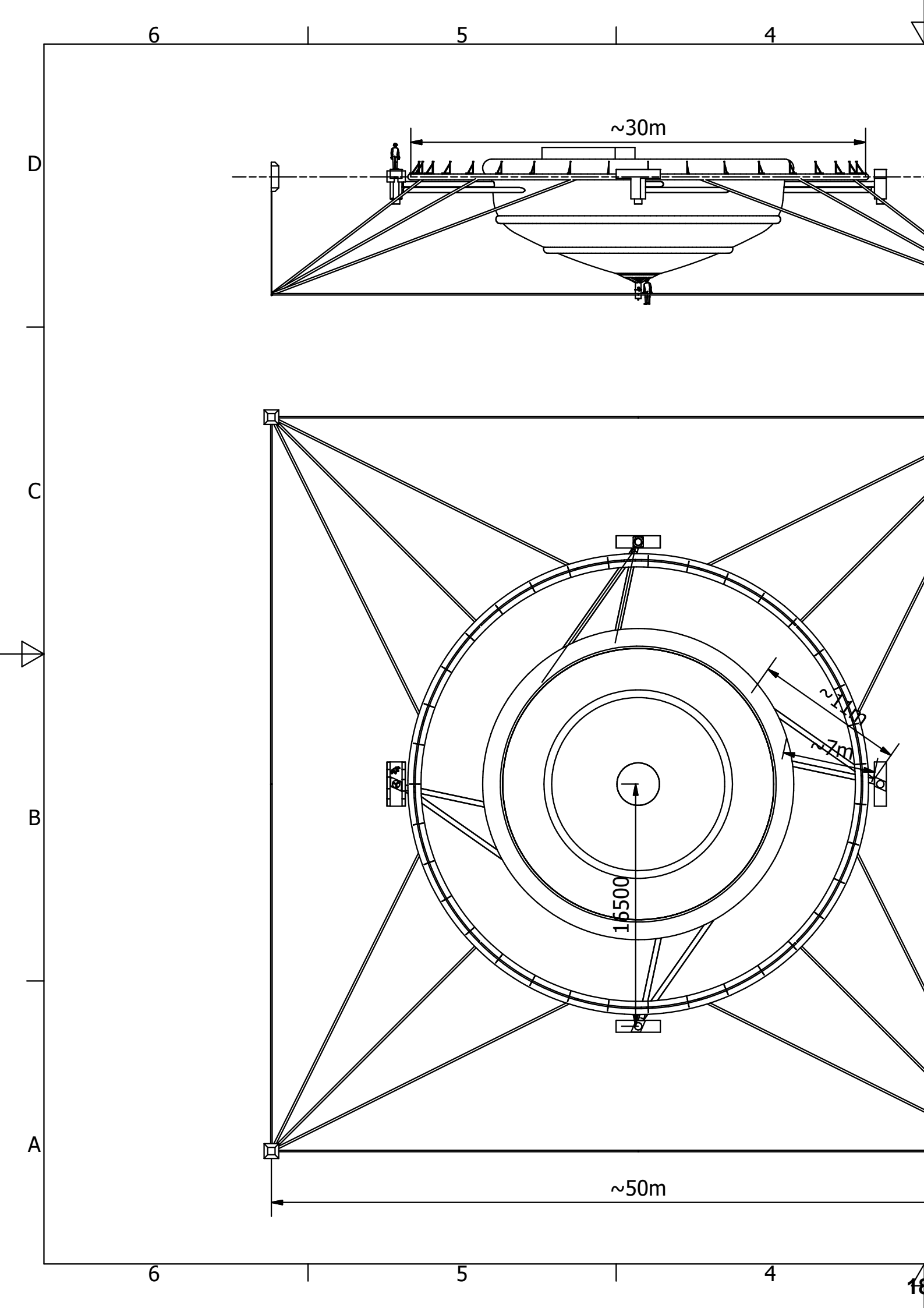
~50m

6

5

4

18

**Verneområdestyret for
Oksøy-Ryvingen og
Flekkefjord
landskapsvernområder**

Besøksadresse
Tordenskjoldsgate 65
4614 Kristiansand

Postadresse
Postboks 788 Stoa
4809 ARENDAL

Kontakt
Sentralbord +47 37 01 75 00
Direkte 370 17 843
fmavpost@fylkesmannen.no

NEKKAR ASA AVD
KRISTIANSAND
Andøyfaret 31
4623 KRISTIANSAND S

Saksbehandler Ronny Skansen

Vår ref. 2020/5696 - 432.2

Dato 14.09.2020

Melding om vedtak - Flekkefjord landskapsvernområde - dispensasjon fra forskriften - Søknad om nedskalert test-merde og sjøkabel -

Breidlia - Hidra

Med vennlig hilsen

Ronny Skansen
seniorrådgiver

Kopi til:

FISKERIDIREKTORATET	Postboks 185 Sentrum	5804	BERGEN
Fylkesmannen i Agder	Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL
Statens naturoppsyn	Kirkeveien 32	4580	LYNGDAL
Flekkefjord kommune	Kirkegaten 50	4400	FLEKKEFJORD
AGDER FYLKESKOMMUNE	Agder fylkeskommune Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL
HIDRA FISKEMOTTAK AS	Kirkehamnveien 154	4432	HIDRASUND

Arkivsaksnr: 2020/5696-0

Saksbehandler: Maria-Victoria Solstrand

Dato: 03.08.2020

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret ORF		11.08.2020

Flekkefjord landskapsvernområde - dispensasjon fra Forskrift for Flekkefjord landskapsvernområde - søknad om nedskalert test-merde og sjøkabel ved Breidlia - Hidra

Saksprotokoll i Verneområdestyret ORF - 11.08.2020

Behandling i møtet:

Verneområdeforvalter sin tilrådning til vedtak ble godkjent med en endring av dato. Råd fra Statens naturoppsyn sentralt 10. august på opplæringsseminaret er at vilkårene til vedtakene må være kontrollerbare. Særlig datoene må være konkret slik at de er kontrollerbare av SNO.

Styrets vedtak – enstemmig

Vedtak:

Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområde gir med hjemmel i Forskrift for Flekkefjord landskapsvernområde § 3-1.3 bokstav (i) dispensasjon fra verneforskriften for å etablere en nedskalert test-merde og sjøkabel i tråd med plassering som vist i søknad.

Dispensasjon gis med følgende vilkår:

1. Merden skal ikke være særlig synlig på sjøoverflaten.

2. Dispensasjon er midlertidig og gjelder inntil 1. oktober 2021.

Forvalters tilrådning til vedtak

Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområde gir med hjemmel i Forskrift for Flekkefjord landskapsvernområde § 3-1.3 bokstav (i) dispensasjon fra verneforskriften for å etablere en nedskalert test-merde og sjøkabel i tråd med plassering som vist i søknad. Dispensasjon gis med følgende vilkår:

- Merde er ikke særlig synlig på sjøoverflaten
- Dispensasjon er midlertidig og gjelder til sommeren 2021

Saksopplysninger

Nekkar ASA søker om å få sette ut i Flekkefjord landskapsvernområde en nedskalert test merde i sjøen ved Breidlia. Det er kun til test og det skal testes pumper, pose, sensorer og regulering. Det skal ikke være fisk i merden. Testen vil vare til neste sommer.

Juridisk grunnlag

Forskrift for Flekkefjord landskapsvernområde – FOR-2005-03-11-225

1.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- i. Etablering av havbruksanlegg uten installasjon på land og særlig synlig anlegg på sjøoverflaten.*

Miljøprinsippene §§ 8-12

For alle saker som berører naturmangfold følger det av naturmangfoldloven § 7 at prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er vurdert og vektlagt i saken.

Når det gjelder kravet til kunnskap om naturmangfold i naturmangfoldloven § 8, vises det til at planområdet i liten grad berører naturmangfold. Allikevel er det foretatt en utsjekk i Naturbasen og i Artsdatabankens artskart, for å bli sikkert at tiltaket ikke berører naturen i området rundt merder.

Det framkommer at det ikke er registrert prioriterte arter, truede eller nær truede arter på Norsk rødliste, utvalgte naturtyper, eller truede eller nær truede naturtyper på Norsk rødliste som ble negativt påvirket av tiltaket i planområdet. Det er heller ikke framkommet opplysninger i saken som skulle tyde på at det kan befinne seg arter eller naturtyper i planområdet som ikke er fanget opp av ovennevnte registreringer. Dermed er det heller ikke påvist mulige effekter av tiltaket på naturmangfold. Kravet i § 8 om at saken skal baseres på eksisterende og tilgjengelig kunnskap, er dermed oppfylt.

I og med at naturmangfold i liten grad berøres av planforslaget og det ikke kan påvises effekter av tiltak på verdifull natur, legger verneområdeforvalter til grunn at det ikke er nødvendig å foreta vurderinger etter de andre miljøprinsippene i naturmangfoldloven §§ 9–12.

Vurdering

Verneområdestyret kan gi tillatelse til etablering av havbruksanlegg uten installasjon på land og særlig synlig anlegg på sjøoverflaten. Verneområdeforvalter anbefaler derfor en dispensasjon fra forskriften for å sette nedskalert merde i Flekkefjord landskapsvernområdet med plassering vist i søknaden (se vedlegg 1). Dispensasjon gis med vilkår at dispensasjonen er midlertidig og gjelder til sommer 2021, og at merde er ikke særlig synlig på sjøoverflaten.

Statsforvalteren i Agder
Postboks 788 Stoa
4809 ARENDAL

Trondheim, 14.04.2021

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2020/14166

Saksbehandler:
Marit Doseth

Vedtak i klagesak om tillatelse til etablering av anlegg for levendelagring av torsk i Flekkefjord landskapsvernområde

Vi viser til klage på Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder sitt vedtak datert 29.10.2020. Klagesaken ble oversendt til Miljødirektoratet den 15.12.2020.

1. Vedtak

Miljødirektoratet gir klager medhold og avslår søknaden fra Hidra fiskemottak AS om etablering av anlegg for lagring av levende torsk ved Breidlibukt i Flekkefjord landskapsvernområde, jf. verneforskriften § 3 punkt 1.3 bokstav i) og forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

2. Kort om bakgrunnen for saken

Hidra fiskemottak AS søkte den 7.10.2020 om dispensasjon fra verneforskriften for etablering av anlegg til levendelagring av torsk ved Breidlibukt innenfor Flekkefjord landskapsvernområde.

Det omsøkte anlegget skal bestå av fire firkantede merder, á ca. 12 x 12 meter, som sammen med gangbro og plattning i midten utgjør en flate på om lag 25 x 25 meter, totalt ca. 625 m². Posene i merdene vil være 15 meter dype. Anlegget skal bæres av en rekke 700 liters firkantede flytebøyer som er farget gule for å markere ytterpunktene. Flytebøyene skal stikke maksimalt en halv meter opp over vannflaten.

Fortøyningene går ned i en ramme som ligger 7 meter under vannflaten og videre til bunnen, dette for at fortøyningene ikke skal være synlige eller stå i veien for båttrafikk rundt merdene under røkting. Merdene dekkes med svart hoppenett/fuglenett som skal festes til rekkverk i en høyde på 120 cm over vannflaten, maksimalt vil høyden være 190 cm over vannflaten.

Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder ga den 29.10.2020 tillatelse til etablering anlegget for levendelagring av torsk. Dispensasjon ble gitt med hjemmel i verneforskriften for Flekkefjord landskapsvernområde § 3 punkt 1.3 bokstav i).

Begrunnelse for klagen

Statsforvalteren i Agder påklagde verneområdestyret sitt vedtak i brev datert 20.11.2020. Det ble vist til at mulighetene for havbruk ble vurdert i verneplanprosessen og at man kom til at anlegg som ikke var særlig synlige på sjøoverflaten kunne etableres noen steder i verneområdet, uten at formålet med vernet ble truet nevneverdig. Imidlertid er skjærgården mellom Rasvåg og Stø ifølge verneplanen ikke et slikt etableringssted, da en slik etablering vil stride mot verneformålet. Breidlibukt ligger på strekningen mellom Rasvåg og Stø. Statsforvalteren viste til at styret ikke har vurdert synligheten eller alternativ plassering i sitt vedtak. Statsforvalteren mente at et tradisjonelt merdanlegg som omsøkt ikke er et anlegg som er lite synlig på sjøoverflaten.

Til slutt påpekes det en manglende vurdering av miljørettsprinsippene, jf. naturmangfoldloven §§ 8-12. Det vises til at farene for en uheldig presedensvirkning er reell, da Statsforvalteren er kjent med at et akvakulturfirma planlegger å søke om havbruksanlegg på to nye lokaliteter innenfor Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde.

Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder sine vurderinger av klagen

Verneområdestyret behandlet klagen i møte den 14.12.2020. Styret opprettholdt sitt vedtak. Det ble vist til at området tidligere har vært brukt til oppdrett og at forvaltningen kan legge vekt på generasjoners kunnskap, jf. naturmangfoldloven § 8. At andre anlegg som ligger i sonen har fått fortsette, indikerer ifølge kommunen at også dette anlegget kunne ha hatt fortsatt drift dersom det tidligere anlegget ikke hadde blitt fjernet i 2005 av tiltakshaver. Styret legger til grunn at anleggene ikke har forringet verneformålet eller verneverdiene og det vises til at det forekom havbruksaktivitet i området da vernet ble vedtatt.

Styret mener at anlegget vil styrke kysttorsken, en bestand som er i dårlig forfatning. Aktiviteten knyttet til småskala fiske er ifølge styret en viktig del av "kulturlandskapet" i verneområdet og lagring av fisk er av stor betydning for denne driften. Siden anlegget er ett av få, er faren for presedens etter styrets vurdering liten.

Siden verneområdet dekker mye av kommunens areal, er det ifølge styret ikke mulig å finne alternativ plassering som har nødvendig minsteavstand til nærmeste eksisterende oppdrettsanlegg. Verneområdestyret mener at omsøkte lokalisering vil gi minst belastning på miljøet i området. Da anlegget er lite av omfang i forhold til tidligere oppdrettsanlegg, og i begrenset grad vil være synlig på sjøoverflaten, mener styret at anlegget i liten grad vil forstyrre landskapsbildet.

Avslutningsvis viser styret til Flekkefjord kommune sin kommunedelplan for kystsonen, hvor et område i Breidlibukt er avsatt til fremtidig akvakultur. Planen ble vedtatt i 2017 og det kom ikke noen innsigelser verken fra verneområdestyre eller andre myndigheter i forbindelse med utarbeidelsen av denne planen.

3. Miljødirektoratets vurderinger

Miljødirektoratet er klageinstans og kan prøve alle sider i saken, jf. forvaltningsloven § 34. Vi kan treffe nytt vedtak i saken eller oppheve vedtaket og sende saken til underinstansen til helt eller delvis ny behandling.

Flekkefjord landskapsvernområde ble vernet ved kongelig resolusjon 11.03.2005. Formålet med vernet er å ta vare på et representativt og særpreget landskap med åpne sjøflater, urørt skjærgård og mektig kysthei, samt å sikre områder som er viktig for biologisk mangfold, truede og sårbare plante- og dyrearter, og et variert kulturlandskap med fornminner og nyere tids kulturminner.

Miljødirektoratet har sitt kunnskapsgrunnlag fra saksforberedelsen, verneplanen "Forslag til Ytre kystsone Flekkefjord landskapsvernområde" fra februar 2003, kongelig resolusjon og forvaltningsplanen.

Ifølge verneforskriften § 3 punkt 1.1 er det forbud mot en rekke tiltak, blant annet mot utplassering av havbruksanlegg, husbåter og andre flytende innretninger. Opplistingen av tiltak som er forbudt er ikke uttømmende angitt i denne bestemmelsen.

Hidra fiskemottak AS har søkt om tillatelse til å etablere et anlegg hvor torsk skal lagres levende. Anlegget er søkt plassert i Breidlibukt innenfor Flekkefjord landskapsvernområde. Det var på vernetidspunktet flere havbruksanlegg innenfor verneområdet. Ett av anleggene hadde konsesjon til lakseoppdrett i Breidlibukta, men denne konsesjonen opphørte noen få måneder etter at vernet ble vedtatt, og anlegget ble fjernet. Drift av havbruksanlegg som på vernetidspunktet hadde konsesjon er tillatt jf. verneforskriften § 3 punkt 1.2 bokstav k), mens oppføring av nye anlegg må ha tillatelse fra forvaltningsmyndigheten for verneområdet.

Ifølge verneforskriften kan det gis tillatelse til etablering av havbruksanlegg uten installasjon på land og særlig synlig anlegg på sjøoverflaten, jf. verneforskriften § 3 punkt 1.3 bokstav i). To vilkår må altså være oppfylt for at det skal kunne gis dispensasjon til nye havbruksanlegg etter denne bestemmelsen. Havbruksanlegg kan for det første ikke ha installasjon på land, og dette er ikke tilfelle i den foreliggende saken. For det andre kan anlegget ikke være særlig synlig på sjøoverflaten. Verneområdestyret gjorde i sin tillatelse ikke noen vurdering av om dette vilkåret er oppfylt.

Anlegget som er mer inngående beskrevet ovenfor, har fire firkantede merder, gangbro mellom merdene og en platting. Samlet areal vil være på ca. 625 m². Miljødirektoratet legger ut fra beskrivelse av anlegget og vedlagte bilder til grunn at installasjonene vil synes godt i sjøoverflaten og i det landskapet som anlegget befinner seg i.

Bilde 1

Bilde 2

Bilde 3

Søkers bilder av anlegget. Bilde 1 viser synlighet fra siden, mens bilde 3 viser dimensjon i forhold til gammelt anlegg

Det ble som overfor nevnt åpnet for at det kan etableres havbruksanlegg innenfor verneområdet i verneplanprosessen, men verneforskriften sier ingenting om hvor dette kan være aktuelt. I verneplanen "Forslag til Ytre kystzone Flekkefjord landskapsvernområde" fra februar 2003 står det blant annet følgende:

"Et anlegg skal vurderes opp mot urørthetspreget i det aktuelle området og om de aktuelle innretningene er egnet til å vesentlig forstyrre landskapsbildet, være til ulempe for friluftsliv eller biologisk mangfold ..... Skjærgården mellom Rasvåg og Stø er sjelden. Store deler framstår som et sammenhengende uberørt landskap som er svært sårbart for anlegg og installasjoner. Et fiskeoppdrettsanlegg vil være i strid med landskapsvern i dette området".

Verneplanen sier også at fiskeoppdrett bør tas opp som et tema i en forvaltningsplan.

Ifølge kongelig resolusjon kan det søkes om etablering av anlegg dersom oppdrett kan skje uten at det vesentlig endrer eller virker inn på landskapets art eller karakter, eller på annen måte er i strid med verneformålet. Det foreslås etablert en brukssone der det etter dispensasjon kan drives fiskeoppdrett, for å avklare rammer i forhold til næringen.

Forvaltningsplan for Flekkefjord landskapsvernområde fra 2010 omtaler fiskeoppdrett i kapittel 3.7. I retningslinjer for tiltak og drift vises det til at søknader om nye anlegg vil bli vurdert opp mot urørthetspreget i området og om de aktuelle innretningene er egnet til å vesentlig å ville forstyrre landskapsbildet, være til ulempe for friluftsliv eller biologisk mangfold. Skjærgårdslandskapet mellom Rasvåg og Stø omtales særskilt i siste avsnitt på side 31. Området beskrives som et sammenhengende uberørt landskap som er særlig sårbart for anlegg og installasjoner. Det skal ifølge forvaltningsplanen være vanskelig å få etablert nye anlegg her.

Breidlibukt befinner seg i skjærgårdslandskapet mellom Rasvåg og Stø. Her finnes det ikke noen tekniske installasjoner, brygger eller veier. En installasjon som den omsøkte vil etter vår vurdering påvirke landskapet og stride mot verneformålet som blant annet er å ivareta et representativt og særpreget landskap med åpne sjøflater og urørt skjærgård.

Kongelig resolusjon gir signaler om at det skal være mulig å drive oppdrett innenfor verneområdet, dette skal kunne skje dersom aktiviteten ikke vesentlig endrer eller virker inn på landskapets art eller karakter, eller på annen måte er i strid med verneformålet. Verneforskriften åpner derfor for at forvaltningsmyndigheten gi dispensasjon til omlokalisering av eksisterende anlegg, og etablering av havbruksanlegg og skjelloppdrett uten installasjon på land og særlig synlig anlegg på sjøoverflaten. Dette er ikke tilfellet i det omsøkte tilfellet, ut fra beskrivelse av anlegget og vedlagte bilder mener vi at havbruksanlegget vil være godt synlig på sjøoverflaten.

En tillatelse på omsøkte sted vil dessuten være i strid med klare føringer i verneplanprosessen og med retningslinjer gitt i forvaltningsplanen. Andre lokaliseringer vil imidlertid være mulig innenfor verneområdet, dersom anleggene ikke er godt synlige fra land. Det følger også av retningslinjene i forvaltningsplanen at *"I andre deler av landskapsvernområdet der de negative virkningene på landskapet er små og vikle områder for biologisk mangfold og sårbare arter ikke er berørt, kan det være aktuelt å gi tillatelse til nye anlegg"*.

Miljødirektoratet mener forvaltningsmyndigheten bør gjøre en konkret vurdering av hvilke områder som kan være aktuelle for nye anlegg, i tråd med føringer i den kongelige resolusjonen om å utarbeide en brukssone hvor det kan åpnes for havbruk som ikke er en trussel mot verneverdier og verneformål. Dette vil skape forutsigbarhet for havbruksnæringen ved eventuelle nye søknader i området. Dette kan vurderes i forbindelse med revisjon av forvaltningsplanen.

At det ikke ble fremmet noen innsigelser fra vernemyndigheten da området i Breidlibukta ble avsatt til fremtidig akvakultur i Flekkefjords kommunedelplan for kystsonen, kan ikke tillegges avgjørende vekt ved behandlingen av søknad etter verneforskriften. Verneområdestyret skal forvalte og ivareta landskapsvernområdet innenfor de rammer som verneforskriften setter og de retningslinjer som forvaltningsplanen gir. Andre regelverk og planer skal vanligvis ivareta andre hensyn og vil derfor ikke nødvendigvis alltid harmonisere med verneforskriftens bestemmelser. En manglende innsigelse ved utarbeidelse av regelverk og planer kan bero på mange ulike årsaker, og trenger ikke nødvendigvis å bety at vedkommende myndighet er enig i det foreslåtte.

En tillatelse i dette tilfellet vil også kunne ha en uheldig presedensvirkning, Statsforvalteren viser til at de allerede er kjent med at et akvakulturfirma planlegger å søke om havbruksanlegg på to nye lokaliteter innenfor Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde. Slike anlegg har vanligvis et utseende og omfang som medfører at de påvirker det landskapet de befinner seg i.

4. Klagerett

Vedtaket er endelig, og dere kan ikke klage på vedtaket.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Ivar Myklebust
avdelingsdirektør

Knut Fossum
seksjonsleder

Kopi til:

Hidra Fiskemottak v/ Ivar Larsen Fidje

Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord
landskapsvernområder

Statens naturoppsyn

Postboks 788 Stoa 4809 ARENDAL

Postboks 5672 7485 TRONDHEIM
Sluppen

Naturvernforbundet i Agder

Trondheim, 08.10.2021

4666 KRISTIANSAND S

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2020/14166

Saksbehandler:
Marit Doseth

Vedtak i klagesak om tillatelse til etablering av anlegg for levendelagring av torsk ved Breidlibukt innenfor Flekkefjord landskapsvernområde

Vi viser til klagen på verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder sitt vedtak 26. april 2021. Klagesaken ble oversendt fra verneområdestyret 8. juni 2021.

Vedtak

Miljødirektoratet endrer verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder sitt vedtak. Søknaden om etablering av anlegg for levendelagring av torsk i Breidlibukt i Flekkefjord landskapsvernområde avslås.

Vedtaket er fattet etter verneforskrift for Flekkefjord landskapsvernområde § 3 punkt 1.3 bokstav i) og forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

Kort om bakgrunnen for saken

Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder ga den 29. oktober 2020 Hidra Fiskemottak tillatelse av til etablering av lagringsanlegg for torsk ved Breidlibukt i Flekkefjord landskapsvernområde. Dette vedtaket ble påklaget av Statsforvalteren i Agder. Miljødirektoratet ga Statsforvalteren medhold i klagen og søknaden fra Hidra Fiskemottak ble avslått.

Etter at søknaden var avslått, behandlet styret en ny, revidert søknad fra Hidra Fiskemottak. I den nye søknaden er rekkverket på anlegget fjernet. Merking av flytebøyene er minimert i forhold til Kystverkets minimumskrav, bøyene skal farges i det vesentlige svart eller grått med gule markeringer ved ytterpunktene. Belysning på flytebøyene skal minimeres i forhold til Kystverkets minimumskrav, og det settes timer på flytebøyenes belysning slik at lysene kun er på i mørket.

Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder ga 26. april 2021 på nytt tillatelse til Hidra Fiskemottak til etablering av anlegg for levendelagring av torsk ved Breidlibukt i Flekkefjord landskapsvernområde. Vedtaket var fattet med hjemmel i verneforskriften for Flekkefjord landskapsvernområde § 3 punkt 1.3 bokstav i).

Begrunnelse for klagen

Naturvernforbundet i Agder påklagde verneområdestyret sitt vedtak den 19.05 2021. Naturvernforbundet mener at anlegget vil beslaglegge et friluftsområde på sjøen på ca. 625 dekar med de fire merdene. I tillegg vil anlegget være godt synlig.

Videre mener Naturvernforbundet at styret ikke vurderer om vilkårene for å gi dispensasjon etter verneforskriftens bestemmelser foreligger i sin avgjørelse, og at de hensyn som styret vektlegger ikke er relevante for hvorvidt det bør gis dispensasjon eller ikke.

Tillatelsen vil ifølge Naturvernforbundet åpne for flere anlegg som ikke er i samsvar med verneforskriftens bestemmelser.

Klage fra Statsforvalteren i Agder og varsel om mulig omgjøring fra Miljødirektoratet

Miljødirektoratet var ikke orientert om at vedtaket var påklaget, og varslet verneområdestyret om mulig omgjøring etter forvaltningsloven § 35 tredje ledd.

Statsforvalteren, som hadde påklagd vedtaket, trakk klagen da det ble kjent at vi hadde varslet mulig omgjøring.

Siden saken er påklagd av Naturvernforbundet i Agder, vil saken bli behandlet som en klagesak etter forvaltningsloven § 34 og ikke som en eventuell omgjøringssak etter forvaltningslovens § 35.

Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder sine vurderinger av klagen

Styret la til grunn de samme synspunkter og vurderinger som da de behandlet Statsforvalterens klage ved forrige behandling av saken.

I korthet anfører de at området tidligere hadde oppdrettsanlegg uten at dette har gått utover verneverdier og verneformål, og det vises til naturmangfoldloven § 8. Styret mener også at anlegget vil bidra til å ivareta kysttorsken. Da vern båndlegger store arealer, kan anlegget ikke etableres annet sted i kommunen.

Siden anlegg som det omsøkte ikke er like vanlig som oppdrettsanlegg for laks, mener styret at en tillatelse sannsynligvis ikke vil ha stor presedensvirkning. Styret mener også til at anleggets størrelse gjør at det i begrenset grad vil være synlig og forstyrre landskapsbildet.

Det vises også til den nylig vedtatt kystsoneplan.

Miljødirektoratets vurderinger

Vi er klageinstans i saken, og kan derfor prøve alle sider av den. Vi kan også ta hensyn til nye omstendigheter og forhold som ikke er tatt opp i klagen. Vi kan treffe nytt vedtak i saken eller oppheve vedtaket og sende saken til underinstansen til helt eller delvis ny behandling.

Miljødirektoratet har sitt kunnskapsgrunnlag fra saksforberedelsen, verneplanen "Forslag til Ytre kystzone Flekkefjord landskapsvernområde" fra februar 2003, kongelig resolusjon, forvaltningsplanen og tidligere klagebehandling på tillatelse gitt til etablering av liknende havbruksanlegg.

Flekkefjord landskapsvernområde ble vernet ved kongelig resolusjon 11.03.2005. Formålet med vernet er å ta vare på et representativt og særpreget landskap med åpne sjøflater, urørt skjærgård og mektig kysthei, samt å sikre områder som er viktig for biologisk mangfold, truede og sårbare plante- og dyrearter, og et variert kulturlandskap med fornminner og nyere tids kulturminner.

Ifølge verneforskriften § 3 punkt 1.1 er det forbud mot en rekke tiltak, blant annet mot utplassering av havbruksanlegg, husbåter og andre flytende innretninger. Opplistingen av tiltak som er forbudt er ikke uttømmende angitt i denne bestemmelsen.

Hidra fiskemottak AS har søkt på nytt og fått tillatelse til å etablere et anlegg for levendelagring av torsk i Breidlibukt innenfor Flekkefjord landskapsvernområde. Tidligere gitte tillatelse ble omgjort av oss i klagebehandling i vedtak datert 14. april i år (vårt vedtak 2020/14166). Avslaget var begrunnet med at den omsøkte plasseringen ville være i strid med klare føringer som ble gitt i verneplanprosessen og retningslinjer gitt i forvaltningsplanen. Vi mente også at anlegget vil være godt synlig.

Den nye søknaden fra Hidra fiskemottak er revidert, slik at anlegget skal være mindre synlig fra land, men plasseringen er den samme.

Verneforskriften åpner for at det kan gis tillatelse til etablering av havbruksanlegg uten installasjon på land og særlig synlig anlegg på sjøoverflaten, se verneforskriften § 3 punkt 1.3 bokstav i). Hva som skal til for at et anlegg er "særlig synlig" blir ikke nærmere presisert hverken i selve verneforskriften eller forarbeidene. Heller ikke forvaltningsplanen sier noe om hvilken utforming av havbruksanlegg som vurderes som "særlig synlig". Utgangspunktet må etter vårt syn være at eventuelle anlegg ikke er så omfattende at de faktisk oppfattes som et havbruksanlegg med mærer, markeringer, lyssetting osv.

Det framgår av naturmangfoldloven § 36 at landskapsvernområder opprettes for å verne natur- eller kulturlandskap av økologisk, kulturell eller opplevelsesmessig verdi, eller som er identitetsskapende. I et landskapsvernområde må det ikke settes i verk tiltak som alene eller sammen med andre tiltak kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig.

Formålet med vernet av Flekkefjord landskapsvernområde er som overfor nevnt blant annet å ta vare på et representativt og særpreget landskap med åpne sjøflater, urørt skjærgård og mektig kysthei. Vernet skal altså ivareta en urørt skjærgård og åpne sjøflater.

I områder uten inngrep vil en etablering av et havbruksanlegg være mer i øyenfallende enn i et område hvor det allerede befinner seg mange og/eller store tekniske inngrep. Hva som er "særlig synlig" vil altså til en viss grad være avhengig av det landskapet tiltaket befinner seg i. Havbruksanlegget, som er en relativ stor installasjon, vil i områder uten inngrep redusere landskapets verdi som urørt og endre landskapets karakter eller særpreg. Siden verneformålet er å ivareta det urørte landskapet og de åpne sjøflatene, vil et anlegg i disse områdene være i strid med verneformålet.

Ifølge den nye søknaden skal rekkverket fjernes og merking (bøyer) tilpasses i farger og få redusert lys-setting. Anlegget vil da framstå noe mindre synlig enn det var ved tidligere søknads- og klagebehandling. Det vil slik direktoratet vurderer det likevel være godt synlig. De nærliggende områdene på land er bratte og anlegget vil være godt synlig på vannoverflaten over et stort område.

Både verneplanprosessen og forvaltningsplanen omtaler skjærgårdslandskapet mellom Rasvåg og Stø, området hvor Breidlibukt ligger. Her er det ingen tekniske installasjoner, brygger eller veier. En tillatelse på omsøkte sted vil derfor virke vesentlig inn på landskapets karakter, og vil være i strid med klare føringer i verneplanprosessen og med retningslinjer gitt i forvaltningsplanen.

Retningslinjene i forvaltningsplanen sier blant annet at nye oppdrettsanlegg skal vurderes opp mot områdets urørthet. Området mellom Rasvåg og Stø omtales som særlig sårbart for anlegg og installasjoner og det skal føres en restriktiv linje med å få etablert nye anlegg her. Et havbruksanlegg vil påvirke landskapet her, og vil medføre at området er mindre urørt. Vilkårene for å gi dispensasjon etter verneforskriften § 3 punkt 1.3 bokstav i) er derfor ikke oppfylt.

Kongelig resolusjon signaliserer at det skal være mulig å drive oppdrett innenfor verneområdet, men bare dersom aktiviteten ikke endrer eller virker inn på landskapets art eller karakter. En etablering av et havbruksanlegg i dette området som er urørt vil virke inn og påvirke landskapet.

Andre lokaliseringer vil som nevnt være mulig innenfor verneområdet. Det følger også av retningslinjene i forvaltningsplanen at "I andre deler av landskapsvernområdet der de negative virkningene på landskapet er små og viktige områder for biologisk mangfold og sårbare arter ikke er berørt, kan det være aktuelt å gi tillatelse til nye anlegg".

I vårt tidligere vedtak anmodet vi styret om å gjøre en vurdering av hvilke områder som kan være aktuelle for nye anlegg, i forbindelse med revisjon av forvaltningsplanen. Dette vil være i tråd med føringer i den kongelige resolusjonen og skape forutsigbarhet.

Mange av de vurderinger og avveininger som vi har foretatt i denne sak, er de samme som ved vår forrige klagebehandling. Det vises derfor til vårt vedtak datert 14.04.2021 for en mer utfyllende begrunnelse.

Klagerett

Vedtaket er endelig, og dere kan ikke klage på vedtaket.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ivar Myklebust
avdelingsdirektør

Knut Fossum
seksjonsleder

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Kopi til:

Hidra Fiskemottak
Statsforvalteren i Agder

Postboks 788   4809   ARENDAL
Stoa

Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord
landsk.vernområder

Postboks 788   4809   ARENDAL
Stoa

ST 69/21 Eventuelt